

❖ **เจ้าของ**

วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

❖ **สำนักงาน**

179/30 ถนนประชาสามิสร์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง  
จังหวัดขอนแก่น 40000  
โทรศัพท์ 043-246537 ต่อ 403 โทรสาร 043-246539  
www.cas.ac.th

❖ **วัตถุประสงค์**

1. เพื่อเผยแพร่บทความทางวิชาการ และผลงานวิจัย  
ที่เกี่ยวกับ กลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์การแพทย์ สาขา  
วิศวกรรมศาสตร์และอุตสาหกรรม สาขาปรัชญา สาขา  
นิติศาสตร์ สาขารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์  
สาขาเศรษฐศาสตร์ สาขาสังคมวิทยา สาขาเทคโนโลยี  
สารสนเทศ และนิเทศศาสตร์ สาขาการศึกษา ใน  
แนวทางสร้างสรรค์และเป็นประโยชน์ทางวิชาการ
2. เพื่อเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์  
วิชาการ และประสบการณ์วิชาชีพ ในสาขาวิทยาศาสตร์  
การแพทย์ สาขาวิศวกรรมศาสตร์และอุตสาหกรรม  
สาขาปรัชญา สาขานิติศาสตร์ สาขารัฐศาสตร์และรัฐ  
ประศาสนศาสตร์ สาขาเศรษฐศาสตร์ สาขาสังคมวิทยา  
สาขาเทคโนโลยีสารสนเทศ และนิเทศศาสตร์ สาขา  
การศึกษา รวมถึงเป็นแหล่งเผยแพร่ผลงานของสมาชิก  
วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

❖ **ที่ปรึกษา**

นายกสภาวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย  
อธิการบดีวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย  
รองอธิการบดีวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

❖ **บรรณาธิการ**

ศาสตราจารย์ ดร.นายแพทย์กระแส ชนะวงศ์

❖ **บรรณาธิการผู้ช่วย**

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สนใจ ไชยบุญเรือง  
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาทิตย์ ฉัตรชัยพลรัตน์  
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุหลาบ ปุริสาร

❖ **กองบรรณาธิการ**

ศาสตราจารย์ ดร.กนกอร สมปราษฎ์  
มหาวิทยาลัยขอนแก่น  
รองศาสตราจารย์ ดร.วิเชียร ชิวพิมาย  
วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย  
รองศาสตราจารย์ ดร.วัลลภา อารีรัตน์  
มหาวิทยาลัยขอนแก่น  
รองศาสตราจารย์ ดร.สุรัชย์ จันทร์จรัส  
มหาวิทยาลัยขอนแก่น  
รองศาสตราจารย์ ดร.สุวกิจ ศรีปัดถา  
อดีตข้าราชการบำนาญ กรรมการสภา  
วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย  
รองศาสตราจารย์ ดร.เจษฎ์ โทณะวณิก  
วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย  
รองศาสตราจารย์ ดร.จุฬามาศ จันทร์ศรีสุคต  
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี  
รองศาสตราจารย์ วิณา อิศรางกูร ณ อยุธยา  
วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย  
รองศาสตราจารย์ นฤมล สีนสุพรรณ  
วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย  
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาทิตย์ ฉัตรชัยพลรัตน์  
วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย  
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัศวินท์ เนื้อไม้หอม  
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์  
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยยุทธ สิริสุทธิ  
มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ  
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อารีย์ นัยพินิจ  
มหาวิทยาลัยขอนแก่น  
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นงคินิตย์ จันทร์จรัส  
มหาวิทยาลัยขอนแก่น  
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นวมินทร์ ประชานันท์  
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์



❖ **กองบรรณาธิการ (ต่อ)**

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สนใจ ไชยบุญเรือง

วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำนาจ ชนะวงศ์

วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุหลาบ ปุริสาร

วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

ดร.นิกัญชลา ลั่นเหลือ

ผู้อำนวยการโรงเรียนโคกสีพิทยาสรรพ์

ดร.ดาวรรุธรรม ถวิลการ

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

❖ **ฝ่ายจัดการและเลขานุการ**

อาจารย์กุสุมา ดำรงชัย

อาจารย์อรนุช ยังเจริญ

อาจารย์ชัยวัฒน์ วัลลภา

นางสาวอัญชุลี มุลทิพย์

นางสาวกัญญาลักษณ์ กว้างวาสดี

นางสาวพรรณนิภา อุตรนคร

นายธีรทัช มีมาก

❖ **กำหนดออก ปีละ 4 ฉบับ**

ฉบับที่ 1 มกราคม – มีนาคม

ฉบับที่ 2 เมษายน – มิถุนายน

ฉบับที่ 3 กรกฎาคม – กันยายน

ฉบับที่ 4 ตุลาคม – ธันวาคม

❖ **การส่งเรื่องลงตีพิมพ์**

[www.casjournal.cas.ac.th](http://www.casjournal.cas.ac.th)

❖ **พิมพ์ที่**

โรงพิมพ์ เค.ปรินทร์

เลขที่ 12/27 ถนนศรีจันทร์ อำเภอเมือง

จังหวัดขอนแก่น 40000

โทรศัพท์ 081-6611883

E-mail [kprint999@gmail.com](mailto:kprint999@gmail.com)

- บทความทุกเรื่องได้รับการตรวจสอบทางวิชาการโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 2 ท่าน ต่อ 1 เรื่อง จากภายในและภายนอกวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
- การตีพิมพ์และเผยแพร่ของวารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชียนี้ เนื้อหาบทความ พรรณณะและข้อคิดเห็นใดๆ ในวารสารถือว่าเป็นของผู้เขียน โดยเฉพาะทางกองบรรณาธิการวารสาร หรือวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย



รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาอ่านบทความที่ตีพิมพ์ในวารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย  
ประจำปี 11 ฉบับที่ 2 (เมษายน – มิถุนายน 2564)

รองศาสตราจารย์ ดร.วิเชียร ชิวพิมาย	วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
รองศาสตราจารย์ ดร.จุฬารัตน์ โสตะ	วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
รองศาสตราจารย์ ดร.วัลลภา อารีรัตน์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร.จินฉัตร ปะโคทั้ง	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.ไชยา ภาวะบุตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
รองศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ชัย วิทยาอารีย์กุล	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัครพล เนื้อไม้หอม	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นวมินทร์ ประชานันท์	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสาวณี สิริสุขศิลป์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงษ์ศักดิ์ ผกามาศ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยยนต์ เพาพาน	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สนใจ ไชยบุญเรือง	วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาทิตย์ ฉัตรชัยพลรัตน์	วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำนาจ ชนะวงศ์	วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุหลาบ ปุริสาร	วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรวิทย์ ต้นชนะเทวินทร์	วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธิดารัตน์ เลิศวิทยากุล	วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
ดร.สายัณห์ ผาน้อย	วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
ดร.สุทิน ชนะบุญ	วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร
ดร.นิกัญชลา ลั่นเหลือ	ผู้อำนวยการโรงเรียนโคกสีพิทยาสรรพ์
ดร.ศุภโชค สอนศิลป์วงศ์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ดร.เสาวลักษณ์ ศรีตาเกษ	วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย



## บทบรรณาธิการ

วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชียฉบับนี้เป็น ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (เมษายน – มิถุนายน 2564) เป็นวารสารที่มีคุณภาพ ฐาน TCI (ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย) กลุ่มที่ 2 โดยมีเป้าหมายมุ่งมั่นเพื่อขึ้นสู่ฐาน TCI (ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย) กลุ่มที่ 1 ให้ได้ในปี 2565 อีก 1 ปีต่อไป บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชียฉบับนี้ เป็นบทความที่ผ่าน กระบวนการคัดกรองตรวจสอบคุณภาพอย่างเข้มข้นจากผู้ทรงคุณวุฒิ Peer review ในแต่ละกลุ่มสาขาวิชา ทางกอง บรรณาธิการและบรรณาธิการผู้ช่วยได้ร่วมกับเจ้าของบทความแก้ไขปรับปรุงให้ได้มาตรฐาน สำหรับฉบับนี้ผลงานภายใน สถาบัน 9 เรื่อง และภายนอกสถาบัน 11 เรื่อง รวม 20 เรื่อง ผลงานทุกเรื่องล้วนได้มาตรฐานและมีคุณภาพ โดยมีเกณฑ์การ พิจารณาบทความเชิงวิชาการในด้านความถูกต้องของกระบวนการวิจัย อย่างเป็นระบบ สามารถนำผลวิจัยไปใช้อ้างอิงและ ใช้ประโยชน์ต่อชุมชน สังคม และประเทศชาติ วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชียได้รับการยอมรับด้านคุณภาพจากสถาบันและ หน่วยงานต่างๆ รวมถึงนักวิจัย และนักวิชาการในแต่ละสาขาวิชา กองบรรณาธิการได้ตระหนักถึงมาตรฐานคุณภาพของ วารสารจึงทุ่มเทแรงกาย แรงใจ แรงสติปัญญา เพื่อพัฒนาให้วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย เป็นวารสารคุณภาพสามารถใช้เป็น แหล่งค้นคว้าอ้างอิงทางวิชาการในระดับชาติและนานาชาติ อันจะก่อให้เกิดคุณประโยชน์ต่อสังคม และวงพหุวิทยาการได้อย่าง หลากหลาย สำหรับฉบับนี้มีผลงานวิจัยจากหลากหลายสหสาขาวิชา อาทิ สาขาการศึกษา สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ การพยาบาล สาขาศิลปศาสตร์ สาขาบริหารธุรกิจ และกลุ่มมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ เป็นต้น ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อนิสิตนักศึกษา ครู อาจารย์ นักวิชาการ และผู้สนใจใฝ่เรียนรู้จะได้ใช้เป็นแหล่งสารสนเทศในการพัฒนาองค์ความรู้ที่ทันสมัยสามารถประยุกต์ใช้ในการ พัฒนาสังคม วงวิชาชีพและประเทศชาติต่อไป

กองบรรณาธิการมีความยินดีรับบทความในกลุ่ม สาขาวิทยาศาสตร์การแพทย์ สาขาวิศวกรรมศาสตร์และ อดสาหกรรม สาขาปรัชญา สาขานิติศาสตร์ สาขารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ สาขาเศรษฐศาสตร์ สาขาสังคม วิทยา สาขาเทคโนโลยีสารสนเทศ และนิเทศศาสตร์ สาขาการศึกษา และมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ จากทุกองค์กรทั้ง ภาครัฐ และเอกชน บทความทุกเรื่องจะได้รับการพิจารณาตรวจประเมินคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิประจำกองบรรณาธิการ 2 ท่าน ต่อ 1 เรื่อง ที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขาเพื่อให้ได้คุณภาพและมาตรฐานวิชาการตามเกณฑ์มาตรฐานของ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และมาตรฐาน TCI (ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย) ที่กำหนดไว้

ท้ายที่สุดนี้กองบรรณาธิการวารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย มีความมุ่งมั่นในการสรรค์สร้างผลงานวิจัย บทความ วิชาการที่หลากหลายศาสตร์เพื่อเผยแพร่แนวคิดใหม่ๆ สำหรับนักวิชาการ นักวิจัย นักศึกษา และผู้อ่านอย่างเต็ม ความสามารถ และขอขอบคุณเจ้าของบทความทางวิชาการ และบทความวิจัยทุกเรื่องที่ท่านได้ให้ความเชื่อมั่นในคุณภาพ และ สนใจส่งมาตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ตลอดจนขอขอบพระคุณท่านผู้อ่านที่ให้ความสนใจติดตามวารสาร วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย มาอย่างต่อเนื่องตลอดมา และทางกองบรรณาธิการมีความมุ่งมั่นอย่างแน่วแน่ที่จะพัฒนามาตรฐาน คุณภาพให้สูงขึ้น เพื่อก้าวสู่ฐาน TCI กลุ่ม 1 และมุ่งมั่นพัฒนาเพื่อเข้าไปสู่ฐานระดับนานาชาติต่อไปในอนาคต พบกันใหม่ฉบับหน้า ปีที่ 11 ฉบับที่ 3 ปี 2564 ในเดือนกันยายนนี้ และท่านผู้อ่านสามารถติดตามบทความวารสารทุกฉบับได้ โดยได้ Up load ไว้ใน Website ของวารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชียได้ที่ [www.casjournal.cas.ac.th](http://www.casjournal.cas.ac.th) ขอขอบคุณท่านผู้อ่านทุกท่าน มา ณ โอกาสนี้

ด้วยความปรารถนาดี

กองบรรณาธิการ

## สารบัญ

	หน้า
The Comparison of Muscles Stretching and Ice Massage on Lactic Acid Levels In Half Time Interval Football Match	1
Wattana Nuttouch, Ashira Hiruntrakul	
การพัฒนาความสามารถด้านการฟัง การพูดภาษาสเปนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ B-SLIM ร่วมกับสื่อประสมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4	11
ณัฐมน ธนกนกนทณ์, จิระพร ชะโน	
การพยาบาลผู้ป่วยหัวใจแต่กำเนิดชนิดไม่เขียว : กรณีศึกษาผนังกันหัวใจห้องล่างรั่ว	21
ธิตารัตน์ เลิศวิทยากุล	
สิทธิมนุษยชนบนทางเท้าในเขตเทศบาลนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น	28
กนกวรรณ สัตนันท์, ประชาสรรค์ แสนภักดี	
การศึกษาปริมาณสารอินทรีย์ระเหยง่ายทั้งหมด (TVOCs) ในพื้นที่ต่างกันในเขตอำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์	36
สุวิมล ดอบุตร, โสภณ เบื้องบน, อีรนารถ สุวรรณเรือง	
การดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน : กรณีศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลเมืองศิลา จังหวัดขอนแก่น	41
ชยานนท์ จันทการุญญ์	
ปัจจัยที่สัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าของนักศึกษาพยาบาลในสถานการณ์การเรียนการสอนแบบออนไลน์	48
นัยนา สุแพง, นันธินีย์ วังนันท์, จิรวรรณ ชัยวิศิษฐ์, มณฑิรา ชนะกาญจน์	
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคในร้านอาหารริมทางเขตเทศบาลนครนครราชสีมา	58
วราพร โภชน์เกาะ, อธิต ทิวะศะศิธร	
การพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ PLC โรงเรียนวัดบ้านอู่มจานโนนจิว อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา	67
ปรีณพงษ์ สีคุณ, กุหลาบ บุริสาร	
The Implementation of the Blended Learning Model with a Speaking Task-based Design on Thai EFL Students' English Speaking Ability	75
Thiratchapon Kamsa-ard, Dararat Khampusaen	
การเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยแบบบูรณาการ ศูนย์พัฒนาการเด็กปฐมวัย ชุมชนหนองใหญ่ จังหวัดขอนแก่น	90
ไศภิชัฐ นามขำ, ธิตารัตน์ เลิศวิทยากุล, ธัญญรัตน์ เนาววิบูลย์พร, บุญนำ บุญภักดี, พรรณนภา แมตสถาน	
การจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเพื่อพัฒนาสู่สถาบันการเงินชุมชนกองทุนหมู่บ้าน ในอำเภอหนองบัวซอ จังหวัดอุดรธานี	103
ธีรวัฒน์ หินแก้ว, ชิตพล วิไลงาม, สุชีรา บรรณธรรมย์	
การรับรู้ผลกระทบต่อสุขภาพและพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 2.5 ไมครอน ของประชาชน ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น	115
สมฤกษ์ กาบกลาง, อภิญา บ้านกลาง, นันธินีย์ วังนันท์	



## สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22	124
ปาจรีย์ หงษ์แก้ว, วาโร เฟิงสวีส์ดี, เอกลักษณ์ เพียสา	
การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ทางสาธารณสุขของผู้บริหารและบุคลากรเครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น	131
ศิวกร พงษ์ภักดิ์, จุฬารณณ์ โสตะ, กุหลาบ ปุริสาร	
การพัฒนาการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมมือสืบเสาะหาความรู้ด้วยบทเรียนสำเร็จรูปวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ระดับปริญญาตรี สาขาการศึกษาปฐมวัย วิทยาลัยสันตพล	140
สถิตย์ กุลสอน	
ผลการเรียนเชิงจิตวิทยาโดยทักษะกระบวนการเรียนรู้ต่อแรงจูงใจในนักศึกษา สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยและการประถมศึกษา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย	148
วุฒิชัย โยตา, จิราพร วิชระโกชน์, พลอยนภัส ฉัตรชัยพลรัตน์	
Effects of Engage-Study-Activate Method on Speaking Ability of Grade 6 Students	158
Meena Thonkhong, Nawamin Prachanant, Chookiat Jarat	
พฤติกรรมผู้บริโภคและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลกระทบต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าในร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม	166
สุจิตรา แสงจันดา	
การบริหารทีมงานเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อการรับรู้ผลการดำเนินงานของผู้บริหารตัวแทนบริษัท กรุงไทย-แอกซ่า ประกันชีวิต จำกัด (มหาชน)	176
วชิรวิชญ์ เพี้ยคำลือ, อาทิตย์ ฉัตรชัยพลรัตน์, ทรรศิกา จารุกำจร	

## The Comparison of Muscles Stretching and Ice Massage on Lactic Acid Levels in Half Time Interval Football Match

Wattana Nuttouch<sup>1</sup>,Ashira Hiruntrakul<sup>2</sup>

### บทคัดย่อ

การสะสมของกรดแลคติกในปริมาณมากในกล้ามเนื้อของนักฟุตบอล จากการแข่งขันฟุตบอลทำให้ประสิทธิภาพและสมรรถภาพของนักฟุตบอลลดลง การทำให้ร่างกายฟื้นสภาพขณะหยุดพักระหว่างการแข่งขันฟุตบอลที่มีช่วงระยะพักสั้นๆ เพื่อลดระดับกรดแลคติกจึงมีความสำคัญ เพื่อที่จะทำการแข่งขันต่อไปได้ในช่วงครึ่งเวลาหลัง ดังนั้น การศึกษานี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลการยืดเหยียดกล้ามเนื้อและการนวดด้วยความเย็นต่อระดับกรดแลคติกในนักกีฬาฟุตบอลชายอาชีพระหว่างช่วงพักครึ่งการแข่งขัน โดยเป็นการศึกษาแบบไขว้ ในอาสาสมัครนักกีฬาฟุตบอลชายอาชีพจำนวน 10 คน (อายุเฉลี่ย  $21.30 \pm 1.83$  ปี) ทำการจำลองการแข่งขันกีฬาฟุตบอลและให้นักกีฬาทำการฟื้นสภาพ 3 วิธี คือ การนั่งพัก การยืดเหยียดกล้ามเนื้อแบบคงที่ และการนวดด้วยน้ำแข็ง เป็นเวลา 7 นาที โดยเว้นช่วงห่างกัน 1 สัปดาห์ วิเคราะห์ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงของค่ากรดแลคติกก่อนการแข่งขัน, หลังการแข่งขัน 45 นาทีทันที และหลังการฟื้นสภาพ

ผลการศึกษาพบว่า การนวดด้วยน้ำแข็งทำให้ระดับกรดแลคติกลดลงหลังจากการแข่งขันทันทีเมื่อเปรียบเทียบกับภายหลังการฟื้นตัว ( $p < 0.05$ ) และระดับของกรดแลคติกในกลุ่มของการนั่งพักและการนวดด้วยน้ำแข็งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ( $p < 0.05$ ) นอกจากนี้ พบว่าวิธีการทำให้ร่างกายฟื้นสภาพทั้ง 3 วิธี มีผลทำให้ค่าเฉลี่ยของอัตราการเต้นของหัวใจลดลง ( $p < 0.05$ ) การศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่า ผลของการฟื้นสภาพร่างกายของนักฟุตบอลด้วยการนวดน้ำแข็ง ช่วยลดระดับกรดแลคติกและความเหนื่อยล้าของกล้ามเนื้อในช่วงพักครึ่งเวลาได้ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อนักกีฬาและผู้ฝึกสอนที่สามารถนำไปใช้ในการฟื้นฟูร่างกายในระหว่างการแข่งขันหรือออกกำลังกาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกีฬาที่มีระยะเวลาการแข่งขันที่ใช้เวลานาน และมีช่วงพักระหว่างการแข่งขันเป็นช่วงสั้นๆ

**คำสำคัญ:** กรดแลคติก, การฟื้นสภาพ, การนั่งพัก, การยืดเหยียดกล้ามเนื้อแบบคงที่, การนวดด้วยน้ำแข็ง นักกีฬาฟุตบอลชายอาชีพ

### Abstract

The accumulation of large amounts of lactic acid in the muscles of footballers from football matches affect to reduce the efficiency and performance of footballers. Thus recovery while resting period a short break of football match for reduce the lactic acid level is important. In order to continue to play in the second half. Therefore, this study aimed to compare the effect of static stretching and ice massage on lactic acid levels in professional footballers during halftime which a cross-over study design in 10 professional male footballers (average age 21.30 1.83 years). After simulating football matches, the footballers received the recovery methods by sit and rest recovery, static muscles stretching and ice massage. Each method was 1 week apart. Analyze data for changes in lactic acid levels at pre-test, immediately after competition 45 minutes and after recovery. The study found that ice massage can reduce the lactic acid levels immediately after the match compared to after the recovery ( $p < 0.05$ ) and significant difference from sit and rest recovery ( $p < 0.05$ ). In addition, this was found that all 3 recovery methods resulted in a decrease in the average heart rate ( $p < 0.05$ ). This study indicates that the effect of ice massage can recover a football player's body and help to reduce lactic acid levels and muscle

<sup>1</sup>Master of Sciences Exercise and Sport Sciences Graduate School, Khon Kaen University

<sup>2</sup>Sports and Exercise Science program, Faculty of Apply Science and Engineer, Khon Kaen University, Nong Khai Campus



fatigue during the half time break. which is beneficial to athletes and trainers. It can be used for body recovery during competitions or exercise, especially in sports with limited competition periods such as volleyball, basketball, rugby, tennis, badminton and hockey.

**Keywords:** lactic acid, recovery, sit and rest, static muscle stretching, ice massage, professional male footballer

## Introduction

### Background

At present, football is popular among people of all ages, both domestically and internationally. Many competitions are organized both in the country and abroad, such as SEA Games, Asian Games and Olympic Games. Due to the popularity of football, there are competitions in training the skills of players and coaches as well as effective team management in order to be able to beat competitors. When there is high competition, the knowledge of sports science, namely sport physiology, nutrition and sport psychology is used to enhance the efficiency of the players for effective training and sports playing without danger and injury (Fangsaken, 2006) because footballers have to be in the game for a long time and their body is heavily used for maximum effectiveness. The football match is separated into 2 periods: 45 minutes each. There is a half-time interval of not more than 15 minutes. When the body is working hard in the first half, the ability of the footballers will decrease in the second half. This may be because most of the energy used for efficient movement of the body is derived from anaerobic energy metabolism. The energy obtained from this type of metabolism has a high level of capability. At the same time, it causes waste products since the energy generation process is caused by incomplete separation of glucose. for this reason, oxygen cannot be used in time. The main waste product is lactic acid that occurs immediately after exercise. It is accumulated in muscles and blood. It will first occur in the muscles cells and spread into the bloodstream. It

is accumulated more in the working muscles than in the bloodstream. When lactic acid is accumulated in a large quantity, it interferes with muscle function, resulting in decreased muscle performance and difficult muscle movements. The study found that lactic acid is a major cause of fatigue (Lamb, 1984). This is consistent with Bruce (2000) which stated that lactic acid is the first factor that causes muscle soreness, resulting in muscle fatigue. When the rate of lactic acid accumulation increases, athletes' efficiency and performance will decrease.

Footballers, basketball players, hockey players and rugby football with 15 players have a short half-time interval (10-15 minutes), so it is important for them to quickly recover to the normal condition. A lot of studies have conducted to find out the ways to help the body recover to the normal condition after exercising, such as rest recovery, cold water immersion, ice massage, sitting and cooling, sitting with basic body movements, sitting and muscles stretching, static stretching with sauna and walking meditation (Jumsai Na Ayudhya et al., 2011; Rattanasateankij, 2000; Amatayakul, 2012; Thongho, 2016; Willcock, 2005). These methods will allow the body to recover to the normal condition faster, especially cold treatment. For example, the studies about the effects of ice massage, ice massage with water immersion and ice massage with aquatic exercise upon the recovery of muscle after exercise induce delayed onset muscle soreness (Permpet, 2008), and the comparison of the effects among various recovery methods after exercise on athletes' performance were conducted (Gomenake, 2008). When the body is exercising, the body temperature

will rise and the body will have to get rid of heat. The circulation system will work harder and the heart will pump more blood into the skin to help release heat from the body using the vasomotor system. If the body temperature rises after exercise or while resting during the competition, the body's systems will still work to release heat from the body. Therefore, cold treatment will help the body recover to the normal condition faster. Nowadays, using cold water or ice applying on the body is convenient and commonly used to help body recover (Bouzid et al., 2018).

From the study and review of the relevant documents mentioned above, the researcher has recognized the benefits of helping the body of the athletes to recover after exercising or while resting during a short break and to reduce the lactic acid that causes fatigue and to be ready to continue to compete within the limited break period. However, it is still suspected that which method between stretching and ice massage in professional footballers during the half time interval football match will allow the body to recover and reduce the amount of lactic acid faster. From the literature review, it was found that few studies were conducted on this issue. Most of them studied about after exercise or after the match. No studies have been conducted on the half time interval. For this reason, the researcher was interested in comparing the two recovery methods in order to find out the differences in both methods and to choose the method that benefits the footballers having a short half time interval during the football match or to apply it to other sports such as basketball, rugby football, volleyball and hockey.

### Objective

To study muscles stretching and ice massage in half time interval football match that affect the lactic acid levels of professional footballers.

## Participants and Methodology

### Participants

A sample of convenience of 10 professional male footballers of KKFC who has played in Thai League 2 and has been a professional athlete for at least 2 years, Average age 21.30,  $\pm 1.83$  years, Height 169.30 $\pm$ 4.74 cm, Weight 63.90 $\pm$ 6.12 kg, Blood pressure 122.20/ 69.20 mm/hg, Resting heart rate 67.10 $\pm$ 2.92 bpm, Participants were professional male footballers recruited from KKFC which played in the Thai League 2 Football Tournament 2019 season. The inclusion criteria consisted of having a professional, aged between 19-35 years and having regular training at least 5 days a week without injury. All participants were consent to do blood test and able to participate in the study until the end of the study. Any participants having other conditions that might affect training such as ankle sprain or musculoskeletal system pain with a pain score of at least 5 out of 10 on a visual analog scale or fever were excluded from participation in the study. This study was approved by the Khon Kaen University Ethics Committee for Human Research before participation in the study (HE581392).

### Methodology

This study was a cross-over study design which aimed to compare the effects of the static stretching and ice massage on lactic acid levels in half time interval football match. This research was separated into 3 groups based on the recovery methods including Group A (sit and rest after competition), Group B (static stretching after competition), and Group C (ice massage after competition). It took 3 weeks to complete the research.

For the first time, the eligible participants (n = 10) were interviewed and screened for eligibility based on the study criteria, including demographics (i.e., age, gender, weight, height, position) and



baseline characteristics (i.e., resting heart rate, resting blood pressure, lactic acid levels) (pre-test; T1). All participants stopped doing exercise or sporting events and avoided alcohol, cigarettes and caffeine-containing beverages, before and during the study. Then, they were randomly arranged the order of the recovery methods to be received all three times by using the random number table. This study divided the recovery methods into 6 sets, consisting of ABC, ACB, BAC, BCA, CAB, and CBA.

Thereafter, all participants were recruited to play a simulation football match for 45 minutes. The same rules as the actual competition were employed. Mor Din Daeng FC was invited for the competition at the training field of the Khon Kaen FC. The competitions were held at the same time at 05.00 p.m. The same players were used throughout the 3 competitions to simulate the match. After the competition, the heart rate and the lactate acid levels of the participants were assessed (immediately after the competition; T2). Then they were involved in the recovery programs based on the random number table. Subsequently, their heart rate and lactate acid levels were assessed (after recovery methods; T3).

For example; the first participant received the second set (ACB) according to the random number table. For the first time (first week), this participant received sit and rest (Group A) after the competition. In the second time, this participant was ice massaged (Group C) and in the last week, the participant was static stretched after the competition (Group B).

All participants were involved in the recovery methods according to their groups. Each method took about 7 minutes. Then the outcomes were measured immediately after the competition and after the recovery methods were applied.

### **Intervention methods**

The participants were involved in the recovery methods according to their groups, including the sit and rest, static stretching, and ice massage. The details of the recovery methods are explained below.

#### **Sit and rest**

The participants in group A were instructed to sit and rest for 7 minutes after the competition simulating a 45 minute football match. They sat and drank water to relax themselves before the match in the second half.

#### **Static stretching**

The participants in group B were instructed to do static stretching in total body muscle, emphasizing lower extremities muscle. The research assistants helped with the stretches for athletes in each position (total of 13 positions; the details of each position are explained in Appendix E) for 7 minutes. During stretching, they had to try to stretch until feeling very tight without hurting and hold for 10-15 seconds. During the movement, they should not move in the form of a twitching, pulling or biting and normal breathing.

#### **Ice massage**

The participants in group C were instructed in long sitting position. Then they were massaged by the research assistant (one research assistant per one football player) using crushed ice put in a zip-lock bag (ice bag) at a temperature of  $0\pm 2^{\circ}\text{C}$ . The research assistant rubbed the ice bag to massage the athlete's thigh and moved the ice bag in a circle over the muscles in up and down direction following the longitudinal muscles, focusing on the hips, thighs, hamstring and calf

muscles for 3 minutes/side. Then the back and the shoulder were massaged for 1 minutes, a total of 7 minutes. Deep kneading technique was used to massage in this study by the research assistant who trained by the researcher for 30 minutes.

### Outcome measurement

#### Instrumentation

1. Blood sampling equipment set (Brand: Accu-Chek safe-t-pro uno Lanset)
2. Lactic acid level analyzer (Brand: Lactate Plus; manufactured by Nova biomedical in America)
3. Lactate test strip and puncture needle (Brand: Lactate Plus; manufactured by Nova biomedical in America)

### Blood lactate levels:

The blood lactate levels test was performed a total of 3 times (the 1<sup>st</sup> time was before the simulation of a 45 minute football match the 2<sup>nd</sup> time was after the match immediately, and 3<sup>rd</sup> time after recovery methods). This was done based on the medical principles and methods.

### Statistical analysis

Descriptive statistics used to explain baseline demographics, participant characteristics and findings of the study. The repeated measure ANOVA was utilized to analyze the lactic acid

level between the groups (baseline, and data after the 1<sup>st</sup> and the 2<sup>nd</sup> recovery). An analysis of covariance (ANCOVA) was utilized to compare the magnitude of changes between the groups after the 2<sup>nd</sup> recovery. The level of statistical significance was set at  $P < 0.05$ .

### Results

Sit and rest recovery (group A). The participants in group A showed no significant reduction in the lactic acid levels at immediately after competition and after recovery ( $p\text{-value} > 0.05$ ).

Static muscle stretching (group B). In this group, the lactic acid level significant difference between pre-test and immediately after competition and pre-test and after recovery ( $p\text{-value} < 0.05$ ). However, there was no significant difference at immediately after competition and after recovery ( $p\text{-value} > 0.05$ ).

Ice massage (group C). The participants in ice massage group showed significant reduction in the lactic acid level when compared between immediately after competition and after recovery (mean difference was 2.73 mmol/L) ( $p\text{-value} < 0.05$ ).

The ANCOVA analysis indicated that the reduction of the lactic acid level in group C was significantly differences from group a ( $p\text{-value} < 0.05$ , Table 11 and Figure 12). However, there was no significantly differences in group B and group C ( $p\text{-value} > 0.05$ ).



**Table 1** Compared the lactic acid levels and heat rate at pre-test, immediately after competition and after recovery effect in among 3 recovery methods; sit and rest recovery (group A), muscles stretching (group B), and ice massage (group C) (N=10).

Variable	Group A		Group B		Group C		A-B <sup>a</sup>	A-C <sup>a</sup>	B-C <sup>a</sup>
	Mean±SD	Mean diff	Mean±SD	Mean diff	Mean±SD	Mean diff			
<i>Lactic acid level</i> <sup>b</sup>									
Pre-test	4.85±3.40 (2.41 to 7.29)		2.75±1.29 (1.82. to 3.68)		3.41±0.79 (2.84. to 3.98)		2.10	1.44	-0.66
Immediately after competition	5.98±2.98 (3.84 to 8.11)	-1.13	5.40±2.38 (3.69 to 7.10)	-2.65	6.93±2.17 (5.38 to 8.48)	-3.52	.58	-0.95	-1.53
After recovery	5.63±2.76 (3.66 to 7.60)	-0.78	4.11±1.73 (2.87 to 5.35)	-1.36	4.20±1.70 (2.98 to 5.42)	-0.79	1.52	1.43	-0.09
<i>Heart rate</i> <sup>b</sup>									
Pre-test	69.1±3.76 (66.41 to 71.79)		69.1±2.0 (67.15to 71.05)		69.3±3.4 (66.87 to 71.73)		0.00	-0.20	-0.30
Immediately after competition	166.5±11.52 (158.26 to 174.74)	-97.4	166.1±11.82 (157.65to 174.55)	-97.0	166.2±10.25 (158.87 to173.53)	-96.9	0.40	0.30	-0.10
After recovery	103.3±3.83 (100.56 to 106.04)	-34.2	102.20±5.35 (98.37to 106.03)	-33.1	100.70±3.83 (97.96to 103.44)	-31.4	1.10	2.60	1.50

**Note:** The data were presented using mean ± *standard deviation*. <sup>a</sup> The data between the three groups (A, B and C groups) were analyzed

using the ANOVA. <sup>b</sup>The data among repetitive measured (pre-test, immediately after competition and after recovery) using the repeated one-way ANOVA.

**Table 2** Compared the lactic acid levels and heat rate between immediately after competition and after recovery in among 3 recovery methods; sit and rest recovery (group A), muscles stretching (group B), and ice massage (group C) (N=10).

Variable	Group A	Group B	Group C	Mean diff (A-B)	Mean diff (A-C)	Mean diff (B-C)
	Mean	Mean	Mean			
<i>Lactic acid level</i>	5.71 <sup>a</sup>	4.57 <sup>a</sup>	3.66 <sup>a</sup>	1.14	2.05 <sup>*c</sup>	0.91
<i>Heart rate</i>	103.29 <sup>b</sup>	102.21 <sup>b</sup>	100.7 <sup>b</sup>	1.08	2.58	1.51

**Note:** The data were presented using mean. The data between group the three groups (A, B and C groups) were analyzed using the ANCOVA., <sup>a</sup> Covariates appearing in the model are evaluated at the following values: data = 6.1033. <sup>b</sup>Covariates appearing in the model are evaluated at the following values: data = 166.2667. \* The mean difference is significant at the .05 level (p<0.05). <sup>c</sup>Adjustment for multiple comparisons: Bonferroni.

### Discussion

This study compared the lactic acid levels and the heat rate levels in half time interval football match of 10 professional footballers from Khon Kaen FC using 3 recovery methods; sit and rest recovery (group A), static muscle stretching (group B) and ice massage (group C). It took 7 minutes for recovery. Seven minutes were the possible recovery time during the half time interval because football players only had 15 minutes of

the half time interval before they started competing in the second half. So, they had only about 7 minutes to recover the body in various ways. Also, in the previous studies the recovery period studied were less than 5 minutes or more than 10 minutes. The study was conducted 3 times using cross-over study design. Each recovery method was 1 week apart. The results of the study found that the participants had normal resting heart rate and aged approximately 21 years old. In terms of physiological parameters related to exercise which can be beneficial for athletes, sports trainers and general people, this research studied acute effects, not chronic effects of the physical recovery. Therefore, to obtain reliable comparison data and reduce data discrepancies, all samples were treated by 3 recovery methods; sit and rest recovery, static muscle stretching and ice massage (group C) (cross over design) in order to compare experimental results among 3 methods. In addition, the researcher used effective sports science tools and relevant variables in the study. The experimental results will be discussed by the following topics.

#### **Ice massage**

In this research, it was found that ice massage reduced the lactic acid levels in the blood and the heart rate after the competition with statistical significance ( $p$ -value  $<0.05$ , Table 8). It can reduce lactic acid levels better than sit and rest and muscle stretching with non-statistical significance. Ice massage is a combination of deep massage that helps with the movement of lactic acid and the use of cold treatment, which contributes to the flow of blood, increases oxygen levels and muscle metabolism and reduces muscle spasm and heart rate. This results in sufficient blood supplying to the muscles to exchange substances between outside and inside the cell. It may also eliminate waste that occurs in the muscle system such as lactic acid. Moreover, Vejbaesya and

Palavivatana (1993) found that massage causes the body to release histamine and acetylcholine, which are the substances that cause blood vessels to dilate. So, there is an increase in blood flow, and more blood counts are released from the spleen. Also, deep massage increases blood flowing to the arms and legs and the flow of lymph. Thatsanasawang (1987) stated that the lymph will help eliminate lactic acid from the muscles through the bloodstream, which will be filtered through the kidneys and driven out the temperature of the massage is  $0\pm 2$  degrees Celsius. The massage should not be held anywhere for longer than 2-3 minutes because it can cause skin injury.

#### **Static muscle stretching**

Static muscle stretching recovery causes the heart rate to decrease, but it does not help reduce the lactic acid levels after the competition. Stretching is based on the principle of contracting the muscles that need to be stretched for a period of time, then alternate and change the side. It will help improve the blood circulation system and the flexibility of the stretched muscles. So, more oxygen can be used to burn lactic acid in the stretched muscles. Most muscles that work while exercising are striated muscles with red fibers that have good lactic acid oxidation properties since the red fibers contain a lot of oxygen. This indicates that lactic acid in the blood can be reduced when stretching the muscles. It is also in accordance with the study of Sriyabhaya (2001). The important thing is that muscle stretching helps improve blood circulation, causing blood to flow to the active muscles. The previous study found that stretching after exercise had an effect on lactic acid concentration level and heart rate in soccer players (Soongpuk, 2014). Stretching after exercise in each position took approximately 10-30 seconds for 10 minutes. However, in this research, there was a limit because of the halftime interval of football matches was just 7 minutes.



Therefore, static muscle stretching can be done in just 7 minutes. As a result, the effect of the static muscle stretching on the reduction of lactic acid level was not statistically significant. However, it was found that static muscle stretching can reduce the lactic acid levels better than sit and rest recovery without statistical significance.

### Sit and rest

Sit and rest recovery is a common physical recovery, which will allow the various systems to recover naturally. It is a sudden reduction in body function after the body has a high intensity exercise. While sitting and resting, the body will begin the recovery process such as ATP synthesis or the elimination of waste such as lactic acid from muscles and blood. However, sitting for only 7 minutes did not help reduce the lactic acid levels in the blood ( $p\text{-value} > 0.05$ ) there was a study of sit and rest recovery affecting the decrease of lactic acid level in the blood. The subjects sat and rest at normal temperature and drank water at normal temperature for 1 hour. Sit and rest recovery is commonly used the study also found that after stop exercising, the heart rate dropped sharply in the first minute. It dropped by approximately 40-60 times per minute and would gradually decrease while resting. The halftime interval of football matches was limited to only 7 minutes for recovering the heart rate. So, the results from all 3 recovery methods were not different

When comparing the three recovery methods by ANCOVA, it was found that the lactic acid levels in the blood of sit and rest recovery and ice massage groups were different with statistical significance ( $p\text{-value} < 0.05$ ). After the match and recovery, the ice massage group can reduce the lactic acid levels in the blood than the sit and rest recovery group. It is because deep massage with ice will stimulate blood circulation. Deep massage will help the blood

supply into the muscles twice, causing the muscles to exchange fluid and drain waste which is lactic acid faster. Also, the coldness from the ice helps the blood flow back to the heart more, causing the amount of blood that is pumped out to increase, resulting in more exchange of fluid. The recovery during the half time interval required the football players to recover from fatigue and be ready to compete in the second half with reduced heart rate levels. However, the heart rate levels should not decrease to the same level as before exercise because the body of the football players must ready to compete in the second half without having to warm up again. Therefore, this study showed that even if the heart rate decreased due to recovery, it was still higher than before competing.

### Conclusion

This study aimed to investigate the effects of recovery methods on the lactic acid levels and heart rates and to choose the method that benefits the footballers having a short half time interval during the football match. The researcher chose 3 recovery after exercise methods to compare these effects; sit and rest recovery, static muscle stretching and ice massage each method took 7 minutes for 1 week in 10 professional football players from Khon Kaen FC. This study found that ice massage can reduce the lactic acid levels when compared with sit and rest recovery after recovery period. While, ice massage and static muscle stretching showed no difference. In addition, the lactic acid levels and heart rates decreased after recovery in ice massage group. For others groups, only heart rates can be reduced. The present study finding have clinical impacts recovering the physical condition of professional footballers in order to reduce lactic acid levels and muscle fatigue during the half time interval. Moreover, these findings may be beneficial for athletes and trainers for body recovery during

competitions or exercise, especially in sports with a lengthy competition period and there is a brief break between matches

#### Suggestions for further study

1. For the static muscle stretching, it takes less time to stretch (15 sec). So, in this study, there were no significant differences after recovery. In further study, more time (20-30 sec) will be needed to find differences in this method. Addition, using dynamic or specific stretches for remover may provide different results.

2. For further research, the effects of recovery on delayed onset of muscle soreness (DOMS) after exercise apart from the lactic acid levels can also be investigated.

#### Acknowledgements

Thankfulness also Khon Kaen Football Club and Professional Football Players for participating in my research.

#### Authors' contributions

Master of Sciences Exercise and Sport Sciences, Graduate School, Khon Kaen University

#### Reference

1. Amatayakul A. (2012). **Comparison of acute effect of proprioceptive neuromuscular facilitation stretching and static stretching on motor performance in amateur male football players.** [Master Thesis in Sport sciences]. Chiang Mai: The Graduate School, Chiang Mai University. [in Thai].
2. Bouzid et al. (2018). Faster physical performance recovery with cold water immersion is not related to lower muscle damage level in professional soccer players.
3. Bruce, L. (2000). The role of skeletal muscle in lactate exchange during exercise introduction. **Medicine & Science in sports & Exercise.** 32: 753-755.
4. Faengsaken M. (2006). **Sport and health.** Bangkok: O-Dean store. [in Thai].
5. Gomenake S. (2008). **A comparison of the effects among various recovery methods after exercise on athletes' performance.** [Master Thesis in Sport sciences]. Bangkok: The Graduate School, Chulalongkorn University. [in Thai].
6. Jumsai Na Ayudhaya C, Arkarapanthu A and Ruangthai R. (2011). Effects of recovery methods on running speed and ball-passing accuracy of futsal players. **Kamphaengsean Acad J;** 9(1): 61- 9. [in Thai].
7. Kaewkungwal J. (2011). **Textbook of clinical research.** Mahidol publishing, Bangkok. [in Thai].
8. Lamb,D.R. (1984). **Physiology of Exercise.** Now York: Macmillan Co.
9. Palavivatana K. (1989). **Manual, self-healing with heat and cold.** Bangkok: Mho Chao Bann. [in Thai].
10. Peampet S. (2008). **The effect of massage with ice massage with water immersion and ice massage with water exercise towards the recovery of muscles after the muscle strain from exercise.** [Bachelor Thesis in Sciences]. Bangkok: The Graduate School, Kasetsart University. [in Thai].
11. Rattanasateankij W. (2009). **Effect of cold water immersion on recovery and performance.** [Master Thesis in Sport sciences]. Bangkok: The Graduate School, Srinakharinwirot University. [in Thai].



12. Sriyabhaya A. (2001). **The effect of resting, stationary stretching and sauna on lactic acid levels in the blood and heart rate.** [Bachelor Thesis in Sciences]. Bangkok: The Graduate School, Kasetsart University. [in Thai].
13. Sungpook N. (2014). **Effect of recovery type after exercise upon lactic acid concentration level and heart rate in soccer players.** [Doctor of Philosophy Program in Physical Education]. Bangkok: The Graduate School, Kasetsart University. [in Thai].
14. Thatsanasawang C. (1987). **Massage techniques for athletes.** United book, Bangkok. [in Thai].
15. Thongho I. (2016). **Effect of recovery after exercise methods on lactic acid in the blood, heart rate and anaerobic performance in athletes.** [Master Thesis in exercise and sport science]. Chonburi: The Graduate School, Burapha University. [in Thai].
16. Vejbaesya C and Palavivatana K. (1993). **Physiology of exercise.** 4<sup>th</sup> ed. Thummaklomkamphim, Bangkok. [in Thai].
17. Willcock, I. (2005). **The effect of water immersion, active recovery and passive recovery on repeated bouts of explosive exercise and blood plasma.** Master of Health Science. Auckland University of Technology.

การพัฒนาความสามารถด้านการฟัง การพูดภาษาสเปนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ B-SLIM ร่วมกับสื่อประสม  
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

The Development of Listening-Speaking Spanish ability by using the B - SLIM learning management  
together with multimedia of Matthayomsuksa 4 students

ณัฐมน ธนกนกนทณ์<sup>1</sup>,  
จิระพร ชะโน<sup>2</sup>

**บทคัดย่อ**

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย 1) เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการฟังภาษาสเปนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ B - SLIM ร่วมกับสื่อประสมให้มีจำนวนนักเรียนอย่างน้อยร้อยละ 75 ผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ 75 2) เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการพูดภาษาสเปนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ B - SLIM ร่วมกับสื่อประสมให้มีจำนวนนักเรียนอย่างน้อยร้อยละ 75 ผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ 75 กลุ่มเป้าหมายเป็น นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 30 คน ที่เรียนวิชา 31201 ภาษาสเปน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้การจัดการเรียนรู้แบบ B-SLIM ร่วมกับสื่อประสม จำนวน 5 แผน รวมเป็น 18 ชั่วโมง แบบทดสอบวัดความสามารถในการฟังภาษาสเปน แบบประเมินความสามารถในการพูดภาษาสเปน แบบการสังเกตและแบบสัมภาษณ์ กลวิธีการเรียนรู้ภาษาสเปน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลกาวิจัย พบว่า นักเรียนมีพัฒนาการความสามารถด้านการฟังภาษาสเปนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 81.82 และนักเรียนมีพัฒนาการความสามารถด้านการพูดภาษาสเปนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 81.82 ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ นักเรียนส่วนใหญ่มีพัฒนาการความสามารถด้านการฟัง การพูดภาษาสเปนที่ดี สามารถฟัง พูดใจความสำคัญที่ต้องการสื่อสารได้ มีความคล่องแคล่วในการฟัง การพูดภาษาสเปนมากยิ่งขึ้น สามารถสื่อสารภาษาสเปนเบื้องต้นได้อย่างชัดเจน

**คำสำคัญ :** ความสามารถด้านการฟัง, ความสามารถด้านการพูด, ภาษาสเปน, รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ B - SLIM, สื่อประสม, กลวิธีการเรียนรู้ภาษาสเปน

**Abstract**

This study aimed to : 1) develop Spanish listening ability of Mathayomsuksa 4 students by using the B - SLIM learning model together with multimedia in order to help them at level 75% by number to pass 75% of classroom, 2) develop Spanish speaking ability of Mathayomsuksa 4 students by using the B - SLIM learning model together with multimedia in order to help them at level 75% by number to pass 75% of classroom. The target group were 27 students who studying Spanish SP31201 subject from Mathayomsuksa 4 students. Research tools consisted of the learning management B-SLIM with multimedia plans, the Spanish listening ability test, the Spanish speaking ability test, the student's Spanish learning strategies observation form, and the student interview form. Statistics were used for the data analysis consisted of percentage, mean, and standard deviation scores. The study outcomes showed that 23 participants developed their Spanish listening ability passed 75% of the total score. 26 participants developed their Spanish speaking ability passed 75% of the total score, accounting for 81.82% of them developed more for developed more for their Spanish listening - speaking ability. Fluency in listening - speaking Spanish,

<sup>1</sup>สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

<sup>2</sup>ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม



even more can communicate basic Spanish clearly. Accordingly, the most participant's have improved listening and speaking ability, can listening - speaking the important points needed to communicate.

**Keywords :** Listening ability, Speaking ability, Spanish language, B - SLIM learning model, Multimedia, Spanish learning strategies.

## บทนำ

ปัจจุบันภาษาสเปนเป็นภาษาต่างประเทศที่สองที่เปิดสอนในโรงเรียนตามนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการส่งเสริมให้ผู้เรียนและประชาชนมีความสามารถใช้ภาษาต่างประเทศในการสื่อสาร เพื่อเพิ่มศักยภาพด้านภาษาของประชาชน อันเป็นกลยุทธ์หนึ่งของการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศบนเวทีระหว่างประเทศ การพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และความสามารถภาษาสเปนในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานต้องเป็นไปตามมาตรฐานสาระการเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ภาษาสเปนเป็นวิชาเลือกที่เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นส่วนใหญ่ สภาพจริงของการเรียนรู้ไม่ต่อเนื่องเหมือนเช่นภาษาอังกฤษ ครูผู้สอนและสถานศึกษาจึงประสบความยุ่งยากในการกำหนดขอบข่ายและสาระการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับประสบการณ์ของผู้เรียน ครูจึงต้องการแนวทางที่ชัดเจนว่าขอบข่ายการเรียนรู้ภาษาสเปนในแต่ละระดับชั้นควรมีมากหรือน้อยเพียงใด เพื่อให้สถานศึกษาที่เกี่ยวข้องนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพการเรียนการสอน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

ปัจจุบันของโรงเรียนผดุงนารี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 มีการจัดการเรียนการสอนภาษาสเปน พบว่า คุณภาพของนักเรียนไม่เป็นไปตามเป้าหมายของหลักสูตรสถานศึกษาได้กำหนดไว้คือ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศควรมีผลการเรียนเฉลี่ยร้อยละ 75 ซึ่งนักเรียนมีความสามารถด้านการฟัง การพูดภาษาสเปนต่ำกว่าเกณฑ์ และไม่สามารถใช้ความสามารถในการฟัง การพูดภาษาสเปนในการสื่อสารได้ (โรงเรียนผดุงนารี, 2559)

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ B-SLIM (Bilash's Second Language Instructional Model) (Bilash, O. 2002b). เป็นรูปแบบการสอนที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนสามารถเน้นการสื่อความหมายด้านการฟัง พูดได้กำหนดขั้นตอนกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกระบวนการรับรู้ ภาษาของนักเรียนซึ่งเริ่มจากความสามารถ

การฟัง การพูด โดยเน้นการให้ปัจจัยตัวป้อนที่มีความหมาย เข้าใจได้และอยู่บนความรู้เดิมของนักเรียน ซึ่งนักเรียนจะประสบผลสำเร็จดังที่คาดหวังได้ หากครูเข้าใจวิธีการจัดปัจจัยตัวป้อน (Input) เตรียมสื่ออุปกรณ์ และจัดกิจกรรมให้นักเรียนเข้าใจและจำบทเรียน โดยการให้นักเรียนได้ฝึกกิจกรรมที่หลากหลายในการฝึกกิจกรรมนักเรียนได้ฝึกความสามารถทางภาษา คือ การฟัง การพูด ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาความสามารถทางการเรียนของนักเรียน (รูปทองกว้างสวัสดิ์, 2549) ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบ B-SLIM มีประโยชน์ ช่วยให้นักเรียนเข้าใจและจดจำบทเรียน ตลอดจนใช้ความสามารถด้านการฟังและการพูดในการปฏิบัติซึ่งเป็นการทบทวนบทเรียนได้เป็นอย่างดี

สื่อประสม Multi-media เป็นการนำสื่อหลายๆ ประเภทมาใช้ร่วมกัน ทั้งวัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและ ประสิทธิผลสูงสุดในการเรียนการสอน เป็นตัวกลางในการนำเสนอข้อมูล เนื้อหาความรู้ โดยการใช้สื่อแต่ละอย่างตามลำดับขั้นตอนของเนื้อหา เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้จากวัตถุที่เป็นรูปธรรม ซึ่งเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนได้สร้างแนวความคิดด้วยตนเอง กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจในเรื่องที่จะเรียนมากขึ้น ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ง่ายขึ้นสามารถจดจำได้นาน ให้ประสบการณ์ที่ส่งเสริมให้นักเรียนทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง และนำประสบการณ์นอกห้องเรียนมาให้นักเรียนศึกษาในห้องเรียนได้ (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2523)

สภาพปัญหา คือ คุณภาพของนักเรียนไม่เป็นไปตามเป้าหมายของหลักสูตรสถานศึกษาได้กำหนดไว้ คือ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศควรมีผลการเรียนเฉลี่ยร้อยละ 75 ซึ่งนักเรียนมีความสามารถด้านการฟัง และการพูดภาษาสเปนต่ำกว่าเกณฑ์ และไม่สามารถใช้ความสามารถในการฟัง การพูดภาษาสเปนในการสื่อสารได้ ซึ่งเกิดจากการขาดความสามารถในด้านการฟัง การพูดสืบเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมในชั้นเรียนขาดการส่งเสริมกระบวนการพัฒนาความสามารถด้านการฟัง การพูด โดยดูจากคะแนนรายจุดประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนผดุงนารี พบว่า ปีการศึกษา 2560 นักเรียนมีคะแนนความสามารถ

ด้านการฟังภาษาสเปนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 คิดเป็นร้อยละ 34.15 นักเรียนมีคะแนนความสามารถด้านการพูดภาษาสเปนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 คิดเป็นร้อยละ 26.83 และนักเรียนมีคะแนนความสามารถด้านการฟัง การพูดภาษาสเปนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 คิดเป็นร้อยละ 51.22 ได้จากคะแนนรายจุดประสงค์ ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนดไว้คือ ร้อยละ 75 (โรงเรียนผดุงนารี, 2559)

### วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการฟังภาษาสเปน ด้วยจัดการเรียนรู้แบบ B-SLIM ร่วมกับสื่อประสมให้มีจำนวนนักเรียนอย่างน้อยร้อยละ 75 มีคะแนนไม่น้อยกว่าร้อยละ 75
2. เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการพูดภาษาสเปน ด้วยจัดการเรียนรู้แบบ B-SLIM ร่วมกับสื่อประสมให้มีจำนวนนักเรียนอย่างน้อยร้อยละ 75 มีคะแนนไม่น้อยกว่าร้อยละ 75

### ขอบเขตการวิจัย

#### 1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 30 คน ที่เรียนวิชา ป31201 ภาษาสเปน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนผดุงนารี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26

ตัวแปรที่ศึกษา	กลุ่มเป้าหมายจำนวน (คน)
ความสามารถด้านการฟัง	27
ความสามารถด้านการพูด	30
ความสามารถด้านการฟัง และ ความสามารถด้านการพูด	20**

โดย 20 คน มีปัญหาความสามารถด้านการฟังและความสามารถในการพูด 7 คนมีปัญหาเฉพาะความสามารถด้านการฟัง, 10 คน มีปัญหาเฉพาะความสามารถด้านการพูด

#### 2. ตัวแปรที่ศึกษา

- 2.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) คือ การจัดการเรียนรู้แบบ B-SLIM ร่วมกับสื่อประสม
- 2.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ ความสามารถในการฟัง ความสามารถในการพูด ภาษาสเปน

### แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ B-SLIM (Bilash's Second Language Instructional Model) (Bilash, O. 2002b). เป็นรูปแบบการสอนที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนสามารถเน้นการสื่อความหมายด้านการฟัง พูด ได้กำหนดขั้นตอนกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกระบวนการรับรู้ ภาษาของนักเรียนซึ่งเริ่มจากความสามารถ การฟัง การพูด โดยเน้นการให้ปัจจัยตัวป้อนที่มีความหมาย เข้าใจได้และอยู่บนความรู้เดิมของนักเรียน ซึ่งนักเรียนจะ ประสบผลสำเร็จดังที่คาดหวังได้ หากครูเข้าใจวิธีการจัด ปัจจัยตัวป้อน (Input) เตรียมสื่ออุปกรณ์ และจัดกิจกรรม ให้นักเรียนเข้าใจและจำบทเรียน โดยการให้นักเรียนได้ฝึก กิจกรรมที่หลากหลายในการฝึกกิจกรรมนักเรียนได้ฝึก ความสามารถทางภาษา คือ การฟัง การพูด ซึ่งจะส่งผลต่อ การพัฒนาความสามารถทางการเรียนของนักเรียน (ฐปทอง กว่างสวาสดี, 2549) ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า กิจกรรมการเรียนโดยใช้รูปแบบ B-SLIM มีประโยชน์ ช่วยให้นักเรียน เข้าใจและจดจำบทเรียน ตลอดจนใช้ความสามารถด้านการฟัง และการพูดในการปฏิบัติซึ่งเป็นการทบทวนบทเรียนได้เป็นอย่างดี

สื่อประสม Multi-media เป็นการนำสื่อหลายๆ ประเภทมาใช้ร่วมกัน ทั้งวัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพสูงสุดในการเรียนการสอน เป็นตัวกลางในการนำเสนอข้อมูล เนื้อหาความรู้ โดย การใช้สื่อแต่ละอย่างตามลำดับขั้นตอนของเนื้อหา เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้จากวัตถุที่เป็นรูปธรรม ซึ่งเป็น การกระตุ้นให้นักเรียนได้สร้างแนวความคิดด้วยตนเอง กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจในเรื่องที่จะเรียนมากขึ้น ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ง่ายขึ้นสามารถจดจำได้นาน ให้ประสบการณ์ที่ส่งเสริมให้นักเรียนทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง และนำประสบการณ์นอกห้องเรียนมาให้นักเรียน ศึกษาในห้องเรียนได้ (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2523)

จากปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษา แนวทางการแก้ไขปัญหาความสามารถด้านการฟัง การพูด ภาษาสเปน ด้วยจัดการเรียนรู้แบบ B-SLIM ร่วมกับสื่อ ประสม เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการฟัง การพูดภาษาสเปน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

### เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 5 ชนิด คือ

1. แผนการจัดการเรียนรู้โดยแบบ B-SLIM ร่วมกับสื่อประสม ในการจัดการเรียนรู้และพัฒนาความสามารถ



ด้านการฟัง การพูดภาษาสเปนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 5 แผน รวมเป็น 18 ชั่วโมง

2. แบบทดสอบวัดความสามารถในการฟัง ภาษาสเปนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้แบบวัดความสามารถในการฟังโดยข้อสอบแบบเลือกตอบ จำนวน 5 ชุด ชุดละ 10 ข้อ

3. แบบประเมินความสามารถในการพูด ภาษาสเปนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้แบบวัดความสามารถแบบ rubric score จำนวน 5 ชุด ชุดละ 1 ข้อ

4. แบบสังเกตกลวิธีการเรียนรู้ภาษาสเปนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เชิงคุณภาพ

5. แบบสัมภาษณ์กลวิธีการเรียนรู้ภาษาสเปนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เชิงคุณภาพ

#### วิธีการดำเนินงานวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามแนวคิดของ Kurt Lewin (ธีรวิมล เอกะกุล, 2549) ซึ่งประกอบด้วย การวางแผนปฏิบัติการลงมือกระทำจริง การสังเกต และสะท้อนผลการปฏิบัติ ผู้วิจัย ได้นำหลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ มาใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนมีขั้นตอนตามวงจร ดังนี้

วงจรปฏิบัติการที่ 1 ผลการพัฒนาความสามารถด้านการฟัง การพูดภาษาสเปน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยแผนจัดการเรียนรู้แบบ B-SLIM ร่วมกับสื่อประสม วงจรปฏิบัติการที่ 1

1. ขั้นวางแผน (Plan) ผู้วิจัยได้วางแผนความสามารถด้านการฟัง การพูดภาษาสเปน โดยดำเนินการดังนี้

1.1 วิเคราะห์ข้อมูลความสามารถด้านการฟัง การพูดภาษาสเปน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ ร้อยละ 75 โดยมีระดับผลการเฉลี่ย 53.03 ซึ่งมีนักเรียนที่มีระดับผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่าเกณฑ์ จำนวน 28 คน

1.2 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร คู่มือการจัดการเรียนรู้ หนังสือ วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความสามารถด้านการฟัง การพูดภาษาสเปนโดยแผนการจัดการเรียนรู้แบบ B-SLIM ร่วมกับสื่อประสม

2. ขั้นปฏิบัติการการเรียนการสอน (Act) ผู้วิจัยได้ปฏิบัติตามแผนการจัดการเรียนรู้แบบ B-SLIM ร่วมกับสื่อประสม แผนที่ 1-3 โดยมีขั้นตอนการดำเนินการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นวางแผนและเตรียม (Planning and Preparation) ในขั้นนี้ครูจะเลือกกิจกรรมและ

เนื้อหา จัดเตรียมสื่อและอุปกรณ์ที่จำเป็นให้พร้อมในการสอน ก่อนการสอนไป และเตรียมความพร้อมของผู้เรียนโดยครูผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในเนื้อหาและกระตุ้นอยากรู้ อยากเห็นโดยใช้สื่อประสม คือ รูปภาพ, วิดีโอแบบย่อ

ขั้นที่ 2 ผู้สอนบอ อธิบายความรู้ ข้อมูลภาษาสเปนโดยใช้สื่อประสม เช่น วิดีโอ รูปภาพ มาเสริมความเข้าใจของผู้เรียน ผู้สอนใช้การขยายความ อธิบายเพิ่มเติมโดยพูดซ้ำ ๆ ชัดเจน และเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย

ขั้นที่ 3 ผู้เรียนเรียนรู้โดยการทำ กิจกรรมที่กำหนดเพื่อฝึกความสามารถในการฟังและการพูด ยกตัวอย่างเช่น การฝึกพูดสนทนาเป็นคู่ เล่นเกมสื่อบัตรคำศัพท์ โดยมีครูผู้สอนคอยให้คำแนะนำและให้คำปรึกษา

ขั้นที่ 4 ให้ผู้เรียนใช้ภาษาสเปนโดย นำเสนอผลงานกลุ่มหรือคู่โดยใช้การฟังและการพูด นำเสนอผลงานตามที่กำหนด

ขั้นที่ 5 ผู้สอนรวบรวมข้อมูลโดยสังเกต หรือการซักถามผู้เรียนเพื่อทราบปัญหาและแก้ปัญหาในการสอน ครั้งต่อไปส่วนการประเมินการเรียนของผู้เรียนใช้การประเมินความสามารถตามสภาพจริงและการประเมินจากการทดสอบ

3. ขั้นสังเกต (Observe) ขั้นสังเกตการณ์ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลและการสังเกตการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เป็นขั้นสังเกต และบันทึกกระบวนการของการทำกิจกรรม ซึ่งจะสังเกตโดยอาศัยเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบบันทึกหลังสอนของแต่ละแผนการเรียนรู้ แบบสัมภาษณ์นักเรียน และแบบทดสอบวัดความสามารถด้านการฟัง และแบบทดสอบวัดความสามารถด้านการพูด ผลการเก็บรวบรวมข้อมูล

#### วงจรปฏิบัติการที่ 2

ผลการพัฒนาความสามารถด้านการฟัง การพูดภาษาสเปน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยแผนจัดการเรียนรู้แบบ B-SLIM ร่วมกับสื่อประสม วงจรปฏิบัติการที่ 2 ผู้วิจัยเสนอรายละเอียดผลการวิเคราะห์ ข้อมูล ดังนี้

1. ขั้นวางแผน (Plan) ผู้วิจัยได้วางแผนความสามารถด้านการฟัง การพูดภาษาสเปน โดยดำเนินการดังนี้

1.1 วิเคราะห์ข้อมูลความสามารถด้านการฟังภาษาสเปนของนักเรียน ของนักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ปรากฏผลตามวงจรปฏิบัติการที่ 1 ดังนี้

1.1.1 นักเรียนยังไม่คุ้นชินกับสำเนียง การออกเสียง มีความสับสนในการฟัง

1.1.2 นักเรียนไม่สามารถจับใจความของคำศัพท์และประโยคที่ฟังได้

1.2 วิเคราะห์ข้อมูลความสามารถด้านการพูดภาษาสเปนของนักเรียน ของนักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ปรากฏผลตามวงรอบปฏิบัติการที่ 1 ดังนี้

1.2.1 นักเรียนนักเรียนยังไม่กล้าแสดงออกในการพูด

1.2.2 นักเรียนยังไม่มั่นใจในการพูดออกเสียงเพราะกลัวผิด

1.2.3 นักเรียนไม่กล้าแสดงความคิดเห็นกับเพื่อนในการทำกิจกรรม ขาดความมั่นใจ

1.2.4 นักเรียนบางคนยังไม่สามารถพูดได้อย่างถูกต้อง

ผู้วิจัยได้พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบ B-SLIM ร่วมกับสื่อประสมจำนวน 5 แผน แผนละ 4 ชั่วโมง รวมเวลา 8 ชั่วโมง มีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แผนการจัดการเรียนรู้แบบ B-SLIM ร่วมกับสื่อประสม 5 ขั้นตอน ซึ่งประกอบด้วย 1) ครูผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในเนื้อหา 2) ผู้สอนป้อน อธิบายความรู้ข้อมูลภาษาสเปนโดยใช้สื่อประสม 3) ผู้เรียนเรียนรู้โดยการทำกิจกรรมที่กำหนดเพื่อฝึกความสามารถในการฟังและการพูด 4) ให้ผู้เรียนใช้ภาษาสเปนโดย นำเสนอผล 5) ผู้สอนรวบรวมข้อมูลโดยสังเกตหรือการซักถามผู้เรียนเพื่อทราบปัญหาและแก้ปัญหา

2. ขั้นตอนปฏิบัติการการเรียนการสอน (Act) ผู้วิจัยได้ปฏิบัติตามแผนการจัดการเรียนรู้แบบ B-SLIM ร่วมกับสื่อประสม แผนที่ 4-5 โดยมีขั้นตอนการดำเนินการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นวางแผนและเตรียม (Planning and Preparation) ในขั้นนี้ครูจะเลือกกิจกรรมและเนื้อหา จัดเตรียมสื่อและอุปกรณ์ที่จำเป็นให้พร้อมในการสอนก่อน การสอนไป และเตรียมความพร้อมของผู้เรียนโดยครูผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในเนื้อหาและกระตุ้นอยากรู้อยากเห็นโดยใช้สื่อประสม คือ รูปภาพ, วีดิโอแบบย่อ

ขั้นที่ 2 ผู้สอนป้อน อธิบายความรู้ข้อมูลภาษาสเปนโดยใช้สื่อประสม เช่น วีดิโอ รูปภาพ มาเสริมความเข้าใจของผู้เรียน ผู้สอนใช้การขยายความ อธิบายเพิ่มเติม โดยเปิดวีดิโอให้นักเรียนฟังแบบซ้ำๆ หยุดเป็นช่วงๆ ให้นักเรียนฝึกฟังและพูดซ้ำ ๆ ชัดเจน และเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย

ขั้นที่ 3 ผู้เรียนเรียนรู้โดยการทำกิจกรรมที่กำหนดเพื่อฝึกความสามารถในการฟังและการพูด ยกตัวอย่างเช่น การฝึกพูดสนทนาเป็นคู่ เล่นเกมส์ไปคำศัพท์ โดยมีครูผู้สอนคอยให้คำแนะนำและให้คำปรึกษา

ขั้นที่ 4 ให้ผู้เรียนใช้ภาษาสเปนโดยนำเสนอผลงานกลุ่มหรือคู่โดยใช้การฟังและการพูด นำเสนอผลงานตามที่กำหนด

ขั้นที่ 5 ผู้สอนรวบรวมข้อมูลโดยสังเกตหรือการซักถามผู้เรียนเพื่อทราบปัญหาและแก้ปัญหาในการสอนครั้งต่อไปส่วนการประเมินการเรียนของผู้เรียนใช้การประเมินความสามารถตามสภาพจริงและการประเมินจากการทดสอบ

3. ขั้นสังเกต (Observe) ขั้นสังเกตการณ์ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลและการสังเกตการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เป็นขั้นสังเกต และบันทึกกระบวนการของการทำงาน ซึ่งจะสังเกตโดยอาศัยเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบบันทึกหลังสอนของแต่ละแผนการเรียนรู้ แบบสัมภาษณ์นักเรียน และแบบทดสอบวัดความสามารถด้านการฟัง และแบบทดสอบวัดความสามารถด้านการพูด ผลการเก็บรวบรวมข้อมูล

#### การจัดกระทำกับข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

##### 1. เชิงปริมาณ

ศึกษาความสามารถด้านการฟัง การพูดภาษาสเปน ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ B-SLIM ร่วมกับสื่อประสม โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยวิเคราะห์เกณฑ์วัดระดับคุณภาพ คือ จำนวนนักเรียนอย่างน้อยร้อยละ 75 มีคะแนนไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 จึงจะผ่านเกณฑ์ที่กำหนด

##### 2. เชิงคุณภาพ

ศึกษากลวิธีการเรียนรู้ภาษาสเปนโดยใช้แบบสังเกตกลวิธีการเรียนรู้ภาษาสเปนและแบบสัมภาษณ์กลวิธีการเรียนรู้ภาษาสเปนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ว่านักเรียนมีกลวิธีแบบไหนในการจัดการเรียนรู้ โดยแบ่งเป็นประเภทต่างๆ

**สรุปผลการวิจัย****วงจรปฏิบัติการที่ 1**

1.1 ผลการพัฒนาความสามารถด้านการฟัง โดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 21.00 จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 77.78 มีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ทั้งหมด 5 คน จากนักเรียนทั้งหมด 27 คน คิดเป็นร้อยละ 18.52 ซึ่งยังต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือร้อยละ 75 โดยประเด็นที่นักเรียนทั้ง 22 คนยังไม่สามารถทำได้มีดังนี้ 1) นักเรียนยังไม่คุ้นชินกับสำเนียงการออกเสียง มีความสับสนในการฟัง 2) ไม่สามารถจับใจความของคำศัพท์และประโยคที่ฟังได้

1.2 ผลการพัฒนาความสามารถด้านการพูด ภาษาสเปน โดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 20.33 จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 67.78 มีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ทั้งหมด 8 คน จากนักเรียนทั้งหมด 30 คน คิดเป็นร้อยละ 26.67 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือร้อยละ 75 โดยประเด็นที่นักเรียนทั้ง 28 คนยังไม่สามารถทำได้มีดังนี้ 1) นักเรียนยังไม่กล้าแสดงออก 2) นักเรียนยังไม่มั่นใจในการพูดออกเสียงเพราะกลัวผิด 3) นักเรียนไม่กล้าแสดงความคิดเห็นกับเพื่อนในการทำกิจกรรม ขาดความมั่นใจ 4) นักเรียนบางคนยังไม่สามารถพูดได้

ผู้วิจัยได้ดำเนินการแก้ไขและพัฒนาในวงจรปฏิบัติการที่ 2 ด้วยแผนการจัดการเรียนรู้แบบ B-SLIM ร่วมกับสื่อประสม โดยเน้นขั้นตอนกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้ละเอียด ชัดเจนมากขึ้น เพิ่มรายละเอียดในขั้นป้อนความรู้มากขึ้น เน้นส่วนการฟังให้ช้าลงและชัดเจนมากขึ้น ให้นักเรียนได้ฝึกการฟังและการพูดมากขึ้นในขั้นปฏิบัติให้เกิดความชำนาญ เพิ่มเวลาในการทำกิจกรรมแบบกลุ่มและแบบคู่ นอกจากนี้ครูผู้สอนยังคอยเพิ่มเติมและแก้ไขข้อผิดพลาดรายบุคคลเพิ่มมากขึ้น เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการฟัง การพูดภาษาสเปนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

**วงจรปฏิบัติการที่ 2**

2.1 ผลการพัฒนาความสามารถด้านการฟัง ภาษาสเปน นักเรียนมีคะแนนความสามารถด้านการฟัง ภาษาสเปน โดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 16.73 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 76.03 มีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ทั้งหมด 18 คน จากนักเรียนทั้งหมด 22 คน คิดเป็นร้อยละ 81.82 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือร้อยละ 75 เพราะนักเรียนส่วนใหญ่มีความคุ้นชินกับสำเนียงการออกเสียง คำศัพท์และโครงสร้างประโยคที่ใช้มากยิ่งขึ้น สามารถจับใจความของคำศัพท์และประโยคที่ฟังได้

2.2 ผลการพัฒนาความสามารถด้านการพูด ภาษาสเปน นักเรียนมีคะแนนความสามารถด้านการพูด

ภาษาสเปน โดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 16.55 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 75.21 มีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ทั้งหมด 18 คน จากนักเรียนทั้งหมด 22 คน คิดเป็นร้อยละ 81.82

ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือร้อยละ 75 เพราะนักเรียนส่วนใหญ่กล้าแสดงออกมากยิ่งขึ้น มั่นใจมากขึ้นในการพูดออกเสียงเพราะเริ่มไม่กลัวผิด กล้าที่จะซักถาม และแสดงความคิดเห็นของตนเอง นอกจากนั้นนักเรียนเกิดความสนุกสนานในการจัดกิจกรรมเป็นกลุ่ม มีการพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนในการทำกิจกรรม อีกทั้งยังนักเรียนส่วนใหญ่ยังสามารถพูดได้อย่างถูกต้อง

ผลการศึกษากลวิธีการเรียนรู้ภาษาสเปนโดยการสังเกตและสัมภาษณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบ B-SLIM ร่วมกับสื่อประสมสรุปได้ว่า นักเรียนส่วนใหญ่ใช้วิธีตั้งใจฟัง ฟังบ่อย ๆ ออกเสียงตามให้มากที่สุด ด้านการพูดภาษาสเปน นักเรียนใช้วิธีการจดและมาฝึกฝนพูดให้เพื่อนช่วยฟัง นักเรียนบางคนที่มีพื้นฐานภาษาอังกฤษดีสามารถนำภาษาอังกฤษมาประยุกต์ใช้ได้บ้าง นิดหน่อย นักเรียนมีความมั่นใจในการฟัง การพูดภาษาสเปนมากยิ่งขึ้น มีการศึกษาค้นคว้าจากแอปพลิเคชันหรืออินเทอร์เน็ตด้วยตนเองและใช้เพื่อนช่วยเพื่อน และควรเพิ่มเวลาให้กับนักเรียนได้ฝึกฝนในชั้นเรียนมากยิ่งขึ้น จากการที่ผลการสัมภาษณ์สามารถอธิบายได้ว่า นักเรียนใช้กลวิธีการเรียนภาษาสเปนเหมือนกับกลวิธีการเรียนรู้ทางภาษาอื่นๆ โดยเรียงจากกลวิธีที่ใช้มากที่สุด คือกลวิธีการเรียนรู้ทางตรง ด้านการจำ กลวิธีเรียนรู้ทางตรงด้านพหุปัญญา กลวิธีเรียนรู้ทางอ้อมด้านอภิปัญญา กลวิธีเรียนรู้ทางอ้อมด้านสังคม กลวิธีเรียนรู้ทางตรงด้านพูดด้านการทดแทน กลวิธีเรียนรู้ทางอ้อมด้านอารมณ์และความรู้สึก ตามลำดับ

การพัฒนาความสามารถด้านการฟัง การพูด ภาษาสเปนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ B - SLIM ร่วมกับสื่อประสม ทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาจุดด้อยด้านการฟัง การพูดภาษาสเปนให้ดีขึ้น จึงควรส่งเสริม สนับสนุนรูปแบบ B - SLIM ร่วมกับสื่อประสม ไปใช้ในพัฒนาการจัดการเรียนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารให้เกิดประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จ

**อภิปรายผล**

1. ผลการพัฒนาความสามารถด้านการฟังภาษาสเปน โดยผลการวิจัยตามวงจรปฏิบัติการ 2 วนรอบ พบว่า ผลการพัฒนาความสามารถด้านการฟังภาษาสเปนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้

แบบ B-SLIM ร่วมกับสื่อประสม นักเรียนมีคะแนนความสามารถด้านการฟังภาษาสเปน โดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 16.73 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 76.03 มีจำนวนนักเรียน ที่ผ่านเกณฑ์ทั้งหมด 18 คน จากนักเรียนทั้งหมด 22 คน คิดเป็นร้อยละ 81.82 ซึ่ง สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือร้อยละ 75 จากการศึกษาผลการวิจัยปรากฏสามารถอธิบายได้ว่า ผู้สอนใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบ B-SLIM ร่วมกับสื่อประสมที่ละเอียดและเข้มข้นมากยิ่งขึ้น โดยครูผู้สอนให้ความสำคัญกับขั้นตอนการป้อนความรู้ใหม่โดยการป้อนที่ละเอียดชัดเจน มีการอธิบาย บรรยายเพิ่มเติม มีการใช้สื่อประสมมาช่วยในการเรียนรู้ด้านการฟัง นอกจากนี้นักเรียนมีเวลามากขึ้นในขั้นตอนการฝึกทำกิจกรรม โดยฝึกความสามารถด้านการฟังซ้ำๆ ย้ำๆ ไปเรื่อยๆ และจนทำให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการด้านการฟังทำให้สามารถฟังได้อย่างชัดเจนและจับประเด็นต่างๆ ได้ด้วยตนเองได้เป็นอย่างดีมีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุผลข้างต้นและการจัดการเรียนรู้แบบ B-SLIM ร่วมกับสื่อประสมจึงทำให้ผลการพัฒนาความสามารถด้านการฟังภาษาสเปนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ให้มีจำนวนนักเรียนอย่างน้อยร้อยละ 75 มีคะแนนไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สอดคล้องกับ อุดม นวน (2560) ที่ได้ศึกษาแนวทางพัฒนาทักษะการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ 25 : กรณีศึกษา โรงเรียนหนองขามพิทยาคม พบว่า แนวทางการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนการสอนโดยรวม ครูควรเสริมทักษะเพิ่มเติมเพื่อการสอนที่ทันสมัยและนำต้นตอในการเรียนการสอน จัดให้มีกิจกรรม และโอกาสในการแสดงออกทางภาษาต่อนักเรียน ครูควรสอนนักเรียนให้สนุกต่อการจัดการเรียนการสอน หาแนวทางให้นักเรียนรักที่จะเรียนภาษาอังกฤษ ต้องสอนไม่ให้นักเรียนเครียดจนเกินไป แรงบันดาลใจในการเรียนครูผู้สอนต้องไม่เรียนรู้พัฒนาตนเอง โดยเฉพาะทางด้านทักษะการฟัง ครูควรฝึกให้นักเรียนฟังจากสื่อมัลติมีเดีย ต่างๆ ฝึกฟังสำเนียงเจ้าของภาษาฝึกจับใจความสำคัญในการฟัง ให้นักเรียนฝึกฟังจากสื่อต่างๆ ให้สม่ำเสมอและครูควรฝึกให้นักเรียนจับความสำคัญกับคำศัพท์เพื่อสร้างเป็นประโยคสั้น ประโยคยาว และเป็นเรื่องสั้น และสอดคล้องกับทฤษฎีของ รูปทอง กว้างมวสาส์ (2549) รูปแบบการสอนแบบ B-SLIM เป็นรูปแบบการสอน ที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาผู้เรียน ให้สามารถสื่อสารโดยใช้ความสามารถด้านต่าง ๆ ทั้งการฟัง พูด อ่านและเขียน โดยเน้นการให้ปัจจัยตัวป้อนที่มีความหมายเข้าใจได้และอยู่บนความรู้เดิมของนักเรียน ซึ่งนักเรียนจะประสบผลสำเร็จดังที่คาดหมายได้ หากครู

เข้าใจวิธีการจัดปัจจัยตัวป้อน (Input) เตรียมสื่ออุปกรณ์ และจัดกิจกรรม ให้นักเรียนเข้าใจและจำบทเรียน โดยการให้นักเรียนได้ฝึกกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น กิจกรรมเดี่ยว กิจกรรมคู่ และกิจกรรมกลุ่ม ในการฝึกกิจกรรมนักเรียนได้ฝึกความสามารถทางภาษา ทั้ง 4 คือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน

2. ผลการพัฒนาความสามารถด้านการพูดภาษาสเปนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบ B-SLIM ร่วมกับสื่อ โดยผลการวิจัยตามวงจรปฏิบัติการ 2 วงรอบ พบว่า นักเรียนมีคะแนนความสามารถด้านการพูดภาษาสเปน โดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 16.73 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 76.03 มีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ทั้งหมด 18 คน จากนักเรียนทั้งหมด 22 คน คิดเป็นร้อยละ 81.82 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือร้อยละ 75 จากการศึกษาผลการวิจัยปรากฏสามารถอธิบายได้ว่า ผู้สอนใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบ B-SLIM ร่วมกับสื่อประสมที่ละเอียดและเข้มข้นมากยิ่งขึ้น โดยครูผู้สอนให้ความสำคัญกับขั้นตอนการป้อนความรู้ใหม่โดยการป้อนที่ละเอียดชัดเจน มีการอธิบาย บรรยายเพิ่มเติม มีการใช้สื่อประสมมาช่วยในการเรียนรู้ด้านการพูด นอกจากนี้นักเรียนมีเวลามากขึ้นในขั้นตอนการฝึกทำกิจกรรม โดยฝึกความสามารถด้านการพูดซ้ำๆ ย้ำๆ ไปเรื่อยๆ และจนทำให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการด้านการพูดทำให้สามารถพูดสื่อสารสิ่งที่ต้องการได้อย่างชัดเจนด้วยตนเองได้เป็นอย่างดีมีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุผลข้างต้นและการจัดการเรียนรู้แบบ B-SLIM ร่วมกับสื่อประสมทำให้ผลการพัฒนาความสามารถด้านการพูดภาษาสเปนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ให้มีจำนวนนักเรียนอย่างน้อยร้อยละ 75 มีคะแนนไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สนใจ ไชยบุญเรือง และคณะ (2563) ได้ศึกษาการพัฒนาความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนกีฬาจังหวัดขอนแก่น พบว่า การพัฒนาความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนกีฬาจังหวัดขอนแก่น ตามหลักการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่เน้นการพูดเป็นหลัก ผู้สอนต้องนำหลักการสอนของวิธีการสอนบางวิธีและเทคนิคการสอนไปใช้ร่วมกับการจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียน เช่น หลักการของวิธีสอนแบบ CLT ในขณะที่ทำกิจกรรม ครูทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาคอยตอบคำถามของนักเรียน ตรวจสอบการแสดงออกของนักเรียน และอาจจะร่วมกิจกรรมกับนักเรียนด้วยก็ได้ เพื่อให้การพัฒนาการพูดภาษาอังกฤษเกิดประสิทธิภาพแก่ผู้เรียนมาก



ยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญยืน (2548) ที่พบว่า การพัฒนาความสามารถภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้ B-SLIM Model ตามขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ซึ่งในแต่ละวงรอบปฏิบัติการศึกษาค้นคว้าได้ดำเนิน การพัฒนาความสามารถทั้ง 4 ด้าน คือ ฟัง พูด อ่านและเขียนไปพร้อม ๆ กันทำให้ครูและนักเรียน มีความกระตือรือร้นเป็นอย่างมาก นักเรียนจะมีพัฒนาการทั้ง 4 ความสามารถคือ ฟัง พูด อ่านและเขียนดีขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะครูต้องจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องตามขั้นตอน สอดคล้องกับผลการศึกษาของโชติกลาง ชมาสิริ (2546) พบว่า การพัฒนาความสามารถการฟัง-พูด นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ B-SLIM Model ผู้เรียนมีความสนใจเรียน มีความสนุกสนานในการเรียน มีความมั่นใจและกล้าแสดงออก ผู้เรียนฟังแล้วสามารถปฏิบัติตามได้ ฟังแล้วพูดตามได้ ฟังแล้วสามารถตอบคำถามได้ และสามารถพูดตามสถานการณ์ที่กำหนดให้ได้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และมีพัฒนาการด้านความสามารถการฟัง-พูดเพิ่มขึ้น ที่กล่าวมาทั้งหมดอาจเป็นส่วนหนึ่งที่แผนการจัดการเรียนรู้แบบ B-SLIM ร่วมกับสื่อประสมสามารถพัฒนาความสามารถด้านการพูดภาษาสเปนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับทฤษฎีของ (ธูปทอง กว้างสวยส์, 2549) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ B-SLIM การสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองของ Bilash's Second Language Instructional Method เป็นการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนภาษาที่สองที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้ โดยการป้อนข้อมูลใหม่ที่อยู่บนฐานความรู้เดิม มีการใช้สื่อสภาพจริงเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร มุ่งเน้นกิจกรรมที่เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน สร้างความมั่นใจลดความวิตกกังวลเรียนรู้จากสิ่งที่ยากไปยาก เพื่อลดเงื่อนไขทางด้านจิตใจทำให้เกิดแรงจูงใจ การสอนภาษาที่สองตามแนวทางการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารและกำหนดขั้นตอนการจัดกิจกรรมสอดคล้องกับกระบวนการรับรู้ เพื่อมุ่งเน้นการสื่อสาร ผู้วิจัยเชื่อว่าการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นความสามารถการสื่อสาร การจัดการเรียนรู้อยู่แบบ B-SLIM เป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาสเปน) ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

## ข้อเสนอแนะ

### 1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ในการจัดการเรียนรู้แบบ B-SLIM ร่วมกับสื่อประสมทั้ง 5 ชั้น จากการเรียนการสอนพบว่าขั้นตอนการป้อนข้อมูลและการเรียนรู้โดยการทำกิจกรรมเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญมาก ครูจึงควรวางแผนการจัดการเรียนรู้ให้รัดกุม โดยขั้นป้อนข้อมูลต้องสอนอย่างละเอียดชัดเจน ไม่ซ้ำหรือเร็วจนเกินไป ใช้สื่อที่เหมาะสมและส่งเสริมให้นักเรียนฟังและพูดภาษาสเปนตามไปพร้อมๆ กันได้

1.2 ควรนำการจัดการเรียนรู้แบบ B-SLIM ร่วมกับสื่อประสม ไปใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้ทางภาษาอย่างต่อเนื่อง เพราะเป็นกระบวนการขั้นตอนที่นำไปสู่การพัฒนาความสามารถการฟัง การพูด และยังช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ลงมือทำกิจกรรมและฝึกฝนการสื่อสารแต่ต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของเนื้อหาที่จะใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

### 2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาการจัดการเรียนรู้ทางภาษาเพื่อการสื่อสารในรูปแบบหรือเทคนิคอื่น ที่สัมพันธ์กับ B-SLIM เพื่อที่จะได้มีเกิดเทคนิควิธีใหม่ๆ ในการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร เพื่อจะได้พัฒนาความสามารถทางการสื่อสารภาษาต่างประเทศของผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการศึกษาการจัดการเรียนรู้ทางภาษากับตัวแปรอื่น เช่น ความสามารถด้านการอ่าน การเขียน เพื่อจะได้พัฒนาความสามารถทางการสื่อสารภาษาต่างประเทศของผู้เรียนให้ครบทุกความสามารถ

2.3 ในการจัดการเรียนรู้แบบ B-SLIM ร่วมกับสื่อประสมทั้ง 5 ชั้น คือ ชั้นที่ 1 ชั้นวางแผนและเตรียม ชั้นที่ 2 ชั้นทำความเข้าใจสิ่งที่ผู้สอนป้อน ชั้นที่ 3 ชั้นกิจกรรมเพื่อความเข้าใจและฝึก ชั้นที่ 4. ชั้นผล ชั้นที่ 5 ชั้นประเมินผล จากการเรียนการสอนพบว่าขั้นตอนการป้อนข้อมูลและการเรียนรู้โดยการทำกิจกรรมเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญมาก ครูจึงควรวางแผนการจัดการเรียนรู้ให้รัดกุม โดยขั้นป้อนข้อมูลต้องสอนอย่างละเอียดชัดเจน ไม่ซ้ำหรือเร็วจนเกินไป ใช้สื่อที่เหมาะสมและส่งเสริมให้นักเรียนฟังและพูดภาษาสเปนตามไปพร้อมๆ กันได้ ครูควรต้องศึกษาขั้นตอนและวางแผนของการจัดการเรียนรู้แบบ B-SLIM ร่วมกับสื่อประสมให้เข้าใจอย่างละเอียดลึกซึ้งก่อน และต้องคำนึงถึงระดับความสามารถของนักเรียน ความเหมาะสมของเนื้อหาตลอดจนสถานการณ์ที่ใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้

2.4 สำหรับนักเรียนที่ยังไม่ผ่านเกณฑ์ที่ตั้งไว้ในด้านการฟัง การพูดภาษาสเปนผู้วิจัยควรชี้แนะแนวทางในแต่ละขั้นการจัดการเรียนรู้อย่างใกล้ชิด และนำการจัดการเรียนรู้แบบ B-SLIM

2.5 กลวิธีการเรียนรู้ทางด้านภาษามีหลากหลายรูปแบบมาก ดังนั้นผู้สอนควรปรับใช้รูปแบบในการจัดการเรียนการสอนที่เสริมสร้างสมรรถนะด้านการสื่อสาร คือ ฟัง พูด อ่านเขียนของผู้เรียนให้ได้มากที่สุด

#### เอกสารอ้างอิง

- |   |   |    |  |
|---|---|----|--|
| 1 | กรมวิชาการ. (2545). <b>การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา</b> . กรุงเทพฯ : คุรุสภาลาดพร้าว.  | 9  | รูปทอง กว้างสวัสดิ์. (2549). <b>คู่มือการสอนภาษาอังกฤษ</b> . มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.   |
| 2 | กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). <b>หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551</b> . กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.  | 10 | บุญชม ศรีสะอาด. (2554). <b>การวิจัยเบื้องต้น</b> . พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.  |
| 3 | กิดานันท์ มลิทอง. (2540). <b>เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม</b> . กรุงเทพฯ : ชวนพิมพ์.  | 11 | ปารณัท ศฤงนิมิต และและจารุณี มณีกุล. (2561). <b>การใช้การสอนแบบบีสลิมเพื่อส่งเสริมทักษะทางภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2</b> . <i>วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร</i> , 20 (3), 130-140.   |
| 4 | กฤษยา แสงเดช. (2548). <b>หนังสือส่งเสริมการอ่าน</b> . กรุงเทพฯ : แม็ค.  | 12 | โรงเรียนผดุงนารี. (2559). <b>คะแนนรายจุดประสงค์การจัดการเรียนรู้ภาษาสเปน</b> . มหาสารคาม : โรงเรียนผดุงนารี.   |
| 5 | จิราวดี ทองประศรี. (2559). <b>การพัฒนาความสามารถในการพูดสนทนาภาษาอังกฤษโดยใช้สื่อผสม ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยีปัญญาภิวัฒน์</b> . วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีปัญญาภิวัฒน์. | 13 | ชมาสิริ โชติกลาง. (2546). <b>การพัฒนาความสามารถการฟัง-พูด ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ B-SLIM Model</b> . วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.  |
| 6 | ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2523). <b>นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาการสอน</b> . กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.  | 14 | อรรวรรณ บุญยยืน. (2548). <b>การพัฒนาความสามารถภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้ B-SLIM Model</b> . วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.  |
| 7 | ศิริณัท ชันนาค และสุทัศน์ นาคจัน. (2559). <b>การพัฒนาความสามารถด้านการฟังภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยการใช้หนังสือนิทานอิเล็กทรอนิกส์</b> . <i>วารสารวิทยบริการมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์</i> , 27(3), 44-54.   | 15 | อรัญญา ราชการกลาง. (2561). <b>การสังเคราะห์รูปแบบการสอนแบบ B-SLIM โดยบูรณาการเทคนิคการสอนแบบเพื่อนคู่คิดและประยุกต์ใช้วิดีโอทัศน์ ในรายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน 3 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2</b> . <i>วารสารวิชาการการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรม</i> , 5(1), 73-87.              |
| 8 | ทิตนา แคมมณี. (2551). <b>ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ</b> . พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.  | 15 | อัจฉรา วงศ์โสธร. (2538). <b>แนวทางการสร้างข้อสอบภาษา</b> . กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.   |
|   |   | 16 | อัญรัตน์ นุ่นจัน. (2559). <b>การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ด้านการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้วิธีการสอนแบบ B-SLIM Model และการสอนปกติ</b> . วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. |



- 17 Bilash, O.S.E. (2002). **The Challenges and successes of Developing a Literacy Community in a Minority Language in Western Canada : An Action Research Study.** Foreign Language Annals, 35(3), 307-319.
- 18 Harris, D.P. (1974). Teaching English As A Second Language. Bombay : McGraw-Hill.
- 19 Oxford, R. (1990). **Language Learning Strategies: What Every Teacher Should Know.** Massachusetts : Heinle and Heinle Publishers.
- 20 Paulston, C.B. and M.N. Bruder. (1976). Teaching English as a second language: Techniques. Cambridge MA : Winthrop.
- 21 Rivers, W.M. (1980). **Teaching Foreign Language Skills.** Chicago : The University of Chicago
- 22 Vafae, P. and Y. Suzuki. (2020). **The Relative Significance of Syntactic Knowledge and Vocabulary Knowledge in Second Language Listening Ability.** Studies in Second Language Acquisition, 42(2), 383-410.
- 23 Valette, R.M. (1977). **Modern Language Testing.** New York : Harcourt Brace Jovanovich.



## การพยาบาลผู้ป่วยหัวใจแต่กำเนิดชนิดไม่เขียว : กรณีศึกษาผนังกันหัวใจห้องล่างรั่ว

### A cyanotic Congenital Heart Disease Nursing Care: A Case Study of Ventricular Septal Defect

ธิดารัตน์ เลิศวิทยากุล<sup>1</sup>

#### บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอองค์ความรู้เกี่ยวกับพยาธิสรีรวิทยา และวางแผนการพยาบาลผู้ป่วยหัวใจพิการแต่กำเนิดชนิดไม่เขียว กรณีศึกษาผนังกันหัวใจห้องล่างรั่ว ซึ่งเป็นโรคหัวใจแต่กำเนิดที่มีความผิดปกติในการสร้างผนังกันหัวใจห้องล่างที่ไม่สมบูรณ์ ทำให้เกิดรูรั่วที่ผนังกันหัวใจห้องล่างเป็นทางติดต่อกันระหว่างหัวใจห้องล่างซ้ายและขวา โรคนี้เป็นโรคหัวใจแต่กำเนิดที่พบได้บ่อยที่สุด ตั้งแต่ 20% ถึง 30% ของโรคหัวใจแต่กำเนิดทั้งหมด และอาจพบความผิดปกติชนิดอื่นร่วมด้วย เช่นผนังกันหัวใจห้องบนรั่ว เส้นเลือดหัวใจเกิน และลิ้นหัวใจพัลโมนารีตีบ เป็นต้น ดังนั้นการพยาบาลเด็กที่มีภาวะผนังกันหัวใจห้องล่างรั่วอย่างองค์รวม ตามกระบวนการพยาบาล ซึ่งพยาบาลต้องให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหา และป้องกันความเสี่ยงต่อความรุนแรงของโรคเพิ่มขึ้น ส่งเสริมให้เด็กมีคุณภาพชีวิตตามพัฒนาการที่เหมาะสม และครอบครัวสามารถดูแลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

**คำสำคัญ :** การพยาบาล, หัวใจแต่กำเนิดชนิดไม่เขียว, ผนังกันหัวใจห้องล่างรั่ว

#### Abstract

This article aims to present the knowledge of the pathophysiology and nursing care plan for patient of Acyanotic Congenital heart Disease: Case Study of Ventricular Septal Defect (VSD), which is a congenital heart disease with an incomplete ventricular septal defect. This is a cause to defect in the ventricular septum as the connection between the left and right ventricles. It is the most common congenital heart disease, ranging from 20% to 30% of all congenital heart disease, and also finding other types of associated lesions as well such as Atrial Septal Defect, Patent Ductus Ateriosus (PDA), and Pulmonary Stenosis (PS). Therefore, holistic nursing care for children with VSD, according to the nursing process which nurses must keep priority to solve problem and prevent the severity risk of disease to progression, encourage children to have a quality of life according to appropriate development, and the family can take care of them effectively.

**Keywords:** Nursing Care, Acyanotic Heart Disease, Ventricular Septal Defect

#### บทนำ

โรคหัวใจแต่กำเนิด (Congenital heart disease : CHD) เป็นโรคหัวใจที่เกิดจากความผิดปกติในโครงสร้างของหัวใจ (Structural defect) โดยความผิดปกติเกิดขึ้นขณะทารกอยู่ในครรภ์มารดาในช่วงที่มีการสร้างห้องหัวใจและหลอดเลือด (embryogenesis of the heart and great vessels) โดยทั่วไปแบ่งโรคหัวใจแต่กำเนิดเป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ

คือโรคหัวใจแต่กำเนิดชนิดไม่เขียว (Acyanotic CHD) และโรคหัวใจแต่กำเนิดชนิดเขียว (Cyanotic CHD)

โรคหัวใจแต่กำเนิดชนิดไม่เขียวเป็นความผิดปกติที่เกิดขึ้นไม่ซับซ้อน (simple lesion) และเป็นความผิดปกติเพียงอย่างเดียว (single lesion) เช่น มีรูรั่วหรือมีรอยตีบเพียงอย่างเดียวใดอย่างหนึ่ง อย่างไรก็ตามในบางรายอาจพบทั้งรูรั่วและรอยตีบร่วมกันได้ ได้แก่ รูรั่วที่ผนังกันหัวใจห้องบน

<sup>1</sup>ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาการพยาบาลเด็กและวัยรุ่น คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย



(atrial septal defect : ASD) รูรั่วที่ผนังกันหัวใจห้องล่าง (ventricular septal defect : VSD) รูรั่วผนังกันหัวใจห้องบนร่วมกับห้องล่าง (atrioventricular canal defect : AVCD) และ รูรั่วที่เชื่อมต่อระหว่างหลอดเลือดใหญ่ aorta และ pulmonary artery (patent ductus arteriosus : PDA) รูรั่วดังกล่าวทำให้เกิดทางเชื่อมต่อกันระหว่างหัวใจซีกซ้าย (left heart) และหัวใจซีกขวา (right heart) เนื่องจากหัวใจซีกซ้ายมีความดันสูงกว่าหัวใจซีกขวา จึงทำให้เลือดแดงจากหัวใจซีกซ้ายรั่วผ่านไปยังหัวใจซีกขวา หรือที่เรียกว่า left on right shunt เป็นผลให้มีปริมาณเลือดไปปอดเพิ่มขึ้น (increased pulmonary blood flow) เกิด pulmonary congestion และทำให้หัวใจต้องทำงานหนักขึ้นในด้าน volume overload เนื่องจากต้องสูบฉีดเลือดออกจากหัวใจในปริมาณที่เพิ่ม (คือต้อง pump เพื่อปริมาณเลือดที่รั่วผ่าน shunt) ในรายที่รูรั่วมีขนาดเล็กมีปริมาณ left to right shunt ไม่มาก คนไข้จะไม่มีอาการผิดปกติ (asymptomatic) ยกเว้นฟังได้เสียง heart murmur จากการตรวจร่างกาย แต่ในรายที่รูรั่วมีขนาดใหญ่ ทำให้มีปริมาณ shunt มาก คนไข้จะแสดงอาการของ congestive heart failure ได้

การรั่วที่ผนังกันหัวใจห้องล่าง (ventricular septal defect : VSD) เป็นโรคหัวใจแต่กำเนิดที่พบได้บ่อยที่สุด ตั้งแต่ 20% ถึง 30% ของโรคหัวใจแต่กำเนิดทั้งหมด ซึ่ง เกิด Left to right shunt lesion ในกลุ่มนี้จะมีรูรั่วทำให้มีการติดต่อกันระหว่างหัวใจห้องซ้ายและห้องขวา เนื่องจาก pressure ใน left สูงกว่า pressure ที่ระดับเดียวกันใน right heart และ systemic vascular resistance สูงกว่า pulmonary vascular resistance ดังนั้นเมื่อมีรูรั่วจึงทำให้มีการไหลของเลือดบางส่วนจาก left heart ผ่านรูรั่วไปยัง right heart ซึ่งปริมาณ Left to right shunt จะมากหรือน้อยขึ้นกับปัจจัย 2 ประการ คือขนาดของรูรั่ว : รูรั่วที่มีขนาดใหญ่ จะทำให้เกิด Left to right shunt มากกว่ารูขนาดเล็ก และ Pulmonary vascular resistance (PVR) : ถ้า PVR มีค่าลดลง จะทำให้ปริมาณ Left to right shunt เพิ่มขึ้น

การรักษาที่สำคัญคือการผ่าตัดแก้ไขปิดรูรั่วระหว่างผนังกันซ้ายและขวา ซึ่งมีปัจจัยด้านที่ส่งเสริมให้ตัดสินใจผ่าตัดแก้ไขเร็วขึ้น ได้แก่ มีอาการแสดงทางหัวใจ ได้แก่ อาการของ congestive heart failure มีการติดเชื้อในระบบทางเดินหายใจโดยเฉพาะเป็น pneumonia บ่อย ๆ น้ำหนักไม่ขึ้น เลี้ยงไม่โต เช่นที่พบใน VSD หรือ PDA ขนาดใหญ่ และ complete AV canal defect เป็นต้น และมีอัตราเสี่ยงต่อ complication ที่อาจเกิดขึ้นถ้าไม่ทำการผ่าตัด เช่น

VSD ขนาดใหญ่อาจมี pulmonary hypertension จนกลายเป็น Eisenmenger complex เป็นต้น ดังนั้นเพื่อป้องกันความเสี่ยงที่อาจเกิดอันตรายแก่เด็ก ก่อนที่ยังไม่สามารถตัดสินใจทำผ่าตัด ได้แก่ โอกาสเสี่ยงต่อการเกิด morbidity และ mortality จากการผ่าตัด (operative risk) ในแต่ละโรค และในแต่ละช่วงอายุ เช่น การทำผ่าตัด open heart surgery ในเด็กเล็ก (อายุน้อยกว่า 1 ปี) ย่อมมี operative risk สูงกว่าเด็กโต ดังนั้นการพยากรณ์เด็กที่มีภาวะผนังกันหัวใจห้องล่างรั่วอย่างองค์รวม ตามกระบวนการพยากรณ์ ซึ่งพยากรณ์ต้องให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาคือ และป้องกันความเสี่ยงต่อความรุนแรงของโรคเพิ่มขึ้น ส่งเสริมให้เด็กมีคุณภาพชีวิตตามพัฒนาการที่เหมาะสม และครอบครัวสามารถดูแลได้อย่างมีประสิทธิภาพ การนำเสนอบทความครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอองค์ความรู้และอธิบายเกี่ยวกับพยาธิสรีรวิทยาหัวใจแต่กำเนิดชนิดไม่เขียว ชนิดผนังกันหัวใจห้องล่างรั่ว และการแผนการพยากรณ์ผู้ป่วยผนังกันหัวใจห้องล่างรั่ว โดยจะนำเสนอตามลำดับต่อไปนี้

### แนวคิดทฤษฎี

Ventricular septal defect (VSD) เป็นโรค หัวใจแต่กำเนิดที่มีความผิดปกติในการสร้างผนังกัน หัวใจห้องล่าง (ventricular septum) ที่ไม่สมบูรณ์ ทำให้เกิดรูรั่วที่ผนังกัน หัวใจห้องล่างเป็นทางติดต่อ กันระหว่าง left ventricle กับ right ventricle โรคนี้เป็นโรคหัวใจแต่กำเนิดที่พบได้บ่อยที่สุด พบอุบัติการณ์แตกต่างกันในแต่ละรายงาน ตั้งแต่ 20 ถึง 30% ของโรคหัวใจแต่กำเนิดทั้งหมด อาจพบ ความผิดปกติ ชนิดอื่นร่วมด้วย (associated lesions) 1012 atrial septal defect, patent ductus arteriosus, coarctation of the aorta and pulmonary stenosis เป็นต้น

#### 1. พยาธิสภาพ (Pathology)

Ventricular septum เมื่อมองจากทาง right ventricle สามารถแบ่งได้เป็น 4 ส่วน (รูปที่ 1A) คือ

1) Inlet septum เป็นผนังส่วนที่แบ่งระหว่าง mitral และ tricuspid valve

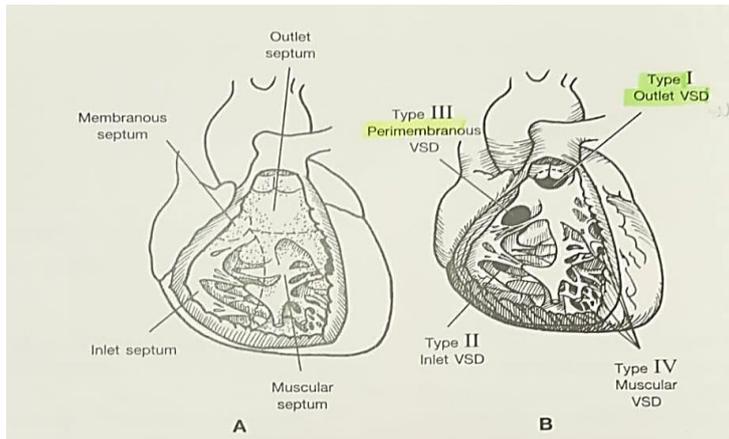
2) Trabecular หรือ Muscular septum เป็นผนังส่วนที่ต่อจาก insertion ของ tricuspid valve ทางด้านหนึ่งยื่นออกไปถึง apex และอีก ด้านหนึ่งยื่นขึ้นไปถึง crista Supraventricularis

3) Infundibular หรือ Outlet septum เป็นผนังส่วนที่ยื่นจาก crista Supraventricularis ขึ้นไป ถึง pulmonary valve

**4) Membranous septum** เป็นผนัง ส่วนที่เป็นแผ่นบางๆ ใต้ septal leaflet ของ tricuspid valve อยู่ระหว่าง inlet และ outlet septum

ในการผ่าตัดปิด VSD ศัลยแพทย์หัวใจจะปิด รูรั่วจากทางด้าน right ventricle ดังนั้นการจำแนก VSD

ตามลักษณะที่เห็นจากทางด้าน right ventricle (anatomical classification) จึงมีประโยชน์ในการ บอกตำแหน่งของ VSD ในเวลาผ่าตัด ทำให้แบ่ง VSD ได้เป็น 4 ชนิด (ภาพที่ 1B) คือ



ภาพที่ 1 Ventricular septum มองจากทาง right ventricle. (A) ส่วนต่างๆของ Ventricular septum (B) ventricular septal defect ชนิดต่างๆ

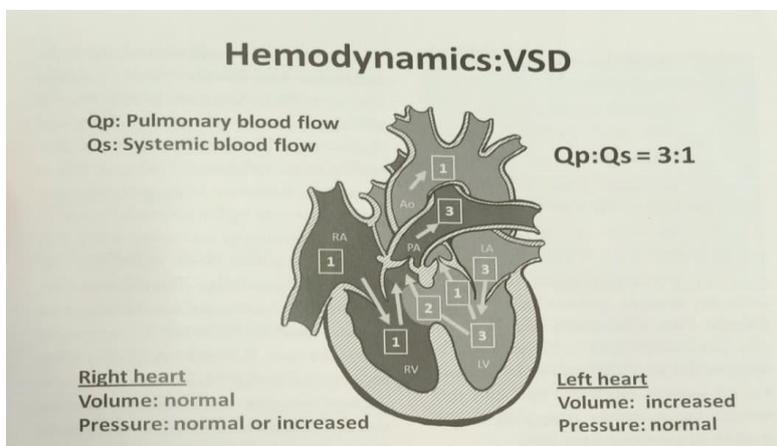
**2. พยาธิสรีรวิทยา (Pathophysiology)**

ตามปกติ systolic pressure ใน left ventricle จะสูงกว่าใน right ventricle ทำให้มีเลือดบางส่วน จาก left ventricle ไหลผ่าน VSD ไปยัง right ventricle ในช่วง systole เกิดเป็น left to right shunt ปริมาณ left to right shunt ที่ผ่าน VSD จะ มากหรือน้อยขึ้นกับ 2 ปัจจัยคือ

1) **ขนาดของ VSD** ใน VSD ขนาดใหญ่ เลือดจะไหลผ่านรูรั่ว ได้มาก เรียกว่า non-restrictive VSD (คือไม่ restrict flow ที่ผ่าน) ใน VSD ขนาดเล็ก เลือดจะ ไหลผ่านรูรั่วได้น้อย เรียกว่า restrictive VSD (คือ restrict

flow ที่ผ่าน) ดังนั้นใน VSD ขนาดใหญ่ จะมีปริมาณ left to right shunt มากกว่า VSD ขนาดเล็ก

2) **Pulmonary vascular resistance (PVR)** Pulmonary vascular resistance (PVR) เป็น ตัวกำหนด pulmonary pressure (จากสูตร pressure = flow x resistance) PVR ที่มีค่าสูง จะทำให้ pulmonary pressure สูงขึ้น และทำให้ right ventricular pressure สูงขึ้นด้วยเช่นกัน ใน VSD ที่มี PVR สูง จึงมีปริมาณ left to right shunt น้อยกว่าในรายที่มี PVR ต่ำกว่า



ภาพที่ 2 แสดง volume overload ที่เกิดขึ้นใน VSD



รูปที่ 1-2 ขณะที่ left ventricle บีบตัว เลือดแดง ที่กลับมาจากปอดส่วนหนึ่งจะผ่านออกไป ทาง aorta และ อีกส่วนหนึ่งจะเป็น left to right shunt ผ่าน VSD ไป right ventricle และรวมกับ เลือดดำจาก systemic vein ออกไป ทาง pulmonary artery เลือดแดงในส่วนที่เป็น left to right shunt ผ่าน VSD ไปยังปอด จะไม่ได้รับ Oxygen ที่ปอด เนื่องจาก Oxygen อิ่มตัวแล้ว แต่ปริมาณเลือดแดง ส่วนนี้ ทำให้ left ventricle ต้องทำงานมากขึ้น (volume overload)

เนื่องจากขนาดของ VSD มีผลต่อปริมาณ left to right shunt และ Workload ของหัวใจที่เพิ่มขึ้น รวมทั้งส่งผลต่ออาการแสดงในผู้ป่วย ในทางคลินิก จึงแบ่ง VSD ออกเป็น 3 ชนิดโดยเทียบกับขนาดของ aortic orifice (physiological classification) ดังนี้

1) **large VSD** เป็นรูรั่วที่มีขนาดใกล้เคียงกับขนาดของ aortic orifice การที่มีรูรั่วขนาดใหญ่ทำให้ systolic pressure ใน right ventricle มีค่าใกล้เคียง กับ left ventricle (non-restrictive VSD จะไม่ restrict ทั้ง flow และ pressure) ในทารกแรกเกิด ที่มี large VSD พบว่า pulmonary vascular resistance (PVR) ลดลงช้ากว่าปกติ คือ จะเริ่ม ลดลงในช่วง 4-12 สัปดาห์หลังคลอด 4 ทำให้ใน ช่วงอายุ 1 เดือน ปริมาณ left to right shunt มีเพียงเล็กน้อย หลังจากนั้นจะค่อยๆ เพิ่มขึ้น และ เริ่มมีอาการของหัวใจล้มเหลวภายหลังอายุ 1 เดือน การที่มีเลือด ไปปอดปริมาณมาก ร่วมกับการมี systolic pressure ใน pulmonary artery สูงเท่ากับใน right และ left ventricle อยู่เป็นเวลานานเป็นปีๆ จะทำให้ เกิดการเปลี่ยนแปลงใน pulmonary artery คือมี thickened adventitia, medial hypertrophy และ เกิด intimal injury ในที่สุด เป็นผลให้ PVR ค่อยๆ เพิ่มขึ้น เกิดภาวะ pulmonary vascular obstructive disease และทำให้ปริมาณ left to right shunt ค่อยๆ ลดลงและ PVR จะค่อยๆ เพิ่มขึ้นต่อเนื่องอย่างช้าๆ จนถึงจุดที่ PVR มีค่ามากกว่า systemic vascular resistance จะเกิด right to left shunt ผ่าน VSD เราเรียก ภาวะนี้ว่า Eisenmenger Complex

2) **Moderate VSD** เป็นรูรั่วที่มีขนาด ประมาณครึ่งหนึ่งของ aortic orifice ในกลุ่มนี้จะมี Systolic pressure ใน right ventricle สูง แต่ยังต่ำกว่าใน left ventricle เนื่องจากขนาดของรูรั่วสามารถ restrict flow ได้บ้าง ผู้ป่วยจะเริ่มมีอาการของ หัวใจล้มเหลวในช่วง อายุ 2-3 เดือน แต่อาการจะ รุนแรงน้อยกว่าใน large VSD และเกิดภาวะ pulmonary hypertension ได้

3) **Small VSD** เป็นรูรั่วที่มีขนาดน้อยกว่า 1/3 ของ aortic orifice ปริมาณ left to right shunt จะไม่มาก มักจะไม่แสดงอาการของหัวใจล้มเหลว และ ไม่เกิด pulmonary hypertension

### 3. อาการ

1) moderate และ large VSD จะเริ่มมีอาการเหนื่อย หายใจเร็ว คุณนมได้ช้า และทานนมได้น้อยลง ตั้งแต่อายุ 1-2 เดือน หลังจากนั้นอาการจะ ค่อยๆ เพิ่มขึ้น และพบว่าเลี้ยงไม่โต น้ำหนักไม่เพิ่ม หรือเพิ่มเพียงเล็กน้อย และมีการเจ็บป่วยจากอาการ ติดเชื้อในระบบ ทางเดินหายใจได้บ่อยๆ

2) Small VSD จะดูเหมือนเด็กปกติทั่วๆ ไป ไม่พบอาการผิดปกติ จะสงสัยหรือทราบว่าเป็นโรค หัวใจแต่ กำเนิดเมื่อไปพบแพทย์ เวลาไม่สบาย หรือ ไปตรวจสุขภาพ ที่ well baby clinic แล้วฟังได้เสียง heart murmur

### 4. การตรวจร่างกาย

1) **Moderate และ large VSD** จะตรวจพบอาการ tachypnea และ tachycardia ในรายที่มีภาวะ หัวใจล้มเหลว และ pulmonary congestion จะฟังเสียงปอดได้ pulmonary rales และตรวจพบ hepatomegaly ได้ ตรวจทางหัวใจจะพบ active precordium, pulmonic secondary heart Sound (S<sub>2</sub> P) ดังขึ้น (เนื่องจากมี pulmonary hypertension) ได้ยินเสียง pansystolic murmur ฟังชัดที่ mid-left sternal border ใน large VSD ที่มี pulmonary pressure สูงมาก เสียง murmur จะเปลี่ยนเป็น systolic ejection murmur ได้ ในรายที่มี shunt ratio (pulmonary blood flow : systemic blood flow) มากกว่า 2:1 จะได้ยิน inflow diastolic (mid- diastolic decrescendo) murmur relative mitral stenosis (มีเลือดกลับจากปอดลง left atrium แล้วผ่าน mitral valve ลง left ventricle ในปริมาณที่มากกว่าปกติ)

2) **Small VSD** เด็กจะดูเป็นปกติ ไม่มี tachypnea หรือ tachycardia เนื่องจากไม่มี ภาวะหัวใจล้มเหลว ตรวจทางหัวใจพบ precordium impulse ปกติ อาจคลำได้ systolic thrill ที่ left sternal border ฟังได้ S<sub>2</sub> P ปกติ และได้ยิน pansystolic murmur ที่ mid-left sternal border ในทารกที่มี PVR ลดลงเป็นปกติภายหลัง 3-7 วัน หลังคลอด จะฟังได้เสียง murmur ตั้งแต่อายุ 1 สัปดาห์ 2

### 5. Chest X-ray

1) moderate และ large VSD จะแสดง ลักษณะของ increased pulmonary blood flow จาก left

to right shunt คือพบ cardiomegaly ร่วมกับ increased pulmonary vascular marking (รูปที่ 14-3) ในรายที่มี pulmonary hypertension จะพบ prominent pulmonary trunk ร่วมด้วย

2) small VSD จะพบ mild cardiomegaly และ pulmonary vascular marking เพิ่มเพียง เล็กน้อย และในรายที่มี shunt ratio น้อยกว่า 1.5 ถึง 2:1 จะพบ chest X-ray อยู่ในเกณฑ์ปกติได้

#### 6. Electrocardiogram (EKG)

1) large VSD และ moderate VSD ที่มี pulmonary hypertension จะพบ combined ventricular hypertrophy (จาก LV volume load ร่วมกับ RV pressure load)

2) small และ moderate VSD ù pulmonary pressure สูงเพียงเล็กน้อย จะพบ left ventricular hypertrophy ในรายที่มี shunt ratio น้อยกว่า 1.5:1 จะพบ EKG อยู่ในเกณฑ์ปกติได้

#### กรณีศึกษา

เด็กชายไทย วัย 7 ปี การวินิจฉัยโรคแรกรับ Ventricular septal defect (VSD)

การผ่าตัด: VSD Closure (การผ่าตัดปิดรูรั่วของผนังกันหัวใจห้องล่างซ้ายและห้องล่างขวา)

อาการสำคัญ (Chief complaint :C.C) มาตามนัดเพื่อมาผ่าตัดปิดรูรั่วผนังกันหัวใจห้องล่างซ้ายและขวา

ประวัติการเจ็บป่วยปัจจุบัน (Present illness: P.I.)

วันที่ 15/10/62 มาที่ศูนย์หัวใจสิริกิติ์ ตามนัดเพื่อมาทำการผ่าตัดปิดรูรั่วที่ผนังกันหัวใจห้องล่างซ้ายและห้องล่างขวา และทำการผ่าตัดในวันที่ 18/10/62

ประวัติการเจ็บป่วยในอดีต (Past history: P.H.)

เมื่อตอนผู้รับบริการอายุ 6 เดือนมีอาการไม่สบายมารดาจึงพาไปตรวจที่คลินิกที่กระบี่ แพทย์ที่คลินิกบอกว่าผู้รับบริการอาจเป็นโรคหัวใจ แนะนำให้มารดาพาไปตรวจให้ละเอียดอีกครั้งที่โรงพยาบาลมารดาจึงพาไปตรวจที่โรงพยาบาล แพทย์วินิจฉัยว่าเป็นผนังกันหัวใจห้องล่างซ้ายและขวารั่ว มารดารักษาอยู่ 8 เดือนจึงหยุดการไปรักษา

เมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2562 ผู้รับบริการถูกสุนัขกัดมารดาจึงพาไปฉีดยาป้องกันพิษสุนัขบ้า และได้บอกแพทย์ว่าเมื่อตอนเด็กเป็นผนังกันหัวใจห้องล่างซ้ายและขวารั่ว แพทย์ตรวจแล้วส่งต่อมาที่โรงพยาบาลกาฬสินธุ์แล้วจึงส่งตัวมาที่โรงพยาบาลศูนย์หัวใจสิริกิติ์ วันที่ 3/07/62 และได้นัดมาผ่าตัดปิดรูรั่วของผนังกันหัวใจห้องล่างซ้ายและขวาในวันที่ 17/10/62

ประวัติการแพ้ การช้ำและสิ่งเสพติด : ผู้รับบริการรับประทานยา Lasix ปฏิเสธการใช้สารเสพติด ปฏิเสธการแพ้ยา

#### Pre-operation

- เจาะ Blood for CBC, BUN, Cr, E' lyte, Ca, Mg, po4, LFT,PTT ,PT, INR, antiHIV, antiHCV, HBSAg . เก็บUA , CXR

- PRC 4unit , FFP 3 unit

- เตรียม Cefazolin1g x 5 vial

- 7.5%NaHCo3 50 ml x II -5% Human albumin 250 ml x I

- 20% Mannital250 ml x I-SWI 10 ml x I

- Set OR VSD Closure

#### 1. สรุปข้อวินิจฉัยทางการพยาบาลก่อนผ่าตัด

ข้อ 1 ให้ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตัวก่อนและหลังการผ่าตัด

กิจกรรมทางการพยาบาล

1. ประเมินผู้ป่วยได้แก่ข้อมูลส่วนตัวและให้ความรู้เกี่ยวกับโรค

2. แจ้งผู้ป่วยเกี่ยวกับการงดน้ำงดอาหารก่อนการผ่าตัดอย่างน้อย 6-8 ชั่วโมงก่อนการผ่าตัด

3. แนะนำและแจ้งวัตถุประสงค์ของการผ่าตัด

4. แนะนำสภาพแวดล้อมในห้องผ่าตัดระยะเวลาในการรับผู้ป่วยไปผ่าตัดและระยะเวลาในการผ่าตัด ก่อนเข้าห้องผ่าตัด

5. หลังออกจากห้องผ่าตัดสอนการออกกำลังกายบนเตียง เช่นการไอและการหายใจอย่างมีประสิทธิภาพโดยการฝึกการหายใจ 2 วิธีคือ

1. การใช้การฝึกการหายใจโดยการใช้กล้ามเนื้อกระบังลม คำโดยการวางมือทั้งสองข้างบน ท้องบริเวณใต้ลิ้นปี่ และสูดลมหายใจลึกๆ ซ้ำๆทางจมูกลงและให้ท้องป่องออก จากนั้นเป่าลมหายใจออกโดยวิธีการห่อปากเป่าลมออกซ้ำๆให้ท้องแฟบลงซ้ำๆ และหายใจเข้าและออกซ้ำกัน 5 ถึง 6 ครั้งในทุกๆชั่วโมง

2. การฝึกหายใจของ ที่ปอดส่วนกลางโดยวางมือทั้งสองข้างที่ชายโครงด้านล่าง สูดลมหายใจเข้าลึกๆ ซ้ำๆ ทางจมูกลงให้ซี่โครงบานออกเป่าลมหายใจออกโดยวิธีการห่อปากเป่าลมหายใจออกมาซ้ำๆให้ซี่โครงแฟบลง และหายใจเข้าและออกซ้ำกัน 5-6 ครั้งในทุกๆชั่วโมง

6. สนับสนุนทางด้านจิตใจและรับฟังเปิดโอกาสให้ซักถามในการผ่าตัดหรือมีข้อสงสัยที่ไม่เข้าใจ



7. ติดตามผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการ  
อย่างสม่ำเสมอ

ข้อที่ 2 เสี่ยงต่อการติดเชื้อเนื่องจากเลือดไป  
ปอดมาก

กิจกรรมทางการพยาบาล

1. ประเมินการติดเชื้อและความเสี่ยงที่  
อาจทำให้เกิดการติดเชื้อในร่างกาย  
2. ประเมินสัญญาณชีพทุก 4 ชั่วโมง  
โดยเฉพาะอุณหภูมิร่างกาย  
3. แนะนำให้มารดาให้ความสำคัญของ  
สุขวิทยาทั่วไปเช่น การล้างมือให้สะอาด แปรงฟันก่อนนอน  
และตื่นนอน

4. ดูแลสิ่งแวดล้อมรอบเตียงให้สะอาด

5. ติดตามผลทางห้องปฏิบัติการตาม

แผนการรักษา

ข้อที่ 3 ส่งเสริมพัฒนาการตามวัย

กิจกรรมทางการพยาบาล

1. สร้างสัมพันธ์ภาพกับมารดา

2. ประเมินความสามารถในการเรียนรู้

เช่น การอ่าน การเขียน

3. ส่งเสริมให้ผู้ดูแลสนับสนุนพัฒนา  
ระดับสติปัญญาให้เหมาะสมตามวัย

4. แนะนำการดูแลความสะอาดและสุข  
วิทยาส่วนบุคคล เช่น การแปรงฟัน อาบน้ำ เป็นต้น

5. ส่งเสริมกิจกรรมการเล่นและการเข้า  
สังคมอย่างเหมาะสม เช่น การเล่นที่ใช้แรงไม่มาก เช่น อ่าน  
หนังสือ ดูโทรทัศน์ เป็นต้น

6. ดูแลให้ได้รับสารน้ำและสารอาหารที่  
มีประโยชน์ ให้ครบ 5 หมู่เช่น ข้าว ผัก ไขมันดี กับแกงจืด  
ผักหมูสับ

7. ดูแลและควบคุม การจำกัดน้ำและ  
และโซเดียม

## 2. สรุปข้อวินิจฉัยทางการพยาบาลหลังผ่าตัด

ข้อ 1 เสี่ยงต่อภาวะแทรกซ้อนหลังการผ่าตัด  
เช่น ภาวะหัวใจเต้นผิดจังหวะ เลือดออกผิดปกติ ภาวะหัวใจวาย

กิจกรรมการพยาบาล

1. ประเมินสัญญาณชีพ ทุก 1-2 ชั่วโมง

2. ติดตามคลื่นไฟฟ้าหัวใจ (Monitor EKG)

3. ประเมินบาดแผล ภาวะเลือดออก

4. ดูแลให้ได้รับยาควบคุมอัตราการเต้น  
ของหัวใจ ยาขับปัสสาวะ ควบคุมปริมาณสารน้ำเข้าออก  
และผลทางห้องปฏิบัติการ

5. บันทึกสารน้ำเข้าออก

ข้อ 2 เสี่ยงต่อการติดเชื้อในร่างกาย จากการ  
มีทางเปิดของผิวหนัง และภูมิคุ้มกันเจริญไม่เต็มที่

กิจกรรมทางการพยาบาล

1. ประเมินภาวะติดเชื้อในร่างกายโดย  
ประเมินบาดแผล สัญญาณชีพ โดยเฉพาะ อุณหภูมิร่างกาย

2. ดูแลให้ได้รับสารน้ำที่เพียงพอ ยา  
ปฏิชีวนะ ตามการรักษาของแพทย์

3. ดูแลการหายของแผล โดยทำแผลทุก  
วัน สังเกตการณ์อักเสบ และดูแล hygiene care, environment  
care

4. กระตุ้นให้ Ambulate และการไอที่มี  
ประสิทธิภาพ เพื่อป้องกันเสมหะคั่งในปอด

5. ติดตามผลทางห้องปฏิบัติการ CBC  
โดยเฉพาะ WBC

ข้อ 3 ส่งเสริมพัฒนาการให้เหมาะสมตามวัย  
กิจกรรมการพยาบาล

1. ประเมินพัฒนาการตามช่วงวัย

2. สร้างสัมพันธ์ภาพ

3. จัดกิจกรรมการเล่น ที่เหมาะสมกับ  
ภาวะเจ็บป่วย

4. รับฟังและสะท้อนความรู้สึก ร่วมกัน  
กับผู้ป่วยและครอบครัว

ข้อที่ 4 ส่งเสริมภาวะโภชนาการให้เหมาะสม  
ตามวัยและภาวะการเจ็บป่วย

กิจกรรมการพยาบาล

1. ประเมินภาวะโภชนาการโดย ชั่งน้ำหนัก  
วัดส่วนสูง

2. ดูแลให้ได้รับอาหารตามแผนการ  
รักษา อาหารครบ 5 หมู่

3. ให้ความรู้เกี่ยวกับการรับประทานอาหาร  
อาหารที่เหมาะสมกับโรค

4. ประเมินผลการรับประทานอาหาร  
และการรับรู้เกี่ยวกับความรู้เรื่องอาหาร

ข้อ 5 วางแผนการจำหน่าย โดยใช้ D-  
METHOD

D: Diagnosis-ประเมินความรู้เกี่ยวกับโรคและการดูแลโรคของผู้ดูแล

M: Medication - ให้ความรู้เกี่ยวกับยาในการรักษา

E: Environment - ให้ความรู้ด้านการดูแลสิ่งแวดล้อมที่ไม่เป็นอุปสรรคในการฟื้นฟูสภาพที่เกิดจากภาวะเจ็บป่วย ลดการติดเชื้อโรคจากสิ่งแวดล้อม

T: Treatment -ให้คำแนะนำในการดูแลบาดแผลจากการผ่าตัด ให้มีประสิทธิภาพ

H: Health -ให้ความรู้และคำแนะนำในการดูแลสุขภาพและเหมาะสมกับภาวะเจ็บป่วย

O: Outpatient - การมาตรวจตามแพทย์นัด และนำอาการที่ผิดปกติที่ต้องมาพบแพทย์ก่อนนัด

D: Diet- นำให้รับประทานอาหารให้ครบหลักโภชนาการและอาหารที่มีข้อจำกัดของภาวะโรค

### สรุป

การพยาบาลผู้ป่วยโรคหัวใจแต่กำเนิด ชนิดผนังกั้นหัวใจห้องล่างรั่ว จะมีประสิทธิภาพพยาบาลต้องใช้กระบวนการพยาบาลในการดูแลผู้ป่วย ให้ครอบคลุมแบบองค์รวมทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม โดยเฉพาะการพยาบาลเด็กพยาบาลต้องให้ความสำคัญด้านการพัฒนาการตามช่วงวัย การจัดกิจกรรมการเล่นจึงเป็นกิจกรรมที่สำคัญในการส่งเสริมและฟื้นฟูให้เด็ก ได้ใช้ชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข และมีกำลังใจในการต่อสู้กับภาวะเจ็บป่วยสามารถใช้ชีวิตตามปกติได้อย่างรวดเร็ว

### เอกสารอ้างอิง

1. พรเทพ เลิศทรัพย์เจริญ (บรรณาธิการ). (2554). **โรคหัวใจแต่กำเนิด= Congenital heart disease**. กรุงเทพฯ : สุขุมวิทการพิมพ์.
2. ศรีสมบุญ มุสิกสุนทร บรรณาธิการ. (2558). **ตำราการพยาบาลเด็ก เล่ม 2**. ภาควิชาการพยาบาลกุมารเวชศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ;พิมพ์ครั้งที่ 4 (ปรับปรุงครั้งที่ 2).กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล.
3. ยุซรอ เลาะแม, คอลิด ครุพันธ์, สุชาดา เจงดอเลาะ และ มณีนีศรี พัฒนสมบัติสุข. (2560). การดูแลเด็กโรคหัวใจพิการแต่กำเนิด : ผลกระทบและแนวทางการช่วยเหลือ. **วารสารการพยาบาลการสาธารณสุขและการศึกษา**. 18(3). กันยายน-ธันวาคม. 39 -45.
4. ศรีสมบุญ มุสิกสุนทร. (2553). การพยาบาลผู้ป่วยเด็กโรคหัวใจแต่กำเนิด: หลักการและแนวทางปฏิบัติ. **วารสารพยาบาลศาสตร์**. 28 (2). 13-22.
5. เพชรลดา เพ็ชรเรือนทอง, อรุณรัตน์ ศรีจันทร์ นิตย, ทศนี ประสบกิตติคุณ. (2561). การเจริญเติบโตและพัฒนาการของเด็กโรคหัวใจพิการแต่กำเนิด. **วารสารพยาบาลสงขลานครินทร์**.38 (1) มกราคม - มีนาคม . 10-21.
6. ศูนย์หัวใจสิริกิติ์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. คู่มือการพยาบาลผู้ป่วยเด็กโรคหัวใจพิการแต่กำเนิดชนิดไม่เขียวหลังผ่าตัดหัวใจแบบเปิด 72 ชั่วโมง. <https://heart.kku.ac.th/>เข้าถึงข้อมูล 11 พฤษภาคม 2564.



## สิทธิมนุษยชนบนทางเท้าในเขตเทศบาลนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น Human right on the public sidewalks in Khon Kaen Municipality

กนกวรรณ สัตนันท์<sup>1</sup>,  
ประชาสรรค์ แสนภักดี<sup>2</sup>

### บทคัดย่อ

การศึกษาสิทธิมนุษยชนบนทางเท้าในเขตเทศบาลนครขอนแก่น มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพสิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับทางเท้าของประชาชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น และ 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาสิทธิมนุษยชนกลุ่มเป้าหมายคือกรรมการชุมชนและประธานคณะกรรมการชุมชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น จำนวน 30 คน โดยการสุ่มเจาะจงและเลือกแบบเจาะจงซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการศึกษาจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคลใช้แบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้าง สัมภาษณ์เชิงลึกและวิธีสังเกตข้อมูลโดยใช้การสังเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า

1. วิเคราะห์ข้อมูลสภาพสิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับทางเท้าของประชาชนที่พบในปัจจุบันในเขตเทศบาลนครขอนแก่น มีสภาพที่ทางเท้าถูกสร้างขึ้นเพื่อทัศนียภาพที่สวยงามของเทศบาลนครขอนแก่นในระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น ทางเท้าในจุดที่สำคัญกับเศรษฐกิจของเทศบาลนครขอนแก่น มักจะได้รับการดูแลให้อยู่ในสภาพที่เรียบร้อยมาก่อนเป็นอันดับแรก ประชาชนในเขตเทศบาลตระหนักถึงการรักษา ดูแล ทางเท้าร่วมกันมากขึ้น และ มาตรฐานของทางเท้าในเขตเทศบาลถูกต้องตามมาตรฐานงานก่อสร้าง

2. แนวทางการพัฒนาสิทธิมนุษยชนบนทางเท้า เทศบาลควรเพิ่มช่องทางการประสานงานกับประธานชุมชนมากขึ้นกว่าเดิม เทศบาลควรปรับการบริหารงานให้เอื้อกับสภาพทางเท้า ทำให้ทางเท้าถูกนำไปบรรจุในแผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2561 – 2565) ของเทศบาลนครขอนแก่นเป็นจำนวนหลายโครงการ ซึ่งล้วนแสดงออกให้เห็นถึงการใส่ใจของหน่วยงานราชการที่ต้องการให้ประชาชนได้รับสิทธิตามสิทธิมนุษยชนที่พึงได้รับ และสรุปข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาสิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับทางเท้าของประชาชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น

- 1) ทางเท้าในเขตเทศบาลควรได้รับการใส่ใจอย่างเท่าเทียมกันในทุกจุด
- 2) เปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมกับแผนพัฒนาท้องถิ่นมากขึ้น โดยอยากให้มีฟังการแสดงความคิดเห็นจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชน และนำไปปรับกับแผนเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืน
- 3) สิทธิมนุษยชนบนทางเท้าเป็นเรื่องที่อยู่ใกล้ตัว การปลูกฝังจิตสำนึกให้คนในพื้นที่มีความห่วงใย จะทำให้บ้านเมืองน่าอยู่
- 4) ต้องการให้ทางเทศบาลดูแลสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานให้ประชาชนได้รับความสะดวกสบายตามสิทธิที่พึงมี
- 5) ควรทำงานด้วยความรวดเร็วมีประสิทธิภาพและได้คุณภาพคือสิ่งที่ประชาชนต้องการได้รับจากทางเทศบาล
- 6) เทศบาลนครขอนแก่นควรจัดสร้างทางเท้าที่ได้มาตรฐานจะทำให้ภาพลักษณ์ของเมืองมีทัศนียภาพที่สวยงามตามไปด้วย

**คำสำคัญ :** สิทธิมนุษยชน, ทางเท้า, เทศบาลนครขอนแก่น

### Abstract

The objectives of human rights study on sidewalks in Khon Kaen Municipality were: 1) to study the human rights condition of the sidewalk of the people in Khon Kaen Municipality and 2) to study the guidelines for the development of human rights regarding the sidewalk of the people in the Khon Kaen Municipality. The target group were 30 community committee members and the chairman of the community

<sup>1</sup>นักศึกษาลัทธิรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

<sup>2</sup>อาจารย์ประจำวิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

committee in Khon Kaen Municipality voluntarily and specifically which the researcher uses qualitative research methods by studying from documents and related research together with interviewing individually using semi-structural interview. In depth - interview and observation Data were analyzed by using content analysis based on important issues of research objectives.

The results of the study revealed that:

1. Human rights relating to the sidewalk of the people currently found in Khon Kaen municipality. The condition in which the sidewalk was built for the beautiful scenery of Khon Kaen Municipality for a period of time only. Sidewalk in an important point with the economy of Khon Kaen Municipality always being taken care of in a good condition first. The people in the municipality were aware of the maintenance of sidewalks more together and the standard of the sidewalks in the municipality was correct according to the construction standards.

2. The human rights development guidelines: the municipality should increase more channels of coordination with the community president. The municipality should adjust the administration to accommodate pedestrian conditions causing the sidewalk to be included in the local development plan (2018-2022) of Khon Kaen Municipality in many projects all of which demonstrated the attention of government agencies that support people to have rights as human rights deserved. The recommendations of the community leaders agree in the following directions:

- 1) The sidewalks in the municipality should be given equal attention at all points.
- 2) Give the opportunity to the people in the community to become more involved with the local development plan and adapting to the plan for sustainable local development.
- 3) Human rights on the sidewalk were about to be nearby instilling awareness among local people to be jealous
- 4) The municipality to look after basic public facilities in the want for the people to be comfortable with their rights.
- 5) There should be working with speed, efficiency and quality for the people interest to participation from the municipality.
- 6) Khon Kaen Municipality should develop plan to build a standard footpath to create the image of the city have beautiful scenery as well.

**Keywords:** Human rights, sidewalk, Khon Kaen Municipality.

## บทนำ

ทางเท้าเป็นสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานในปัจจุบันอย่างหนึ่งที่ประชาชนควรพึงได้รับตามสิทธิขั้นพื้นฐานที่รัฐควรจัดให้มีภายในประเทศตามที่กฎหมายได้บัญญัติเอาไว้ ในปัจจุบันนี้ทางเท้ามีอยู่เป็นจำนวนมากตามเขตชุมชนเมืองต่างๆ ของประเทศไทย ทำให้การสัญจรภายในพื้นที่ชุมชนเมืองมีความสะดวกมากขึ้น ส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจของประเทศมีความคล่องตัวในระดับเบื้องต้นตามไปด้วยเช่นกัน

ในปัจจุบันทางเท้าได้เริ่มเข้ามามีความสำคัญกับชุมชนเมืองมากขึ้นกว่าในระยะเริ่มแรกที่มีการก่อสร้างทางเท้าเปรียบเสมือนหัวใจหลักอีกรูปแบบในการสัญจร

ระยะสั้น ทางเท้าจะมีรูปแบบติดกับถนนหลักในตัวเมือง และมีทางเดินเท้ารูปแบบที่แยกกับถนนหลักในตัวเมืองอย่างชัดเจน ซึ่งทางเดินเท้าทำให้เกิดการเชื่อมโยงระบบต่างๆ ในตัวเมืองให้เข้าถึงกันได้ง่ายมากขึ้น โดยเฉพาะในชุมชนเมืองที่มีประชาชนอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากจะทำให้ระบบสาธารณูปโภคเข้าถึงกันได้ทั่วทุกมุม (ถนอมศักดิ์ แก้วเขียว, 2536) ปัจจุบันเขตเทศบาลนครขอนแก่นมีทางเดินและทางเท้าอยู่ตามชุมชนในเขตต่างๆอยู่เป็นจำนวนมาก ได้ตามมาตรฐานงานก่อสร้างที่กำหนดไว้ และประชาชนเองก็มีความพยายามตระหนักถึงการใช้อย่างร่วมกัน โดยการก่อสร้างงานทางเดินและทางเท้าก็คือ การก่อสร้างทางเท้า



ด้วยวัสดุที่มีคุณภาพตามที่กำหนด โดยการเกลี่ยแต่งและบดทับพื้นฐานให้ได้ตามระดับ รูปร่าง และสร้างผิวอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่กำหนดไว้ในรูปแบบและรายการก่อสร้าง ซึ่งจะมีวิธีการก่อสร้างทางเท้าที่เป็นมาตรฐานงานทางเดินและทางเท้าตามที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทยได้กำหนดไว้มี 4 รูปแบบด้วยกัน พบลักษณะทางเท้าในเขตเทศบาลนครขอนแก่นนั้นมีลักษณะครบทั้งสี่แบบ คือ แบบทางเดินและทางเท้าคอนกรีตเสริมเหล็ก แบบทางเดินและทางเท้าปูกระเบื้องหินเคลือบ แบบงานทางเดินและทางเท้าคอนกรีตบล็อกประสานปูพื้น และแบบงานทางเดินทางเท้าปูแอสฟัลต์คอนกรีต โดยส่วนมากจะเป็นทางเท้าในรูปแบบคอนกรีตเสริมเหล็ก และมีโครงการปรับปรุงเป็นระยะๆตามแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาล (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย, 2558)

รูปแบบของทางเท้าที่เราสามารถพบได้ในเขตชุมชนเมืองต่างๆของทางเทศบาล จะมีลักษณะดังต่อไปนี้คือ ทางเดินเท้าขนานไปกับแนวถนน เป็นรูปแบบทางเดินเท้าที่ขนานไปถนนสายหลักในตัวเมือง จะอยู่ในจุดที่มีความสำคัญด้านเศรษฐกิจ ลำดับที่สองทางเดินเท้ารูปแบบที่เป็นทางลาด เป็นทางเดินเท้าที่ไม่ได้อยู่ในการสัญจรเส้นหลักของเขตชุมชนเมือง มีความสำคัญในระดับย่อยลงมาเชื่อมต่อจากถนนสายหลักเข้าไปในตัวชุมชนมากขึ้น ลำดับที่สามทางเดินเท้าระหว่างตัวอาคารหรือพื้นที่บริเวณกว้างสำหรับทางเท้า เป็นทางเท้าที่ไร้การสัญจรจากยานพาหนะในตัวเมืองเข้ามาบริเวณ มีไว้สำหรับให้ประชาชนเดินทางเท้าอย่างแท้จริง สุดท้ายคือทางเดินเท้าในรูปแบบชั่วคราว เป็นทางเดินเท้าที่ถูกมิไว้ใช้ในช่วงพิธีสำคัญระดับประเทศ เทศกาลต่างๆที่ประชาชนจะออกมาใช้พื้นที่เป็นจำนวนหนึ่งไม่มีความคงทนถาวร จากลักษณะทางเท้าที่มีอยู่ได้ตอบโจทย์ลักษณะการใช้งานของประชาชนได้ในระดับหนึ่งแต่ก็ยังไม่สามารถช่วยให้ชีวิตความเป็นอยู่ได้รับปลอดภัยมากขึ้น ซึ่งรูปแบบทางเท้าที่ได้กล่าวมามีความเกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนเรื่องที่ได้บัญญัติไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน โดยกำหนดไว้ในข้อ 12 บุคคลใดจะถูกแทรกแซงตามอำเภอใจในชีวิตส่วนตัว ครอบครัว ที่อยู่อาศัย หรือการสื่อสารหรือจะถูกหลบลู่เกียรติยศและชื่อเสียงไม่ได้ ทุกคนมีสิทธิจะได้รับการคุ้มครองของกฎหมายต่อการแทรกแซงสิทธิหรือการลบลู่ดังกล่าวนั้น ซึ่งจากการลงพื้นที่วิจัยพบว่า บางพื้นที่ในเขตเทศบาล ทางชุมชนมีการถูกลิดรอนสิทธิในเรื่องสิทธิมนุษยชนบ้างพอสมควร นั้นเป็นเพราะการขาดการตระหนักถึงคุณค่าและการเห็นความสำคัญร่วมกันของสิทธิมนุษยชนที่ประชาชนจะต้องได้รับความเสมอภาค

เท่าเทียมกันจากรัฐผู้ปกครองและต้องไม่ถูกกีดกันจากอำนาจผู้ปกครอง การประสานงานกัน การประชุมของทางเทศบาลก็มีส่วนสำคัญที่จะสร้างความเข้าใจและความตระหนักอันดีงามในเรื่องสิทธิมนุษยชนร่วมกันด้วย (สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2554)

ในตัวเขตอำเภอเมืองเมือง จังหวัดขอนแก่น เป็นพื้นที่ซึ่งจัดอยู่ในเขตการปกครองระดับท้องถิ่นที่เรียกว่าเทศบาล การปกครองแบบเทศบาลแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบคือ เทศบาลตำบล เทศบาลเมือง และเทศบาลนคร เขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่นมีการบริหารที่อยู่ในรูปแบบเทศบาลนคร เกิดจากการรวมตัวของประชาชนในพื้นที่ตั้งแต่จำนวน 50,000 คนขึ้นไป ในปัจจุบันเทศบาลนครขอนแก่นมีพื้นที่รวม 46 ตารางกิโลเมตรแบ่งเป็น 4 เขตตามการเลือกตั้ง มีจำนวนชุมชนทั้งสิ้น 95 ชุมชน แบ่งประเภทของชุมชนออกเป็น ชุมชนสลัมหรือชุมชนแออัด หมายถึง ชุมชนที่มีการรวมตัวของประชาชนอาศัยกันอยู่อย่างแออัดทำให้เกิดสุขภาวะที่ไม่ถูกสุขอนามัยเท่าที่ควร การก่อสร้างบ้านเรือนมีความรีบเร่ง ความมั่นคงของชีวิตและด้านรายได้ค่อนข้างอยู่ในระดับที่เลี้ยงชีพตนได้เป็นรายวัน ขาดพื้นที่หลักในการอยู่อาศัย เกิดการอพยพเปลี่ยนถิ่นเสมอ ชุมชนเมือง เป็นชุมชนที่มีรูปแบบการรวมตัวเพื่อธุรกิจการค้าขาย เป็นสังคมที่มีความหลากหลาย การพบปะกันของคนในชุมชนเป็นไปเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้ทำให้เศรษฐกิจภายในพื้นที่มีความก้าวหน้า ชุมชนกึ่งเมือง เป็นชุมชนที่มีลักษณะการอยู่อาศัยแบบเครือญาติ ยังยึดถือขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมในการปฏิบัติสืบทอดต่อกันมา มีความหลากหลายของอาชีพทั้งทางเกษตร คำขาย และอาชีพอื่นร่วมด้วย ชุมชนหมู่บ้านจัดสรร เป็นชุมชนที่มีการจัดสรรขึ้นมาอยู่อย่างเป็นระเบียบ สาธารณูปโภคครบถ้วนและชุมชนหน่วยราชการ เป็นชุมชนที่รวมตัวของประชาชนที่รับราชการในพื้นที่ต่างๆของจังหวัดขอนแก่น จากการได้ลงไปศึกษา สอบถาม ทำให้เห็นสภาพแวดล้อมของเทศบาลนครขอนแก่นที่มีการจัดทำทางเท้าได้ครอบคลุมแทบทุกพื้นที่ แต่ยังคงขาดการบำรุงให้ทั่วถึง สม่าเสมอ หากเพิ่มเติมในจุดนี้ จะทำให้ประชาชนมีความพึงพอใจกับทางเท้าที่เทศบาลได้จัดทำ เพราะทางเท้าที่ดีและมีคุณภาพ เหมาะกับขนาดชุมชน ได้รับการเอาใจใส่อย่างเท่าเทียม จะทำให้คนในชุมชนรู้สึกว่าได้ได้รับการตอบสนองตามสิทธิขั้นพื้นฐานที่มนุษยชนควรพึงได้รับ (เทศบาลนครขอนแก่น, 2561)

จากจำนวนประชาชนที่มีอยู่ทั้งหมดของเทศบาลนครขอนแก่นประกอบกับจำนวนชุมชนที่มีอยู่ทั้งหมดด้วยกันทำให้วิเคราะห์ทางเท้าในเขตเทศบาลได้ว่ามีการก่อสร้างขึ้นมา

เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของประชาชน ทำให้การสัญจรเป็นไปด้วยความสะดวกมากขึ้น แต่ในการก่อสร้างนั้นยังต้องมีการบำรุงรักษาและพยายามรักษามาตรฐานทางเท้าให้เป็นไปตามที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกำหนดอย่างสม่ำเสมอ ทางผู้วิจัยจึงตั้งใจศึกษาในเรื่องนี้ว่าสิทธิมนุษยชนบนทางเท้าในเขตเทศบาลนครขอนแก่นมีเรื่องอะไรบ้างที่ประชาชนควรได้รับรู้ การบริหารจัดการทางเท้ามาตรฐานทางเท้า และการบำรุงรักษา หรือโดนผลกระทบในจุดไหนที่ทุกคนพึงมีในฐานะเป็นสิทธิที่ติดตัวมาแต่กำเนิดเพื่อให้ประชาชนได้ใช้ทางเท้าที่มีคุณภาพและสามารถเดินทางได้อย่างปลอดภัย ตระหนักถึงการใช้ทางเท้าร่วมกันในเขตเทศบาลอย่างมีจิตสำนึกเพื่อทางเท้าที่ได้มาตรฐานสำหรับทุกคน

### วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพสิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับทางเท้าของประชาชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น

### กรอบแนวคิดการวิจัย



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

### 3. วิธีการวิจัย

ใช้หลักในการวิจัยปฏิบัติการดังนี้ คือ การปฏิบัติ และการสังเกต เพื่อเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องงานวิจัยอย่างครอบคลุม

### 4. ระยะเวลาในการวิจัย

ใช้ระยะเวลาในการศึกษาวิจัยคั่นควาระหว่างเดือนสิงหาคม – ตุลาคม 2562

2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาสิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับทางเท้าของประชาชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น

### ขอบเขตของการวิจัย

#### 1. กลุ่มเป้าหมาย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ กลุ่มเป้าหมายเป็นผู้นำชุมชนและกรรมการชุมชน โดยการเลือกแบบเจาะจงในชุมชนที่มีการพัฒนาทางเท้าในการสัญจรและใช้ประโยชน์ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น จำนวน 30 คน

#### 2. กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยของสิทธิมนุษยชนบนทางเท้าในเขตเทศบาลนครขอนแก่น ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาตามกรอบแนวคิดดังต่อไปนี้ คือ ด้านปัจจัยสิทธิมนุษยชนบนทางเท้าในเขตชุมชน ด้านการปฏิบัติงานตามมาตรฐานทางเท้า ประกอบไปด้วย การขึ้นทะเบียนถนน การบริหารจัดการก่อสร้างทางเท้า มาตรฐานวิธีการก่อสร้างทางเท้า การตรวจสอบและการบำรุงรักษาทางเท้า ซึ่งเป็นหลักในการศึกษาเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลวิจัยที่ครบถ้วน

### วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้เครื่องมือวิจัย คือ

1. แบบสัมภาษณ์ โดยการนำแบบสัมภาษณ์ตามกรอบวิจัยไปสัมภาษณ์ตามกลุ่มเป้าหมายคือผู้นำชุมชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่นเป็นจำนวน 30 ชุด ผู้นำชุมชนจาก 4 เขต ของเทศบาลนครขอนแก่น



2. การสังเกต ใช้วิธีการสังเกตผู้ถูกสัมภาษณ์ ว่ามีความคิดเห็นเช่นไรกับทางเท้าในเขตเทศบาลประกอบกับลงศึกษาพื้นที่จริงทั้ง 4 เขต ของเทศบาล

### เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยในเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ในเชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมาย โดยผู้ศึกษาวิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์ที่เป็นกันเองในเขตชุมชนกับผู้นำชุมชนทั้ง 4 เขต เพื่อการได้มาซึ่งข้อมูลที่ครบถ้วน ผู้ให้สัมภาษณ์มีการแสดงความคิดเห็นอย่างตรงไปตรงมาและตอบคำถามได้ครอบคลุมในหัวข้อการวิจัยตามที่คุณศึกษาวิจัยได้วางเอาตามประเด็นดังต่อไปนี้ (เสาวลักษณ์ คำหาญสุนทร, 2562)

1. ผู้ศึกษาวิจัยได้ทำการสำรวจจำนวนประชาชนและจำนวนชุมชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น
2. ทำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น ถึงนายกองค์การบริหารเทศบาลนครขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ผู้นำชุมชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลในพื้นที่
3. ทำการศึกษาข้อมูลเพื่อทำความเข้าใจในการใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่าง
4. ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่ครอบคลุมประเด็นมาตรฐานถนน ทางเดินและทางเท้ากับกลุ่มผู้นำชุมชนทั้ง 4 เขต ในเทศบาลนครขอนแก่น จำนวน 30 คน ระหว่างเดือนสิงหาคม-ตุลาคม 2562 แล้วนำตรวจสอบและสรุปเพื่อความถูกต้องของเนื้อหาในการวิจัย

### การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผู้วิจัยศึกษาได้ทำการตรวจสอบข้อมูลความถูกต้องของแบบสัมภาษณ์ว่ามีความครบถ้วนสมบูรณ์ และนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ศึกษาเชิงเนื้อหา
2. ข้อมูลที่ผู้ศึกษาวิจัยได้จากการสัมภาษณ์และสังเกตมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและสรุปให้อยู่ในกรอบตามวัตถุประสงค์การวิจัย
3. นำข้อเสนอแนะจากผู้นำชุมชนโดยการประมวลผลข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์ทั้ง 30 ชุด มาสังเคราะห์ว่าเขตเทศบาลนครขอนแก่นมีมาตรฐานทางเท้าครบถ้วนตามกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย เพื่อนำมาเป็นกรอบพัฒนาทางเท้าในอนาคตให้มีความเป็นมาตรฐานมากยิ่งขึ้น

4. สรุปผลการวิจัยจากการสัมภาษณ์ในเชิงลึกกับผู้นำชุมชนและวิธีการสังเกต เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาสิทธิมนุษยชนบนทางเท้าของประชาชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

### สรุปผลการวิจัย

จากผลการศึกษาวิจัยจะประกอบไปด้วย 3 ประเด็นหลัก คือ 1) สภาพสิทธิมนุษยชนบนทางเท้า และการปฏิบัติงานตามมาตรฐานทางเท้า และ 2) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนบนทางเท้าในเขตเทศบาลนครขอนแก่น โดยมีรายละเอียดของการสรุปผลการศึกษาวิจัยดังต่อไปนี้

#### 1. สภาพสิทธิมนุษยชน

1.1 จากการลงพื้นที่ทำการศึกษาทำให้ผู้ศึกษาวิจัยทราบว่าสิทธิมนุษยชนบนทางเท้าในเขตเทศบาลนครขอนแก่นข้อมูลในแผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ. 2561 – 2565 โดยการสำรวจประชากรตามช่วงอายุ นับเดือนธันวาคม พ.ศ. 2561 มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 118,080 คน แบ่งเป็นชายจำนวน 54,799 คน หญิง 63,281 คน แบ่งเขตการปกครองเป็นจำนวน 4 เขต โดยมีกรรมการชุมชนรวมทั้งสิ้น 95 คน ลงสำรวจ 30 คนกระจายตาม 4 ชุมชน พบว่า ไม่ได้รับการปกป้องสิทธิที่มีตามสมควร เกิดการถูกลิดรอนสิทธิบนทางเท้าจากการละเลยในการบริหารงานของทางเทศบาลในบางจุด การก่อสร้างทางเท้าทำให้เกิดช่องว่างระหว่างเขตชุมชนที่มีความสำคัญกับเศรษฐกิจของเทศบาลนครขอนแก่นที่จะได้รับการจัดสรรพัฒนา

1.2 การปฏิบัติงานตามมาตรฐานทางเท้า ผลการศึกษาพบว่าการปฏิบัติงานตามมาตรฐานทางเท้าของเทศบาลนครขอนแก่นตามความคิดเห็นของผู้นำชุมชนทั้ง 4 เขตมีการปฏิบัติงานที่เป็นไปตามกรอบมาตรฐานทางเท้าเกือบทุกจุดในเขตเทศบาล มีเพียงบางส่วนในเขตพื้นที่ที่ได้รับการบำรุงรักษาล่าช้าแต่ก็ได้รับการปฏิบัติในระยะเวลาใกล้เคียงต่อมาจากการสื่อสารทำความเข้าใจระหว่างเทศบาลกับผู้นำชุมชนที่เปิดช่องทางในการร้องเรียนข้อมูลมากขึ้น เพิ่มความสะดวกในการปฏิบัติงานและเป็นการสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน

1.3 ประชาชนในพื้นที่ที่มีความต้องการให้ทางเทศบาลบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิของประชาชนที่สมควรพึงได้รับจากการสร้างทางเท้าลงในแผนพัฒนาท้องถิ่น รวมไปถึงเรื่องมาตรฐานของทางเท้าให้มีความชัดเจนเพื่อเป็นแบบแผนเดียวกัน จะได้ปฏิบัติงานอย่างถูกต้องตามกรอบแผนพัฒนาท้องถิ่น

## 2. ข้อเสนอแนะ

**2.1 การขึ้นทะเบียน** เขตเทศบาลนครขอนแก่นควรมีทางเดินเท้าที่ต้องตามการจดทะเบียนและการรับรู้ ควรดำเนินการตรวจสอบข้อมูลทางเดินเท้าและรายงานการเปลี่ยนแปลงเป็นประจำทุกปี การรวบรวมข้อมูลทางเท้าจากโครงสร้างของถนนเพื่อนำไปพัฒนาต่อในอนาคตเทศบาลออกแบบการก่อสร้างทางเท้าที่ได้วางไว้ตามโครงการเป็นไปตามมาตรฐานงานก่อสร้างด้านความปลอดภัย

**2.2 การบริหารจัดการก่อสร้างทางเท้า** เทศบาลควรมีการชี้แจงข้อมูลให้ประชาชนได้รับทราบและรับฟังความคิดเห็นของการก่อสร้าง มีการสำรวจสภาพแวดล้อมที่อยู่ในอาณาบริเวณทางเท้าและจุดใกล้เคียง เช่น อาคาร ถนน เป็นข้อมูลประกอบการจัดทำ มีการวางเป้าหมายในการพัฒนาและปรับปรุงเพื่อแก้ไขปัญหาตามความเป็นจริงจากพื้นที่ เทศบาลออกแบบโครงสร้างโดยรอบทางเท้ามีความปลอดภัย เป็นไปตามมาตรฐานงานก่อสร้าง

**2.3 มาตรฐานวิธีการก่อสร้างทางเท้า** เทศบาลควรมีการตรวจสอบวัสดุบนทางเท้าอย่างสม่ำเสมอ เทศบาลจัดหาวัสดุทางเท้า รองพื้นทางเท้า มีความกว้างความหนาตามมาตรฐานสากล มีการจัดหาวัสดุทางเท้าปราศจากสารที่ทำให้เสื่อมสภาพก่อนการหมดอายุตามการใช้งาน สร้างระบบการควบคุมงานผิวจราจรทางเท้ามีความถูกต้องและได้มาตรฐานงานก่อสร้าง

**2.4 การตรวจสอบและการทำนุบำรุงรักษาทางเท้า** เทศบาลควรมีการตรวจสอบวัสดุที่ใช้เสริมในการก่อสร้างถูกต้องตามแบบ เทศบาลตรวจสอบความบกพร่องทางเท้าและนำเสนอให้ผู้บริหารทราบเป็นประจำ ชุมชนได้ร่วมตรวจสอบความบกพร่องของทางเท้าและนำเสนอให้ผู้บริหารทราบเป็นประจำ มีการบำรุงรักษาและซ่อมแซมความเสียหายของทางเท้าภายในวันที่กำหนดหากสามารถควบคุมการซ่อมแซมตามระยะเวลาที่วางไว้ได้ก็จะเป็นการดี เพราะการซ่อมแซมตามกำหนดจะได้งานที่มีคุณภาพ

**3. แนวทางการพัฒนาสิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับทางเท้าของประชาชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น**

ผลจากการศึกษาพบว่า แนวทางการพัฒนาสิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับทางเท้าของประชาชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่นต่างเห็นพ้องไปในทิศทางดังนี้

1) ทางเท้าในเขตเทศบาลควรได้รับการใส่ใจอย่างเท่าเทียมกันในทุกจุด

2) เปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมกับแผนพัฒนาท้องถิ่นมากขึ้น โดยการเพิ่มช่องทางการ

รับฟังการแสดงความคิดเห็นจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนและนำไปปรับกับแผนเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืน

3) สิทธิมนุษยชนบนทางเท้าเป็นเรื่องที่อยู่ใกล้ตัว การปลูกฝังจิตสำนึกให้คนในพื้นที่มีความห่วงแหน จะทำให้บ้านเมืองน่าอยู่

4) ข้อเสนอแนะให้เทศบาลดูแลสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานให้ประชาชนได้รับความสะดวกสบายตามสิทธิที่พึงมี

5) เน้นการทำงานด้วยความรวดเร็ว มีประสิทธิภาพและได้คุณภาพคือสิ่งที่ประชาชนต้องการได้รับจากทางเทศบาล

6) เทศบาลนครขอนแก่นคือเมืองหลักแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทางเท้าที่ได้มาตรฐานจะทำให้ภาพลักษณ์ของเมืองมีทัศนียภาพที่สวยงามตามไปด้วย ดังข้อความจากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายดังนี้

“อยากให้บัญญัติเรื่องการใช้ทางเท้าและเพิ่มสิทธิที่คนในชุมชนพึงๆได้รับ ควรมีอะไรบ้าง เพื่อให้ประชาชนได้รับความสะดวกจากสาธารณูปโภคมากขึ้น” (พวงเพ็ชร คำทองพะเนาว์)

“อยากให้ทางเทศบาลบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิของประชาชนจากการสร้างทางเท้าและมาตรฐานของทางเท้าให้มีความชัดเจนเพื่อเป็นแบบแผนเดียวกัน” (สุเทพ บัวภา, 2562)

“อยากให้ทางเทศบาลทำเร็วมากขึ้น เพื่อความเป็นอยู่ของประชาชนตามแผนพัฒนาท้องถิ่นไว้ 5 ปี และตามที่ได้ตกลงกันไว้เวลามีประชาคม” (บุญมี ปานิคม, 2562)

“อยากให้ทุกคนได้ตระหนักถึงสิทธิมนุษยชนพื้นฐานในการใช้ทางเท้าร่วมกัน ถ้าหากเราให้ความสนใจสิทธิของตนที่พึงมี สังคมก็จะมีความสุข” (นิวัฒน์ชัย วินัยแพทย์, 2562)

## อภิปรายผล

จากการศึกษาสิทธิมนุษยชนบนทางเท้าในเขตเทศบาลนครขอนแก่น มีประเด็นสำคัญที่ต้องการอภิปรายผลดังหัวข้อต่อไปนี้

**1) สิทธิมนุษยชนบนทางเท้าในเขตเทศบาลนครขอนแก่น**

ทางเป็นทางสาธารณะประโยชน์ที่ทุกคนมีสิทธิในการใช้ประโยชน์อย่างเท่าเทียมกัน ภายใต้การกำกับดูแลและดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรฐานของทางเทศบาล



ครอบคลุมทุกพื้นที่ในชุมชนที่มีการใช้ประโยชน์ร่วมกันของทางเท้าและรถยนต์ มีการแบ่งแยกอย่างชัดเจนและป้องกันการเกิดอุบัติเหตุ ดังนั้น ทางเท้าจึงจำเป็นต้องมีมาตรฐานการก่อสร้าง เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การออกแบบการก่อสร้างและการกำหนดแนวทางการใช้ประโยชน์บนทางเท้า ตลอดจนการดูแลรักษา

การก่อสร้างทางเท้าของเทศบาลมีความสัมพันธ์กับพื้นที่ซึ่งเป็นจุดเศรษฐกิจที่สำคัญในชุมชน มักจะมีทางเท้าที่ได้มาตรฐานสวยงามและมีการจัดระเบียบทางเท้าที่ดี สะอาด เรียบร้อย มากกว่าทางเท้าในชุมชนที่ห่างไกล

โดยภาพรวมของทางเท้าในเขตพื้นที่ชุมชนเทศบาลนครขอนแก่นส่วนมากมีการจัดสร้างถูกต้องตามมาตรฐานการก่อสร้างทางเท้า กระทรวงมหาดไทย นอกจากนี้ยังมีการปรับปรุงพัฒนาทางเท้าให้เหมาะสมกับผู้พิการทางกายภาพและสายตา ให้สามารถใช้ทางเท้าได้อย่างสะดวกและปลอดภัย ปราศจากสิ่งกีดขวางที่เป็นอันตราย แสดงให้เห็นว่าเทศบาลนครขอนแก่นให้ความสำคัญในด้านสิทธิมนุษยชนอันพึงได้รับ ทำให้เทศบาลนครขอนแก่นปรับปรุงภาพลักษณ์ทางเท้าที่สวยงามและใส่ใจถึงสิทธิของประชาชนอย่างแท้จริง

ประชาชนในเขตชุมชนเทศบาลนครขอนแก่น สามารถใช้ประโยชน์จากทางเท้าได้จริงและมีความพึงพอใจกับทางเท้าที่สร้างขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยกันดูแลรักษาไม่ให้ชำรุดเสียหายและรักษาความสะอาดร่วมกันสร้างภาพลักษณ์ที่สวยงามให้แก่ชุมชน ทำให้ชุมชนน่าอยู่ มีความสามัคคีและความเข้าใจอันดีต่อกัน

## 2) การปฏิบัติตามมาตรฐานทางเท้าในเขตเทศบาลนครขอนแก่น

เทศบาลนครขอนแก่นมีการปฏิบัติตามมาตรฐานทางเท้าในเขตชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการทำทะเบียนถนนที่มีทางเท้า การก่อสร้าง การปรับปรุงและบำรุงรักษาให้ถูกต้องตามมาตรฐาน และเข้ากัับวิถีชีวิตลักษณะทางสังคมของประชาชนในเขตพื้นที่

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าทางเดินเท้าในเขตชุมชนได้จัดทำอย่างถูกต้องตามกฎหมาย โดยให้ความสำคัญต่อสิทธิมนุษยชนที่ควรพึงได้รับ โดยการปรับปรุงทางเท้าให้เอื้อต่อผู้พิการทางร่างกายและทางสายตา เอื้ออำนวยประโยชน์ต่อการสัญจรและการใช้พื้นที่ออกกำลังกาย

เทศบาลนครขอนแก่น ขอความร่วมมือร่วมใจจากชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลสภาพทางเท้า การตรวจสอบ รวมถึงการเข้าร่วมการก่อสร้างทางเท้าให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมชุมชน แม้ว่าบางครั้งการ

ออกแบบทางเท้าเป็นหน้าที่ของทางเทศบาล แต่การรับฟังความคิดเห็นจากชุมชนก็เป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้เป็นไปตามหลักการใช้ประโยชน์ของชุมชน เพราะเทศบาลก่อสร้างทางเท้ามาเพื่อให้คนในชุมชนเป็นผู้ใช้

ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งของการรักษาพื้นที่ส่วนรวมร่วมกัน รวมไปถึงการได้รับการดูแลจากเทศบาลอย่างสม่ำเสมอ ได้ช่วยทำให้มาตรฐานงานก่อสร้างทางเท้ามีความเป็นระเบียบและมีคุณภาพ ตามที่ได้วางแผนไว้ เพราะมาตรฐานงานก่อสร้างที่ดี ต้องส่งเสริมภาพลักษณ์ของชุมชนให้เอื้อต่อการอยู่อาศัย การประกอบธุรกิจ รวมไปถึงงานในส่วนอื่นๆของชุมชน

การบริหารจัดการก่อสร้างทางเท้า โดยทางเทศบาลได้เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็นอย่างเท่าเทียมกัน เพราะชุมชนย่อมมีความเข้าใจในสภาพพื้นที่ สภาพแวดล้อมของชุมชนเป็นอย่างดี การพัฒนาพื้นที่จึงต้องให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน เทศบาลร่วมกับชุมชนในการสำรวจพื้นที่ตามความเป็นจริงเพราะการก่อสร้างทางเท้าไม่ควรไปเบียดบังหรือรุกรานในที่ของประชาชน ทางเท้าจะต้องปราศจากสิ่งกีดขวางรบกวน

การก่อสร้างทางเท้าต้องไม่เกิดปัญหาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและที่อยู่อาศัย และการสัญจรของคนในชุมชนมุ่งเน้นให้เป็นชุมชนที่น่าอยู่ สะอาด ปลอดภัย

การตรวจสอบและการบำรุงรักษาทางเท้า เทศบาลร่วมกับชุมชนดำเนินการตรวจสอบการก่อสร้างทางเท้า การใช้วัสดุก่อสร้าง รูปแบบ ลักษณะการก่อสร้าง ความทนทานต่อการใช้ประโยชน์ของทางเท้า ทุกจุดของการก่อสร้างต้องปราศจากความบกพร่อง ทุกฝ่ายต้องดูแลประโยชน์ของทางเท้าด้วยความมุ่งมั่นในจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ สิทธิมนุษยชนที่มีประสิทธิภาพ

## ข้อเสนอแนะ

### 1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การลงพื้นที่วิจัยในครั้งนี้ ควรเสริมสร้างจิตสำนึกอันดีให้ประชาชนทั้ง 4 เขตรู้สึกถึงคุณค่าและหวงแหนพื้นที่ที่ตนอาศัยอยู่ ร่วมกันดูแลและบำรุงรักษาให้มีภาพลักษณ์ที่สวยงาม มีแบบแผนในการปฏิบัติเป็นแนวเดียวกัน

1.2 การลงพื้นที่ทั้ง 4 เขตของเทศบาลนครขอนแก่น การลงเก็บข้อมูลแบบใกล้ชิด นั่งรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่อย่างจริงใจและเคารพในความคิดเห็นของทุกคน รับฟังด้วยใจที่เป็นกลาง ติดตามผลต่อเนื่องหลังจากลงพื้นที่เพื่อดูความเปลี่ยนแปลงและวิถีการใช้ชีวิตของคนในพื้นที่อย่างจริงใจ

## 2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเพิ่มเติมถึงพื้นที่ที่มาของแต่ละชุมชนว่ามีความเป็นอยู่อย่างไร ลักษณะการดำรงชีวิต ประชาชนมีการผูกสัมพันธ์เช่นไรภายในชุมชนของตนเอง และความสัมพันธ์โดยรวมกับชุมชนใกล้เคียง

2.2 ควรศึกษาถึงพฤติกรรมในภาพรวมของประชาชนทั้ง 4 เขตว่าการมีทางเท้าที่อยู่ในชุมชนของตนได้ ช่วยส่งเสริมสิทธิมนุษยชนที่ตนพึงมีอยู่แล้ว เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานในชีวิต ได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมและสามารถนำหลักนี้มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้

## เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2558). **มาตรฐานถนน ทางเดิน และทางเท้า**. (วันที่ 1 พ.ย. 2562) แหล่งที่มา <http://www.dla.go.th/servlet/EbookServlet>
- คณิน บุญสุวรรณ. (2548). **คู่มือการใช้สิทธิของประชาชน**. สำนักพิมพ์สุภาพใจ: กรุงเทพฯ.
- ถนอมศักดิ์ แก้วเขียว. (2536). **การศึกษา รูปแบบและที่ว่างสำหรับชุมชนเมืองในกรุงเทพฯ**. (วันที่ 30 ต.ค. 2562 ) แหล่งที่มา [http://www.tnrr.in.th/?page=result\\_search&record\\_id=246388](http://www.tnrr.in.th/?page=result_search&record_id=246388)
- ทวีป ทองเทศ. (2553). **การบริหารจัดการงานถนนทางเดินและทางเท้าตามมาตรฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา**. รายงานการศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เทศบาลนครขอนแก่น. (2561). **แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2561–2565) เทศบาลนครขอนแก่น .แผนพัฒนาท้องถิ่น เล่ม 1 – 2 หน้า 1 – 1521**.
- พรอัมรินทร์ พรหมเกิด. (2554). **สิทธิพื้นฐานและประชาสังคม**. Prottexts: กรุงเทพฯ
- สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. (2558). **รายงานการศึกษาวิจัย เรื่องปัญหาและมาตรการทางกฎหมายในการรับรองและคุ้มครองสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว**. (วันที่ 2 ต.ค. 2562) แหล่งที่มา <http://www.nhrc.or.th/Home.aspx>
- สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. (2554). **คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติกับการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนในความสัมพันธ์ระหว่างเอกชนด้วยกัน**. (วันที่ 2 ต.ค. 2562) แหล่งที่มา <http://www.nhrc.or.th/Home.aspx>
- เสาวลักษณ์ คำหาญสุนทร. (2562). **แนวทางการบริหารงานของศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการในชุมชน : กรณีศึกษาศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการในชุมชนตำบลหนองกุงเงิน อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น**. **วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, ปีที่ 9 ฉบับที่ 2, หน้า 69**.
- อุดมศักดิ์ สินธิพงษ์. (2555). **สิทธิมนุษยชน**. สำนักพิมพ์วิญญูชน: กรุงเทพฯ.
- เกริก ศรีบุญเรือง (ผู้ให้สัมภาษณ์). **กนกวรณ สัตนันท์ (ผู้สัมภาษณ์)**. (16 กันยายน 2562)
- บรรพต เหลืองอุบล (ผู้ให้สัมภาษณ์). **กนกวรณ สัตนันท์ (ผู้สัมภาษณ์)**. (27 สิงหาคม 2562)
- บุญมี ปานิคม (ผู้ให้สัมภาษณ์). **กนกวรณ สัตนันท์ (ผู้สัมภาษณ์)**. (6 กันยายน 2562)
- ประธาน กาญจนวรางกุล (ผู้ให้สัมภาษณ์). **กนกวรณ สัตนันท์ (ผู้สัมภาษณ์)**. (21 สิงหาคม 2562)
- แม็ค ศรีบุญเรือง (ผู้ให้สัมภาษณ์). **กนกวรณ สัตนันท์ (ผู้สัมภาษณ์)**. (4 กันยายน 2562)
- วัชรินทร์ เสริมศิริกาญจนา (ผู้ให้สัมภาษณ์). **กนกวรณ สัตนันท์ (ผู้สัมภาษณ์)**. (4 กันยายน 2562)
- พวงเพ็ชร คำทองพะเยาว์ (ผู้ให้สัมภาษณ์). **กนกวรณ สัตนันท์ (ผู้สัมภาษณ์)**. (5 กันยายน 2562)
- สิทธิศักดิ์ สีจวง (ผู้ให้สัมภาษณ์). **กนกวรณ สัตนันท์ (ผู้สัมภาษณ์)**. (8 กันยายน 2562)
- สุเทพ บัวภา (ผู้ให้สัมภาษณ์). **กนกวรณ สัตนันท์ (ผู้สัมภาษณ์)**. (5 สิงหาคม 2562)
- ฤทธิรงค์ พจนานุกิจ (ผู้ให้สัมภาษณ์). **กนกวรณ สัตนันท์ (ผู้สัมภาษณ์)**. (15 สิงหาคม 2562)



## การศึกษาปริมาณสารอินทรีย์ระเหยง่ายทั้งหมด (TVOCs) ในพื้นที่ต่างกันในเขตอำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์

### The study of Total volatile organic compounds (TVOCs) in Different areas in Somdet District, Kalasin Province

สุวิมล ดอบุตร<sup>1</sup>,  
โสภณ เบื้องบน<sup>2</sup>,  
ธีรนาถ สุวรรณเรือง<sup>3</sup>

#### บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปริมาณสารอินทรีย์ระเหยง่ายทั้งหมด (TVOCs) ในสถานีบริการน้ำมัน, ร้านอาหารเนื้อย่างเกาหลี และลานจอดรถห้างสรรพสินค้า ในเขตอำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยทำการตรวจวัดคุณภาพอากาศแบบเปิด ทั้ง 3 สถานที่ โดยใช้เครื่องตรวจวิเคราะห์สารอินทรีย์ระเหยง่ายทั้งหมด รุ่น EXTECH รุ่น VFM200 (Total Volatile Organic Compounds (TVOC) Tester) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษา พบว่า ค่าเฉลี่ยของปริมาณ TVOCs ในบรรยากาศสถานีบริการน้ำมัน เท่ากับ  $616 \pm 6.37 \text{ ug/m}^3$  ค่าเฉลี่ยของปริมาณ TVOCs ในบรรยากาศร้านอาหารเนื้อย่างเกาหลี เท่ากับ  $307 \pm 7.59 \text{ ug/m}^3$  และค่าเฉลี่ยของปริมาณ TVOCs ในบรรยากาศลานจอดรถห้างสรรพสินค้า เท่ากับ  $150 \pm 5.43 \text{ ug/m}^3$  ซึ่งข้อกำหนดของ US.EPA (ไม่เกิน  $200 \text{ ug/m}^3$ ) แสดงให้เห็นว่าคุณภาพอากาศลานจอดรถห้างสรรพสินค้าเป็นไปตามมาตรฐานกำหนด และในส่วนของคุณภาพอากาศสถานีบริการน้ำมัน และคุณภาพอากาศในร้านอาหารเนื้อย่างเกาหลีมีปริมาณสารอินทรีย์ระเหยง่ายทั้งหมดเกินค่ามาตรฐานกำหนด ดังนั้นผู้ประกอบการควรหลีกเลี่ยงการได้รับการสัมผัสสารอินทรีย์ระเหยง่ายทั้งหมด (TVOCs) เป็นเวลานาน ๆ และควรสวมอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลในขณะปฏิบัติงาน

**คำสำคัญ :** สารอินทรีย์ระเหยง่ายทั้งหมด, สถานีบริการน้ำมัน, ร้านอาหารเนื้อย่างเกาหลี, ลานจอดรถห้างสรรพสินค้า

#### Abstract

This research aimed to study total volatile organic compounds (TVOCs) in gas stations, Korean roast beef restaurants and shopping mall parking lots in the Somdet District, Kalasin Province, measured open air quality simultaneously at all 3 locations using EXTECH All Volatile Organic Compound Analyzer (VFM200) using mean and standard deviation. The results showed that the mean of TVOC in the gas station atmosphere was  $616 \pm 6.37 \text{ ug / m}^3$ , the mean TVOC in the Korean BBQ atmosphere was  $307 \pm 7.59 \text{ ug / m}^3$  and the mean of TVOC in the mall atmosphere. At  $150 \pm 5.43 \text{ ug / m}^3$ , US EPA requirements (up to  $200 \text{ ug / m}^3$ ) show that the air quality of shopping malls is up to standard. And in terms of air quality, gas stations and air quality in Korean BBQ restaurants exceed all standards of VOCs. Therefore, workers should avoid prolonged exposure to volatile organic compounds (TVOCs) and should wear personal protective equipment while working.

**Keywords:** TVOCs, Petrol station, Korean Roast Beef Restaurant and Shopping mall parking lot

<sup>1</sup>อาจารย์คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สาขาวิทยาการจัดการสุขภาพ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

<sup>2</sup>อาจารย์ศึกษาทั่วไป วิทยาลัยเทคโนโลยีสมเด็จพระนเรศวรมหาราช

<sup>3</sup>ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์

## บทนำ

สารอินทรีย์ระเหยง่าย (Volatile Organic Compounds : VOCs) เป็นกลุ่มสารอินทรีย์ที่ระเหยกลายเป็นไอภายใต้อุณหภูมิและความดันปกติมีผลกระทบต่อสุขภาพ และเป็นอันตรายต่อสุขภาพของผู้ที่ได้รับ โดยสารอินทรีย์ระเหยง่ายเข้าสู่ร่างกายได้ทางการหายใจ การดื่มกินทางปาก และการสัมผัสทางผิวหนัง ซึ่งผลกระทบที่กล่าวมานั้นส่งผลกระทบต่อตัวมนุษย์เองและต่อสิ่งแวดล้อม โดยผลกระทบที่ส่งผลต่อมนุษย์คือมีผลทำลายระบบภูมิคุ้มกันโดยสารอินทรีย์ระเหยง่ายหลากชนิดทำให้ระบบภูมิคุ้มกันถูกรบกวนหรือทำลาย ศักยภาพของการป้องกันโรคหรือการติดเชื้อจะลดลง และยังมีส่วนทำลายระบบประสาทการที่ได้รับสารอินทรีย์ระเหยง่ายจะทำให้เกิดอาการมีการกดประสาทหลายอย่าง เช่น การง่วงนอน วิงเวียนศีรษะ ซึมเศร้า หรือหมดสติได้ และอาจมีผลกระทบต่อสุขภาพระบบอื่น ๆ ได้แก่ ระบบพันธุกรรมโรคทางระบบสืบพันธุ์ เช่นเป็นหมัน ความพิการของเด็กมีการกลายเพศ และทำลายระบบฮอร์โมนทำให้เกิดโรคมะเร็งบางชนิดได้ เป็นต้น และผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อม คือสารอินทรีย์ระเหยง่ายมีผลทำลายชั้นของโอโซนของโลก โดยปกติโอโซนจะอยู่ในชั้นบรรยากาศสูง ทำหน้าที่กรองแสงอุตราไวโอเล็ต (UV) แต่สารอินทรีย์ระเหยง่ายมีผลทำให้อโอโซนบนชั้นบรรยากาศสูงเข้ามาอยู่ในชั้นบรรยากาศใกล้โลก และโอโซนนี้จะทำให้เกิดอันตรายต่อมนุษย์ เช่น ทำให้เจ็บไข้ ไม่สบาย เจ็บคอหายใจไม่สะดวก ระคายเคืองตา แก้วตา จมูก คอ ทรวงอก ไอ ปวดศีรษะนอกจากนี้โอโซนยังเป็นตัวทำให้สิ่งก่อสร้างชำรุด มีผลทำให้ผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำอีกด้วย

ปัจจุบันร้านเนื้อย่างเกาหลีเป็นร้านอาหารที่มีการเปิดให้บริการกันอย่างแพร่หลายในทุกภูมิภาคของประเทศไทยและยังถือว่าเป็นร้านอาหารที่ได้รับความนิยมในยุคปัจจุบัน ภายในร้านเนื้อย่างเกาหลีมีการให้บริการอาหารประเภทปิ้งย่าง เช่น การย่างหมู หมีก และกุ้ง โดยผลที่เกิดจากการย่างอาหารประเภทดังกล่าวจะทำให้เกิดการเผาไหม้ของอาหารที่อยู่บนกระทะ และถ่านไม้รวมไปถึงอาจเกิดการระเหยของแก๊สระหว่างการปิ้งย่าง การเผาไหม้ที่เกิดขึ้นนี้อาจส่งผลให้เกิดปริมาณสารอินทรีย์ระเหยง่ายภายในร้านได้ เช่นเดียวกับในปั๊มน้ำมัน ซึ่งในปัจจุบันพลังปิโตรเลียมถือเป็นพลังงานที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากในการพัฒนาประเทศและมีการซื้อขายแพร่หลายของประชากรโลก โดยพลังงานปิโตรเลียมมีความจำเป็นสำหรับการใช้งานในภาคอุตสาหกรรม ภาคการขนส่ง และภาคธุรกิจบ้านพักอาศัย และการบริการต่าง ๆ ซึ่งเชื้อเพลิงปิโตรเลียมหลัก

ได้แก่ น้ำมันเบนซิน น้ำมัน แก๊สโซฮอล์ น้ำมันดีเซล น้ำมันเตา และก๊าซปิโตรเลียมเหลว ผลิตภัณฑ์น้ำมันเชื้อเพลิงที่ได้รับความนิยมใช้กันอย่างกว้างขวาง คือ น้ำมันเบนซิน และน้ำมันดีเซล ซึ่งแหล่งกับเก็บและแหล่งจ่ายน้ำมันชนิดต่าง ๆ ที่กล่าวมา ถือเป็นเหตุสำคัญของการระเหยของสารอินทรีย์ระเหยง่ายและส่งผลทำให้เกิดมลพิษทางอากาศ นอกจากนี้ยังพบว่าไอเสียรถยนต์ก็เป็นอีกหนึ่งแหล่งกำเนิดสารอินทรีย์ระเหยง่ายที่สำคัญอีกหนึ่งแหล่งกำเนิดอีกด้วย ดังที่กล่าวมาข้างต้นนั้นสารอินทรีย์ระเหยง่ายจะส่งผลกระทบต่อกลุ่มคนที่ได้รับการสัมผัสโดยตรง ไม่ว่าจะเป็นพนักงานเติมน้ำมัน พนักงานที่ให้บริการในร้านเนื้อย่างเกาหลี และคนทั่วไปที่ได้รับในขณะที่ไปใช้บริการร้านเนื้อย่างเกาหลี ได้รับในขณะที่ไปใช้บริการการเติมน้ำมันในปั๊มน้ำมันนั้นเป็นต้น จากรายงานสุขภาพคนไทย (กรมควบคุมมลพิษ. 2556) ปี พ.ศ. 2550 พบว่ามากพนักงานในสถานีบริการน้ำมัน รวมถึงผู้ได้รับสารอินทรีย์ระเหยง่ายเข้าไบนั้นจะมีความเสี่ยงต่อสุขภาพหลายด้านจะมีผลกระทบมากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับปริมาณที่ได้รับเข้าไป หากหากได้รับในปริมาณน้อยก็ส่งผลจะทำให้เกิดการทำลายระบบประสาทส่วนกลาง และมีอาการกดประสาทจะเกิดอาการทันทีอาจหมดสติ และหากได้รับในปริมาณมากและเป็นเวลานานจะมีปัญหาเรื้อรัง อาจทำให้เกิดมะเร็ง และความเสื่อมสภาพของเนื้อเยื่ออวัยวะภายในได้

ดังนั้นจากที่กล่าวมาข้างต้นผู้ศึกษาจึงสนใจในการศึกษาปริมาณสารอินทรีย์ระเหยง่ายทั้งหมดภายในในร้านเนื้อย่างเกาหลี ปั๊มน้ำมัน และลานจอดรถห้างสรรพสินค้า ในอำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งเป็นที่นิยมของบุคคลทั่วไปมาใช้บริการเป็นจำนวนมาก และจากผลจากการศึกษาครั้งนี้จะสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการเฝ้าระวังประเมินคุณภาพอากาศ การแก้ไขปัญหา และเป็นแนวทางในการจัดการคุณภาพอากาศให้เหมาะสมต่อไป รวมถึงยังเป็นแนวทางการป้องกันตนเองของผู้ปฏิบัติงานและผู้ให้บริการได้อีกด้วย

## วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปริมาณสารอินทรีย์ระเหยง่ายทั้งหมด (TVOCs) ในปั๊มน้ำมัน ร้านเนื้อย่างเกาหลี และลานจอดรถห้างสรรพสินค้า ในเขตอำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์
2. เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานที่จะใช้เป็นแนวทางในการวางแผนป้องกัน และลดผลกระทบที่จะเกิดต่อสุขภาพของผู้บริโภค และพนักงานในขณะที่ปฏิบัติงานต่อไป

### กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

ประชากร คือ สถานที่ทำการตรวจวัดทั้ง 3 สถานที่ คือ ปั้มน้ำมัน ร้านเนื้อย่างเกาหลี และลานจอดรถห้างสรรพสินค้า ในเขตอำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์

### วิธีการศึกษา

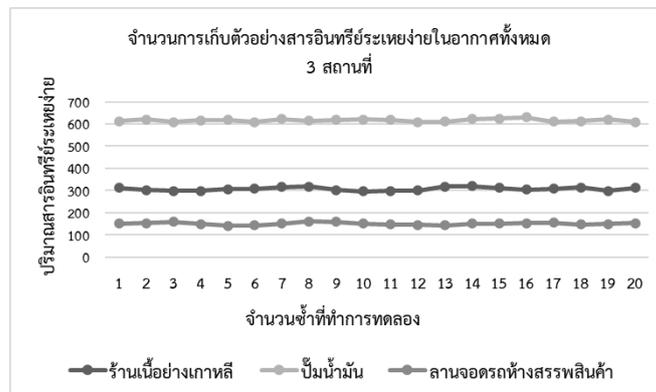
1. รูปแบบการวิจัย การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา
2. สถานที่ใช้ในการวิจัย ปั้มน้ำมัน ร้านเนื้อย่างเกาหลี ลานจอดรถห้างสรรพสินค้าในเขต อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ด้วยเครื่องมือชนิดอ่านค่าได้ทันที ยี่ห้อ EXTECH รุ่น VFM200 (Total Volatile Organic Compounds (TVOC) Tester)
4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ศึกษาข้อมูลของร้านเนื้อย่างเกาหลี ปั้มน้ำมัน ลานจอดรถห้างสรรพสินค้าในเขตอำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อกำหนดขอบเขตในการทำวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูลในงานวิจัย

5. กำหนดจุดเก็บตัวอย่าง ทำการตรวจวัดคุณภาพอากาศบริเวณร้านเนื้อย่างเกาหลี ตั้งแต่เวลา 17.00 น. – 22.00 น. ปั้มน้ำมัน และลานจอดรถห้างสรรพสินค้า ตั้งแต่เวลา 13.00 น. – 18.00 น. ในเขตอ.สมเด็จ จ.กาฬสินธุ์ จำนวน 3 จุด จุดละ 20 ชั่วโมง

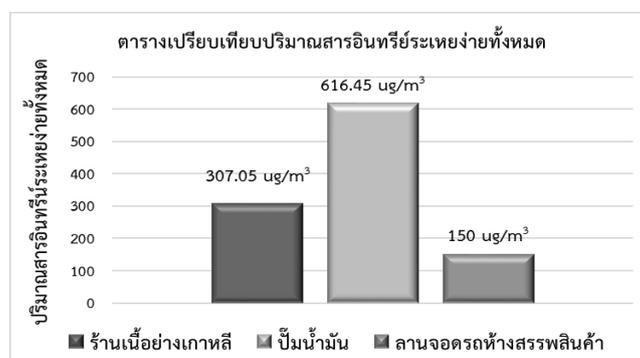
6. ทำการบันทึกข้อมูลวิจัยเพื่อเตรียมการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์

### ผลการวิจัย

ผลของปริมาณสารอินทรีย์ระเหยง่ายทั้งหมด (TVOCs) โดยทำการเก็บตัวอย่างสารอินทรีย์ระเหยง่ายในอากาศจุดละ 20 ตัวอย่าง (ดังภาพที่ 1) และค่าเฉลี่ยในภาพรวมปริมาณสารอินทรีย์ระเหยง่ายทั้งหมดของร้านเนื้อย่างเกาหลี เท่ากับ  $307 \pm 7.59 \text{ ug/m}^3$  ปริมาณสารอินทรีย์ระเหยง่ายทั้งหมดในปั้มน้ำมัน เท่ากับ  $616 \pm 6.37 \text{ ug/m}^3$  และในลานจอดรถห้างสรรพสินค้ามีปริมาณสารอินทรีย์ระเหยง่ายทั้งหมด มีค่าเท่ากับ  $150 \pm 5.43 \text{ ug/m}^3$  (ดังภาพที่ 2)



ภาพที่ 1 แสดงจำนวนจำนวนการเก็บตัวอย่างสารอินทรีย์ระเหยง่ายในอากาศทั้งหมดทั้ง 3 สถานที่ คือร้านเนื้อย่างเกาหลี ปั้มน้ำมัน และลานจอดรถห้างสรรพสินค้า



ภาพที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยของปริมาณสารอินทรีย์ระเหยง่ายทั้งหมดทั้ง 3 สถานที่ คือร้านเนื้อย่างเกาหลี ปั้มน้ำมัน และลานจอดรถห้างสรรพสินค้า

ผลการวิเคราะห์สารอินทรีย์ระเหยง่ายทั้งหมด (TVOCs) ในบรรยากาศทั้ง 3 สถานที่ พบว่ามีค่าเฉลี่ยของปริมาณสารอินทรีย์ระเหยง่ายทั้งหมดที่เกินมาตรฐานของ US.EPA ซึ่งกำหนดไว้ไม่เกิน  $200 \mu\text{g}/\text{m}^3$  มีอยู่ 2 สถานที่ คือ ร้านเนื้อย่างเกาหลี เท่ากับ  $307 \pm 7.59 \mu\text{g}/\text{m}^3$  และปริมาณสารอินทรีย์ระเหยง่ายทั้งหมดในปั้มน้ำมัน เท่ากับ  $616 \pm 6.37 \mu\text{g}/\text{m}^3$  ส่วนในลานจอดรถห้างสรรพสินค้ามีค่าเท่ากับ  $150 \pm 5.43 \mu\text{g}/\text{m}^3$  ถือว่าเป็นไปตามค่ามาตรฐานกำหนด

### อภิปรายผล

ผลการตรวจวัดปริมาณสารอินทรีย์ระเหยง่ายทั้งหมดในบรรยากาศทั้ง 3 สถานที่ พบว่า ปริมาณสารอินทรีย์ระเหยง่ายทั้งหมดที่ตรวจวัดได้อยู่ในระดับความเสี่ยงสูง จำนวน 1 สถานที่ โดยปริมาณที่ตรวจวัดเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ  $616 \mu\text{g}/\text{m}^3$  ส่วนปริมาณสารอินทรีย์ระเหยง่ายทั้งหมดที่ตรวจวัดได้ที่อยู่ในระดับความเสี่ยงปานกลาง จำนวน 1 สถานที่ โดยปริมาณที่ตรวจวัดเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ  $307 \mu\text{g}/\text{m}^3$  และส่วนปริมาณสารอินทรีย์ระเหยง่ายทั้งหมดที่ตรวจวัดได้ที่อยู่ในระดับดีไม่มีความเสี่ยง จำนวน 1 สถานที่ โดยปริมาณที่ตรวจวัดเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ  $150 \mu\text{g}/\text{m}^3$  ซึ่งผลการตรวจวัดในส่วนที่เกิดเกณฑ์มาตรฐานกำหนด มี 2 สถานที่ คือ ปั้มน้ำมันและในร้านเนื้อย่างเกาหลี และเป็นไปตามมาตรฐานกำหนด 1 สถานที่ คือลานจอดรถห้างสรรพสินค้า

1. ผลการตรวจวัดปริมาณสารอินทรีย์ระเหยง่ายทั้งหมดในปั้มน้ำมันพบสารอินทรีย์ระเหยง่ายที่เกินเกณฑ์มาตรฐานอาจเป็นผลมาจากสารอินทรีย์ระเหยง่ายทั้งหมดระเหยมาจากน้ำมันเชื้อเพลิงจากการให้บริการเติมน้ำมันของปั้มน้ำมัน และจากไอเสียรถยนต์ และค่าสารอินทรีย์ระเหยง่ายทั้งหมดจะสูงในบางช่วงและน้อยบ้างช่วงเป็นผลมาจากจำนวนรถมาใช้บริการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาณี จันทศิริ และคณะ ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปริมาณสารอินทรีย์ระเหยง่าย (VOCs) ในบริเวณทำงานและสภาวะสุขภาพของพนักงาน ในสถานบริการน้ำมันเชื้อเพลิง : กรณีศึกษาเทศบาลนครอุบลราชธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า ในบรรยากาศการทำงานใน 8 สถานที่มีปริมาณสาร TVOCs ที่ตรวจวัดได้อยู่ในระดับความเสี่ยงสูง จำนวน 5 สถานบริการ โดยปริมาณที่ตรวจวัดเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ  $600 \mu\text{g}/\text{m}^3$  ที่ตรวจวัดได้อยู่ในระดับความเสี่ยงปานกลาง จำนวน 1 สถานบริการ โดยปริมาณที่ตรวจวัดเฉลี่ยเท่ากับ  $420 \mu\text{g}/\text{m}^3$  และปริมาณสาร TVOCs ที่ตรวจวัดได้อยู่ในระดับความเสี่ยงต่ำ

จำนวน 2 สถานบริการ โดยปริมาณที่ตรวจวัดเฉลี่ยต่ำสุดเท่ากับ  $400 \mu\text{g}/\text{m}^3$  เป็นผลมาจากการระเหยของ TVOCs ระเหยจากปั้มน้ำมันของสถานีจ่ายน้ำมันสู่บรรยากาศ

2. ผลการตรวจวัดปริมาณสารอินทรีย์ระเหยง่ายทั้งหมดในร้านเนื้อย่างเกาหลีพบสารอินทรีย์ระเหยง่ายที่เกินเกณฑ์มาตรฐานอาจเป็นเพราะการปิ้งย่างของร้านเนื้อย่างเกาหลีมีการปิ้งย่างอยู่ตลอดเวลา สารอินทรีย์ระเหยง่ายอาจมาจากการเผาไหม้ของถ่านและการเผาไหม้ของอาหารที่อยู่บนกระทะ จึงทำให้พบสารอินทรีย์ระเหยง่ายในร้านได้

3. ผลการตรวจวัดปริมาณสารอินทรีย์ระเหยง่ายทั้งหมดในลานจอดรถห้างสรรพสินค้าพบสารอินทรีย์ระเหยง่ายเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน ซึ่งอาจเป็นผลมาจากปริมาณสารอินทรีย์ระเหยง่ายมาจากไอเสียของรถยนต์ที่ระเหยออกมาในบริเวณลานจอดซึ่งตลอดเวลาช่วงของการตรวจวัดคุณภาพอากาศไม่มีการสัญจรของรถยนต์รวมถึงรถจักรยานยนต์มากนักจึงทำให้ในบรรยากาศบริเวณนั้นมีปริมาณสารอินทรีย์ระเหยง่ายทั้งหมดเป็นไปตามมาตรฐานกำหนด

### สรุปผล

ผลการศึกษาปริมาณสารอินทรีย์ระเหยง่ายทั้งหมดในภาพรวมของร้านเนื้อย่างเกาหลี เท่ากับ  $307 \pm 7.59 \mu\text{g}/\text{m}^3$  ปริมาณสารอินทรีย์ระเหยง่ายทั้งหมดในปั้มน้ำมัน เท่ากับ  $616 \pm 6.37 \mu\text{g}/\text{m}^3$  และในลานจอดรถห้างสรรพสินค้ามีปริมาณสารอินทรีย์ระเหยง่ายทั้งหมดมีค่าเท่ากับ  $150 \pm 5.43 \mu\text{g}/\text{m}^3$  ซึ่งพบว่าเกินเกณฑ์มาตรฐานกำหนดอยู่ 2 สถานที่ และเป็นไปตามมาตรฐานกำหนด 1 สถานที่

### ข้อเสนอแนะ

1. ในการทำการศึกษาควรมีการศึกษา ด้านการเฝ้าระวังสุขภาพของ ผู้ปฏิบัติงานที่มีสารอินทรีย์ระเหยง่ายทั้งหมดในบรรยากาศการทำงานโดยการตรวจเลือด เพื่อประเมินการสะสมของสารเคมีในร่างกาย

2. ผู้ประกอบการควรจัดหาอุปกรณ์ ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลให้พนักงานอย่างเพียงพอ และเหมาะสม เนื่องจากมีปริมาณสารอินทรีย์ระเหยง่ายเกินเกณฑ์มาตรฐานกำหนด และจัดตรวจสุขภาพประจำปีรวมถึงมีกฎระเบียบในการปฏิบัติหน้าที่ ถูกต้อง ชัดเจน และควรจัดให้มีสถานที่รับประทานอาหารแยกออกจากบริเวณที่ปฏิบัติงานให้กับพนักงาน



#### เอกสารอ้างอิง

1. กรมควบคุมมลพิษ. (2556). สถานการณ์สารอินทรีย์ระเหยง่ายในบรรยากาศ. กรุงเทพมหานคร. **วารสารสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย.**
2. กรมควบคุมมลพิษ. (2554). **กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมลพิษทางอากาศ.** ศูนย์แก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศ กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
3. กรมโรงงานอุตสาหกรรม. (2547). **การจัดการมลพิษทางอากาศ.** สำนักเทคโนโลยีน้ำและสิ่งแวดล้อมโรงงาน กรมโรงงานอุตสาหกรรม.
4. ฝ่ายสิ่งแวดล้อมการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย. (2555). **โครงการติดตามตรวจสอบแผนและมาตรการควบคุมสารอินทรีย์ระเหยง่าย (VOCs) เป้าหมายของผู้ประกอบการในกลุ่มนิคมอุตสาหกรรมพื้นที่มาบตาพุด ปี 2555.** กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
5. พิชิต สกกุลพราหมณ์. (2531). **การสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม.** ภาควิชาวิทยาศาสตร์อนามัยสิ่งแวดล้อม คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
6. สุภาณี จันทร์ศิริ. (2561). **พฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของคนงานและการประเมินความเสี่ยง ด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยกรณีศึกษาร้านรับซื้อของเก่าในตำบลแสนสุข อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี.** หลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาอนามัยสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
7. สุภัคจารย์ เขื้อยยัง. (2558). **มลพิษทางอากาศ.** กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

การดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน : กรณีศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลเมืองศิลา จังหวัดขอนแก่น  
The Practice on Internal Educational Assurance: A Case Study of Sila Town Municipality  
Early Childhood Development Center, Khon Kaen Province

ชยานนท์ จันทร์การุญญ<sup>1</sup>

**บทคัดย่อ**

การวิจัยเชิงคุณภาพครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา ความคาดหวัง และแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน : กรณีศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลเมืองศิลา จังหวัดขอนแก่น โดยการศึกษาเอกสาร การสังเกต การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการเปิดเวทีคืนข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็ก และผู้ปกครองเด็ก จำนวน 44 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบบันทึกภาคสนาม แบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ตรวจสอบเครื่องมือโดยการตรวจคุณภาพเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพปัจจุบันและปัญหาที่พบคือครูและผู้ดูแลเด็กยังขาดความรู้ และทักษะในด้านต่าง ๆ เช่น การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาและแผนที่เกี่ยวข้อง การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การเขียนแผนการจัดประสบการณ์ และการจัดทำสารสนเทศข้อมูลเด็ก ผู้ดูแลเด็กส่วนใหญ่ไม่มีวุฒิทางการศึกษาปฐมวัยและไม่มีใบประกอบวิชาชีพครู คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กขาดการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามบทบาทและหน้าที่ และระบบการประกันคุณภาพภายในอยู่ระดับต้องปรับปรุงเร่งด่วน

2. ด้านความคาดหวัง พบว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความต้องการปรับปรุงและพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในให้มีความน่าเชื่อถือมากขึ้นเพื่อให้พร้อมสำหรับการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสี่ ควรมีการจัดอบรมสัมมนาเพื่อเพิ่มพูนความรู้ให้กับครูและผู้ดูแลเด็กในด้านการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาและแผนที่เกี่ยวข้อง การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การเขียนแผนการจัดประสบการณ์ และการจัดทำสารสนเทศข้อมูลเด็ก และควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ดูแลเด็กที่ยังไม่มีวุฒิทางการศึกษาปฐมวัยและไม่มีใบประกอบวิชาชีพครูได้มีการพัฒนาตนเองและพัฒนาวิชาชีพ และเปิดโอกาสให้คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กตามบทบาทและหน้าที่ให้มากยิ่งขึ้น

3. แนวทางในการพัฒนา พบว่า ต้องการให้มีการวางแผนพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในอย่างเป็นระบบ จัดทำโครงการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาครูและผู้ดูแลเด็กในด้านต่าง ๆ เช่น การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาและแผนที่เกี่ยวข้อง การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การเขียนแผนการจัดประสบการณ์ และการจัดทำสารสนเทศข้อมูลเด็ก ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ดูแลเด็กที่ยังไม่มีวุฒิทางการศึกษาปฐมวัยและไม่มีใบประกอบวิชาชีพครูได้ศึกษาเพิ่มเติมเพื่อการพัฒนาตนเองและการพัฒนาวิชาชีพ ส่งเสริมและสนับสนุนให้คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กตามบทบาทและหน้าที่ที่กำหนดไว้

**คำสำคัญ :** การประกันคุณภาพภายใน, ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก, เทศบาลเมืองศิลา

**Abstract**

The objectives of this qualitative research were to study the current state, problems and expectations, and guidelines for development of quality assurance in an early childhood development center: A case study of Sila town municipality early childhood development center, Khon Kaen. Using the document studies, observations, in-depth interviews, focus group discussions and data feedback. The key informants were 44 stakeholders; administrators, teachers, education personnel, early childhood

ดร. ผู้อำนวยการกองการศึกษา เทศบาลเมืองศิลา



development center board committees and parents. The research instruments were field note, observation form and in-depth interview. Validate the tools by conducting a content validity review from 3 experts. Data analysis by using content analysis and triangulation methods.

The results found that :

1. The current state and problems, teachers and caregivers lack of knowledge and skills in various fields such as preparation of educational development plans and other related plans, establishment of school curriculum, writing instructional plans and preparation of information about children. Most caregivers do not have early childhood education and do not have a professional teaching certificate. The early childhood development center board committees lack of participation in the implementation of the roles and duties as they should be. And the quality assurance system was in an urgent need to be improved.

2. In the expectation, it was found that the stakeholders need to improve and develop the internal quality assurance system to be more reliable in order to be ready for the fourth round of external quality assessment. There should be training seminars to increase knowledge for teachers and caregivers in the educational development plans and other related plans, establishment of school curriculum, writing instructional plans and preparation of information about children. There should be encourage and support caregivers who do not have early childhood education qualifications and do not have a professional teaching certificate for self-development and professional development. Providing an opportunity for the early childhood development center board committees to have more roles and participate in the operations of the child development center according to their roles and duties.

3. As for the guidelines for development, it was found that there should be a need for a systematic plan for the development of internal quality assurance systems. Establish training programs for teacher and caregivers development in various areas such as the development of educational development plans and other related plans, school curriculum, instructional plans and preparation of information about children. Provide and support caregivers who do not have early childhood education qualifications and do not have a professional teaching certificate for self-development and professional development, and provide and support the early childhood development center board committees to have more roles and participate in the operations of the child development center according to their roles and duties.

**Keywords :** Internal educational assurance, Early childhood development center, Sila Town Municipality

## บทนำ

ในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่าคุณภาพและมาตรฐานการศึกษานั้นเป็นสิ่งสำคัญซึ่งทุกฝ่ายที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาจะต้องตระหนักและดำเนินการให้บรรลุผลตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ ระบบประกันคุณภาพการศึกษาจึงเป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยให้การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 หมวด 6 มาตรา 48 ได้ระบุให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบ

การประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยให้มีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา รวมทั้งเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอกต่อไป ทั้งนี้การประเมินคุณภาพและรับรองมาตรฐานนั้นถือเป็นกลไกในการตรวจสอบการจัดการศึกษาของสถานศึกษา โดยสถานศึกษาต้องตระหนักถึงความสำคัญและนำผลการประเมินมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพและต้นสังกัดทำหน้าที่ใน

การกำกับ ดูแลการปรับปรุงแก้ไขและการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาให้ได้มาตรฐานเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน (ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์, 2557)

สำหรับสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นได้มีระบบประกันคุณภาพการศึกษามาตั้งแต่ปีการศึกษา 2528 จนกระทั่งสถานศึกษาทุกแห่งได้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 มากกว่าสิบปี แต่กระแสสังคมก็ยังมีวิพากษ์วิจารณ์ว่าระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษานั้นยังไม่เข้มแข็งคือสถานศึกษายังไม่ได้สร้างระบบการประกันคุณภาพให้เข้มแข็งเท่าที่ควร แต่มุ่งเน้นเพียงการปรับปรุงเพื่อให้ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกเท่านั้น (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2561)

ปัจจุบันศูนย์พัฒนาเด็กสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ดำเนินงานประกันคุณภาพภายในตามแนวทางของกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 โดยในข้อ 3 ระบุว่าให้สถานศึกษาแต่ละแห่งจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาแต่ละระดับและประเภทการศึกษาที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการประกาศกำหนด พร้อมทั้งจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ จัดให้มีการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และจัดส่งรายงานผลการประเมินตนเองให้แก่หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษาเป็นประจำทุกปี (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2561) ทั้งนี้ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลเมืองศิลา นั้นเป็นสถานศึกษาอีกแห่งหนึ่งในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย มีฐานะเป็นสถานศึกษาที่พึงจะได้รับประเมินภายนอกบางแห่งเป็นครั้งแรกในการประเมินภายนอกรอบสามเมื่อปี พ.ศ. 2558 โดยพบว่าส่วนใหญ่ มีปัญหาในด้านการดำเนินการประกันคุณภาพภายในคือครูและบุคลากรทางการศึกษายังขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของการประกันคุณภาพการศึกษา (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2558) ซึ่งสอดคล้องกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลเมืองศิลาซึ่งเป็นสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองศิลา โดยผลจากการศึกษาข้อมูลในรอบปีที่ผ่านมาพบว่ามีปัญหาด้านการประกันคุณภาพภายในคือ

หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็ก ครู ผู้ดูแลเด็ก คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็ก และผู้ที่เกี่ยวข้องยังขาดความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายใน เช่น ขาดความชัดเจนในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กยังไม่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ขาดการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ ขาดความต่อเนื่องในการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษา และการจัดทำรายงานประจำปียังทำได้ไม่สมบูรณ์ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมินภายนอกรอบสามในดับงชี้ที่ 8 ประสิทธิภาพของระบบการประกันคุณภาพภายในมีผลการประเมินอยู่ในระดับต้องเร่งปรับปรุงเร่งด่วนด้วยพบว่าครูหรือผู้ดูแลเด็กบุคลากรทางการศึกษาและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา ไม่มีผลการดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพ และการจัดทำรายงานการประเมินตนเองยังขาดความสมบูรณ์ (เทศบาลเมืองศิลา, 2560)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะผู้อำนวยการกองการศึกษา เทศบาลเมืองศิลา ซึ่งมีหน้าที่กำกับ ควบคุม ติดตาม ดูแลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลเมืองศิลา จึงมีความสนใจที่จะศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลเมืองศิลา เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของศูนย์พัฒนาเด็กแห่งนี้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นและเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมรองรับการประเมินภายนอกรอบสี่ต่อไป

### วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลเมืองศิลา
2. เพื่อศึกษาความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลเมืองศิลา
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลเมืองศิลา

### วิธีดำเนินการวิจัย

#### 1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) ได้แก่ ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็ก และผู้ปกครองเด็ก รวมทั้งหมด 44 คน



## 2. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

ใช้การศึกษาเอกสาร (documentary study) บันทึกภาคสนาม (field note) การสังเกต (observation) การสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) และการจัดเวทีคั่นข้อมูล โดยเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคสนามตลอดระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย รวม 6 เดือน (1 เม.ย. – 30 ก.ย.61)

## 3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบบันทึกภาคสนาม แบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก

## 3. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และการตรวจสอบสามเส้า (Triangulations) ตามแนวคิดของ Miles and Huberman (1994) สุธาญ์ จันทวานิช (2561) และ ชาย โพธิสิตา (2562) จากนั้นนำข้อสรุปที่ได้มาเขียนบรรยายเป็นความเรียง

## ผลการวิจัย

ผลการวิจัยที่ได้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยมีดังนี้

### 1. สภาพปัจจุบันและปัญหาการดำเนินงาน

ประกันคุณภาพภายในของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลเมืองศิลา

สภาพปัจจุบันและปัญหาที่พบคือครูและผู้ดูแลเด็กยังขาดความรู้ และทักษะในการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ เช่น การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาและแผนที่เกี่ยวข้อง ดึงข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ร่วมวิจัยที่ว่า “การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาในปีที่ผ่านมาจะมีนักวิชาการศึกษาจากกองการศึกษา เทศบาลเมืองศิลา เป็นผู้ช่วยในการเขียนแผนให้จึงทำให้ครูและผู้ดูแลเด็กขาดความรู้ ความเข้าใจและขาดทักษะในการเขียนแผนพัฒนาการศึกษาและแผนที่เกี่ยวข้อง...” (หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็ก, 20 พฤษภาคม 2562) ในด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาพบว่าครูและผู้ดูแลเด็กยังขาดความรู้ ความเข้าใจ และขาดทักษะในการจัดทำ และพบว่าการจัดทำหลักสูตรยังขาดความสอดคล้องกับแผนการจัดประสบการณ์และขาดความสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2560 ในการเขียนแผนการจัดประสบการณ์พบว่าครูและผู้ดูแลเด็กส่วนใหญ่ใช้แผนการจัดประสบการณ์สำเร็จรูปหรือมีการคัดลอกกันมาซึ่งส่งผลให้แผนการจัดประสบการณ์ที่จัดทำขาดความสมบูรณ์และไม่ตรงกับสภาพและบริบทของศูนย์พัฒนาเด็ก ดังคำกล่าวที่ว่า “เนื่องจากผู้ดูแลเด็กส่วนใหญ่เป็นพนักงานจ้างซึ่งไม่มีวุฒิการศึกษาด้านการศึกษาปฐมวัย จึงไม่มีพื้นฐานในด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและการเขียนแผนการจัด

ประสบการณ์มาก่อน ทำให้เป็นปัญหาในการทำงานค่อนข้างมาก...” (ผู้ดูแลเด็ก, 20 พฤษภาคม 2562) และพบว่าการจัดทำสารสนเทศข้อมูลเด็กขาดความต่อเนื่องและเป็นระบบคือมีการจัดทำเอกสารข้อมูลเด็กไว้เป็นรายห้องแต่ไม่ได้สรุปเป็นภาพรวม และยังไม่ได้จัดทำเป็นสารสนเทศ นอกจากนี้จากการศึกษาเอกสารทะเบียนประวัติครูพบว่าผู้ดูแลเด็กส่วนใหญ่ไม่มีวุฒิทางการศึกษาปฐมวัยและไม่มีใบประกอบวิชาชีพครู และจากการสัมภาษณ์คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กพบว่าส่วนใหญ่ยังขาดการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามบทบาทและหน้าที่ และที่สำคัญคือจากผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสามพบว่าระบบการประกันคุณภาพภายในอยู่ระดับต้องปรับปรุงเร่งด่วน

### 2. ความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลเมืองศิลา

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกคนมีความคาดหวังว่าควรมีการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพภายในของศูนย์พัฒนาเด็กให้มีความน่าเชื่อถือมากขึ้นเพื่อให้พร้อมสำหรับการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสี่ ดังคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า “ดิฉันคิดว่าเราควรจะมีการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพภายในเพื่อให้มีความเป็นระบบและได้มาตรฐาน เพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสี่ที่จะถึงนี้...” (รองปลัดเทศบาลเมืองศิลา, 15 กรกฎาคม 2562) ควรมีการจัดอบรมสัมมนาเพื่อเพิ่มพูนความรู้ให้กับครูและผู้ดูแลเด็กในด้านการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาและแผนที่เกี่ยวข้อง ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ และด้านการจัดทำสารสนเทศข้อมูลเด็ก และควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ดูแลเด็กที่ยังไม่มีวุฒิทางการศึกษาปฐมวัยและไม่มีใบประกอบวิชาชีพครูได้มีการพัฒนาตนเองและพัฒนาวิชาชีพ และเปิดโอกาสให้คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กตามบทบาทและหน้าที่ให้มากยิ่งขึ้น

### 3. แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลเมืองศิลา

จากการสัมภาษณ์และการจัดเวทีคั่นข้อมูลพบว่าผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกคนต้องการให้มีการวางแผนพัฒนาในเรื่องต่าง ๆ ได้แก่ ให้มีการดำเนินงานระบบการประกันคุณภาพภายในของศูนย์พัฒนาเด็กอย่างเป็นระบบ จัดทำโครงการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาครูและผู้ดูแลเด็กในด้านต่าง ๆ เพื่อบรรจุเข้าไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็ก เช่น การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา

และแผนที่เกี่ยวข้อง การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การเขียนแผนการจัดประสบการณ์ และการจัดทำสารสนเทศ ข้อมูลเด็ก ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ดูแลเด็กที่ยังไม่มีวุฒิทางการศึกษาปฐมวัยและไม่มีใบประกอบวิชาชีพครูได้ศึกษาเพิ่มเติมเพื่อการพัฒนาตนเองและการพัฒนาวิชาชีพ ส่งเสริมและสนับสนุนให้คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กตามบทบาทและหน้าที่ที่กำหนดไว้ ดังข้อคิดเห็นของผู้ร่วมวิจัยที่ว่า “เพื่อให้การประกันคุณภาพภายในของศูนย์พัฒนาเด็กมีความน่าเชื่อถือ เป็นระบบ และได้มาตรฐาน เราควรมีการวางแผนเพื่อการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น การวางแผนในปรับปรุงและพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพภายใน และการจัดทำโครงการฝึกอบรม พัฒนาครู บุคลากรทางการศึกษาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในทุก ๆ ด้านที่ยังเป็นปัญหาอยู่แล้วนำเข้าบรรจุไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาของเราเพื่อของบประมาณในการดำเนินจากทางเทศบาลต่อไป” (ผู้อำนวยการกองการศึกษา, 27 กรกฎาคม 2562)

### อภิปรายผล

จากการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาพบว่าครูและผู้ดูแลเด็กยังขาดความรู้ ความเข้าใจและขาดทักษะในการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ เช่น การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา และแผนที่เกี่ยวข้อง การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การเขียนแผนการจัดประสบการณ์ และการจัดทำสารสนเทศ ข้อมูลเด็ก อาจเป็นเพราะว่าครูและผู้ดูแลส่วนใหญ่มีภาระงานในแต่ละวันค่อนข้างมากโดยต้องคลุกคลีอยู่กับเด็กปฐมวัยซึ่งมีอายุระหว่าง 2 ถึง 5 ปี ตลอดทั้งวัน และยังขาดโอกาสในการอบรมและพัฒนาตนเอง ซึ่งจากการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็ก ครู และผู้ดูแลเด็ก พบว่า ผู้ดูแลเด็กส่วนใหญ่ไม่มีวุฒิทางการศึกษา และไม่มีวุฒิด้านการศึกษาปฐมวัย เพราะผู้ดูแลเด็กมีสถานะเป็นพนักงานจ้างของเทศบาลประเภททักษะคือมีประสบการณ์ในการสอนเด็กปฐมวัยไม่น้อยกว่าสามปีและมีวุฒิด้านการศึกษาอื่นที่ไม่ใช่สาขาการศึกษา จึงส่งผลให้ขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องดังกล่าวอยู่มาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของภานุพงศ์ ผดุงวงศ์ (2552) และ กนกวรรณ แซ่มซ้อย (2555) ที่พบว่า ผู้ดูแลเด็กซึ่งมีฐานะเป็นพนักงานจ้าง ส่วนใหญ่ไม่มีวุฒิด้านการศึกษาสาขาการศึกษาปฐมวัย ขาดความรู้ ความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตรและการเขียนแผนประสบการณ์ และมีการอบรมพัฒนาตนเองค่อนข้างน้อยเฉลี่ยปีละหนึ่งครั้ง ดังนั้นแนวทางการพัฒนาที่ได้คือการจัดโครงการฝึกอบรมและ

พัฒนาครูในด้านต่าง ๆ ที่เป็นปัญหา เช่น การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาและแผนที่เกี่ยวข้อง การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การเขียนแผนการจัดประสบการณ์ และการจัดทำสารสนเทศ ข้อมูลเด็ก และต้นสังกัดคือเทศบาลเมืองและกองการศึกษา ควรส่งเสริม สนับสนุนและเปิดโอกาสให้ผู้ดูแลเด็กที่ยังไม่มีวุฒิด้านการศึกษาปฐมวัยและไม่มีใบประกอบวิชาชีพครูได้ศึกษาต่อเพื่อการพัฒนาตนเองและพัฒนาวิชาชีพ และจากปัญหาที่พบว่าคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กยังขาดการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกับศูนย์พัฒนาเด็กตามบทบาทหน้าที่นั้น จากการสัมภาษณ์พบว่า เป็นเพราะว่าคณะกรรมการส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองเท่าที่ควร และยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการศึกษาปฐมวัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เบญจพร อคินิจ (2553) และอัมพร พันธุ์งาม (2553) ที่พบว่า คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กยังขาดความรู้ ความเข้าใจในด้านการศึกษาปฐมวัย และยังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองเท่าที่ควร จึงไม่ค่อยเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็ก ดังนั้น จึงควรส่งเสริมและสนับสนุนให้คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กตามบทบาทและหน้าที่ให้มากขึ้น และปัญหาสำคัญที่พบคือระบบการประกันคุณภาพภายในของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลเมืองศีลาอยู่ในระดับต้องปรับปรุงเร่งด่วน ซึ่งเป็นผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสามจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) เมื่อปี 2558 ซึ่งยังเป็นปัญหาอยู่ถึงปัจจุบัน โดยปัญหาที่พบนั้นสอดคล้องกับผลการวิจัยของ บรม ทองสุข (2550) ดิเรก ศรีโยธา (2552) และ ประชา ตรีศรี (2561) ที่พบว่าสถานศึกษาส่วนใหญ่ยังมีปัญหาในด้านการดำเนินงานระบบการประกันคุณภาพภายในที่ต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งจากการจัดเวทีคินข้อมูลได้มีการสะท้อนผลจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียว่าควรมีการปรับปรุงระบบการประกันคุณภาพภายในของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลเมืองศีลาให้มีความเป็นระบบและได้มาตรฐานเพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้ปกครองและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมทั้งเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกต่อไป

### ข้อเสนอแนะ

#### 1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการวิจัย พบว่า สภาพปัจจุบันและปัญหาที่พบคือครูและผู้ดูแลเด็กยังขาดความรู้ ความเข้าใจ และขาดทักษะในด้านต่าง ๆ เช่น การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา



และแผนที่เกี่ยวข้อง การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การเขียนแผนการจัดประสบการณ์ การจัดทำระบบสารสนเทศ และระบบการประกันคุณภาพภายใน ดังนั้น ต้นสังกัดและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรดำเนินการดังนี้

1.1 กองการศึกษา เทศบาลเมืองศิลา ซึ่งเป็นต้นสังกัด ควรจัดทำโครงการพัฒนาครูหรือผู้ดูแลเด็ก ในด้านการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การเขียนแผนการจัดประสบการณ์ การจัดทำระบบสารสนเทศ และระบบการประกันคุณภาพภายใน เพื่อการพัฒนาครูหรือผู้ดูแลเด็กและพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของศูนย์พัฒนาเด็กให้ได้มาตรฐาน มีความเป็นระบบและสร้างความน่าเชื่อถือได้มากยิ่งขึ้น

1.2 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลเมืองศิลาและคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็ก สามารถนำผลจากการวิจัยครั้งนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนางานของตนตามบทบาทและหน้าที่เพื่อให้เกิดผลดีต่อองค์กรโดยรวม

## 2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ในการวิจัยครั้งต่อไปอาจใช้การวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เพื่อการอบรมและพัฒนาครูด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

2.2 การวิจัยนี้สามารถนำไปพัฒนาต่อยอดเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) หรือการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) เพื่อการพัฒนาและแก้ปัญหาเฉพาะเรื่องได้ตามบริบทของสถานศึกษาแต่ละแห่ง

## เอกสารอ้างอิง

1. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2561). คู่มือการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับปฐมวัยและระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย.
2. กนกวรรณ แซ่มซ้อย. (2555). การจัดการศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลพังตรุ อำเภอพนมทวน. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
3. ชาญณรงค์ พรรุ่งโรจน์. (2557). วัฒนธรรมคุณภาพ สร้างคน สร้างชาติ. กรุงเทพฯ: ซีโนพับลิชชิ่ง แอนด์ แพคเกจจิ้ง.

4. ชาย โพธิสิตา. (2561). ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
5. ดิเรก ศรีโยธา. (2552). การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย. เทศบาลเมืองศิลา. (2560). แผนพัฒนาการศึกษา 4 ปี (พ.ศ. 2557-2560). ขอนแก่น: กองการศึกษา เทศบาลเมืองศิลา.
7. บรม ทองสุข. (2550). การศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาน่าน เขต 2 : กรณีศึกษาอำเภอปัว. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
8. เบญจพร อัครนิจ. (2553). การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลร่มเย็น อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา. วิทยานิพนธ์ปริญญา รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
9. ประชา ตรีศรี. (2561). การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามกรอบมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียน. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย. 8(2) : 89-96.
10. ภาณุพงศ์ ผดุงวงศ์. (2552). การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา. การศึกษาอิสระ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
11. สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2558). ผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา. สืบค้นเมื่อ 1 เมษายน 2562, จาก <http://aua.onesqa.or.th/SummaryReport.aspx>
12. สุภาวงศ์ จันทวานิช. (2561). วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 24. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.



13. อัมพร พันธุ์งาม. (2553). **สภาพและปัญหาการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดอุบลราชธานี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
14. Miles, M.B. and Huberman, A.M. (1994). **Qualitative Data Analysis. An expanded Sourcebook**. 2nd ed. Thousand Oaks, CA: Sage.



ปัจจัยที่สัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าของนักศึกษาพยาบาลในสถานการณ์การเรียนการสอนแบบออนไลน์  
Factors Associated with Depression of Nursing Students  
in the Online Teaching Situations

นัยนา สุแพง<sup>1</sup>,  
นันทินี วังนันท์<sup>2</sup>,  
จิรวรรณ ชัยวิศิษฐ์<sup>3</sup>,  
มณฑิรา ชนะกาญจน์<sup>4</sup>

#### บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าของนักศึกษาพยาบาลในสถานการณ์การเรียนการสอนแบบออนไลน์ ของสถาบันการศึกษาพยาบาลเอกชนแห่งหนึ่งในจังหวัดขอนแก่นชั้นปีที่ 1-4 จำนวน 226 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบการสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสอบถาม แบ่งแบบสอบถามออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ 1) แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป 2) แบบสอบถามเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเอง 3) แบบวัดความเครียดของสวนปรุง 20 ข้อ และ 4) แบบคัดกรองภาวะซึมเศร้า 9Q วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติบรรยาย สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันและค่าไคสแควร์ ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาพยาบาลมีภาวะซึมเศร้าร้อยละ 15.04 โดยนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มีภาวะซึมเศร้ามากที่สุด คือ ร้อยละ 24.60 รองลงมาคือ นักศึกษาชั้นปีที่ 4 ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 2 โดยพบร้อยละ 15.50 ,11.90 และ 9.10 ตามลำดับ นักศึกษาพยาบาลมีค่าเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองอยู่ในระดับสูง ( $\bar{X}$ = 3.49, SD= 0.52) โดยพบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 1 มีค่าเฉลี่ยของคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองสูงมากที่สุด ( $\bar{X}$ = 3.58 , SD= 0.54 ) รองลงมาคือ นักศึกษาชั้นปีที่ 4 , 3 และ 2 ตามลำดับ ( $\bar{X}$ = 3.48, SD= 0.50;  $\bar{X}$ = 3.44, SD= 0.51 และ  $\bar{X}$ = 3.46, SD= 0.52) นักศึกษาพยาบาลมีความเครียดอยู่ในระดับปานกลางมากที่สุด (ร้อยละ 49.12) รองลงมาความเครียดอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 28.32) โดยพบว่านักศึกษาชั้นปีที่ 1 มีความเครียดอยู่ในระดับสูงมากที่สุด (ร้อยละ 47.30) นักศึกษาชั้นปีที่ 2 มีความเครียดอยู่ในระดับปานกลางมากที่สุด (ร้อยละ 58.00) นักศึกษาชั้นปีที่ 3 มีความเครียดอยู่ในระดับปานกลางมากที่สุด (ร้อยละ 55.90) นักศึกษาชั้นปีที่ 4 มีความเครียดอยู่ในระดับปานกลางมากที่สุด (ร้อยละ 52.10) ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่า การเห็นคุณค่าในตนเองด้านการมีความสำคัญมีความสัมพันธ์ทางลบกับภาวะซึมเศร้าอย่างมีนัยสำคัญ ( $r = .218, p=.001$ ) ความเครียดมีความสัมพันธ์ทางบวกกับภาวะซึมเศร้าอย่างมีนัยสำคัญ ( $r = .419, p<.001$ ) และวิเคราะห์ความเครียดระดับสูงและระดับรุนแรงมีความสัมพันธ์ทางบวกกับภาวะซึมเศร้า ( $r = .163, p=.015$  ;  $r = .321, p = 0.01$ )

จากงานวิจัยมีข้อเสนอแนะว่า ควรมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเอง และพัฒนาทักษะการจัดการความเครียดเพื่อช่วยส่งเสริมเรื่องการปรับตัวและการป้องกันภาวะซึมเศร้าของนักศึกษาพยาบาลในสถานการณ์การเรียนการสอนออนไลน์

**คำสำคัญ :** การใช้สื่อสังคมออนไลน์ ความเครียด การเห็นคุณค่าในตนเอง ภาวะซึมเศร้า และนักศึกษาพยาบาล

<sup>1,4</sup>อาจารย์ประจำสาขาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

<sup>2</sup>อาจารย์ประจำสาขาการพยาบาลครอบครัวและชุมชน คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

<sup>3</sup>อาจารย์ประจำสาขาการพยาบาลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

## Abstract

The purpose of this research was to study factors associated with depression of nursing students in the online teaching situations of private nursing education institution in KhonKaen Province in 1<sup>st</sup> - 4<sup>th</sup> year. The sample through stratified random sampling, a total of 226. Data were collected using information by questionnaires into 4 part: 1) general information; 2) self-esteem questionnaire; 3) SuanPrung stress test 20 points; and 4) depression screening 9Q. Data were analyzed using descriptive statistics, Pearson correlation analysis and Chi-square test.

The results found that 15.04% of nursing students had depression. The 1<sup>st</sup> year students had the most depression at 24.60%, followed by the 4<sup>th</sup> year, 3<sup>rd</sup> year and 2<sup>nd</sup> year students with 15.50%, 11.90%, and 9.10% respectively. Self-esteem was at a high level ( $\bar{X}$ =3.49, SD=0.52), with the 1<sup>st</sup> year students having the highest self-esteem average score ( $\bar{X}$ =3.58, SD = 0.54), followed by 4<sup>th</sup>, 3<sup>rd</sup> and 2<sup>nd</sup> year students, ( $\bar{X}$ = 3.48, SD = 0.52;  $\bar{X}$ = 3.44, SD = 0.51 and  $\bar{X}$ = 3.46, SD = 0.52 respectively). Nursing students had the most moderate levels of stress at 49.12 %, followed by a high level of stress at 28.32 %. The 1<sup>st</sup> year students were found to the most high levels of stress (47.30 %), The 2<sup>st</sup> year students were found to a moderate levels of stress (58.00 %). The 3<sup>st</sup> year students were found to a moderate levels of stress (55.90%) and The 4<sup>st</sup> year students were found to have a moderate levels of stress (52.10%). The result from correlation analysis revealed a negative relation between the importance of self-esteem with depression ( $r = .218$ ,  $p = .001$ ). On the other hand, a positive relation was at the high levels of stress and severe stress with depression ( $r = .163$ ,  $p = .015$ ;  $r = .321$ ,  $p = 0.01$  respectively).

The suggestion of this research should have activities to promote self-esteem and develop stress management skills to support the adaptation and prevention of depression among nursing students in online teaching situations.

**Keywords:** Social Media Using, Stress, Self-esteem, Depression and Nursing Students

## บทนำ

เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีที่มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เมื่อเกิดการระบาดของโรคโควิด-19 จึงส่งผลกระทบต่อ การดำรงชีวิตและสภาพความเป็นอยู่ ที่ต้องดิ้นรนต่อสู้กัน ทุกทิศทาง รวมถึงด้านการเรียนการสอนที่ต้องปรับเปลี่ยน รูปแบบเป็นการเรียนการสอนออนไลน์อย่างกะทันหัน อาจก่อให้เกิด แรงกดดันจนเกิดความเครียด (Stress) และภาวะซึมเศร้า (Depression) ได้ ภาวะซึมเศร้าเป็นภาวะที่มีความรู้สึกเศร้า เหนงหงอย ชีวิตน่าเบื่อ ไม่มีความสุข สูญเสียแรงจูงใจ ไม่มี กำลังใจในการทำสิ่งใดๆ ไม่อยากพูดคุยกับผู้อื่น จนทำให้ บางครั้งไม่สามารถปฏิบัติภารกิจพื้นฐานในชีวิตประจำวันได้ (กรมสุขภาพจิต, 2562) หากเกิดอารมณ์เศร้านานกว่า 2 สัปดาห์ โดยไม่มีแนวโน้มว่าจะดีขึ้น จะเสี่ยงต่อการเป็นโรคซึมเศร้า (Major Depressive Disorder: MDD) อารมณ์หงุดหงิด โกรธง่าย เบื่ออาหาร นอนไม่หลับ อ่อนเพลีย ความคิดเชิงซ้ำ สมาธิเสีย ความรู้สึกว่าตัวเองไร้ค่า ความรู้สึกว่าตัวเองมีความผิด อากา

ไม่สบายทางกายจนนำไปสู่การคิดฆ่าตัวตาย (สำนักงาน กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ: 2553) จากการ สำรวจประชากรทั่วโลกพบว่า มีผู้ที่กำลังเผชิญภาวะซึมเศร้า ประมาณ 350 ล้านคน (ร้อยละ 4.40 ของประชากรโลก) เทียบเท่ากับ 1 ต่อ 20 คน (องค์การอนามัยโลก: WHO, 2563) ในประเทศไทยพบว่ามีผู้ป่วยโรคซึมเศร้า 1.5 ล้านคน เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชายถึง 1.70 เท่า ในจำนวนนี้ร้อยละ 11.50 มีอายุในช่วง 15-24 ปี (กรมสุขภาพจิต, 2562) ทั้งนี้ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีผู้ป่วยโรคซึมเศร้า 557,401 คน โดยจังหวัดขอนแก่นมีผู้ป่วยโรคซึมเศร้าเป็นอันดับสอง คือ 40,628 คน ร้อยละ 2.69 และมีอายุ 20-29 ปีจำนวน 645 คน ร้อยละ 1.58 (โรงพยาบาลจิตเวชขอนแก่นราชนครินทร์, 2561) พบมากที่สุดคือ วิทยาลัยระดับอุดมศึกษา จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับภาวะ ซึมเศร้า และทฤษฎีภาวะซึมเศร้าของเบลเซอร์ (Blazer D, 1982) พบว่าปัจจัยหรือสาเหตุที่ทำให้เกิดภาวะซึมเศร้ามาจากหลายปัจจัย ทั้งภายในและภายนอก โดยแบ่งออกเป็น 3



องค์ประกอบ คือ 1) **ปัจจัยส่วนบุคคล** ได้แก่ เพศ ชั้นปี เกรดเฉลี่ย โรคประจำตัว การออกกำลังกาย รายได้ต่อเดือน การใช้สื่อทางสังคมออนไลน์ 2) **การเห็นคุณค่าในตนเอง** (Self Esteem) หมายถึง การที่บุคคลรับรู้และประเมินตนเองแล้ว แสดงออกถึงการยอมรับหรือไม่ยอมรับตนเอง ซึ่งแสดงถึงขอบเขตความเชื่อของบุคคลที่มีต่อตนเองในด้านความสามารถ ความสำคัญ ความสำเร็จและความมีคุณค่าของตนเอง รวมถึงการรับรู้ การประเมินของบุคคลอื่นจากคำพูดและพฤติกรรมการแสดงออกของบุคคลอื่นต่อตนเอง สอดคล้องกับ ธนารัฐ มีสวายและคณะ (2553) ที่ศึกษาปัจจัยด้านสัมพันธ์ภาพระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา ส่งผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง พบว่าการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำหรือลดต่ำลงอาจส่งผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจ มักพบอาการ เช่น ซึมเศร้า ห่อหุ้ม วิตกกังวล กลัว รู้สึกอ่อนไหวเกินไป อารมณ์ขึ้นลงโดยไม่เตือนล่วงหน้า อารมณ์ผสมผสาน เป็นต้น ซึ่งอาจนำไปสู่ปัญหาโรคซึมเศร้าได้ และ 3) **ความเครียด** จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า ความเครียดทำให้บุคคลรู้สึกไม่สบายใจ วุ่นวายใจ ทุกข์ใจ หากบุคคลไม่สามารถปรับตัวได้จะทำให้เกิดความเครียดรุนแรงมากขึ้น จนกระทั่งเสียความสมดุลในการดำเนินชีวิต ขาดประสิทธิภาพในการทำงาน และส่งผลให้เกิดโรคซึมเศร้าได้ (กรมสุขภาพจิต, 2562) สอดคล้องกับการศึกษาของ ณรงค์กร ชัยวงศ์ (2559) พบว่า นิสิตคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มีความเครียดระดับปานกลาง โดยความมุ่งมั่นทางการศึกษาเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความเครียดในระดับสูงเพียงด้านเดียว เช่นเดียวกับนักศึกษาพยาบาลซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 17–22 ปี มีปัญหาสุขภาพจิตที่พบมาก ได้แก่ ความเครียดและภาวะซึมเศร้า ที่อาจเกิดจากการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงตามวัย การเปลี่ยนแปลงจากการอยู่กับผู้ปกครองมาใช้ชีวิตอยู่ในหอพักกับเพื่อนใหม่ และการเรียนหลักสูตรเฉพาะสาขาที่เรียนหนักและต้องปฏิบัติกับผู้ป่วยจริง (เขมรัมย์ ุดจวรรณ และคณะ, 2560; นฤมล สมรรคเสวี และโสภณ แสงอ่อน, 2558) โดยเฉพาะปัจจุบันนักศึกษาต้องปรับตัว

กะทันหันในการเรียนออนไลน์เต็มรูปแบบในสถานการณ์ระบาดของโรคโควิด-19 อันส่งผลให้นักศึกษามีความเครียดและภาวะซึมเศร้ามากขึ้น จากความสำคัญของสถานการณ์ดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยสนใจและเลือกศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าของนักศึกษาพยาบาลในสถานการณ์การเรียนการสอนแบบออนไลน์ของสถาบันการศึกษาพยาบาลเอกชนแห่งหนึ่งในจังหวัดขอนแก่น ซึ่งการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะเป็นข้อมูลสำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการเกิดภาวะซึมเศร้าของนักศึกษาพยาบาล รวมถึงเป็นข้อมูลประกอบในการวางแผนจัดการเรียนการสอนออนไลน์อย่างมีประสิทธิภาพ

### วัตถุประสงค์การวิจัย

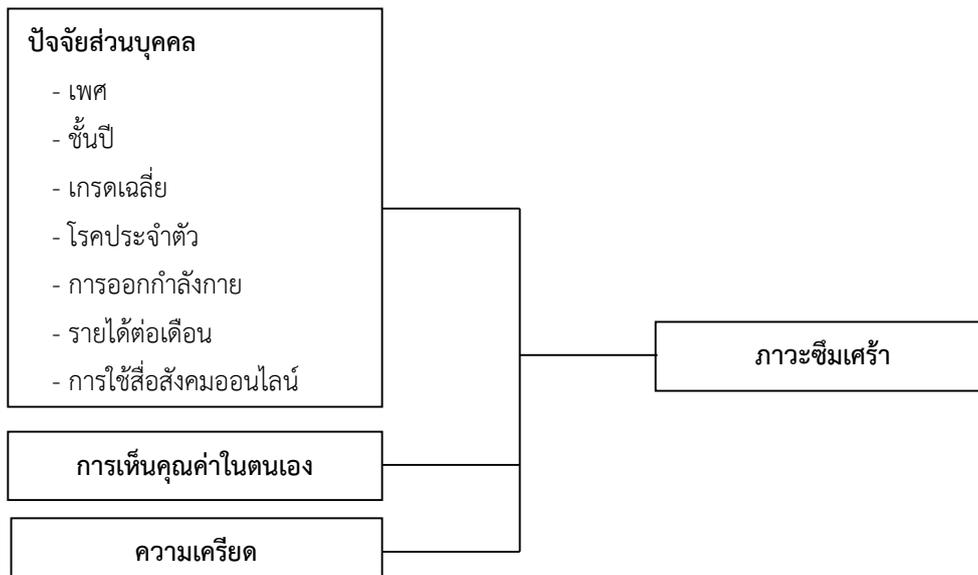
1. เพื่อศึกษาภาวะซึมเศร้าของนักศึกษาพยาบาล
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านบุคคล (เพศ ชั้นปี เกรดเฉลี่ย โรคประจำตัว การออกกำลังกาย รายได้ และการใช้สื่อสังคมออนไลน์) ปัจจัยการเห็นคุณค่าในตนเอง และปัจจัยความเครียดกับภาวะซึมเศร้าของนักศึกษาพยาบาล

### สมมุติฐาน

ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยการเห็นคุณค่าในตนเอง และปัจจัยความเครียดมีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าของนักศึกษาพยาบาล

### ขอบเขตของการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยในครั้งนี้พัฒนาจากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับภาวะซึมเศร้า และทฤษฎีภาวะซึมเศร้าของเบลเซอร์ (Blazer, 1982) และการทบทวนงานวิจัย ปัจจัยที่คาดว่าจะมีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าของนักศึกษาพยาบาลในสถานการณ์การเรียนการสอนแบบออนไลน์ แบ่งออกเป็น 3 องค์ประกอบ คือ 1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ ชั้นปี เกรดเฉลี่ย โรคประจำตัว การออกกำลังกาย รายได้ต่อเดือน การใช้สื่อทางสังคมออนไลน์ 2. การเห็นคุณค่าในตนเอง และ 3. ความเครียด ดังแสดงในภาพที่ 1



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

### วิธีดำเนินงานวิจัย

#### 1. ประชากรและตัวอย่าง

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบบรรยายเชิงวิเคราะห์ความสัมพันธ์ (Descriptive Correlation research)

**ประชากร** คือ นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1-4 สถาบันการศึกษายาบาลเอกชน จังหวัดขอนแก่น

**กลุ่มตัวอย่าง** คือ นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1-4 สถาบันการศึกษายาบาลเอกชน ในจังหวัดขอนแก่น ระหว่างเดือนพฤษภาคม-สิงหาคม 2563 จำนวน 226 คน

#### 2. การคัดเลือกตัวอย่าง

การวิจัยแบบบรรยายเชิงวิเคราะห์ความสัมพันธ์ (Descriptive Correlation Research) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1-4 ภาคการศึกษาต้น ปีการศึกษา 2563 สถาบันการศึกษายาบาลเอกชน ในจังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยคัดเลือกในการวิจัยด้วยวิธีการสุ่ม

แบบง่าย (Simple random sampling) โดยวิธีการจับฉลาก กลุ่มตัวอย่างสามารถอ่านและเขียนภาษาไทยได้ ยินดีให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามในการเข้าร่วมการวิจัยครั้งนี้ และอยู่ในช่วงเดือนพฤษภาคม -สิงหาคม 2563

#### 3. การกำหนดตัวอย่าง

ผู้วิจัยกำหนดขนาดตัวอย่างตามหลักการคำนวณกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การเปิดตารางตามแบบของ Krejcie & Morgan 1970 จากการเปิดตารางจะได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 188 คน เพื่อป้องกันการสูญหายของกลุ่มตัวอย่างระหว่างการวิจัย (attrition rate) ผู้วิจัยเพิ่มขนาดกลุ่ม ตัวอย่างอีกร้อยละ 20 ของขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Polit & Beck, 2004) คำนวณได้ 38 ราย รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 226 ราย จากนั้นคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple random sampling) ของแต่ละชั้นปี ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับชั้นปี

ระดับชั้นปี	จำนวนนักศึกษา (คน)	จำนวนแบบสอบถาม
ชั้นปีที่1	94	57
ชั้นปีที่2	89	55
ชั้นปีที่3	97	59
ชั้นปีที่4	89	55
รวม	369	226



#### 4. เครื่องมือในการวิจัย

##### 4.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ประกอบด้วย แบบสอบถาม 4 ส่วนดังนี้

##### ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูล

ทั่วไป ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับ เพศ ชั้นปี เกรดเฉลี่ย โรคประจำตัว การออกกำลังกาย รายได้และการใช้สื่อสังคมออนไลน์

##### ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการ

เห็นคุณค่าในตนเอง ผู้วิจัยได้พัฒนาจากการทบทวนวรรณกรรมและทฤษฎีของ Coopersmith's (1984) ซึ่งได้แบ่งการเห็นคุณค่าในตนเองเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีความสำคัญ ด้านการมีความสามารถ ด้านการมีคุณธรรม และด้านการมีอำนาจ โดยมีข้อคำถามทั้งหมด 27 ข้อ โดยลักษณะการตอบแบบ Likert scale ลักษณะการตอบ 4 ตัวเลือก คือ เป็นจริงมากที่สุด (4 คะแนน) เป็นจริงมาก (3 คะแนน) เป็นจริงน้อย (2 คะแนน) และเป็นจริงน้อยที่สุด (1 คะแนน) และทำการกลับค่าคะแนนในข้อคำถามเชิงลบ ค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1.00 – 4.00 คะแนน คะแนนเฉลี่ยมาก หมายความว่า ระดับการเห็นคุณค่าในตนเองมากที่สุด

##### ส่วนที่ 3 แบบวัดความเครียดของ

สวนปรง 20 ข้อ (SPST - 20) ลักษณะการตอบแบบ Likert scale ลักษณะการตอบ 5 ตัวเลือก คือ รู้สึกเครียดมากที่สุด (5 คะแนน) รู้สึกเครียดมาก (4 คะแนน) รู้สึกเครียดปานกลาง (3 คะแนน) รู้สึกเครียดเล็กน้อย (2 คะแนน) และไม่รู้สึกเครียด (1 คะแนน) ค่าคะแนนอยู่ระหว่าง 1-100 คะแนน แบ่งออกเป็น 5 ระดับ (สวนปรง, 2542) คะแนนมาก หมายความว่า มีความเครียดในระดับรุนแรง

##### ส่วนที่ 4 แบบคัดกรองภาวะซึมเศร้า 9Q

ลักษณะการตอบแบบ Likert scale ลักษณะการตอบ 4 ตัวเลือก คือ เป็นทุกวัน (3 คะแนน) เป็นบ่อย > 7 วัน (2 คะแนน) เป็นบางวัน 1 – 7 วัน (1 คะแนน) ไม่มีเลย (0 คะแนน) ค่าคะแนนอยู่ระหว่าง 0-27 คะแนน แบ่งออกเป็น 4 ระดับ (กรมสุขภาพจิต, 2542) คะแนนมาก หมายความว่า มีอาการของโรคซึมเศร้า ระดับรุนแรง

##### 4.2 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

แบบสอบถามได้รับการตรวจสอบความตรงของเนื้อหาและความเหมาะสมของภาษา (content validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช การพยาบาลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ และการพยาบาลอนามัยชุมชน แล้วนำมาแก้ไขความเหมาะสม แล้วนำไปหาค่าความเที่ยง โดยได้หาความเที่ยงตรงของเครื่องมือส่วนที่ 2 ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาครอนบาค เท่ากับ 0.82

#### 5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

5.1 ขั้นตอนเตรียมการ ภายหลังจากได้รับการตรวจสอบความถูกต้อง และความเที่ยงตรงของแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยประสานงานกับคณะพยาบาลศาสตร์ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ ขั้นตอนรายละเอียดต่างๆของการวิจัย รวมทั้งขอความอนุเคราะห์ให้ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จัดทำขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล (protocol) เตรียมแบบสอบถาม ประชุมปรึกษาชี้แจงแก่ผู้ช่วยวิจัยจำนวน 7 คน ที่มีคุณสมบัติเป็นนักศึกษาพยาบาลที่ผ่านการเรียนในภาคทฤษฎีวิชาวิจัยทางการพยาบาล และนัดหมายการเก็บรวบรวมข้อมูล

5.2 ขั้นตอนดำเนินการ ชี้แจงวัตถุประสงค์และขั้นตอนการเก็บข้อมูล ให้กับกลุ่มตัวอย่างโดยที่ผู้วิจัย 2 คน ต่อกลุ่มตัวอย่าง 1 ชั้นปี พร้อมทั้งให้กลุ่มตัวอย่างเซ็นใบยินยอม พร้อมอธิบายข้อสงสัยที่ละข้อและให้กลุ่มตัวอย่างตอบ ใช้เวลา 20 นาที/คน เก็บรวบรวมแบบสอบถาม ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์

#### 6. การวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สถิติบรรยายประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

6.2 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเห็นคุณค่าในตนเอง ความเครียดกับภาวะซึมเศร้า โดยใช้สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation)

6.3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล (เพศ ชั้นปี เกรดเฉลี่ย โรคประจำตัว การออกกำลังกาย รายได้และการใช้สื่อสังคมออนไลน์) กับ ภาวะซึมเศร้า โดยใช้สหสัมพันธ์ไคสแควร์ (Chi - square Test)

#### สรุปผลการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 97.30) เกรดเฉลี่ยส่วนใหญ่อยู่ในระดับ 2.51-2.99 (ร้อยละ 44.20) รองลงมา 3.00-3.24 (ร้อยละ 21.70) ส่วนใหญ่ไม่ออกกำลังกาย (ร้อยละ 73.90) ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือน 5001-10,000 บาท (ร้อยละ 53.50) รองลงมาไม่เกิน 5,000 บาท (ร้อยละ 35.00) ส่วนใหญ่มีการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในแต่ละวันเฉลี่ย 4 ชั่วโมงขึ้นไป (ร้อยละ 80.10) รองลงมาคือ ใช้ 2-4 ชั่วโมง/วัน (ร้อยละ 16.80) เกือบทั้งหมดไม่มีโรคประจำตัว (ร้อยละ 97.3) และมีโรคประจำตัว ร้อยละ 2.70 ได้แก่ โรคภูมิแพ้ โรคไทรอยด์ และโรคซึมเศร้า และพบว่า นักศึกษาพยาบาลมีภาวะซึมเศร้าร้อยละ 15.04 โดยนักศึกษา

ชั้นปีที่ 1 มีภาวะซึมเศร้ามากที่สุดคือ ร้อยละ 24.60 รองลงมาคือ นักศึกษาชั้นปีที่ 4 ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 2

โดยพบร้อยละ 15.50 ,11.90 และ 9.10 ตามลำดับ **ดังตารางที่ 2**

**ตารางที่ 2** ภาวะซึมเศร้าของนักศึกษาพยาบาล (n=226)

ระดับชั้นปี	จำนวน (n)	ภาวะซึมเศร้า	ร้อยละ (%)
ชั้นปีที่ 1	57	14	24.60
ชั้นปีที่ 2	55	5	9.10
ชั้นปีที่ 3	59	7	11.90
ชั้นปีที่ 4	55	8	15.50
รวม	226	34	15.04

2. จากการวิเคราะห์ลักษณะข้อมูลการเห็นคุณค่าในตนเองพบว่า นักศึกษาพยาบาลมีค่าเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองอยู่ในระดับสูงมากที่สุด ( $\bar{X}= 3.49$ ,  $SD = 0.52$ ) โดยพบว่า นักศึกษาทุกชั้นปีมีค่าเฉลี่ยของคะแนนการ

เห็นคุณค่าสูงมากที่สุด ( $\bar{X}= 3.49$ ,  $SD= 0.52$ ) โดยมีค่าเฉลี่ยของคะแนนการเห็นคุณค่าตามชั้นปีที่ 1, 2, 3 และ 4 คือ  $\bar{X}=3.58$ ,  $SD=0.54$ ;  $\bar{X}=3.46$ ,  $SD = 0.52$ ;  $\bar{X}=3.44$ ,  $SD = 0.51$ ;  $\bar{X}=3.48$ ,  $SD =0.50$  ตามลำดับ **ดังตารางที่ 3**

**ตารางที่ 3** การเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาพยาบาล (n=226)

ระดับชั้นปี	จำนวน (n)	ค่าเฉลี่ย ( $\bar{x}$ )	SD	ระดับการเห็นคุณค่าในตัวเอง
ชั้นปีที่ 1	57	3.58	0.54	เห็นคุณค่าในตนเองมากที่สุด
ชั้นปีที่ 2	55	3.46	0.52	เห็นคุณค่าในตนเองมากที่สุด
ชั้นปีที่ 3	59	3.44	0.51	เห็นคุณค่าในตนเองมากที่สุด
ชั้นปีที่ 4	55	3.48	0.50	เห็นคุณค่าในตนเองมากที่สุด
รวม	226	3.49	0.52	เห็นคุณค่าในตนเองมากที่สุด

3. จากการวิเคราะห์ลักษณะข้อมูลความเครียดพบว่า นักศึกษาพยาบาลเกือบครึ่งมีความเครียดอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 49.12) รองลงมาความเครียดอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 28.32) โดยพบว่านักศึกษาชั้นปีที่ 1 มีความเครียดอยู่ในระดับสูงมากที่สุด (ร้อยละ 47.30)

นักศึกษาชั้นปีที่ 2 มีความเครียดอยู่ในระดับปานกลางมากที่สุด (ร้อยละ 58.00) นักศึกษาชั้นปีที่ 3 มีความเครียดอยู่ในระดับปานกลางมากที่สุด (ร้อยละ 55.90) นักศึกษาชั้นปีที่ 4 มีความเครียดอยู่ในระดับปานกลางมากที่สุด (ร้อยละ 52.10) **ดังตารางที่ 4**

**ตารางที่ 4** ความเครียดของนักศึกษาพยาบาล (n=226)

ระดับชั้นปี	น้อย	ปานกลาง	สูง	รุนแรง	รวม
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
ชั้นปีที่ 1	7 (12.30)	17 (29.90)	27 (47.30)	6 (10.50)	57 (100.00)
ชั้นปีที่ 2	14 (25.60)	32 (58.00)	6 (10.90)	3 (5.50)	55 (100.00)
ชั้นปีที่ 3	6 (10.20)	33 (55.90)	17 (28.80)	3 (5.10)	59 (100.00)
ชั้นปีที่ 4	10 (18.20)	29 (52.10)	14 (25.60)	2 (3.60)	55 (100.00)
รวม	37 (16.37)	111(49.12)	64 (28.32)	14 (6.19)	226 (100.00)



4. จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่า การเห็นคุณค่าในตนเองด้านการมีความสำคัญ มีความสัมพันธ์ทางลบกับภาวะซึมเศร้าอย่างมีนัยสำคัญ ( $r = .218, p = .001$ ) ความเครียดมีความสัมพันธ์ทางบวกกับภาวะซึมเศร้าอย่างมี

นัยสำคัญ ( $r = .419, p < .001$ ) และเมื่อวิเคราะห์ระดับความเครียด พบว่าความเครียดระดับสูงและระดับรุนแรงมีความสัมพันธ์ทางบวกกับภาวะซึมเศร้า ( $r = .163, p = .015$ ;  $r = .321, p = .01$ ) **ดังตารางที่ 5**

**ตารางที่ 5** ความสัมพันธ์ของการเห็นคุณค่าในตนเอง ความเครียดกับภาวะซึมเศร้าของนักศึกษาพยาบาล ( $n=226$ )

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบ Pearson ของภาวะซึมเศร้าของนักศึกษาพยาบาล	p-value
<b>การเห็นคุณค่าในตนเอง</b>		
ด้านการมีความสำคัญ	<b>-0.218**</b>	<b>0.001</b>
ด้านการมีความสามารถ	-0.115	0.084
ด้านการมีคุณธรรม	-0.036	0.588
ด้านการมีอำนาจ	-0.036	0.357
การเห็นคุณค่าในตนเองเฉลี่ยรวม	-0.405	1.795
<b>ความเครียด</b>		
ความเครียดน้อย	0.897	0.641
ความเครียดปานกลาง	0.764	0.512
ความเครียดสูง	<b>0.163*</b>	<b>0.015</b>
ความเครียดรุนแรง	<b>0.321**</b>	<b>0.010</b>
ความเครียดเฉลี่ยรวม	<b>0.419**</b>	<b>0.000</b>

\*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 \*\*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ เพศ ชั้นปี เกรดเฉลี่ย โรคประจำตัว การออกกำลังกาย

รายได้ต่อเดือนและการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ( $p > .05$ ) **ดังตารางที่ 6**

**ตารางที่ 6** ความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคลกับภาวะซึมเศร้าของนักศึกษาพยาบาล ( $n=226$ )

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ Chi-square ของข้อมูลทั่วไปกับภาวะซึมเศร้า	(P-value)
เพศ	7.093	0.069
ชั้นปี	8.473	0.053
เกรดเฉลี่ย	6.956	0.138
โรคประจำตัว	2.645	0.450
การออกกำลังกาย	3.970	0.681
รายได้ต่อเดือน	8.753	0.460
การใช้สื่อสังคมออนไลน์	8.501	0.204

#### อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการวิจัยพบว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง (Self Esteem) ของนักศึกษาพยาบาลทุกชั้นปีมีค่าคะแนนในระดับสูง ( $\bar{X}=3.49, SD =0.52$ ) และพบว่านักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่มีความเครียดอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 49.12) สอดคล้องกับการศึกษาของพิมพ์พิสาข์ จอมศรี (2553)

เรื่องความเครียดและความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยเชียงราย พบว่าความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของนักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 42.70) และพบว่าความเครียดระดับปานกลาง (ร้อยละ 47.50) จากการที่นักศึกษาพยาบาลได้ประเมินตนเองว่า มีความสามารถ มีความสำคัญ มีอำนาจ

และความดีอยู่ภายในตนเอง มีศักดิ์ศรีเทียบเท่ากับผู้อื่น ประสบความสำเร็จ ได้รับการยอมรับจากสังคม ตลอดจนมีเจตนาที่ดีต่อตนเองนั้น ส่งผลให้นักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูง (Coopersmith, 1984) ส่วนความเครียดระดับปานกลางเป็นความเครียดที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน เนื่องจากมีสิ่งคุกคามหรือพบเหตุการณ์สำคัญ ๆ ในสังคม โดยบุคคลจะมีปฏิกิริยาตอบสนองออกมาในลักษณะความวิตกกังวลความกลัว ฯลฯ ซึ่งถือว่าอยู่ในเกณฑ์ปกติทั่วไป ไม่รุนแรงจนก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย และเป็นระดับความเครียดที่ทำให้บุคคลเกิดความกระตือรือร้น โดยเฉพาะนักศึกษาพยาบาลที่เริ่มมีการเรียนการสอนออนไลน์ในครั้งแรก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ณรงค์กร ชัยวงศ์ (2559) เรื่องการศึกษาความเครียด สาเหตุความเครียดของนิสิตคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น พบว่าความมุ่งมั่นทางการศึกษา เป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดความเครียดในระดับสูงเพียงด้านเดียว โดยมีค่าเฉลี่ยคะแนนเท่ากับ 17.17 (SD= 2.61)

2. จากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล การเห็นคุณค่าในตนเอง ความเครียดกับภาวะซึมเศร้าของนักศึกษาพยาบาล พบว่าการเห็นคุณค่าในตนเองด้านการมีความสำคัญมีความสัมพันธ์ทางลบกับภาวะซึมเศร้าอย่างมีนัยสำคัญ ( $r = .218, p = .001$ ) สอดคล้องกับการศึกษาของกาญจนา วันนา และคณะ (2558) เรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสุขของนักศึกษาพยาบาลในมหาวิทยาลัยเอกชนพบว่า ความแข็งแกร่งในชีวิต ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง และการสนับสนุนทางสังคม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสุขของนักศึกษาพยาบาลในมหาวิทยาลัยเอกชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับการศึกษาของนุชนาด แก้วมาตร และคณะ . (2554) เรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะซึมเศร้าของนิสิตพยาบาลคณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา พบว่าปัจจัยที่ทำนายภาวะซึมเศร้าได้แก่ ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง ( $\beta = -.41, p < .001$ ) โดยถ้านักศึกษาพยาบาลมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงจะส่งผลให้เกิดภาวะซึมเศร้าน้อยลง

ผลการวิเคราะห์พบว่า ความเครียดมีความสัมพันธ์ทางบวกกับภาวะซึมเศร้าอย่างมีนัยสำคัญ ( $r = .419, p < .001$ ) และเมื่อวิเคราะห์ความเครียดระดับสูงและระดับรุนแรงมีความสัมพันธ์ทางบวกกับภาวะซึมเศร้า ( $r = .163, p = .015$ ;  $r = .321, p = 0.01$ ) สอดคล้องกับการศึกษาของนุชนาด แก้วมาตร และคณะ (2554) เรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะซึมเศร้าของนิสิตพยาบาลคณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพาพบว่า

ปัจจัยที่ทำนายภาวะซึมเศร้าของนิสิตพยาบาลได้แก่ รูปแบบการใช้ชีวิตด้านการรับรู้ต่อความเครียด ( $\beta = .30, p < .001$ ) และดวงใจ วัฒนสินธุ์ สิริพิมพ์ ชูปาน และภาคิณี เดชชัยยศ (2562) ศึกษาเรื่องการแก้ปัญหาทางสังคมและภาวะซึมเศร้าของนักศึกษาพยาบาล นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 มีคะแนนเฉลี่ยภาวะซึมเศร้าต่ำกว่านักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเนื่องจากนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 เป็นกลุ่มนักศึกษาที่เริ่มเข้ามาศึกษาในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเป็นปีแรก ซึ่งถือเป็นช่วงเปลี่ยนผ่านที่สำคัญระหว่างนักเรียนชั้นมัธยมตอนปลายเข้าสู่การศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่มีรูปแบบการเรียนการสอนที่แตกต่างกันค่อนข้างมาก โดยต้องมีความเป็นผู้ใหญ่และต้องรับผิดชอบตนเองมากขึ้น นอกจากนี้นักศึกษาต้องปรับตัวเข้ากับเพื่อน อาจารย์หรือสิ่งแวดล้อมใหม่ ต้องย้ายเข้ามาอยู่ในหอพักของมหาวิทยาลัยซึ่งบางคนค่อนข้างห่างไกลจากครอบครัวมาก รวมถึงเหตุการณ์โรคระบาดโควิด 2019 ซึ่งส่งผลกระทบต่อนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ซึ่งเข้ามาเรียนได้ประมาณ 1 เดือนแล้วได้หยุดยาว ต้องปรับตัวต่อระบบการเรียนออนไลน์ หรือบางคนไม่ได้กลับบ้านเนื่องจากมีกฎหมายบังคับการเดินทางระหว่างจังหวัด ในช่วงการระบาดของโรคโควิด-19 ซึ่งสาเหตุเหล่านี้ล้วนทำให้นักศึกษาจำเป็นต้องปรับตัวเพิ่มขึ้น หากนักศึกษาพยาบาลไม่สามารถปรับตัวได้หรือขาดแหล่งสนับสนุนที่ดีก็มักเกิดปัญหาเรื่องเครียดหรือซึมเศร้าได้

## ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา

### 1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 ควรมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองในช่วงปฐมนิเทศนักศึกษาใหม่เพื่อเตรียมความพร้อมในการเรียนการสอนออนไลน์

1.2 ส่งข้อมูลให้อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์แนะแนว และอาจารย์ประจำชั้นเพื่อให้การดูแลเบื้องต้นและติดตามต่อไป

1.3 ควรมีการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะการจัดการความเครียดเพื่อช่วยส่งเสริมเรื่องการปรับตัวและการป้องกันภาวะซึมเศร้าของนักศึกษาพยาบาลในสถานการณ์การเรียนการสอนออนไลน์

### 2. ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาในรูปแบบพรรณนา เกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะซึมเศร้าในนักศึกษาพยาบาลในสถานการณ์การเรียนการสอน



ออนไลน์ในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19 ครั้งแรก ดังนั้นควรศึกษาเพิ่มเติมอีกครั้งเพื่อเป็นการติดตามผลและเปรียบเทียบแต่ละชั้นปี

2.2 สามารถนำเอาข้อมูลจากการวิจัยครั้งนี้ไปศึกษาต่อในรูปแบบการศึกษาเชิงทดลอง เช่นการจัดโปรแกรมในการลดอุบัติการณ์ของภาวะซึมเศร้า เป็นต้น ซึ่งสามารถช่วยป้องกันและแก้ไขปัญหาภาวะซึมเศร้าในนักศึกษาพยาบาลในระยะต้นๆได้

### เอกสารอ้างอิง

1. กาญจนา วันนา นุจรี ไชยมงคล และพิชามญชุ์ ปุณโณทก. (2558). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสุขของนักศึกษาพยาบาลในมหาวิทยาลัยเอกชน. **วารสารพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม**, 97-108. Retrieved from ThaiJO [https://he01.tci-thaijo.org > article > download, 140356-Article-Text-372717-1-10-20180815](https://he01.tci-thaijo.org/article/download/140356-Article-Text-372717-1-10-20180815).
2. กชกร แก้วพรหม และชนกฤทัย ชื่นอารมณ. (2556). การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและภาวะซึมเศร้าในนักศึกษาพยาบาล. **วารสารสมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทยสาขาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**, 31(4), 128-135.
3. กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2562). **ศูนย์ข้อมูลข่าวสาร**. สืบค้น 10 มิถุนายน 2563, จาก <https://www.dmh.go.th/>.
4. เกสร มัยจิน. (2560). ผลของโปรแกรมการให้สุขภาพจิตศึกษาต่อภาวะซึมเศร้าของนักศึกษาพยาบาลมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. **วารสารพยาบาลสงขลานครินทร์**, 37(3), 48-60.
5. เขมรศักดิ์ ดุจวรรณ, กนิพัทธ์ ปานณรงค์, กัญจนภรณ์ ธงทอง และทวิวัฒน์ นามโคตร. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา ศรีสะเกษ. **วารสารวิชาการเฉลิมกาญจนา**, 4(2), 117-125.
6. คณิน จินตนาปรามโทย์, พรชัย สิทธิศรีณย์กุล และเดชา ลลิตอนันต์พงศ์. (2563). ความเครียดจากการทำงาน และปัจจัยที่เกี่ยวข้องในแพทย์ประจำบ้านโรงเรียนแพทย์แห่งหนึ่ง. **วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย**, 65 (3), 207-218.

7. ดวงใจ วัฒนสินธุ์., เสงอุดมทรัพย์ภ., วัฒนสินธุ์ ศ., อาชารัฐธ., ชูปานส., & ศรีโสภภาพ. (2562) **ปัจจัยทำนายภาวะซึมเศร้าของนักศึกษาสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ**, 23 (4), 31-47. Retrieved from <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/Nubuu/article/view/65207>.
8. ณรงค์ ใจเที่ยง. (2559). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการจัดการความเครียดของนักศึกษามหาวิทยาลัยเกริก**. วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก.
9. ณรงค์กร ชัยวงศ์. (2559). การศึกษาความเครียดสาเหตุความเครียด ของนิสิตคณะพยาบาลศาสตร์บุรีรัมย์ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น. ในการประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ.
10. ทศนา ทวีคุณ, พัชรินทร์ นินทจันทร์ และโสภณแสงอ่อน. (2555). ปัจจัยทำนายความเครียดของนักศึกษาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต. **วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข**, 22(3), 1-11.
11. ธนารัฐ มีสวอย, อ้อมเดือน สดมณี และสุภาพรชนะชานันท์. (2553). การศึกษาการเห็นคุณค่าแท้ในตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล: กรณีศึกษาวิทยาลัยการแพทย์แผนไทย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. **วารสารพฤติกรรมศาสตร์เพื่อการพัฒนา**, 2(1), 65-77.
12. นฤมล สมรรถเสวี และโสภณ แสงอ่อน. (2558). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าในนักศึกษาพยาบาล. **วารสารการพยาบาลจิตเวชและสุขภาพจิต**, 29(3), 11-27.
13. นุชนาถ แก้วมาตร, จันทนา เกิดบางแฉม และชนิดดา แนบเกษร. (2554). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะซึมเศร้าของนิสิตพยาบาล มหาวิทยาลัยบูรพา. **วารสารคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา**, 19(6), 83-95.
14. เปรมฤดี ศรีวิชัย และพิมพ์มล วงศ์ไชยา. (2555). ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่ง ความเครียด และภาวะซึมเศร้าของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนะพैया. **วารสารสภาการพยาบาล**, 27(4), 57-68.

15. พ็ชรารวรรณ แก้วกันทะ และสมพร รุ่งเรืองกลกิจ. (2558). ความชุกของภาวะซึมเศร้าในนักศึกษาระดับอุดมศึกษาแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงราย. *พยาบาลสาร*, 42(4), 48-64.
16. พิมพ์มาศ ตาปัญญา. (2556). **การรู้ลึกเห็นคุณค่าในตนเอง**. เชียงใหม่: สาขาวิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
17. โรงพยาบาลจิตเวชขอนแก่นราชนครินทร์. (2561). **ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพจิตและจิตเวช**. สืบค้น 12 กันยายน 2563, จาก [http://www.jvkk.go.th:8080/web\\_jvkk\\_th/](http://www.jvkk.go.th:8080/web_jvkk_th/).
18. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2553). **ภาวะซึมเศร้า (Depression)**. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงสาธารณสุข.
19. สืบตระกูล ตันตลานุกุล และปราโมทย์ วงศ์สวัสดิ์. (2560). ความเครียดและการจัดการความเครียดของนักศึกษาพยาบาล. *วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุดรดิตต์*, 9(1), 81-92.
20. สุกัญญา รักษ์ขจีกุล. (2556). ภาวะซึมเศร้าและพฤติกรรมฆ่าตัวตายในนิสิตมหาวิทยาลัยนเรศวร. *วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย*, 58(4), 359-370.
21. Blazer D. (1982). The Epidemiology of Late Life Depression. In *Journal of the American Geriatrics Society*. 30(9), 587-592. สืบค้น 17 ธันวาคม 2563 จาก <https://doi.org/10.1111/j.1532-5415.1982.tb05669>.
22. Coopersmith.S.(1984). **SEI : Self-esteem Inventories**.California: Psychologist Press Inc.
23. E Dawood, R Mitsu, H Ghadeer & F Alrabodh. (2017). Assessment of depression and its contributing factors among undergraduate nursing students. *International Journal of Nursing*, 4(2), 69-79.
24. Lazarus, R., & Folkman, S. (1984). **Stress, appraisal, and coping**. New York: Springer.
25. Peter J. Carek, Sarah E. Laibstain, Stephen M. Carek. (2011). Exercise for the Treatment of Depression and Anxiety. *The International Journal of Psychiatry in Medicine*, 41(1), 15-28. Published January 31, 2011 Retrieved from <https://www.Self-Esteem-nase.orh/research.shtml>.
26. Polit, D. F., & Beck, C. T. (2004). **Nursing research principles and methods**. (7th ed.). Philadelphia : Lippincott Williams & Wilkins.
27. Supantha Chatterjee, et al. (2014). Depression among nursing students in an Indian government college. *British Journal of Nursing*, 23(6), 316-320.
28. World Health Organization [WHO]. (2020). **Depression and other common mental disorders: global health estimates**. Retrieved November 22, 2010, from [https://www.who.int/mental\\_health/management/depression](https://www.who.int/mental_health/management/depression).



ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคในร้านอาหารริมทางเขตเทศบาลนครนครราชสีมา  
Factors Influencing Consumers Satisfaction of Street Food  
in Nakornratchasima City Municipality

วรารพร โภชน์เกาะ<sup>1</sup>,  
อติต ทิวะคะศิธร<sup>2</sup>

**บทคัดย่อ**

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการบริโภคอาหารริมทาง และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการบริโภคอาหารริมทาง จากกลุ่มตัวอย่างผู้ที่เคยบริโภคอาหารจากร้านอาหารริมทางที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลนครนครราชสีมาจำนวน 200 ตัวอย่าง เครื่องมือในการวิจัยใช้แบบสอบถามสุ่มตัวอย่างแบบอาศัยความน่าจะเป็น วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ใช้สถิติเชิงพรรณนาประกอบด้วย ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดยใช้การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ

ผลการวิจัย พบว่า

1. พฤติกรรมของผู้บริโภคส่วนใหญ่บริโภคอาหารริมทางสัปดาห์ละ 3-4 วัน นิยมอาหารประเภทอาหารตามสั่ง มักจะไปรับประทานเองที่ร้านในมือกลางวัน ส่วนใหญ่จะไปกับเพื่อนและเหตุผลสำคัญเพราะสะดวกหาซื้อได้ง่าย
2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการบริโภคอาหารริมทางในเขตเทศบาลนครนครราชสีมา พบว่า ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด ( $\beta = 0.42$ ) ด้านความเชื่อมั่นในการปฏิบัติตามกฎระเบียบของร้านอาหารริมทาง ( $\beta = 0.20$ ) และปัจจัยด้านความปลอดภัยของร้านอาหารริมทาง ( $\beta = 0.13$ ) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยสามารถอธิบายอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการบริโภคได้ร้อยละ 33 การวิจัยครั้งนี้ผู้ประกอบการสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงพัฒนาธุรกิจอาหารริมทางได้โดยเฉพาะในด้านการให้ความสำคัญกับความปลอดภัยและสุขอนามัยด้านอาหารซึ่งจะทำให้ผู้บริโภคเกิดความพึงพอใจในการบริโภคอาหารริมทางมากยิ่งขึ้น

**คำสำคัญ :** ร้านอาหารริมทาง, ความพึงพอใจของผู้บริโภค

**Abstract**

This research aimed to study street food consumption behavior and factors influencing customer satisfaction of street food consumption. The sample size of this study was 200 consumers of street food in Nakornratchasima City Municipality. The research instrument was a questionnaire by probability sampling. This research was used descriptive statistics, frequency, percentage, mean, and standard deviation, and inferential statistics to test hypothesis by multiple regression analysis.

The study finding:

1. Most of consumers have consumed street foods at 3-4 days per week, their favorite food are cooked to order dish, they usually to go to food store for lunch with their friends and convenience was the main reason for consumption.
2. The independent factors were tested in order to be positively influencing customer satisfaction of street food in Nakornratchasima city municipality marketing mix ( $\beta = 0.42$ ) Confidence in restaurant regulations ( $\beta = 0.20$ ) and eating out food safety opinions ( $\beta = 0.13$ ) explaining 33.0%

<sup>1</sup>อาจารย์ประจำคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

<sup>2</sup>อาจารย์ประจำสาขาวิชาการเงินและการธนาคาร คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

of the influence toward customer satisfaction. The street food entrepreneur can use this research finding to develop their business. They should focus food safety and hygiene to make more consumers satisfied.

**Keywords:** Street food, Consumers satisfaction

## บทนำ

ร้านอาหารริมทาง หรือร้านอาหารริมบาทวิถี เป็นรูปแบบของการขายอาหารและเครื่องดื่มสำเร็จรูป บริเวณริมบาทวิถี หน้าตึกแถว ร้านค้าในย่านชุมชน ตลาดโต้รุ่ง ตลาด หรือตลาดนัด อาจอยู่ในรูปแบบของร้านในอาคาร หาบเร่ แผงลอย รถเข็น รถมอเตอร์ไซด์ รถยนต์คีออสก์ (kiosk) หรือตู้ขายของขนาดเล็ก และรูปแบบฟู้ดทรัค (food truck) (มูลนิธิเพื่อการพัฒนาโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ, 2561) ซึ่งเป็นรูปแบบที่ตอบสนองวิถีชีวิตสังคมเมือง ซึ่งมีความรีบเร่งแข่งขันกับเวลา ทำให้ต้องการรับประทานอาหารเช้าสะดวกและเข้าถึงได้ง่าย ในยุคปัจจุบันสังคมเมืองมีการขยายตัวส่งผลให้ธุรกิจอาหารริมทางจึงมีการขยายตัวเป็นอย่างมาก ประกอบกับการขายอาหารริมทางในประเทศไทย เป็นอาชีพหนึ่งที่ผู้ประกอบการเข้าถึงได้โดยง่ายและยังส่งผลเกี่ยวพันกับห่วงโซ่ทางเศรษฐกิจของประเทศ ทั้งด้านการเกษตรเช่นการปลูกผัก ผลไม้ การปศุสัตว์ ไปจนถึงด้านการท่องเที่ยว จึงทำให้ธุรกิจอาหารริมทางเป็นธุรกิจหนึ่งที่มีความสำคัญต่อสังคมไทย (ชัยเลิศ กิ่งแก้วเจริญชัย, 2561)

สภาพปัจจุบันอาหารริมทางนั้นไม่ปลอดภัย เมื่อมีการสุ่มตรวจก็พบว่าอาหารริมทางปนเปื้อนทั้งเชื้อก่อโรค สารเคมีอันตราย และยังพบว่าอาหารริมทางมักมีรสชาติหวานจัด เค็มจัด และมัน ทำให้เสี่ยงต่อโรคไม่ติดต่อเรื้อรังได้ (กองสุขภาพิบาลอาหาร, 2559) โดยเฉพาะอาหารและเครื่องดื่มที่จำหน่ายอยู่โดยรอบโรงเรียน หรือสถานศึกษา จากการสำรวจโรงเรียน 308 แห่งใน 4 จังหวัด ได้แก่ นนทบุรี เชียงใหม่ สงขลา และอุบลราชธานี พบว่า จากอาหาร 17 ประเภทที่จำหน่ายรอบรั้วโรงเรียน มีถึง 15 ประเภทที่ไม่ผ่านเกณฑ์โภชนาการ (สุลัดดา พงษ์อุทธา และคณะ, 2559) รจิต คงทัญ และอนุชิต แสงอ่อน (2018) กล่าวว่าส่วนประสมทางการตลาดส่งผลต่อความถี่ในการใช้บริการร้านอาหารริมทางของประชาชนในกรุงเทพมหานคร (พีระพงษ์ คูหาคติภพ, 2557) กล่าวว่าความคิดเห็นด้านความปลอดภัย การรับรู้ ต่อร้านอาหารริมทาง การจัดการวัตถุดิบและการทำความสะอาดอุปกรณ์ครัว มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความภักดีในร้านอาหารริมทาง Lee, Niode, Simonne, and Bruhn (2012) กล่าวว่าความเชื่อมั่นในสุขภาพิบาลอาหารซึ่งเกี่ยวข้องกับทั้งความสะอาดของอาหาร การปรุง ความสะอาดของห้องน้ำ และการปฏิบัติ

ตามกฎระเบียบของรัฐบาลมีผลต่อการใช้บริการร้านอาหารของประชาชน ดังนั้น ความปลอดภัยและสุขอนามัยในการรับประทานอาหารริมทางเป็นสิ่งหนึ่งที่ผู้บริโภคและผู้ประกอบการอาหารริมทางควรคำนึงถึง นอกเหนือจากปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่เป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ผู้บริโภคเกิดความพึงพอใจในร้านอาหารริมทางนั้น (Lee, Niode, Simonne, & Bruhn, 2012) อัมพร จันทรวิบูล (2560) กล่าวว่าธุรกิจอาหารริมทางไม่มีวันหายไปจากสังคมไทย เพราะพฤติกรรมของคนที่เปลี่ยนแปลงไป การที่ประชาชนออกมาทำงานนอกบ้านมากขึ้น มีเวลาในการทำอาหารรับประทานเองน้อยลง ทำให้การซื้ออาหารสำเร็จหรือการรับประทานอาหารนอกบ้านกลายเป็นพฤติกรรมปกติของประชาชนในยุคปัจจุบัน ประกอบกับธุรกิจอาหารริมทางที่ผู้ประกอบการเข้าสู่ตลาดได้ง่ายเนื่องจากการลงทุนไม่สูงและข้อกำหนดกฎหมายต่างๆไม่เข้มงวดมากนักทำให้การเติบโตของธุรกิจประเภทอาหารยังมีอยู่อย่างต่อเนื่อง การที่ผู้ประกอบการร้านอาหารริมทางจะประสบความสำเร็จในธุรกิจจึงควรให้ความสำคัญกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพอใจในสินค้าของผู้บริโภค ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ศึกษาถึงปัจจัยด้านความปลอดภัยของร้านอาหารริมทาง ปัจจัยด้านการรับรู้ในคุณภาพของร้านอาหารริมทาง ปัจจัยด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบของร้านอาหารริมทาง และปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดของร้านอาหารริมทาง

โดยการวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเฉพาะพื้นที่ที่บริบทจังหวัดนครราชสีมา เนื่องจากจังหวัดนครราชสีมาเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีร้านอาหารริมทางอยู่เป็นจำนวนมากและเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคเป็นอย่างมาก โดยข้อมูลของ Wongnai ซึ่งเป็นเว็บไซต์ค้นหาร้านอาหารที่ได้รับความนิยมในประเทศไทย ชี้ให้เห็นว่า ในปี พ.ศ. 2562 จังหวัดนครราชสีมาที่มีจำนวนร้านอาหารประเภทต่างๆในฐานข้อมูลของ เว็บไซต์ Wongnai มากเป็นอันดับ 5 ของประเทศและเป็นอันดับ 1 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (Wongnai, 2562 online) และการแข่งขันทางการตลาดของธุรกิจอาหารประเภทอาหารริมทางค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับจังหวัดอื่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการร้านอาหารริมทางใน



การพัฒนาและปรับปรุงธุรกิจของตนให้สามารถสร้างความพึงพอใจให้กับผู้บริโภคได้มากยิ่งขึ้น และด้วยข้อจำกัดในด้านเวลาและทรัพยากรจึงทำการศึกษาเฉพาะกลุ่มตัวอย่างผู้บริโภคที่เคยซื้ออาหารจากร้านอาหารริมทางในเขตเทศบาลนครนครราชสีมาเท่านั้น

### วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการบริโภคอาหารริมทางของผู้บริโภคอาหารริมทางจากร้านค้าในเขตเทศบาลนครนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการบริโภคอาหารริมทางของผู้บริโภคอาหารริมทางจากร้านค้าในเขตเทศบาลนครนครราชสีมา

### สมมติฐานการวิจัย

1. ความปลอดภัยในการบริโภคอาหารจากร้านอาหารริมทางมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจในการบริโภคอาหารริมทาง
2. การรับรู้ต่อร้านอาหารมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจในการบริโภคอาหารริมทาง
3. ความเชื่อมั่นในกฎระเบียบของร้านอาหารมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจในการบริโภคอาหารริมทาง
4. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจในการบริโภคอาหารริมทาง

### ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อทราบถึงพฤติกรรมในการบริโภคอาหารริมทาง
2. เพื่อทราบถึงอิทธิพลของความปลอดภัยในการบริโภคอาหาร การรับรู้คุณภาพ การปฏิบัติตามกฎระเบียบ และ ส่วนประสมทางการตลาด ที่มีต่อความพึงพอใจในการบริโภคอาหารริมทาง
3. เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงธุรกิจให้กับผู้ประกอบการร้านอาหารริมทาง

### แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับร้านอาหารริมทาง หมายถึง การขายอาหารและเครื่องดื่มสำเร็จรูปบริเวณริมบาทวิถี หน้าตึกแถว ร้านค้าในย่านชุมชน ตลาดโต้รุ่ง ตลาด หรือ ตลาดนัด อาจอยู่ในรูปแบบของร้านในอาคาร หาบเร่ แผงลอย รถเข็น รถมอเตอร์ไซด์ รถยนต์คีออสก์ (kiosk) หรือ ตู้ขายของขนาดเล็ก และรูปแบบฟู้ดทรัค (food truck)

(มูลนิธิเพื่อการพัฒนา นโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ, 2561) อาหารริมทางในประเทศไทย มีชื่อเสียงระดับโลก และประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งในแถบเอเชีย ที่มีเอกลักษณ์ทางด้านอาหาร อีกทั้ง ชื่อเสียงของอาหารไทย ทำให้อาหารริมทางเป็นที่นิยมมากขึ้น โดยอาหารริมทางในแต่ละพื้นที่จะสะท้อนถึงวัฒนธรรม วิถีชีวิตของผู้คนในพื้นที่นั้นๆ (ณฤดี ศิริฐานนท์, 2013)

2. แนวคิดเกี่ยวกับความปลอดภัยในการบริโภคอาหารจากร้านอาหารริมทาง Lee, et al., (2012) กล่าวว่า คือการที่ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับคุณลักษณะของร้านอาหาร ทั้งในส่วนของพื้นที่ที่ใช้ปรุง การรักษาความสะอาดในการปรุงอาหาร คุณภาพของวัตถุดิบที่ผู้ประกอบการนำมาใช้ สุขอนามัยในการเก็บรักษา ความสะอาดของพื้นที่ และสุขอนามัยในการให้บริการอาหารด้วย เจริญชัย เอกมลไพศาล และ ณิชฐการณ ดิกาสโตร (2561) ได้กล่าวถึงความปลอดภัยในการบริโภคอาหารริมทางของผู้บริโภคชาวไทยว่าเกี่ยวข้องกับ การใส่ใจในด้านความสะอาดของอาหาร การไม่มีวัตถุหรือสารพิษปลอมปน รวมถึงความสะอาดของภาชนะบรรจุ ซึ่งปัจจัยด้านความปลอดภัยในการบริโภคอาหารริมทาง เป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญที่ผู้บริโภคต้องพิจารณาในการเลือกรับประทานอาหารริมทาง

3. แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้ต่อคุณภาพของร้านอาหารริมทาง คือการที่ผู้บริโภคตัดสินเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการว่าดีและมีคุณค่าหรือไม่ การรับรู้ด้านคุณภาพเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลเชิงบวกต่อความพึงพอใจ (Snoj, 2004) การวิจัยครั้งนี้ได้นำแนวคิดของ Lee, et al., (2012) ซึ่งกล่าวว่าผู้บริโภครับรู้ถึงคุณภาพของร้านอาหารริมทางจากความมั่นใจในชื่อเสียงของร้านค้า ความมั่นใจในความปลอดภัยในการบริโภค เชื่อมั่นในคุณภาพของอาหาร และวัตถุดิบ ซึ่งผู้บริโภคที่มีความมั่นใจดังกล่าวจากการที่เคยรับประทาน หรือได้รับการบอกกล่าวกันมา

4. แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อในการปฏิบัติตามกฎระเบียบของร้านอาหารริมทาง คือ การที่ผู้บริโภคเชื่อมั่นในการปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับ หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และเชื่อมั่นในการตรวจสอบของหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความปลอดภัยในการบริโภค พิระพงษ์ คุณาคติภพ (2557) ได้เสนอแนวคิดที่ว่า ความเชื่อในการปฏิบัติตามกฎระเบียบของร้านอาหารริมทาง คือการที่ผู้บริโภคเชื่อมั่นว่า พนักงานประจำร้านได้รับการอบรมให้บริการบริการมีมาตรฐาน การรักษามาตรฐานของผู้ประกอบการ ร้านค้าได้รับการตรวจสอบคุณภาพอย่างสม่ำเสมอ และหน่วยงานของภาครัฐปฏิบัติตามมาตรการควบคุม

ร้านอาหารที่กำหนดขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อความพึงพอใจในการบริโภคอาหารในร้านอาหารริมทาง

5. แนวคิดเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดของร้านอาหารริมทาง การสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า ผู้ประกอบการต้องคำนึงถึงความต้องการของลูกค้าและตอบสนองโดยใช้ส่วนประสมทางการตลาดซึ่งประกอบด้วยผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาด อธิบายความหมายดังนี้ **ผลิตภัณฑ์** คือ สิ่งที่เสนอขายให้กับลูกค้าเพื่อสนองตอบความจำเป็นหรือความต้องการของลูกค้าเพื่อให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจ (Etzel, Walker, & Stanton, 2007) เช่น การมีสินค้าให้เลือกหลากหลาย การมีรสชาติที่ดี มีคุณภาพที่ดี หรือมีความแปลกใหม่มีเอกลักษณ์เฉพาะ เป็นต้น **ราคา** คือ จำนวนเงินหรือสิ่งอื่นที่ต้องจ่ายเพื่อให้ได้สินค้าหรือบริการนั้นมา (Etzel, Walker, & Stanton, 2007) ซึ่งการที่ลูกค้าจะเกิดความพึงพอใจก็ต่อเมื่อสินค้าที่ได้รับทำให้รู้สึกคุ้มค่ากับจำนวนเงินที่ต้องจ่ายไป โดยความคุ้มค่าอาจเปรียบเทียบกับคุณภาพของสินค้า หรือปริมาณของสินค้าที่ได้รับ **ช่องทางการจัดจำหน่ายและการกระจายสินค้า** หมายถึงโครงสร้างของช่องทางในการกระจายสินค้าหรือบริการ (Etzel, Walker, & Stanton, 2007) ซึ่งปัจจุบันช่องทางการกระจายสินค้าสำหรับธุรกิจอาหารริมทางมีความหลากหลายมากขึ้น นอกจากที่ผู้บริโภคต้องเดินทางมาซื้ออาหารเอง ยังมีบริการส่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์มือถือซึ่งได้รับความนิยมมากยิ่งขึ้นอีกด้วย **การส่งเสริมการตลาด** เป็นเครื่องมือการสื่อสารเพื่อทำให้เกิดความพึงพอใจต่อสินค้า ตรา หรือองค์กรโดยใช้เครื่องมือการสื่อสารเพื่อแจ้งข่าวสาร เตือนความทรงจำ จูงใจให้เกิดความต้องการและพฤติกรรมซื้อของผู้บริโภค (Etzel, Walker, & Stanton, 2007)

6. แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจในการบริโภคอาหารริมทาง Oliver, (1997) ได้กล่าวว่า ความพึงพอใจในการบริโภคคือการตอบสนองในเชิงบวกต่อสินค้าหรือบริการที่ผู้บริโภคได้รับซึ่งเป็นลักษณะของความรู้สึกรู้สึกนึกคิดในใจ ซึ่งความพึงพอใจนี้จะเกิดขึ้นจากสินค้าหรือบริการที่ได้รับนั้นเป็นไปตามที่คาดหวังไว้หรือมากกว่าที่คาดหวังไว้

### วิธีดำเนินการวิจัย

**ประชากรที่ใช้ในการวิจัย** คือ ประชาชนที่เคยบริโภคอาหารริมทางจากร้านอาหารที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลนครนครราชสีมาซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากร

**กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย** คือ ผู้อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนครนครราชสีมา โดยผู้วิจัยได้กำหนดขนาดตัวอย่างจากการใช้โปรแกรมสำเร็จรูป G\* Power ซึ่งเป็นโปรแกรมที่สร้างจากสูตรของ Cohen และได้รับการรับรองจากนักวิจัยหลายท่าน (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2555) กำหนดค่าพารามิเตอร์ประกอบด้วย Effect size f ระดับกลาง 0.15,  $\alpha=0.05$ , power= 0.95 จำนวนตัวแปรทำนาย 4 ตัวแปรคำนวณจำนวนกลุ่มตัวอย่างได้ 129 ตัวอย่าง ซึ่งคณะผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากตัวอย่างทั้งสิ้น 200 ตัวอย่าง โดยการสุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น

### เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นจากกรอบทฤษฎีวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอนประกอบด้วย

**ตอนที่ 1** ข้อมูลทั่วไปของตัวอย่าง ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

**ตอนที่ 2** ข้อมูลด้านพฤติกรรมในการบริโภคอาหารจากร้านอาหารริมทาง ประกอบด้วย ความถี่ในการบริโภคอาหารริมทาง ประเภทของอาหารริมทางที่บริโภคเป็นประจำ วิธีการหรือช่องทางในการซื้ออาหารริมทาง ช่วงเวลาที่บริโภคอาหารริมทางเป็นประจำ เหตุผลสำคัญที่เลือกบริโภคอาหารริมทาง และบุคคลที่เกี่ยวข้องในการเลือกบริโภคอาหารริมทาง

**ตอนที่ 3** ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยในการเลือกบริโภคอาหารจากร้านอาหารริมทาง ประกอบด้วย ปัจจัยด้านความปลอดภัยของร้านอาหาร ปัจจัยด้านการรับรู้คุณภาพของร้านอาหาร ปัจจัยด้านความเชื่อมั่นในการปฏิบัติตามกฎระเบียบของร้านอาหาร ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด และปัจจัยด้านความพึงพอใจในการบริโภคอาหารริมทาง

### การหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) และความน่าเชื่อถือ (Reliability) ของแบบสอบถามดังนี้ การหาค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านตรวจสอบเนื้อหา และโครงสร้างแบบสอบถาม จากนั้นได้ปรับปรุงเครื่องมือตามคำแนะนำ



ของผู้เชี่ยวชาญ และทำการทดสอบเชื่อถือได้ของเครื่องมือ (Reliability Analysis) โดยทำการนำแบบทดสอบไปทดลองใช้ (Try Out) จำนวน 30 ชุด และทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) หรือความสอดคล้องภายใน ด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) โดยดูค่า Cronbach's Alpha Coefficient มีค่าตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป ซึ่งผลการทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือพบว่าทุกหมวดตัวแปรมีค่า Cronbach's Alpha Coefficient อยู่ระหว่าง 0.72 – 0.83 โดยปัจจัยด้านความปลอดภัยของร้านอาหารมีค่า Cronbach's Alpha Coefficient 0.72 ปัจจัยด้านการรับรู้คุณภาพของร้านอาหารมีค่า Cronbach's Alpha Coefficient 0.74 ปัจจัยด้านความเชื่อมั่นในการปฏิบัติตามกฎระเบียบของร้านอาหารมีค่า Cronbach's Alpha Coefficient 0.72 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด มีค่า Cronbach's Alpha Coefficient 0.83 และปัจจัยด้านความพึงพอใจในการบริโภคอาหารริมทาง มีค่า Cronbach's Alpha Coefficient 0.76 จึงนำเครื่องมือไปใช้ในการเก็บข้อมูลจริง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากตัวอย่างผู้บริโภคอาหารริมทางจากร้านที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลนครนครราชสีมา ซึ่งผู้วิจัยทำการเก็บแบบสอบถามด้วยตนเองได้รับแบบสอบถามตอบกลับจำนวน 200 ตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลคือ ระหว่างเดือนสิงหาคม ถึง กันยายน พ.ศ. 2562

#### สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ในการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายลักษณะข้อมูลด้านปัจจัยส่วนบุคคล และระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง การ

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงอนุมานในการหาอิทธิพลของปัจจัย ด้านความปลอดภัยของร้านอาหาร ด้านการรับรู้คุณภาพของร้านอาหาร ด้านความเชื่อมั่นในการปฏิบัติตามกฎระเบียบของร้านอาหาร ด้านส่วนประสมทางการตลาด ที่มีต่อความพึงพอใจในการบริโภคอาหารริมทาง โดยการทดสอบการถดถอยเชิงพหุคูณ (multiple regression) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

#### ผลการวิจัย

ข้อมูลส่วนบุคคล กลุ่มตัวอย่างผู้บริโภคส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 62.70 อายุ 21-39 ปี คิดเป็นร้อยละ 75.80 สถานภาพโสด ร้อยละ 65.20 การศึกษาระดับปริญญาตรีร้อยละ 50 โดยมากประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน คิดเป็นร้อยละ 60.40 และมีรายได้เฉลี่ยอยู่ระหว่าง 10,001 – 20,000 บาท

**ผลการศึกษาวัตถุประสงค์ข้อที่ 1** พฤติกรรมการบริโภคอาหารริมทาง กลุ่มตัวอย่างผู้บริโภคส่วนใหญ่บริโภคอาหารริมทางสัปดาห์ละ 3-4 วัน คิดเป็นร้อยละ 34.00 โดยนิยมบริโภคอาหารประเภทอาหารตามสั่งมากที่สุดถึงร้อยละ 40.10 และนิยมไปรับประทานเองที่ร้านร้อยละ 82.10 โดยมักจะไปรับประทานในมือกลางวัน คิดเป็นร้อยละ 57.10 สาเหตุสำคัญที่บริโภคอาหารริมทางเพราะหาซื้อได้ง่ายและรสชาติอร่อย คิดเป็นร้อยละ 21.70 ส่วนใหญ่จะไปรับประทานอาหารริมทางกับเพื่อน คิดเป็นร้อยละ 60.10 และมักจะเลือกบริโภคอาหารริมทางด้วยตนเองร้อยละ 48.70

**ผลการศึกษาวัตถุประสงค์ข้อที่ 2** ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการบริโภคอาหารริมทาง จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการบริโภคอาหารริมทางดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความสำคัญของปัจจัย

ปัจจัย	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความสำคัญ
ด้านความปลอดภัยของร้านอาหารริมทาง	4.23	0.55	มากที่สุด
ด้านการรับรู้คุณภาพของร้านอาหารริมทาง	4.16	0.45	มาก
ด้านความเชื่อมั่นในการปฏิบัติตามกฎระเบียบของร้านอาหารริมทาง	4.18	0.43	มาก
ด้านส่วนประสมทางการตลาด	4.08	0.48	มาก
ความพึงพอใจในการบริโภคอาหารริมทาง	4.07	0.44	มาก

จากตารางที่ 1 กลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านความปลอดภัยของร้านอาหารริมทางอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการรับรู้คุณภาพของร้านอาหารริมทางอยู่ในระดับมาก ด้านความเชื่อมั่นในการปฏิบัติตามกฎระเบียบของร้านอาหารริมทางอยู่ในระดับมาก และด้านส่วนประสมทางการตลาดอยู่ในระดับมาก เมื่อสอบถามเกี่ยวกับระดับความพึงพอใจในการบริโภคอาหารจากร้านอาหารริมทางพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

อิทธิพลของปัจจัยด้านความปลอดภัยของร้านอาหารริมทาง ด้านการรับรู้คุณภาพของร้านอาหารริมทาง ด้านความเชื่อมั่นในการปฏิบัติตามกฎระเบียบของร้านอาหารริมทาง และด้านส่วนประสมทางการตลาดต่อความพึงพอใจในการบริโภคอาหารจากร้านอาหารริมทาง พบว่ากลุ่มตัวอย่างผลการศึกษาเป็นดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุของตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคในร้านอาหารริมทาง

ตัวแปรอิสระ	standard error	beta	Sig.	VIF
ค่าคงที่	0.34		0.01	
ด้านความปลอดภัยของร้านอาหารริมทาง	0.05	0.13	0.04	1.14
ด้านการรับรู้คุณภาพของร้านอาหารริมทาง	0.07	0.04	0.35	1.25
ด้านความเชื่อมั่นในการปฏิบัติตามกฎระเบียบของร้านอาหารริมทาง	0.06	0.20	0.01	1.20
ด้านส่วนประสมทางการตลาด	0.07	0.42	0.00	1.30

dependent variable: satisfaction,  $R = 0.59$ ,  $R^2 = 0.34$ , Adjusted  $R^2 = 0.33$

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจในการบริโภคอาหารริมทาง มากเป็นอันดับ 1 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล 0.42 ที่ระดับนัยสำคัญน้อยกว่า 0.01 ด้านความเชื่อมั่นในการปฏิบัติตามกฎระเบียบของร้านอาหารริมทางมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจในการบริโภคอาหารริมทาง มากเป็นอันดับ 2 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล 0.20 ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 และ ด้านความปลอดภัยของร้านอาหารริมทาง มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจในการบริโภคอาหารริมทาง มากเป็นอันดับ 3 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล 0.13 ที่ระดับนัยสำคัญน้อยกว่า 0.05 โดยปัจจัยดังกล่าวสามารถอธิบายความแปรปรวนของระดับความพึงพอใจในการบริโภคอาหารริมทางได้ร้อยละ 33 การศึกษาครั้งนี้ไม่พบอิทธิพลของปัจจัยด้านการรับรู้คุณภาพของร้านอาหารริมทาง ต่อความพึงพอใจในการบริโภคอาหารริมทาง

### อภิปรายผล

1. จากการศึกษาพบว่าพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารริมทางของผู้บริโภคส่วนใหญ่บริโภคอาหารริมทางสัปดาห์ละ 3-4 วัน โดยนิยมบริโภคอาหารประเภทอาหารตามสั่งมากที่สุดและนิยมไปรับประทานเองที่บ้านในมือกลางวัน สาเหตุสำคัญที่บริโภคอาหารริมทางเพราะ หาซื้อได้ง่ายและรสชาติอร่อย มักจะไปกับเพื่อน และเลือกบริโภค

อาหารริมทางด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ พิระพงษ์ คูหาพิภพ (2557) ซึ่งพบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้บริโภคในจังหวัดนครปฐมเลือกรับประทานอาหารริมทางเพราะรสชาติอร่อยและศรีศักดิ์ จามรมาน (2560) พบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้บริโภคในกรุงเทพฯและปริมณฑลนิยมรับประทานอาหารริมทางที่ร้าน รวมถึง โอปอล์ สุวรรณเมฆ และอภิวรรตน์ กรมเมือง (2562) พบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้บริโภคในกรุงเทพฯส่วนใหญ่นิยมรับประทานอาหารริมทางมือเที่ยง และรับประทานเป็นอาหารจานหลัก ซึ่งผู้บริโภคที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้โดยส่วนใหญ่เป็นผู้ที่อยู่ในวัยทำงานจึงมีความเป็นไปได้สูงว่าการเลือกรับประทานอาหารริมทางมือกลางวัน เพราะมีเวลาในการรับประทานอาหารไม่มากนักจึงต้องเลือกรับประทานอาหารที่สะดวกและรวดเร็ว

จากการศึกษาระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับความปลอดภัยของอาหารริมทางอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ โอปอล์ สุวรรณเมฆ และอภิวรรตน์ กรมเมือง (2562) ซึ่งพบว่ากลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับสุขลักษณะของอาหารริมทางในระดับมากที่สุด ส่วนด้านการรับรู้คุณภาพของร้านอาหารริมทางอยู่ในระดับมาก ด้านความเชื่อมั่นในการปฏิบัติตามกฎระเบียบของร้านอาหารริมทางอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ พิระพงษ์ คูหาพิภพ (2557) ซึ่งพบว่ากลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับความเชื่อในกฎระเบียบอยู่ในระดับมาก และ



ด้านส่วนประสมทางการตลาดอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับพิชัย สารภักดิ์ อภิมุข วันเพ็ญฟู และพีรพงษ์ ตั้งก้องเกียรติ (2562) พบว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีผลต่อการตัดสินใจเลือกรับประทานอาหารตามสั่งของผู้บริโภคในเขตเทศบาลตำบลตลาด อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ รจิต คงหาญ และอนุชิต แสงอ่อน (2561) เมื่อสอบถามเกี่ยวกับระดับความพึงพอใจในการบริโภคอาหารจากร้านอาหารริมทางพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก จากข้อมูลของกองสุขภาพอาหารกรุงเทพ ซึ่งเห็นว่าในปี 2559 ตรวจพบสารปนเปื้อนในอาหารริมทางหลายประเภทซึ่งเป็นอันตรายต่อชีวิต และอาหารริมทางหลายประเภทยังส่งผลต่อสุขภาพของผู้รับประทาน (กองสุขภาพอาหาร, 2559) ประกอบกับการแพร่ระบาดของโรคภัยต่างๆและการประชาสัมพันธ์ของภาครัฐ ทำให้ประชาชนให้ความสำคัญกับการความปลอดภัยในอาหารมากขึ้น ทำให้นอกจากปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดคือ ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาดแล้ว ความปลอดภัยในการบริโภคอาหาร และความเชื่อมั่นในร้านค้าเป็นปัจจัยผู้บริโภคในยุคปัจจุบันให้ความสำคัญในการรับประทานอาหารริมทางอีกด้วย

2. จากการศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการบริโภคอาหารริมทาง พบว่า ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด ความเชื่อมั่นในการปฏิบัติตามกฎระเบียบของร้านอาหารริมทาง และความปลอดภัยของร้านอาหารริมทาง มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจในการบริโภคอาหารริมทาง โดยปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการบริโภคอาหารริมทางมากเป็นอันดับ 1 ซึ่งสอดคล้องกับ อัญธิกา แก้วศิริ, (2560) ซึ่งพบว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการใช้บริการร้านอาหาร และ Cheserem, (2016) พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดทั้งด้านผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่ายและ การส่งเสริมการตลาด มีอิทธิพลต่อผู้บริโภคที่บริโภคอาหารจานด่วนในประเทศเคนยา ส่วนพีรพงษ์ คุหาคติกภพ (2557) พบว่าความปลอดภัยของร้านอาหาร การเลือกวัตถุดิบ และความสะอาดของอุปกรณ์ มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจและความภักดีของลูกค้าอาหารริมทางในจังหวัดนครปฐม ซึ่งโดยทั่วไปการที่บุคคลจะเกิดความพึงพอใจในการบริโภคอาหารมักเกิดจากความพึงพอใจในรสชาติและคุณภาพของอาหารเป็นอันดับต้นๆ แต่ในปัจจุบันผู้บริโภคให้ความสำคัญกับสุขภาพและอนามัย

ในการรับประทานอาหารมากขึ้นจึงทำให้ความปลอดภัยในการบริโภคเป็นสิ่งที่คุณบริโภคให้ความสำคัญมากขึ้นด้วย

## ข้อเสนอแนะ

### 1. ข้อเสนอแนะจากผลวิจัยเพื่อนำไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในวัยทำงาน และนิยมรับประทานอาหารริมทางในช่วงมือกลางวัน นิยมมารับประทานอาหารที่ร้าน และมารับประทานอาหารกับกลุ่มเพื่อน เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่ากลุ่มผู้บริโภคส่วนใหญ่จะใช้เวลารับประทานอาหารในช่วงพักรับประทานอาหารมือกลางวัน ดังนั้นย่อมต้องเลือกรับประทานอาหารในบริเวณที่ไม่ไกลจากสำนักงาน ใช้เวลาในการรับประทานอาหารไม่นาน และมีพื้นที่รองรับอย่างเพียงพอ ซึ่งผู้ประกอบการสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้เช่น การเลือกทำเลที่ตั้งที่อยู่ใกล้แหล่งชุมชนหรือสำนักงานซึ่งควรเปิดขายในมือกลางวัน และอาจเพิ่มการขายอาหารที่สามารถให้บริการได้สะดวกรวดเร็ว การจัดที่นั่งสำหรับลูกค้าให้เพียงพอ เป็นต้น

1.2 จากการศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการบริโภคอาหารริมทาง พบว่าปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดมีค่าอิทธิพลสูงที่สุด แสดงให้เห็นว่า สินค้าและบริการ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาด มีอิทธิพลมากกว่าปัจจัยอื่น ดังนั้นผู้ประกอบการจึงต้องใส่ใจในด้าน รสชาติ คุณภาพอาหาร การกำหนดราคาที่เหมาะสม ความสะดวกในการเข้าถึงสินค้า และการส่งเสริมการตลาดด้วยวิธีต่างๆ แต่อย่างไรก็ตามปัจจัยด้านความปลอดภัยในการบริโภค และการเชื่อมั่นในการปฏิบัติตามกฎระเบียบของร้าน ต่างมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการบริโภคอาหารจากร้านริมทางเช่นกัน ดังนั้นผู้ประกอบการจึงต้องให้ความสำคัญกับการรักษาสุขอนามัยและการปฏิบัติตามกฎระเบียบ เช่น การทำความสะอาดร้านค้าและบริเวณโดยรอบด้วยวิธีที่ถูกสุขลักษณะ การรักษาสุขอนามัยของผู้ปรุงอาหารและผู้ให้บริการ เช่นการไม่สัมผัสอาหารด้วยมือเปล่า การใส่หน้ากากอนามัย การล้างมือทุกครั้งเมื่อมีการสัมผัสอาหาร การใช้ภาชนะที่สะอาดและปลอดภัย

1.3 ผู้ประกอบการต้องมีจรรยาบรรณไม่บิดเบือนข้อมูล ปฏิบัติตามกฎระเบียบของทางราชการอย่างเคร่งครัด เพื่อให้ผู้บริโภคเกิดความเชื่อมั่นและพึงพอใจในการบริโภคอาหารริมทาง ส่วนหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เช่นกระทรวงสาธารณสุข หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ควรมีการสุ่มตรวจร้านอาหารริมทางอย่างสม่ำเสมอ เพราะในปัจจุบันการบริโภคอาหารในร้านอาหารริมทางเป็นที่นิยมของผู้บริโภคซึ่งเป็นประชาชนในท้องถิ่นเป็นอย่างมาก และรวมไปถึงนักท่องเที่ยว ดังนั้นการป้องกันโรคภัยที่จะเกิดจากการบริโภคอาหารนอกจากผู้บริโภคจะให้ความสนใจระมัดระวังแล้ว องค์กรของภาครัฐจะมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการป้องกันและสื่อสารกับประชาชนเพื่อให้ระมัดระวังเกี่ยวกับสุขอนามัยในการรับประทานอาหาร

## 2. ข้อเสนอเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาอิทธิพลของปัจจัยด้านความปลอดภัยเกี่ยวกับสุขอนามัย และปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด ที่มีผลต่อความพึงพอใจในการบริโภคอาหารในร้านอาหารริมทาง ซึ่งอาจมีปัจจัยอื่นที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคเช่น ด้านวัฒนธรรม ด้านสังคม เป็นต้น

2.2 การวิจัยครั้งนี้เก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้บริโภคที่อาศัยหรือมีสถานที่ทำงานในเขตพื้นที่เทศบาลนครนครราชสีมาเท่านั้น จึงควรศึกษากลุ่มตัวอย่างกลุ่มอื่น เช่นนักท่องเที่ยวชาวไทยหรือชาวต่างชาติที่เข้ามาในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา เป็นต้น

2.3 การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะความพึงพอใจในการบริโภคอาหารริมทาง ซึ่งในการวิจัยครั้งต่อไปอาจทำการศึกษาถึงความพึงพอใจในธุรกิจอาหารประเภทอื่นเช่น อาหารประเภทของฝาก เป็นต้น

## เอกสารอ้างอิง

1. กองสุขาภิบาลอาหาร. (2559). **สถานการณ์ความปลอดภัยด้านอาหาร ณ สถานที่จำหน่ายในพื้นที่กรุงเทพมหานคร**. กรุงเทพฯ: สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร.
2. เจริญชัย เอกมลไพศาล และ ณัฐสการณดี กาสโตร. (2561). การวิเคราะห์องค์ประกอบของทัศนคติการบริโภคอาหารริมทางของผู้บริโภคชาวไทย กรณีศึกษาร้านอาหารริมทางย่านเกาะโดยรอบวงเวียนอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ กรุงเทพมหานคร. **วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย**. Vol. 13 No. 45. 56-67.
3. ชัยเลิศ กิ่งแก้วเจริญชัย. (2561). **อาหารริมทางหรืออาหารริมบาทวิถี ยุค 4.0**. **วารสารสุขาภิบาลอาหารและน้ำ**. ปีที่ 9 ฉบับที่ 1, 2-3.
4. ณฤดี ศิริฐานนท์. (2013). **พฤติกรรม การรับประทานอาหารริมทางในย่านถนนเยาวราชของผู้บริโภควัยทำงานในกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
5. นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2555). **การกำหนดขนาดตัวอย่างและสถิติวิเคราะห์ใหม่ๆ ที่น่าสนใจ**. สืบค้นเมื่อ เมษายน 10, 2562, จาก <http://llskill.com/web/files/GPower>.
6. พิชัย สารภักดิ์ อภิมุข วันเพ็ญฟู และพีรพงษ์ ตั้งก้องเกียรติ. (2562). **ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อการตัดสินใจเลือกรับประทานอาหารตามสั่งของผู้บริโภคในเขตเทศบาลตลาด อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา**. **วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ปีที่ 9 ฉบับพิเศษ** (เดือนพฤศจิกายน).
7. พีรพงษ์ คุณาคติภพ. (2557). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความจงรักภักดีของผู้ใช้บริการร้านอาหารริมทางในจังหวัดนครปฐม**. การค้นคว้าอิสระ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
8. มูลนิธิเพื่อการพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ. (2561). **อ้อยริมบาทวิถี ประโยชน์ประหยัด ปลอดภัย จดหมายข่าวแผนงานวิจัยนโยบายอาหารและโภชนาการ เพื่อการสร้างเสริมสุขภาพ ปีที่ 6**. ฉบับที่ 2.
9. รจิต คงหาญ และอนุชิต แสงอ่อน. (2018). **กลยุทธ์ทางการตลาดสำหรับธุรกิจร้านอาหารริมทางสมัยใหม่ในกรุงเทพมหานคร**. **วารสารปัญญาภิวัฒน์ Vol.10 No.1 January–April**.
10. สุลัดดา พงษ์อุทธา และคณะ. (2559). **โครงการประเมินติดตามสภาพแวดล้อมด้านอาหารและนโยบายที่เกี่ยวข้องเพื่อการป้องกันควบคุมปัญหาโรคอ้วนและโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง(การจัดบริการอาหารและร้านจำหน่ายอาหารในและรอบโรงเรียนประถมศึกษา)**. นนทบุรี: มูลนิธิเพื่อการพัฒนา นโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ.
11. อัญธิกา แก้วศิริ. (2560). **ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีความสัมพันธ์ต่อการใช้บริการร้านอาหารบุฟเฟต์ของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่**. การค้นคว้าอิสระ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.



12. Cheserem, E. (2016). **the influence of marketing mix strategies on customer loyalty in fast food restaurants in Nairobi, Kenya. Research project of master of business administration, school of business, University of Nairobi.**
13. Etzel, Michael J.; Walker, Bruce J.; & Stanton, William J. (2007). **Marketing, 14th ed.** Boston McGraw –Hill.
14. Lee, Niode, Simonne, and Bruhn. (2012). **Consumer perceptions on food safety in Asian and Mexican restaurants. Food Control. 26, 531-538.**
15. Oliver, R. L. (1997). **Satisfaction: A behavioral perspective on the consumer.** New York: McGraw-Hill.
16. Snoj, B., Korda, A. P., & Mumel, D. (2004). **The relationships among perceived quality, perceived risk and perceived product value. The Journal of Product and Brand Management, 13(2/3), 156-167.** Etzel, Walker, & Stanton, 2007.
17. wongnai. (2562). **เปิดร้านอาหารไม่ควรพลาด! สรุปเทรนด์ร้านอาหาร ปี 2562 ในประเทศไทย** สืบค้นจาก <https://www.wongnai.com/business-owners/thailand-restaurant-trend-2019?ref=ct>.

การพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ PLC โรงเรียนวัดบ้านอุมจานโนนงิ้ว อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา  
Teacher Development in Organizing Learning Activities in the 21st Century Using the Professional Learning Community (PLC) Process at Wat Ban Umchan Nonngiw School in Pratai District, Nakhonratchasima Province

ปริญพงษ์ สีคุณ<sup>1</sup>,  
กฤษดา ปุริสาร<sup>2</sup>

### บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. พัฒนาครูโรงเรียนอุมจานโนนงิ้ว อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา ให้มีความรู้ ความเข้าใจและสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้แก้ปัญหาในชั้นเรียนโดยใช้กระบวนการ PLC 2. พัฒนาประสิทธิภาพการสอนของครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนได้เต็มตามศักยภาพ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า จำนวน 4 คน ประกอบด้วย ผู้ศึกษาค้นคว้าจำนวน 1 คน (ครูประจำกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์) ครูประจำกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย จำนวน 1 คน ครูประจำกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ จำนวน 1 คน และ ครูประจำกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ จำนวน 1 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติม จำนวน 16 คน ประกอบด้วย วิทยากร จำนวน 1 คน ผู้อำนวยการ และรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการโรงเรียน จำนวน 2 คน และครูโรงเรียนวัดบ้านอุมจานโนนงิ้ว อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 13 คน กลยุทธ์ในการพัฒนามี 3 กลยุทธ์ ได้แก่ การประชุมเชิงปฏิบัติการ การนิเทศแบบกัลยาณมิตร และการนิเทศแบบคลินิก เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้เครื่องมือ 3 ประเภท ดังต่อไปนี้ แบบทดสอบ จำนวน 1 ฉบับ แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง จำนวน 1 ฉบับ และ แบบสังเกต แบบมีส่วนร่วม จำนวน 1 ฉบับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย  $\bar{x}$  และ ร้อยละ นำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าด้วยวิธีพรรณนา

ผลการศึกษา พบว่า **วงรอบที่ 1** การพัฒนาบุคลากรด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21โดยใช้กระบวนการ ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ PLC (Professional Learning Community) โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการจากกิจกรรมการทดสอบก่อนการประชุมเชิงปฏิบัติการ กิจกรรมการให้ความรู้โดยการบรรยาย การทดสอบหลังการประชุมเชิงปฏิบัติการ และการฝึกการจัดกิจกรรม PLC ปรากฏผล ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าทั้ง 3 คน ดังนี้ ผลการทดสอบความรู้ ความเข้าใจก่อนการประชุมเชิงปฏิบัติการ ได้คะแนนเฉลี่ย 16.66 คิดเป็นร้อยละ 55.53 หลังการประชุมเชิงปฏิบัติการ ได้ คะแนนเฉลี่ย 25.33 คิดเป็นร้อยละ 84.44 กิจกรรมการนิเทศแบบกัลยาณมิตร โดยการสังเกตพฤติกรรมการจัด PLC ของกลุ่มตัวอย่างครู และประเมินการจัดกิจกรรม PLC โดยกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 คน ที่ผ่านการประชุมเชิงปฏิบัติการ เป็นผู้นำจัดกิจกรรมให้กับครูในโรงเรียน สามารถจัดกิจกรรม PLC กับครูในโรงเรียนได้ สามารถกระตุ้นให้สมาชิกในกลุ่ม PLC ระดมความคิด หาปัญหาในการจัดการเรียนการสอน มีการแลกเปลี่ยน เรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาให้กับผู้เรียนได้ สรุปการพัฒนาบุคลากรด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ PLC โรงเรียนวัดบ้านอุมจานโนนงิ้ว โดยการนัดประชุมเชิงปฏิบัติการ การนิเทศแบบกัลยาณมิตร ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในด้านการจัดการเรียนการสอนที่ดีขึ้น เหมาะสมกับสภาพปัญหาของผู้เรียน ผู้ร่วมศึกษาทุกคนสามารถจัดกิจกรรม PLC ได้ส่งผลให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เต็มตามศักยภาพ และการจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

**คำสำคัญ** การพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ PLC, การวิจัยเชิงปฏิบัติการ

<sup>1</sup>นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

<sup>2</sup>อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย



## Abstract

This action research's objectives were: 1) to develop teachers of Umchan Non Ngio School, Prathai District, Nakhon Ratchasima Province, to have knowledge and understanding and be able to organize learning activities to solve problems in the classroom using PLC processes. 2) to Develop teaching efficiency of teachers in organizing learning activities for develop learners to their full potential and to have desirable characteristics according to the course. A group of 4 study participants consisted of 1 researcher (a Science teacher), a Thai language teacher, a Mathematics teacher, and an English teacher. Additional information group of 16 people consisted of: an expert, a director, 2 deputy directors for Academic Affairs and 13 teachers from Umchan Non Ngio School, Prathai District, Nakhon Ratchasima Province. There were 3 development strategies: workshop, supervisory supervision and clinical supervision. The tools used for data collection were 3 types of tools: a test, a structured interview and a participant observation. The statistics used for data analysis were mean,  $\bar{x}$ , and percentage. The study results were presented by descriptive method.

The results of the study were revealed that **Cycle 1** was the development of personnel in learning management in the 21st century, as PLC (Professional Learning Community) by workshops from pre-workshop testing activities, education activities by lectures, post-workshop testing, and PLC activity trainings. The results of the 3 study participants were as follows: knowledge test and understanding results before the workshop, which was an average score of 16.66 or 55.53 percent, and after the workshop, was an average score was of 25.33 or 84.44%. Supervisory activities were performed by observing the teacher samples' PLC management behaviors and assessed by the PLC activities organized by 3 people sample group through the workshop. They were leaders who organized activities and they could organize PLC activities for the school teachers. Members of the PLC group were encouraged to brainstorm the teaching and learning problems. There was an exchange of opinions and of learning how to solve problems for students. It was summarized that the human resource development in organizing learning activities in the 21st century using the Professional Learning Community (PLC) processes at Wat Umchan Non Ngio School. The organization of workshops and supervisory practices has resulted in a change in the management of better teaching and learning. As it was suitable for the learners' problems, all participants of the study could organize PLC activities so that learners could learn to their full potential and make their learning management more efficient.

**Keywords:** Teacher development in organizing learning activities by PLC, Action research, Kalayanamitra supervision

## บทนำ

นโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2560 เรื่องการพัฒนาคู่มือเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามศาสตร์ของพระราชชาติด้วย Active Learning และ Professional Learning Community (PLC) สู่คุณภาพไทยแลนด์4.0 ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาคู่มือใช้โรงเรียนเป็นฐาน ที่เกิดจากการรวมตัว รวมใจ รวมพลัง ร่วมมือกัน ของครู ผู้บริหาร และนักการศึกษาในโรงเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาบุคลากรของชาติให้มีคุณภาพสามารถ

ดำรงชีพและปรับปรุงตนเองให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม อยู่ตลอดเวลาถ้าประชาชนส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาที่มี ประสิทธิภาพย่อมส่งผลดีต่อการพัฒนาประเทศ รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้กำหนดสาระ เกี่ยวกับการศึกษา ในมาตรา 80(3) พัฒนาคุณภาพ และ มาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกๆระดับ และทุกรูปแบบให้ สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม จัดให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายเพื่อพัฒนาการศึกษา ของชาติ จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพครู และบุคลากรทางการ ศึกษาให้ก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก รวมทั้ง

การปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกของความเป็นไทย มีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (สภาร่างรัฐธรรมนูญ, 2550) การจัดการเรียนการสอนต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ โดยใช้การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มาตรา 24 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดไว้ว่าการจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดเนื้อหาสาระ และกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการกับการเผชิญสถานการณ์และประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้รู้จักประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยผสมผสานสาระความรู้ต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา มีการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูสามารถ จัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ทั้งนี้ครูและนักเรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมๆ กัน จากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งเรียนรู้ประเภทอื่นๆ รวมทั้งการจัดการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ โดยกระบวนการเรียนรู้ดังกล่าว มุ่งให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย ให้ผู้เรียนได้เกิดการพัฒนาความสามารถได้เต็มตามศักยภาพ การพัฒนาบุคลากรมีความสำคัญต่อการบริหารงานในองค์กรอย่างยิ่ง เพราะเป็นการทำให้บุคคลได้รับความรู้ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่จนเกิดความชำนาญ และจะต้องแสวงหาความรู้เพิ่มเติมอย่างต่อเนื่องให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคปัจจุบันเสมอมีการพัฒนากระบวนการปฏิบัติงานของตนเอง เพื่อให้องค์กรได้รับประโยชน์สูงสุด (นารีรัตน์ ตั้งสกุล, 2542) การพัฒนาบุคลากรจะต้องกระทำเป็นการต่อเนื่องอย่างไม่มีวันจบสิ้น ทั้งนี้ก็เพื่อเพิ่มพูนปรับปรุงคุณภาพของผู้ปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพอย่างเต็มที่ทั้งนี้เพื่อผลงานของสถาบันเอง และเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ปฏิบัติงานที่จะปรารถนาจะได้รับความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานนั้นๆ อันถือได้ว่าเป็นความต้องการพื้นฐานโดยทั่วไปของมนุษย์ทุกคน (พนัส หันนาคินท์, 2542) ในการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้ได้นั้น ปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่ขาดมิได้ก็คือจะต้องมี “ชุมชนแห่งวิชาชีพ หรือ Professional community”

เกิดขึ้นในโรงเรียนนั้น เพื่อให้เป็นสถานที่สำหรับการปฏิสัมพันธ์ของมวลสมาชิกผู้ประกอบวิชาชีพครูของโรงเรียน เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หาแนวทางแก้ปัญหาาร่วมกัน โดยครูสามารถนำกระบวนการ PLC มาใช้ศึกษาเรื่องที่ตนเองสนใจหรือเพื่อศึกษาหาทางแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่ตนเองพบ หรือเพื่อสร้างนวัตกรรมจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับบริบทของตนได้ตลอดไปอย่างยั่งยืนคือการใช้กระบวนการ PLC แต่ปรับเปลี่ยนหัวข้อหรือปัญหาที่ต้องการศึกษาได้ตามความเหมาะสมของแต่ละโรงเรียน แต่ละพื้นที่

โรงเรียนวัดบ้านอู่จวนโนนจิว ตำบลวังไม้แดง อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาล 1 ถึง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวนนักเรียนทั้งหมด 109 คน จากการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาของโรงเรียนพบว่า ครูในโรงเรียน เป็นครูประจำชั้นและรับผิดชอบงานสอน สาระการเรียนรู้ภาษาไทย, คณิตศาสตร์, วิทยาศาสตร์, สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม, สุขศึกษาและพลศึกษา ซึ่งถ้าต้องการให้ผู้เรียนเป็นผู้เรียนที่มีคุณภาพ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานได้นั้น ผู้สอนต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีคุณภาพ จัดกิจกรรมโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ปัจจุบันครูผู้สอนส่วนใหญ่ใช้วิธีการสอนแบบเดิม ยังยึดแบบเรียนและตัวครูเองมากกว่ายึดผู้เรียนเป็นสำคัญมุ่งจัดการเรียนการสอนให้จบตามเนื้อหาในแบบเรียนมากกว่ายึดจุดประสงค์การเรียนรู้ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ไม่หลากหลาย ไม่เป็นที่สนใจของผู้เรียน และครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหนังสือไปเรื่อยๆ ไม่โอกาสให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ในเรื่องที่ตนเองสนใจหรือสงสัยจากสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสมกับตัวของผู้เรียนเอง แล้วนำมาสรุปองค์ความรู้ด้วยตนเองได้ ผู้ศึกษาค้นคว้าได้ศึกษาผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรอบที่ 2 จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) เพิ่มเติม ซึ่งมีข้อเสนอแนะว่า ผู้เรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ควรได้รับการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีผลการเรียนอ่อน เช่น วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย และคณิตศาสตร์ โดยครูผู้สอนพัฒนากิจกรรมที่เหมาะสมกับกับสภาพผู้เรียน ครูผู้สอนควรวิเคราะห์ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของตนเอง โดยพิจารณาจากพฤติกรรม การเรียนและผล การเรียนของผู้เรียน ทดลองปรับเปลี่ยนการจัดกิจกรรมและบันทึกผลที่เกิดขึ้นหรือเปลี่ยนแปลงไป (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน



คุณภาพการศึกษา,2552) ผู้ศึกษาค้นคว้าในฐานะครูผู้ปฏิบัติการสอนประจำชั้น มีหน้าที่โดยตรงในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จึงสนใจที่จะพัฒนาครูโรงเรียนวัดบ้านอุมจานโนนจิว อำเภอบึงสามพัน จังหวัดนครราชสีมา ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ PLC ให้มีประสิทธิภาพ โดยใช้วิธีการประชุมเชิงปฏิบัติการ การนิเทศแบบกัลยาณมิตร และการนิเทศแบบคลินิก เพื่อให้ครูมีความรู้ความเข้าใจ สามารถวิเคราะห์และแก้ปัญหาผู้เรียนได้ตรงด้วยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากประสบการณ์ของครูท่านอื่นที่เคยแก้ปัญหานั้นได้ ดังนั้นกระบวนการ PLC จึงเป็นการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข สามารถคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ และดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

#### วัตถุประสงค์การศึกษา

เพื่อพัฒนาครูโรงเรียนวัดบ้านอุมจานโนนจิว อำเภอบึงสามพัน จังหวัดนครราชสีมา ให้มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้แก้ปัญหาในชั้นเรียนโดยใช้กระบวนการ PLC ได้ และสามารถพัฒนาประสิทธิภาพการสอนของครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนได้เต็มตามศักยภาพ

#### ความสำคัญของการศึกษา

1. ครูผู้สอนโรงเรียนวัดบ้านอุมจานโนนจิว อำเภอบึงสามพัน จังหวัดนครราชสีมา มีความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แก้ปัญหาในชั้นเรียนโดยใช้กระบวนการ PLC ปฏิบัติการสอนตามแผน พัฒนาประสิทธิภาพการสอนของครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
2. สามารถพัฒนาผู้เรียนได้เต็มตามศักยภาพ เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนให้เป็นคน เก่ง ดี มีความสุข ตามนโยบายปฏิรูปการเรียนรู้ นักเรียนได้รับความรู้ และประสบการณ์ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร
3. เป็นข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานอื่นๆ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แก้ปัญหาในชั้นเรียนโดยใช้กระบวนการ PLC นำไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนพัฒนาครูต่อไป

#### ขอบเขตของการศึกษา

กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าและกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

1. กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า (Research Participants) จำนวน 3 คน ประกอบด้วย

- 1.1 ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ผู้ศึกษาค้นคว้า) จำนวน 1 คน
- 1.2 ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย จำนวน 1 คน
- 1.3 ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ จำนวน 1 คน
- 1.4 ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ จำนวน 1 คน
2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติม จำนวน 16 คน ประกอบด้วย
  - 2.1 วิทยากร จำนวน 1 คน
  - 2.2 ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 1 คน
  - 2.3 รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ จำนวน 1 คน
  - 2.4 ครูโรงเรียนวัดบ้านอุมจานโนนจิว จำนวน 13 คน

#### เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้าได้กำหนดใช้เครื่องมือ 3 ประเภท ดังต่อไปนี้

1. แบบทดสอบ จำนวน 1 ฉบับ
2. แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง จำนวน 1 ฉบับ
3. แบบสังเกต แบบมีส่วนร่วม จำนวน 1 ฉบับ

#### วิธีการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ตามแนวคิดของ Kemmis และ McTaggart (1988) เป็นกระบวนการในการดำเนินการศึกษาค้นคว้า ซึ่งประกอบไปด้วยขั้นตอน 4 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นตอนการวางแผน (Planning) ผู้ศึกษาค้นคว้าร่วมกับกลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าได้ร่วมกันศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา การจัดการศึกษาของโรงเรียนวัดบ้านอุมจานโนนจิว
2. ขั้นตอนการปฏิบัติการ (Action) ผู้ศึกษาค้นคว้า และกลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า ทุกคนร่วมมือกันดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและบริบทของโรงเรียนเพื่อการพัฒนาบุคลากรด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC)

2.1 การประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อการพัฒนาบุคลากรด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้กระบวนการ ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มีเป้าหมาย เพื่อให้กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้กระบวนการ ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

2.2 การนิเทศแบบกัลยาณมิตร มีเป้าหมาย เพื่อให้กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายสามารถดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการ ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ได้ถูกต้องตามขั้นตอนมีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง และสามารถไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพดำเนินการโดยผู้นิเทศ คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา และหัวหน้าฝ่ายวิชาการโรงเรียนวัดบ้านอู่จวน โนนจ๋วน อำเภอบึงสามพัน จังหวัดนครราชสีมา ทำการนิเทศแบบกัลยาณมิตร

2.3 การนิเทศแบบคลินิก มีเป้าหมาย เพื่อให้คำปรึกษาช่วยเหลือและแนะนำให้กลุ่มผู้ร่วมศึกษาสามารถจัดกิจกรรม ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3. ขั้นการสังเกตการณ์ (Observation) ผู้ศึกษาค้นคว้า และผู้ร่วมศึกษาค้นคว่านำข้อมูลจากการสังเกตการประชุมปฏิบัติการพฤติกรรมการสอนของครู การสัมภาษณ์ การสังเกต เป็นแนวทางในการพัฒนาครั้งนี้

3.1 การประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้กระบวนการ ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการทดสอบก่อนการประชุมเชิงปฏิบัติการ การดำเนินการประชุมเชิงปฏิบัติการ ทดสอบหลังการประชุมเชิงปฏิบัติการ และผลการประชุมเชิงปฏิบัติการ เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้กระบวนการ ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยการทดสอบสัมภาษณ์ การสังเกต โดยใช้แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และแบบประเมิน log book จากแหล่งข้อมูล คือผู้ศึกษาค้นคว้า ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าและวิทยากร

3.1.1 ทดสอบความรู้ความเข้าใจของกลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้กระบวนการ ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

3.1.2 สังเกตความสนใจ ตั้งใจ ครูผู้สอน มีความสนใจใฝ่รู้ในการร่วมกิจกรรมและการนำเสนอผลงาน ระหว่างประชุมปฏิบัติการ

3.1.3 การประเมินlog book ครูผู้สอน สามารถเขียนlogbook ออกแบบกิจกรรมเพื่อจัดการเรียนรู้แบบที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้กระบวนการ ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ได้สอดคล้องกับเนื้อหา สื่อการสอน การวัด และประเมินผลตามสภาพจริง

3.2 การนิเทศแบบกัลยาณมิตร ดำเนินการ เก็บรวบรวมข้อมูล การวางแผนการนิเทศการดำเนินการนิเทศ โดยการตรวจ logbook และการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้กระบวนการ ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และผลการนิเทศภายในเกี่ยวกับความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยการสัมภาษณ์ แบบสังเกต จากแหล่งข้อมูล คือผู้ศึกษาค้นคว้า ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า และวิทยากร

3.3 การนิเทศแบบคลินิก ดำเนินการ เก็บรวบรวมข้อมูล การวางแผนการนิเทศการดำเนินการนิเทศ โดยการตรวจlogbook และผลการนิเทศภายในเกี่ยวกับความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้กระบวนการ ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยการสัมภาษณ์ แบบสังเกต จากแหล่งข้อมูล คือ ผู้ศึกษาค้นคว้า ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า และวิทยากร

4. ขั้นการสะท้อนผล (Reflection) นำข้อสรุป และข้อเสนอแนะที่ได้ในขั้นการสังเกตมาจัดหมวดหมู่ และวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกันที่ละกิจกรรมและมีการแปรผลจากข้อมูลที่รวบรวมได้จากการปฏิบัติกิจกรรมนั้นๆ เพื่อส่องสะท้อนผลการดำเนินงาน ว่าประเด็นใดบรรลุเป้าหมาย พร้อมทั้งนำข้อมูลที่ได้จากการสะท้อนผลแล้ว ไปวางแผนพัฒนาบุคลากรครูในการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้กระบวนการ ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในวงรอบต่อไป ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสังเกต และการประเมินแผนและการประเมินการจัดกิจกรรม มาวิเคราะห์และสังเคราะห์ร่วมกัน และตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลโดยวิธีแบบสามเส้า แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบบรรยาย

#### สรุปผลการศึกษา

การประชุมเชิงปฏิบัติการ มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ การจัดการเรียนรู้



ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้กระบวนการ ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ PLC จนสามารถนำความรู้ความเข้าใจนั้นไปใช้ในการจัดกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ PLC ซึ่งในการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการนั้นได้ โดยเชิญวิทยากรคือ นายยุทธศาสตร์ วาดวงศรี ตำแหน่งผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านหนองบัว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมาเขต 7 เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการจัดกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ PLC โดยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลมี 3 ชนิด คือ แบบทดสอบ แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต จากกิจกรรมการประชุมเชิงปฏิบัติการ สังเกตพบว่า ผู้ศึกษาค้นคว้าทั้ง 3 คนครั้งนี้ มีความสนใจเป็นอย่างดียิ่ง มีความกระตือรือร้น มีส่วนร่วมในกิจกรรม ทุกขั้นตอน ได้รับความรู้ความเข้าใจ และความสามารถในการจัดกิจกรรมได้ดี ผลการทดสอบความรู้ความเข้าใจก่อนการประชุมเชิงปฏิบัติการ ได้คะแนนเฉลี่ย 16.66 คิดเป็นร้อยละ 55.53 หลังการประชุมเชิงปฏิบัติการ ได้คะแนนเฉลี่ย 25.33 คิดเป็นร้อยละ 84.44 กิจกรรมการนิเทศแบบกัลยาณมิตร มีเป้าหมายเพื่อช่วยเหลือครูในการจัดกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ PLC ตรวจสอบความรู้ ความเข้าใจของครูในการจัดกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ PLC รวมทั้งประเมินการจัดกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ PLC ของผู้ร่วมศึกษาด้วย

จากกิจกรรมการนิเทศแบบกัลยาณมิตร พบว่าครูที่ร่วมศึกษาสามารถจัดกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ PLC ได้ดีและจัดกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

**สรุป**จากการนำรูปแบบการวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) มาใช้ในการจัดกิจกรรมกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ PLC โรงเรียนวัดบ้านอู่จวนโนนจิว อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้กลยุทธ์การอบรมเชิงปฏิบัติการ การนิเทศ และการนิเทศแบบกัลยาณมิตร สรุปผล การศึกษาค้นคว้า ดังนี้

กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า ได้เข้ารับการประชุมเชิงปฏิบัติการและการนิเทศ โดยวิทยากรผู้มีความเชี่ยวชาญด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ PLC มาบรรยายให้ความรู้ และฝึกปฏิบัติการ นิเทศติดตาม ให้คำแนะนำ คำปรึกษา แลกเปลี่ยน เรียนรู้ซึ่งกันและกันและช่วยเหลือในการ ทำกิจกรรมกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ PLC เก็บรวบรวม ข้อมูล จากการทดสอบ การสัมภาษณ์ การสังเกต พบว่า กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้ามีความสนใจ ตั้งใจในการปฏิบัติตามกรอบการศึกษาค้นคว้าเป็นอย่างดีและ มีความรู้ ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการ

เรียนรู้ตามกรอบการศึกษาค้นคว้ามากขึ้น ผู้ร่วมกิจกรรม PLC มีความสนใจ บรรยากาศสนุกสนาน ผู้ร่วม PLC กล้าแสดงออก สรุปได้ว่า การดำเนินการพัฒนาบุคลากรด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางวิชาชีพ PLC โรงเรียนวัดบ้านอู่จวนโนนจิว อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครราชสีมา ด้วยกิจกรรม การประชุมเชิงปฏิบัติการ การนิเทศแบบกัลยาณมิตร และการนิเทศแบบคลินิก สามารถทำให้กลุ่มตัวอย่าง มีความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ PLC สามารถจัดกิจกรรมชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ PLC ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

### อภิปรายผลการศึกษา

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับจากการประชุมเชิงปฏิบัติการ การนิเทศแบบกัลยาณมิตร โดยใช้หลักการวิจัยปฏิบัติการ เพื่อพัฒนาครูในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ PLC โรงเรียนวัดบ้านอู่จวนโนนจิว อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครราชสีมา พบว่า กลุ่มผู้ร่วมศึกษามีความรู้ความเข้าใจ และสามารถที่จะจัดกิจกรรมกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ PLC ซึ่งบรรลุตามแผนวัตถุประสงค์ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างจะได้นำความรู้ความสามารถที่ได้ไปพัฒนาการกิจกรรมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ PLC เพื่อยกระดับการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ การสอนให้ มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป ซึ่งสอดคล้อง กับผลการศึกษาของ วัลลภา วังจุม (2551 : 68) พบว่า การพัฒนาบุคลากรด้านการจัดการเรียนรู้ แบบบูรณาการด้วยกลยุทธ์ในการพัฒนาคือการประชุมเชิงปฏิบัติการและการนิเทศเป็นกลยุทธ์ที่ เหมาะสม สามารถทำให้บุคลากรที่ได้รับการพัฒนามีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะในการเขียนแผนการเรียนรู้และนำแผน การเรียนรู้ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ควรจัดให้มีกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการที่ หลากหลายครอบคลุมทุกกลุ่มสาระและจำเป็นจะต้องมีการพัฒนาอยู่เสมอและต่อเนื่อง และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ทวีศักดิ์ ลาภา (2548 : 77-84) พบว่า การพัฒนาบุคลากรด้านการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ด้วยกลยุทธ์ การอบรมเชิงปฏิบัติการ และการนิเทศภายใน ทำให้บุคลากรของโรงเรียนมีความรู้ ความเข้าใจและมีทักษะในการกำหนดหัวเรื่องที่ จะสอน การกำหนดจัดประสงค์การเรียนรู้กำหนดเนื้อหาย่อย การวางแผนการสอน การปฏิบัติการสอน การประเมิน ปรับปรุง พัฒนาการสอน และ

มีความ กระตือรือร้น มุ่งมั่นในกระบวนการเรียนการสอน มีความรู้ความเข้าใจเกิดทักษะในการจัด กระบวนการเรียนรู้ มีพฤติกรรมการสอนที่ดีขึ้น เห็นคุณค่าและตระหนักในวิธีการสอนแบบบูรณาการ และทำให้เกิดการพัฒนาผู้เรียน ทั้ง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และพฤติกรรมที่พึงประสงค์

### ข้อเสนอแนะ

#### 1. ข้อเสนอเพื่อนำไปใช้

1.1 โรงเรียนควรกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรในการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ PLC ในโรงเรียน และปฏิบัติต่อเนื่องอย่างจริงจัง

1.2 ผู้บริหารโรงเรียนควรส่งเสริม สนับสนุน ให้ครูได้พัฒนาตนเองโดยการประชุมเชิง ปฏิบัติการ ศึกษาคุณ นิเทศ เพื่อเป็นการ กระตุ้นให้ครูเห็นความสำคัญของการ จัดการเรียนเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้กระบวนการ ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ PLC และเป็นการส่งเสริม ให้ ครูมีความรู้ความสามารถยิ่งขึ้น

1.3 ควรนำกระบวนการพัฒนาบุคลากรในการจัดการเรียนเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้กระบวนการ ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ PLC ไปพัฒนาครูคนอื่นใน โรงเรียน ให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางวิชาชีพ PLC ได้

1.4 ควรเลือกใช้กลยุทธ์ในการพัฒนาที่ น่าสนใจอย่างอื่น เช่น การศึกษาดูงานโรงเรียน ที่มีบริบท เหมือนกับ โรงเรียนตนเองที่จัดกระบวนการชุมชน การเรียนรู้ทางวิชาชีพ PLC ประสบผลสำเร็จ

1.5 ควรใช้กลยุทธ์ การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการนิเทศแบบกัลยาณมิตรไปพัฒนา งานอื่นๆ

1.6 ควรส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรในการ กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้ กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ PLC ไปใช้ไปอย่าง จริงจังและสร้างความตระหนักเพื่อให้การปฏิบัติ อย่าง ต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้ง ต่อไป

2.1 ควรศึกษาพัฒนาการออกแบบจัดกิจกรรม จัดการเรียนเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้กระบวนการ ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ PLC ให้มีการสอดแทรก คุณธรรมจริยธรรมควบคู่ไปกับการเรียนการสอนตามเนื้อหา

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาครู ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้ กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ PLC

2.3 ควรศึกษาการนำกิจกรรมการเรียนรู้ใน ศตวรรษที่ 21 โดยใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ PLC ไปใช้ ส่งผลต่อการพัฒนา คุณภาพผู้เรียนได้อย่างไร

### เอกสารอ้างอิง

1. ทวีศักดิ์ ลาภา. (2548). การพัฒนาครูด้านการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการโรงเรียน บ้านหนอง กระบือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อุบลราชธานี เขต 4. การศึกษาค้นคว้า อิศระ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หน้า 86-90.
2. ทิศนา แคมณี. (2542). การจัดการเรียนการสอน โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. วารสารวิชาการ. 2(5) : 15 ; พฤษภาคม.
3. นาริรัตน์ ตั้งสกุล. (2542). ความต้องการในการ พัฒนาบุคลากรโดยกระบวนการบริหารตามทัศนะ ของผู้บริหารและครูผู้ปฏิบัติการสอน โรงเรียน มัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัด นครพนม. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิศระ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัย มหาสารคาม หน้า หน้า 8.
4. พันธ์ หันนาคินทร์. (2542). ประสบการณ์ใน การบริหาร บุคลากร. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัยหน้า77-84.
5. เยาวรัตน์ ภักดีเฟื้อ. (2553). การพัฒนา บุคลากรด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ บูรณาการโรงเรียนอนุบาลชุมพวงวิทยา อำเภอชุมพวง จังหวัดนครราชสีมา. การศึกษาค้นคว้าอิศระ กศ.ม.มหาสารคาม : มหาวิทยาลัย มหาสารคาม หน้า 85-92.
6. วัลภา วงจุม. (2551). การพัฒนาบุคลากรด้าน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการโรงเรียน บ้านนาตะคุ อำเภอห้วยแถลง จังหวัดนครราชสีมา. การศึกษาค้นคว้าอิศระ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, หน้า 68.
7. สภาร่างรัฐธรรมนูญ. (2550). ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.



8. สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2552). รายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอก สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. นครราชสีมา : โรงเรียนวัดบ้านอู่ม่านโนนงิ้ว.
9. Kemmis, S. and R. McTaggart. (1988). **The Action Research**. 3rded. Victoria : Deakin University

## The Implementation of the Blended Learning Model with a Speaking Task-based Design on Thai EFL Students' English Speaking Ability

Thiratchapon Kamsa-ard<sup>1</sup>,  
Dararat Khampusaen<sup>2</sup>

### บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงทดลองครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจผลของการเรียนการสอนรูปแบบที่ใช้ภาระงานเป็นฐานร่วมกับรูปแบบสภาวะแวดล้อมในการเรียนรู้ 2 แบบที่แตกต่างกัน คือ การเรียนการสอนแบบเผชิญหน้า ร่วมกับการเรียนการสอนแบบผสมผสานเพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่ใช้ภาษาอังกฤษในฐานะเป็นภาษาต่างประเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความสามารถด้านการพูดของนักศึกษา ระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง 2) เพื่อสำรวจผลของผลสะท้อนกลับระหว่างนักศึกษาทั้งสองกลุ่ม และ 3) เพื่อศึกษาทัศนคติหลังจากการเรียนในสภาวะการเรียนรูปแบบที่ใช้ภาระงานเป็นฐานและการเรียนแบบผสมผสานในกลุ่มทดลอง กลุ่มเป้าหมายคือนักศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวนทั้งสิ้น 88 ราย แบ่งออกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มทดลอง คือ นักศึกษาที่เรียนในรูปแบบที่ใช้ภาระงานเป็นฐานร่วมกับการเรียนแบบผสมผสานในการเรียนภาษาอังกฤษ เป็นนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย จำนวน 44 ราย และกลุ่มควบคุม คือ การเรียนในรูปแบบที่ใช้ภาระงานเป็นฐานและการเรียนแบบเผชิญหน้า เป็นนักศึกษาจากสาขาการจัดการทั่วไป มีจำนวนทั้งสิ้น 44 ราย โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือในการทำงานวิจัย ได้แก่ แบบทดสอบก่อนและหลังเรียน แบบสังเกตการณ์และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ( $\bar{x}$ ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีเป็นในเชิงพรรณนาและบรรยาย หลังจากให้นักศึกษาทั้งสองกลุ่มได้เข้าเรียนโดย 2 วิธีที่แตกต่างกัน

### ผลการวิจัยพบว่า

1. นักศึกษากลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ที่เพิ่มขึ้นสูงกว่ากลุ่มควบคุมจากผลการทดสอบหลังเรียนในด้านความแม่นยำ ความคล่อง การโต้ตอบในการสื่อสาร การบรรลุเป้าหมายของกิจกรรม การออกเสียง และ คำศัพท์ของการพูดภาษาอังกฤษ
2. ผลสะท้อนกลับจากผู้สอน และคะแนนความสามารถด้านการพูด จากการสังเกตชิ้นงานของนักศึกษาทั้งสองกลุ่ม พบว่า ผลสะท้อนกลับของผู้สอนลดลงเนื่องจากมีปัญหาด้านการพูดของนักศึกษาลดลง
3. นักศึกษามีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนแบบผสมผสานกันระหว่างรูปแบบการเรียนการสอนที่ใช้ภาระงานเป็นฐานและการเรียนการสอนแบบผสมผสาน

**คำสำคัญ** การเรียนรู้แบบผสมผสาน, การสอนแบบใช้ภาระงาน, การพูด

### Abstract

This experimental study sought to investigate the effects of task-based language teaching (TBLT) when utilized in two learning environments, namely face-to-face (F2F) and blended learning (BL) and face-to-face on the speaking skills of Thai EFL undergrad learners. This study aimed to: 1) compare the learners' improvement in speaking ability between the TBLT face-to-face group and the BL + TBLT group, 2) investigate the effects of feedback on the TBLT group and the BL + TBLT group, and 3) explore learners' attitudes towards the TBLT approach in the blended learning speaking course of the experimental group. The participants were separated into two groups by using a purposive sampling

<sup>1</sup>The Office of General Education, Udon Thani Rajabhat University

<sup>2</sup>Humanities and Social sciences Faculty, Khon Kaen University



method. In the experimental group, the participants needed to study speaking through task-based learning in blended learning class. There were 44 participants in the experimental group from Thai major. In the control group, there were 44 participants in the control group from business administration major. This group studied speaking through task-based learning in class. Three research instruments were used to collect data: pre-post-tests, the teacher's observation, and semi-structured interviews. Mean ( $\bar{x}$ ), Standard Deviation (S.D.), and descriptive analysis were used in this study in order to describe the statistics.

The results showed that:

1. the findings indicate that the participants showed an increase in speaking proficiency in all areas: accuracy, fluency, interactive communication, task completion, pronunciation and vocabulary.
2. demonstrated that the speaking problems of both the control and experimental groups decreased; moreover, the overall mean speaking scores of the control and the experimental group both tended to increase.
3. presented that the learners in the experimental group demonstrated a positive attitude towards the combination of task-based learning and blended learning. In addition, the TBLT that was implemented in both groups played a major role in encouraging the participants to complete the speaking tasks.

**Keywords:** Blended Learning, Task-based Learning, Speaking

## Introduction

The task-based learning approach was expected to address the above lack of communicative ability because the task-based learning approach provides an opportunity to communicate, subsequently enhances communication and authenticity, and supports cooperative learning and active learning. In the opinion of Akuli (2018) and Gregurovic, (2011.), the task-based approach is a very helpful tool for students with a low level of grammatical knowledge, structure, and vocabulary. Similarly, Ellis (2003) stated that task-based learning can be beneficial for learners who can only communicate in basic English. The English proficiency level of the participants was therefore taken into account in the current study.

This study proposed the combination of exciting technology and computer programs in language teaching, via blended learning. The path to integrating the two learning approaches was supported by several related studies. Firstly, Allen et al. (2007) stated that blended learning refers to the combination of the online and face-to-face

learning environments. Moreover, blended learning aims to improve and increase the potential of students in learning language situations (Hinkelman, 2005). Finally, blended learning supports motivation in language learning, and students have a more positive attitude after implementing blended learning in class (Banditvilai, 2016). Based on the results from these previous studies, this study was established to harness the strength of blended learning and to combine it with the task-based learning approach in order to improve the speaking ability level of students. There exist studies of blended learning on language teaching in ELT research areas.

Task-based learning provides an opportunity for students to use the target language in a communicative way through real world tasks (Nunan, 2003). Moreover, Ellis (2003) noted that learner ability is the main factor in successful language learning due to the level of learners' proficiency being most advantageous for completing communicative tasks. In teaching speaking skills, Richards and Rogers (1986) proposed task-based

communication activities such as games, role plays, and simulations which focus on pair communication material.

Empirical studies have proven that a task-based language teaching approach is effective for speaking development (Munirah & Muhsin, 2015; Khoshima, 2015; Tiwari & Mani, 2017; Sharafiye & Azarnoosh, 2017; Akuli, 2018). However, for online learning, task-based learning is not a panacea. Ellis (2003) and Hinkelman (2005) noted that task-based instruction is designed for use in a classroom; however, there are several suggestions as to how task-based learning and teaching should be implemented in and outside the class (E-learning). Therefore, the current study proposed a new approach, which combines task-based learning and blended learning.

### 1.1 Research Objectives

- 1) To compare the learners' speaking ability between the task-based language teaching (TBLT) group and the blended learning and task-based language teaching (BL + TBLT) group
- 2) To investigate the effects of feedback between the task-based language teaching (TBLT) group and the blended learning and task-based language teaching (BL + TBLT) group
- 3) To explore learners' attitudes towards the task-based language teaching approach in the blended learning speaking course.

### 1.2 Research Questions

This study thus aimed at answering the following research questions:

- 1) To what extent do learners improve their speaking ability after the treatment?
- 2) What are the effects of receiving feedback from task based language teaching in the traditional class group and task-based language teaching in the blended learning class?
- 3) What are the learners' attitudes towards the implementation of the blended learning class?

## Literature Review

### 1. Blended Learning in Language Teaching and Learning Models

In a class that applies blended learning, the face-to-face and online delivery aspects are seen as inseparable (Graham, 2006). Because of this unique combination, many scholars have agreed to define blended learning as a learning and teaching approach that combines traditional learning environments with the application of technology (Bank & Graham, 2006; Dewar & Whittington, 2004; MacDonald, 2006). In this study, blended learning is that successful learning generally occurs in a learning environment that combines a traditional class with online learning.

In the 21<sup>st</sup> century, finding an appropriate blended learning model is a way to deal with different learning goals. Horn (2017) noted that there are no 'best' models; devising the right model for particular goals can be acceptable. Starker and Horn (2012) proposed several models that classify classroom levels. There were station rotation, flex, self-blended, and enrich virtual model. This study applied station rotation model. It consists of, firstly, station rotation, which is a classroom-based station. A whole class, groups or individual students can be rotated with online class.

### 2. Task-based learning

Task-based language teaching (TBLT), which is also called task-based language learning (TBLL) and task-based approach (TBA), has been an alternative approach to the traditional method of presentation, practice, and production (PPP), which solely focuses on grammar (Crookes & Gass, 1993; Skehan, 1998; Willis & Willis, 2007). With its communicative language teaching (CLT) nature, task-based language teaching involves interactive activities that can overcome Thai students' passive nature.

Many definitions can describe the meaning of task-based learning, and these definitions have been debated and discussed widely over time

(Long, 1985; Prabhu, 1987; Bygate, Skehan & Swain, 2001; Ellis, 2003; Nunan, 2004). According to these definitions, a task is defined as a language activity which requires learners to comprehend, manipulate, produce or interact the target language through communicative activities which have clear objectives and learning outcomes. The task needs effort from the teacher in order to achieve these goals.

Certain characteristics of TBLT have led to it being widely considered by scholars (Prabhu, 1987; Skehan, 1998; Willis, 1996; Ellis, 2003). The first characteristic is that the task-based nature provides activities that engage learners in the use of the target language. In this regard, Bygate et al. (2001) stated that communication occurs when learners undertake the communicative task or activities. The second characteristic is that task-based language teaching offers communicative purposes. As Skehan and Swain (2001) stated, tasks and activities are designed to support learners to serve communicative purposes, which in turn results in students' positive learning outcomes. They, therefore, encourage learners to exchange meaning to lead them to desirable outcomes. They also facilitate learners to comprehend, manipulate and produce the target language.

### 3. Speaking ability

This study aims to identify the students' speaking ability. In the current study, the students' CEFR speaking is B1. They must be able to show comprehension of main points on familiar topics, retaining their comprehension. They may make pauses for grammatical and lexical planning and repair. Moreover, they should be able to link discrete, simple elements into a connected sequence to give straightforward descriptions on a variety of familiar subjects within his or her interest. In short, the student should be able to use the main repertoire associated with more predictable situations accurately.

CEFR-based speaking rubrics were adapted and designed using the criteria of Cambridge (2009), UCLES (2011) and Akuli (2018). They consist of fluency, accuracy, pronunciation, communicative interaction, vocabulary, and task completion.

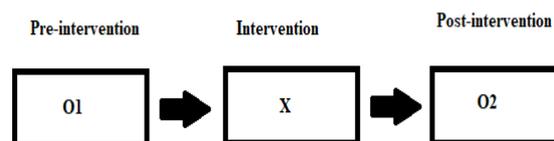
### Research Design

This study was a two-group pre-post quasi pre-post-test experimental design. There were 88 participants. The control group consisted of students majoring in Management Sciences (44 students or 22 pairs when doing the tasks), while the participants in the experimental group were Thai language majors (44 students or 22 pairs when doing the tasks). Both groups were first year students at Udon Thani Rajabhat University (UDRU). In this study, both groups took in total 6 weeks, including two weeks for the pre-post-test.

**Figure 1** presents how this study was designed to serve the research goal (Settabut, 1983)

The symbols are explained as follows.

O1=Speaking Task Pre-Test



X=Speaking tasks in blended learning course

O2=Speaking Task Post-Test

The participants in the control group were required to study in class, while the participants in the experimental group were required to participate in class activities and to complete the speaking tasks online. Both groups aimed to develop their English speaking skills. In this study, the tasks were relevant to those in the course textbook, but the researcher specially designed additional tasks based on task-based concepts.

Tasks were designed to be role-plays on daily life topics. The control group completed these tasks in class or as assignments. The experimental group, on the other hand, took the lessons online and completed the same tasks in class. The experimental group needed to submit the speaking tasks in video recording that were assigned for each lesson. However, the control group needed to present the tasks in class. For the experimental group, their video files needed to be uploaded, and then the instructor provided feedback on these tasks. The feedback was made

orally in class for the face-to-face group (control), and online via Facebook Messenger, or LINE, for the blended group (experimental).

#### Data Collection

##### 1. Research procedure

The participants completed the pre-test before the implementation of the treatment. Then, they undertook either a face-to-face course mode with task-based learning, or a blended learning course mode with a task-based design. The two modes of learning are illustrated in Figure 4.

Figure 4 The blended learning and task-based language teaching (BL + TBLT) modes

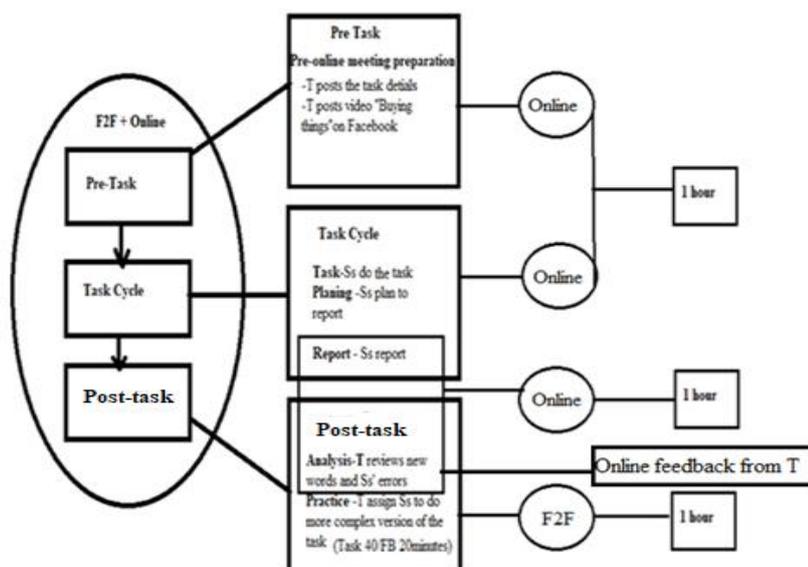


Figure 4 shows the blended learning and task-based language teaching modes. The blended learning class combines the face-to-face learning environment and the online learning environment. The oval-shaped figure consists of task-based learning phases, including the pre-task, task cycle and post task. The next section describes what the learners and the teacher did.

The pre-task phase aimed to introduce the unit. In this phase, the teacher asks the learners to recall the words and phrases that will be needed for their performance in the task

(online exercises). After that, the teacher presents and defines the topic by playing video clips demonstrating a daily life topic, e.g. shopping. The learners are separated into groups of five. Each group is assigned to identify certain words, phrases, and expressions used to serve in the topic for each unit. However, the learners work within a time limit.

The task cycle phase refers to stating the task, planning it, and reporting on it. In the starting the task phase, the learners are asked to watch a video with a script. Then, they are

asked to work in pairs. After that, in the planning stage, each pair creates a dialogue according to the task instructions. They are allowed to study and use information from Google classroom to create dialogues before they play their roles. In the report stage, the pairs present their video.

The **post-task phase** refers to students analyzing their speaking videos. They are encouraged to revise and to re-record their videos. During this phase, participants work in pairs to identify words, phrases, and expressions from conversational videos of native speakers which

were selected by the teacher for that topic with an example script. This aims for the learners to reflect on the task and focus on language forms. After that, the learners practice and record videos again using correct words, phrases, and expressions from the feedback of the teacher and of the class.

In small circles, the learners present the status of the learning environments (online or face-to-face). On the right, the squares show the duration that the class spent. The online session took two hours, with just one hour for the face-to-face class.

Figure 5 The task-based language teaching (TBLT) mode

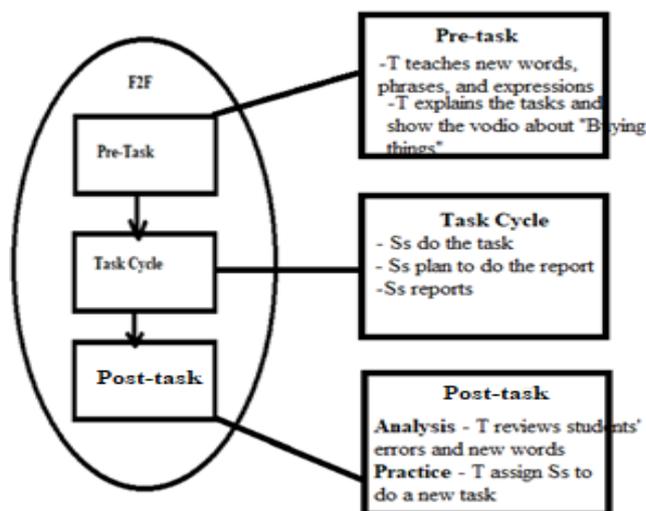


Figure 5 shows the face-to-face class with task-based language teaching. The participants study as a normal class. The oval-shaped figure consists of task-based learning phases, including the pre-task, task cycle and post task.

The **pre-task phase** aimed at introducing the unit. In this phase, the teacher asks the learners to recall the words and phrases that will be useful for their performance in the task (online exercises). After that, the teacher presents and defines the topic by playing a video clip demonstrating a daily life topic, e.g. shopping. The learners are separated into groups of five.

Each group is assigned to identify certain words, phrases, and expressions used to serve the topic of each unit. However, the learners work within a time limit.

The **task cycle phase** refers to stating the task, planning it, and reporting on it. In the starting the task phase, the learners are asked to watch the video with the script. Then, they are asked to work in pairs. After that, in the planning stage, each pair creates a dialogue according to the task instructions. They are allowed to study and use information from the Internet to create their dialogues before they play their roles. In the

report stage, the pairs present their role-plays in front of the class.

The **post-task phase** refers to when the students analyze their role plays. They are encouraged to revise, and transcribe and practice again. During this phase, participants work in pairs to identify words, phrases, and expressions from the transcription. After that, the teacher presents videos about the conversation of native speakers about that topic, with examples and scripts, for the learners to reflect on the task and focus on language forms. After that, the students practice in their old pairs and present again using correct words, phrases, and expressions from teacher and class feedback.

However, the experimental and control groups were treated with the same overall procedures. The duration for each class was three hours, with one hour for the pre-task, one hour for

the during-task, and one hour for the post-task. The participants studied in a face-to-face learning environment.

## Findings

### 1. Research Question 1: To what extent do learners improve their speaking ability after the treatment?

To answer Research Question 1, the data from the tests were analyzed. The tests aimed to examine the participants' speaking ability via the scores of the participants from the pre-test and post-test. T test was used to compare the mean scores ( $\bar{x}$  and S.D.) of the participants from the pre-test and post test scores by looking at 7 aspects, namely fluency, accuracy, vocabulary, pronunciation, interactive communication, task completion and total scores.

**Table 1** Control and Experimental T-Test

Group		$\bar{x}$	S.D.	t	Sig.
pre-Flu	con	2.30	.24	-6.28	.000*
	exp	2.78	.25		
pre-Acc	con	2.26	.16	-3.75	.001*
	exp	2.59	.37		
pre-Voc	con	2.74	.25	-1.34	.000*
	exp	2.82	.12		
pre-Pro	con	2.28	.19	-12.58	.000*
	exp	2.80	.04		
pre-Int	con	2.30	.23	-3.78	.000*
	exp	2.60	.28		
pre-Tas	con	2.66	.24	-11.29	.000*
	exp	3.32	.13		
Total	con	2.42	.14	-9.03	.000*
	exp	2.82	.14		
post-Flu	con	3.22	.12	-9.59	.000*
	exp	3.68	.18		
post-Acc	con	2.80	.71	-5.39	.000*
	exp	3.66	.21		
post-Voc	con	3.20	.15	-2.11	.000*
	exp	3.28	.10		
post-Pro	con	2.27	.34	-17.51	.000*



Group		$\bar{x}$	S.D.	t	Sig.
	exp	3.64	.13		
post-Int	con	3.22	.12	-1.32	.000*
	exp	3.32	.32		
post-Tas	con	3.40	.21	-2.07	.000*
	exp	3.80	.14		
Total	con	3.02	.18	-12.09	.000*
	exp	3.56	.09		

\* $p < .01$

As can be seen in Table 2, the pre- and post-tests were administered to the participants. The results were then analyzed by qualified raters to assess the changes (if any) that occurred to the scores. All raters had been trained on using the speaking assessment rubric and had understood the research goals. The findings show that the post-test scores of participants' speaking

performance were higher than the pre-test scores of participants from the control and experimental group and that these were significantly different.

## 2. Comparison of speaking problems, receiving feedback by the participants, and speaking ability scores

This section compares the scores of the tasks before the participants received feedback.

**Table 2** Table of the total mean scores of receiving feedback in pre and post phases for the control and experimental groups in six weeks

	Weeks 1-6			
	Con		Ex	
	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD
Pre-Acc	5.14	1.25	2.27	0.72
Post-Acc	3.45	1.12	0.83	0.56
Pre-Flu	1.03	0.10	0.95	0.34
Post-Flu	0.67	0.49	0.45	0.48
Pre-Voc	4.59	1.04	2.60	1.09
Post-Voc	2.89	0.98	1.16	0.80
Pre-Pro	5.55	1.33	2.34	1.25
Post-Pro	3.92	1.32	1.48	0.76
Pre-Int	0.80	0.39	0.74	0.30
Post-Int	0.67	0.47	0.24	0.42
Pre-Tas	0.18	0.24	0.13	0.24
Post-Tas	0.17	0.07	0.16	0.27

The table shows the improvement from before receiving feedback and after receiving feedback for the control and experimental groups. In sum, receiving feedback may enhance the

participants' ability to reduce errors and mistakes in accuracy, fluency, vocabulary, pronunciation, interactive communication, task completion, and others. Even though both groups improved and

the errors decreased after receiving teacher feedback, the mean scores for feedback in the experimental group were higher than in the control group for every speaking criteria (accuracy, fluency, vocabulary, interactive communication, and task completion). That may be a reason why the blended learning may enhance the speaking ability of the experimental group when comparing the means with the control group, which implemented only task-based learning in face-to-face class.

### **3. Research Question 3: What are the learners' attitude towards the implementation of the blended learning class?**

To answer this question, the data from semi-structured interviews were examined from the control group (traditional learning class) and the experimental group (blended learning class). There were 10 participants in this group. The total time spent on the semi-structured interviews was 60 minutes. To answer the third research question, there were positive results of implementing task-based learning and blended learning approaches. Task-based learning stages consist of pre-task, task cycle and language focus (Willis, 1996; Ellis, 2003). From this study, the components of task-based learning stages can be fitted into the blended learning approach due to the semi-structured interview of the participants. It showed that they had positive attitude towards studying speaking using a task-based approach in a blended environment. Moreover, after attending this course (blended learning course), the learners felt highly confident in speaking ability and they thought it provides the convenience to learn. Therefore, blended learning is suitable for improving speaking ability, even though its design needs improving. T

### **Discussion of the Findings**

Several important issues emerged from the study.

#### **1) Learners' speaking ability after implementing the blended learning approach in a task-based learning class**

To answer Research Question No. 1, "To what extent do learners improve their speaking ability after the treatment?", according to the findings in Chapter 4 (Table 4.1), the aim of the first research question is to examine the speaking ability after implementing the blended learning approach in a task-based learning class. The results of this study saw learners' speaking abilities improve in both groups after implementing the blended learning approach in a task-based learning class, findings which are similar to the results of studies by Sae-Ong (2010), Pongsawang (2012), Promruang (2012), Khamsai (2014) and Akuli (2018). Therefore, the results of the speaking ability of the participants in this study in the categories of accuracy, fluency, vocabulary, interactive communication, pronunciation and task completion ability increased. Accordingly, it may therefore be inferred that implementing blended learning in task-based learning instruction may enhance speaking ability. As a result, Research Question No.1 thus answered that learners' speaking ability improved after implementing the blended learning approach in a task-based learning class.

#### **2) Effects of the teacher's feedback on the students' speaking ability and attitudes**

To answer Research Question No. 2, "What are the effects of receiving feedback from task-based language teaching in a traditional class group and task-based language teaching in a blended learning class?", the results of the teacher's feedback in blended learning are in three categories: speaking progress, speaking problems, and teacher's feedback. The speaking progress after receiving feedback showed a comparison of the participants' speaking ability progress in task-based learning in different learning environments. The results found that the participants in both control and



experimental groups improved their speaking ability in terms of fluency, accuracy, vocabulary, pronunciation, interactive communication, and task completion. The participants did the three main tasks and three revisions. The total mean scores for the three tasks performed by the control and experimental groups showed improvement after the learners had received feedback. This is similar to Ibrahim and Yusoff's (2012) finding that when the teacher gave explicit correction feedback from voice recording feedback, this improved the performance of more than 97% of all participants. Similarly, the results for speaking ability improved after the teacher's feedback in Chen's (2015) study. The instructors gave the students voice recording feedback and presented the feedback on PowerPoint in class. The participants in the control group performed better in the long run (by Unit 6). Thus, their speaking ability improved. Similarly, Akuli (2018) implemented a task-based learning framework in order to develop speaking ability. The results showed that after receiving the speaking feedback, when comparing the speaking ability mean scores for the pre- and post-tests, the learners had higher mean scores on grammar and vocabulary, pronunciation, interactive communication and task-completion. He realized that giving feedback played an important role, and he focused on giving feedback at the report phase. After the learners received the feedback from the report phase, the learners were required to repeat a similar task in order to make use of the opportunity to practice using the language features more. He recommended that sometimes the first language could be used to check the learners' understanding before doing the task. In summary, results also prove that learners were capable at achieving communicative purposes by using feedback from the teacher. That means the participants improved across all items.

### **Learners' Attitudes towards the Implementation of Blended Learning Class**

To answer Research Question No. 3, "What are the learners' attitudes towards the implementation of the blended learning class?", this section discusses the data from the instructed interviews on learners' attitudes towards the implementation of the blended learning class. From the interviews, even though the students agreed that blended learning helped improve speaking ability in the English for Communication course, they completely agreed that the blended learning required more suggestions about how to improve this specially designed model. According to the interviews, the students noted that the teacher needed to prepare the lesson in more detail. Therefore, the teacher needed to prepare and organize everything in and outside class very competently and professionally. Similarly, Pongsawan (2002) implemented task-based instruction at the university level at Nakhon Pathom Rajabhat University in order to enhance students' speaking ability. She suggested that the teacher plays an important role in a task-based learning approach. Several points were made. Firstly, the teacher should provide an opportunity for the learners to communicate in class and outside class. Secondly, the teacher scaffolded the students to help them to do the task, although they may enjoy doing it without help. Thirdly, the teacher allows the students to express their ideas and ask questions in the classroom. Fourthly, the teacher teaches them to revise and repeat the process for a new task. Therefore, the students realized how to do the process and understood better how to do the task again. Similarly, Ellis (2003) described students' behavior from observation after his students had studied in a task-based instruction class. The teacher supported the students by providing them with more opportunities to communicate the target

language. Online feedback needed to be accompanied by the teacher's face-to-face feedback in the blended learning class. Similarly, Banditvilai (2016) stated that a few students wanted face-to-face teacher feedback because they were then able to discuss problems directly with the teacher, they were able to ask more personal questions, they wanted face-to-face interaction, and it otherwise took time to pass a message to the teacher.

In addition, the way the teacher gave feedback could make a difference. Foster and Skehan (1996) mentioned that when the learners received guidance in detail, they tried to prioritize the feedback in line with their findings. Then, the learners were able to gain more in terms of complexity when they performed the tasks. That means that the learners could improve their accuracy by using the explicit correction that the teacher indicated when the teacher gave suggestions. In this study, after the learners submitted the task, the teacher tried to give feedback immediately, the day after the participants submitted it. According to the findings, the participants' speaking problems consisted of fluency, accuracy, vocabulary, pronunciation, interactive communication, and task completion. The next section describes how the teacher gave the feedback to the participants.

To sum up, the teacher presented the feedback by adapting Ellis's (2009) explicit correction. This means the teacher indicated the errors, identified the errors, and provided the correction. That is the reason why the participants in both groups improved after receiving the feedback.

### **Implications of this Study**

This section presents the implications of implementing task-based instruction with blended learning. Three main implications of providing blended learning with task-based learning should be considered due to this study.

### **1. Providing task-based learning instruction in a blended learning mode**

The lesson plans in the task-based learning instruction with blended learning mode should be suitable. They should contain the course details, including the course title, credits, duration, learning objectives, functions, learning stages, teacher's roles and students' roles, and evaluation process. It was essential that the lesson plans start with assessable learning outcomes. Also, the learning activities must be systematically devised according to the learning outcomes that are set. During the class, the teacher needs to ensure that students are engaging with coherent and purposeful learning experiences. Saphier and Gower (1997) and Wiggins and McTighe (2006) also agreed with the need to have a clear and well communicated lesson framework as a good beginning. Similarly, this study recognized the necessity to communicate the course objectives to the students before the lessons occurred. The teacher presented lesson agendas and provided an activator and summarizer function in every new lesson. These were found helpful for the students to organize themselves and to make the most from the lessons. Preparation offers better opportunities to add new experience to existing knowledge and leads to long term memory gain, better comprehension and higher retention (Meyer, Rose & Gordon, 2014). In addition, the lesson plans can include appropriate classroom and online activities. Online language activities can be language quizzes with answer keys and explanations. The learners can access these at home or log in at a language laboratory, depending on the setup for each class.

### **2. Teacher roles in blended learning environment**

Regarding teacher roles of the teacher, there are several implications for task-based learning instruction in a blended learning mode.



1) The teacher must be capable of selecting and developing an appropriate teaching approach in order to integrate the technology and diverse teaching approaches. Presently, teaching approaches range from in-class to out-of-class. However, we have witnessed several unsuccessful attempts to implement technology in education. Technology has changed a lot over time in teaching and learning, with great expectations for the integration of technology (Watson Todd, 2015). The same author noted that Thai teachers teach language with techniques adopted from mostly Western countries. Problems occur when they implement the approach without an awareness of the environment, culture, and learners. Moreover, Khamhien (2011) made the interesting remark that poor Thai EFL learning is partially due to the limited competencies of the teacher. Many Thai EFL teachers fail to employ communicative activities with Thai EFL learners, while the heart of communicative language teaching (CLT) is that teachers are able to fit the materials to the learners' language skills, personal lives, and real world situations. He suggested that teachers improve their teaching abilities, especially testing and evaluation, through the communicative approach.

2) Teachers should change their roles and become facilitators. Teachers need to adjust their roles, from being instructors to becoming learning facilitators. In a blended learning class, the teacher has to provide more opportunities for giving suggestions and recommendations. Communicative language teaching that is suitable for the language activities should support the students' interaction and communication (Brown, 2010). Therefore, teachers need to prepare communicative activities. They need to monitor the learning and provide suggestions. In this study, in the traditional class, the teacher monitored the class when the students did the tasks. In the blended learning class, the teacher provided online feedback.

3) The teacher needs to be trained to use technology. Noom-ura (2013) noted that teachers felt that they lacked confidence about designing speaking and listening assessments because they lacked the knowledge about how to do so. Therefore, teachers need to understand how to manage their classes. Classroom management is not easy because teachers need to manage the students, the materials, e.g., books; the time; and the technology, etc. Even though technology can play an important role in motivating learners in language learning (Warschauer, 1996), the teacher needs to know how to use it well in order to motivate them.

4) The teacher should provide online feedback. The feedback in this study included web links that were related to the errors and mistakes which the students had made. One important issue is that the teacher should have the ability to deliver the content as well as to teach effectively, as otherwise, poor learning outcomes may result (Meador 2017). In the online class, the teacher is an information provider. Thus, he or she needs to provide an online learning environment and manage the learning process. The teacher needs to prepare guidelines for an online class. The teacher needs to provide objectives and direct the learning outcomes of the students; design lesson plans, including for inside and outside the class, with a coaching schedule; provide materials and activities; and manage the implementation of technology, including software and the internet, together with other technological devices. Therefore, classroom management is very important for language learning both inside and outside the class.

5) The teacher needs to aware of the blended learning preparation phase in the task-based learning instruction. The task-based learning in this study consisted of pre-task, task-cycle and post task phases. The preparation phase

informed the learners about what they needed to do in the blended learning mode. At the preparation phase of this study, the teacher needed to prepare guidelines for the blended learning class, i.e. the online class schedule, the time to meet the teacher, and how to access Google Classroom. Then, the teacher presented the online lessons, language activities, and process for submitting the tasks.

### 3. Learner roles in blended learning

This section describes how to prepare students for a blended learning class with task-based instruction. There are three main points to preparing the learners.

1) The learners need to attend the preparation phase for blended learning. This helps the learners to know about the guidelines and how to study in the blended learning class through implementing Google Classroom. The learners must be informed that they need to follow the schedule and instructed in what they need to do.

2) In task-based learning instruction, the learners need to learn how to work cooperatively. Task-based learning provides an opportunity for learners to work with partners and with the teacher. The learners need to know how to work in a team. However, the current study focused on working in pairs, and the learners needed to submit their work online by recording conversations. The learners needed to understand how to make appointments to plan to do the tasks, and how to record the videos with their partners. After that, the learners helped each other to revise their conversations and to create new versions. They needed to help each other to solve the problems from the teacher's feedback, which covered fluency, accuracy, vocabulary, pronunciation, interactive communication and task completion.

3) Learners need to be more active in a blended learning environment. Blended learning combines online and face-to-face learning. It appears learners need to be more responsible for their learning because they need to study in two different learning environments. Specifically, the learners need to be responsible in terms of the teacher's schedule both in the online class and in the face-to-face class. In online learning, the learners need to study and complete the language activities online individually. In the current study, if the learners had a problem, they could ask their friends and the teacher through social media applications (Facebook or Line) and by telephone. After that, they needed to submit their speaking task videos. Moreover, the learners were allowed to use mobile phones to record their conversations and to submit them online. Therefore, they needed to make appointments with their partners.

4) Learners need to commit and be more responsible for revising their work after receiving feedback from the teacher. Feedback plays an important role in developing speaking ability. The teacher can give online feedback by speaking or in writing. This can indicate the errors and mistakes, or provide suggestions, such as via web links.

### Recommendations for Further Studies

Firstly, full online learning using task-based instruction should be proposed for subsequent studies. For the objectives of the present study, these aimed to compare task-based learning and task-based learning with a blended learning approach. However, further studies should employ task-based learning with full online classrooms. Garrison and Vaughan (2008) stated that the advantages of online learning include the fact that learners have more opportunities to



use internet-based communication and information technology to enhance their learning. Then, the learners can share their experiences through channels to enhance connectivity, such as video conferences.

Secondly, learners' behavior should be analyzed before, during and after receiving feedback. However, this study only aimed to interview the participants after they had received the teacher's feedback. It would be more interesting if the learners' behavior was recorded throughout in order to show how they cope with the feedback when they have to revise their work. To examine the implications of receiving feedback, the next study should investigate the learners' behavior after receiving online feedback. This would be useful for a researcher who wanted to investigate learners' behavior after receiving feedback.

Thirdly, studies by Sae-Ong (2010), Pongsawang (2012), Promruang (2012), Thanghun (2012), Khamsai (2014) and Akuli (2018) focused on learners' ability after implementing task-based learning. However, in task-based instruction, the teacher is key to leading the class successfully (Ellis, 2003). The researcher should especially focus on the teacher's role. Teachers who are responsible for undergraduate learners should be participants in subsequent studies in order to increase awareness of teaching online or the use of blended learning environments. They may be trained and then apply the task-based learning approach with full online and blended learning.

Fourthly, for subsequent studies, the speaking tasks should be more complicated and varied, including for higher levels. Willis (1996) noted that a task provides an opportunity to communicate and a focus on meaning. Therefore, higher level tasks may encourage learners to think more in order to complete the tasks. Ellis (2007) classified Willis's (1996) task types as follows. First, listing and ordering and sorting are at the beginner level. However, comparing, problem solving,

sharing personal experiences, and creative tasks are higher level and could be focused on in subsequent studies. Sae-Ong (2010), Pongsawang (2012), Promruang (2012), Thanghun (2012), Khamsai (2014) and Akuli (2018) focused on beginner level learners at university. However, sophomores and seniors should be asked to do higher level, harder tasks and more complicated speaking tasks.

Fifthly, in subsequent studies, researchers need to identify ways to provide feedback in order to improve learners' speaking ability from peer feedback. Previous studies have examined a variety of factors in relation to corrective oral feedback (and learner's uptake, such as types of feedback, peer feedback, linguistic target, and learner proficiency level (Li, 2014; Fu & Nassaji, 2016; Yuksel et al., 2017). Therefore, peer feedback may be a more autonomous way to improve the learners' ability.

## Conclusion

Accordingly, the findings show that the post-test scores of participants' speaking performance were higher than the pre-test scores of participants from the control and experimental group and that these were significantly different in the categories of accuracy, fluency, vocabulary, interactive communication, pronunciation and task completion ability increased. It may therefore be inferred that implementing blended learning in task-based learning instruction may enhance speaking ability. As a result, Research Question No.1 thus answered that learners' speaking ability improved after implementing the blended learning approach in a task-based learning class.

## References

1. Akuli, K.D. (2018). **Effects of using CEFR-Based speaking tasks on the speaking ability of grade 8 students in demonstration school of Khon Kaen University (Mordindang)**. Master of Arts Thesis in English, Graduate School, Khon Kaen University.

2. Allen, B. (2007). **Tools for teaching and training blended learning**. London: Facet.
3. Banditvilai, C. (2016). Enhancing students' language skills through blended learning. **The Electronic Journal of e-Learning, 14(3)**, 223-232.
4. Chen, T.B. (2015). EFL undergraduates' perceptions of Blended speaking instruction. **English teaching and Learning, 39(2)**, 87-120.
5. Ellis, R. (2003). **Task-based language learning and teaching**. Oxford: Oxford University.
6. Garrison, D.R., & Vaughan, N.D. (2008). **Blended learning in higher education: framework, principles, and guidelines**. San Francisco, CA: Jossy-Bass.
7. Grgurovic, M. (2011). Blended learning in an ESL class: a case study. **CALICO Journal, 29(1)**. 100-117.
8. Hinkelman, D. (2005). Blended learning: issues driving an end to laboratory-based CALL. **JALT Hokkaido Journal, 9**, 17-31.
9. Khamsai, K. (2014). **Promoting English conversation skills through using task-based approach**. Master of Arts Thesis in English, Graduate School, Khon Kaen University.
10. Munirah., & Muchin, M. A. (2015). Using task-based approach in improving the students speaking accuracy and fluency. **Journal of Education and Human Development, 4(3)**, 181-190.
11. Nunan, D. (2004). **Task-based language teaching**. Cambridge: Cambridge University.
12. Pongsawang, G. (2012). **Using task-based language learning activities to enhance speaking abilities of Prathomsuksa 5 students**. Master of Arts Thesis in English, Graduate School, Srinakharinwirot University.
13. Prabhu, N. (1987). **Second language pedagogy**. Oxford: Oxford University.
14. Promruang, J. (2012). **The use of task-based learning to improve English listening and speaking ability of Matthyomsuksa 1 students at Piboonprachasan school**. Master of Arts Thesis in English, Graduate School, Srinakharinwirot University.
15. Sae-Ong, U. (2010). **The use of task-based learning and group work incorporating to develop English speaking ability of Mattayom Suksa 4 students**. Unpublished MA Thesis, Bangkok: Srinakharinwirot University.
16. Skehan. (1998). Task-based instruction. **Annual Review of Applied Linguistics, 18**, 268-286.
17. Thanghun, K. (2012). **Using of task-based learning to develop English speaking ability of Prathom 6 students at Piboonprachasan school**. Bangkok: Srinakharinwirot University.
18. Willis, J. (1996). **A framework for task-based learning**. Harlow: Longman Addison-Wesley.
19. Willis, J. (2007). **Doing task-based teaching**. New York.: Oxford University.
- Wiriya, P. (2012). **Students' attitude towards self-access center in terms of promoting learner autonomy**. Khon Kaen: Khon Kaen University.



การเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยแบบบูรณาการ ศูนย์พัฒนาการเด็กปฐมวัย  
ชุมชนหนองใหญ่ จังหวัดขอนแก่น

Integrated Surveillance and Promotion of Early Childhood Development, Early  
Childhood Development Center, Nong Yai Community, Khon Kaen Province

โคภิชฐ์ นามขำ<sup>1</sup>, ธิดารัตน์ เลิศวิทยากุล<sup>2</sup>,  
ธัญญรัตน์ เนาววิบูลย์พร<sup>3</sup>, บุญนำ บุญภักดี<sup>4</sup>,  
พรพรรณภา แมตสถาน<sup>5</sup>

**บทคัดย่อ**

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาการเด็กเล็กชุมชนหนองใหญ่ จังหวัดขอนแก่น และออกแบบการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาการเด็กเล็กชุมชนหนองใหญ่ จังหวัดขอนแก่น กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูและผู้ปกครอง จำนวน 38 คน ดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ใช้วิธีสนทนากลุ่ม การอบรมเชิงปฏิบัติการการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แนวทางการสนทนากลุ่มแบบสังเกต แบบประเมินความรู้ ทักษะปฏิบัติ และทัศนคติ และแบบประเมินความพึงพอใจในการดำเนินโครงการ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา และสรุปเป็นข้อมูลเชิงอุปนัย ข้อมูลเชิงคุณภาพสถิติเชิงพรรณนา ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า สภาพการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาการเด็กเล็กชุมชนหนองใหญ่มีการดำเนินการแต่ไม่ต่อเนื่อง เนื่องจากยังไม่ได้รับบริการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองอย่างต่อเนื่อง และตระหนักถึงความสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ได้รูปแบบการส่งเสริมพัฒนาการเด็กการส่งเสริมพัฒนาการเด็กแบบบูรณาการ ความรู้ ทักษะปฏิบัติ และทัศนคติหลังการอบรมสูงกว่าก่อนอบรม กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจระดับมากที่สุด ( $\bar{X}=4.67$ , S.D.= 0.23) ดังนั้นรูปแบบที่พัฒนาขึ้นสามารถนำไปเป็นแนวทางการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาการเด็กเล็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ นำไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่อื่นได้ โดยคุณครูและผู้ปกครองสามารถบริหารจัดการหรือวางแผนร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

**คำสำคัญ :** การเฝ้าระวัง การส่งเสริม พัฒนาการเด็กปฐมวัย การบูรณาการ

**Abstract**

The objective of this research were to study the condition of surveillance and promotion early childhood development in Nong Yai Community, Childhood Development Center. Khon Kaen Province and design integrated surveillance and promotion of early childhood development in Nong Yai Community, Childhood Development Center, Khon Kaen Province. The sample group were 38 teachers and parent of childhood. Methodology of research was qualitative and quantitative methods; Focus group and workshop project. The research instruments were the guideline of Focus group, observations form, Pre and post-test form of Knowledge, skill and attitude test in surveillance and promotion of early childhood development, and assessment form on the satisfaction to participate the workshop project. Qualitative data were analyzed by content analysis and summarized as inductive data. Quantitative data were analyzed by descriptive statistics, frequency, percentage, mean and standard deviation.

<sup>1,3-5</sup>อาจารย์สาขาวิชาการพยาบาลเด็กและวัยรุ่น คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

<sup>2</sup>ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาการพยาบาลเด็กและวัยรุ่น คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

The results of the research revealed that 1) Conditions of surveillance and promotion of early childhood development in Nong Yai Childhood Development Center, Nong Yai Community, that operations were in progress but were not continuous. Because of there has not been ongoing by parent involvement, and also not awareness in the importance of promoting child development. The model of child development promotion was integrated. The knowledge, skill, and attitude after training were higher than before work in project. The samples were satisfied at the highest level ( $\bar{X}$ =4.67, S.D.= 0.23). Therefore, the developed model can be used to effectively surveillance and promote early childhood development in early childhood development centers and can be apply in other areas. The teachers and parents can manage or plan together effectively.

**Keywords:** Surveillance, Promotion, Early Childhood Development, The integration

### บทนำ

ยุทธศาสตร์ประเทศไทย ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2569) กำหนดเป้าหมายและแนวทางการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพคนตามช่วงวัยและการปฏิรูประบบเพื่อสร้างสังคมสูงวัยอย่างมีคุณภาพ ซึ่งการพัฒนาคนให้เจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพต้องเริ่มตั้งแต่ช่วงปฐมวัย (สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2559) อีกทั้งงานวิจัยในต่างประเทศยืนยันว่าการลงทุนเพื่อพัฒนาเด็กถือเป็นการลงทุนที่คุ้มค่ามากที่สุด เนื่องจากช่วงปฐมวัยเป็นช่วงเวลาของการสร้างรากฐานชีวิตทุกด้าน ด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และด้านสังคม โดยเฉพาะสมองของมนุษย์ มีระบบกลไกที่ซับซ้อน มีกระบวนการพัฒนาอย่างรวดเร็วสมองของเด็กช่วง 0-5 ปีถือเป็น “โอกาสทอง” สมองจะเจริญเติบโตถึงร้อยละ 80 ของผู้ใหญ่ (Chuenta, C., Kaewsai, S., Saelim, S., & Kampa. P., 2018) ฉะนั้นหากเด็กปฐมวัยของไทยไม่ได้รับการดูแลอย่างเหมาะสมตั้งแต่วันนี้ จะถือเป็นการเสียโอกาสอันล้ำค่ายิ่งต่อการพัฒนาศักยภาพและการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนไทยในอนาคต (สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน, 2557)

สถานการณ์เด็กปฐมวัยในช่วงอายุ 0-5ปี ของประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2555 มีจำนวน 4585,759 คน (สถาบันพัฒนาอนามัยเด็กแห่งชาติ กรมอนามัย, 2560) และจากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติปี 2555 พบว่า จำนวนร้อยละ 20 ของพ่อแม่ผู้ดูแลเด็กเพียงส่วนน้อยที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ และการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าเรียนของเด็ก ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้เด็กไทยจำนวนมาก มีระดับพัฒนาการตามศักยภาพต่ำกว่าที่ควรจะเป็น ในปี 2556 กระทรวงศึกษาธิการ ได้รายงาน

เด็กประถมศึกษาปีที่ 5-6 อ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ มีจำนวนร้อยละ 10-15 และจากประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย เมื่อปี 2557 พบว่า เด็กอายุ 0-2 ปี มีพัฒนาการล่าช้าร้อยละ 22 และเด็ก 3-5 ปี มีพัฒนาการล่าช้าร้อยละ 34 (สำนักตรวจและประเมินผล สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2559)

จากสถานการณ์และปัญหาดังกล่าว พบว่าสาเหตุสำคัญประการหนึ่งเพราะยังไม่มีบุคคลให้ความสนใจพัฒนาการเด็กปฐมวัยอย่างจริงจัง ประกอบกับปัญหาการเลี้ยงดูของพ่อแม่ ผู้ปกครอง และสถานเลี้ยงดูเด็กมีความรู้ไม่เพียงพอในการดูแลเด็ก รวมถึงปัญหาด้านโภชนาการ ปัญหาการใช้เทคโนโลยีเลี้ยงดูเด็ก ซึ่งปัญหาเหล่านี้ส่งผลกระทบให้เด็กขาดจินตนาการ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ อันเป็นสาเหตุสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้เด็กมีพัฒนาการล่าช้า (Health KPI, 2564) กระทรวงสาธารณสุขได้เล็งเห็นถึงปัญหานี้จึงได้จัดทำโครงการส่งเสริมพัฒนาการเด็กเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เนื่องในโอกาสฉลองพระชนมายุ 5 รอบ 2 เมษายน 2558 เพื่อเน้นการเฝ้าระวังส่งเสริมกระตุ้นพัฒนาการเด็ก ตั้งแต่แรกเกิด – 6 ปี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กไทยทุกคนได้รับการเฝ้าระวังและติดตามการส่งเสริมกระตุ้นพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง โดยพ่อแม่ ผู้ดูแล อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) ครูพี่เลี้ยงเด็กในพื้นที่คัดกรอง ส่งเสริมและกระตุ้นพัฒนาการของเด็กไทยทุกคน ตามช่วงอายุ 9, 18, 30, และ 42 เดือน โดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขร่วมกับหน่วยงานหลักในพื้นที่ เด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สถานที่ดูแลเด็กปฐมวัย สถานที่ดูแลเด็กก่อนวัยเรียน ให้มีการพัฒนาการสมวัยทุกคน และสื่อสารและสร้างความตระหนักให้กลุ่มผู้ปกครององค์กรที่เกี่ยวข้องเห็นความสำคัญและให้ความร่วมมือในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กไทย โดยการเฝ้าระวัง และ



ติดตามส่งเสริมกระตุ้นพัฒนาการสนับสนุนให้ใช้คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (Developmental Surveillance and Promotion Manual; DSPM) (เยาวรัตน์ รัตน์นันต์เยาวรัตน์ รัตน์นันต์, 2557)

ถึงแม้ว่าจะมีการส่งเสริมพัฒนาการเด็กทุกช่วงวัย แต่ยังมีปัญหาเด็กมีพัฒนาการสมวัยต่ำ จากผลการสำรวจของศูนย์อนามัยที่ 6 ปลายปี 2552 พบว่าเด็กในเขตสุขภาพที่ 7 และที่ 8 (เขตการสาธารณสุขที่ 10 และ 12 เดิม ได้แก่ จังหวัด เลย หนองคาย หนองบัวลำภู อุดรธานี กาฬสินธุ์ ขอนแก่น มหาสารคามและร้อยเอ็ด) มีพัฒนาการสมวัยเพียง ร้อยละ 63.5 ส่วนใหญ่ด้านที่ไม่ผ่านเกณฑ์คือ ด้านภาษาและด้านกล้ามเนื้อเล็ก มีสาเหตุ มาจากเด็กขาดโอกาสได้รับการกระตุ้นหรือส่งเสริมที่ถูกต้องจากผู้ปกครองและผู้ดูแล ที่ยังไม่เห็น ความสำคัญ และขาดความรู้เรื่องการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ โดยเฉพาะด้านภาษาและด้านกล้ามเนื้อ มัดเล็ก (กระทรวงสาธารณสุข, 2564)

สถานการณ์เด็กปฐมวัยในช่วงอายุ 0-5 ปี ในศูนย์พัฒนาการเด็กเล็กชุมชนบ้านหนองใหญ่ จังหวัดขอนแก่น รับผิดชอบเด็กปฐมวัยซึ่งเป็นหัวใจของผู้ปกครอง โดยมีเด็กปฐมวัยจำนวน 30 คน โดยกำหนดกิจกรรมที่ครอบคลุมการส่งเสริมพัฒนาการแบบองค์รวม ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม อย่างไรก็ตามจากสถานการณ์ของโลกที่เปลี่ยนแปลงไป และมีความไม่แน่นอน ครูหรือผู้ดูแลและผู้ปกครองควรได้รับรู้และเข้าถึงองค์ความรู้ที่ทันสมัยในการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการของเด็กอย่างครอบคลุมทั้งด้านสุขภาพ และการระบาดของโรค ที่สามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ประเด็นที่กล่าวมานั้นยังเป็นอุปสรรคในพัฒนาการเด็กปฐมวัยอีกด้วย ดังนั้น ผู้ดูแล และผู้ปกครองควรเพิ่มความตระหนักและให้ความสำคัญในพัฒนาการเด็กปฐมวัยให้ทันสมัย เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ซึ่งสมัยปัจจุบันยังมีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี สื่อสารสนเทศและสื่อนวัตกรรมด้านการศึกษา ใหม่ๆที่สามารถแก้ไข และได้รับการเติมเต็มในบางรายที่การเลี้ยงดูที่ยังไม่ครอบคลุมต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย บางครอบครัวขาดความรู้และทักษะในการเลี้ยงดู จากภาวะเศรษฐกิจของครอบครัวจากกระแส

วัตถุนิยมทำให้ครอบครัวต้องการวัตถุสิ่งของในการดำรงชีพเพิ่มขึ้น พ่อแม่ต้องออกไปทำงานนอกบ้านหรือไปทำงานที่ห่างไกล ทั้งภาระให้ผู้สูงอายุดูแลบุตรหลาน รวมถึงหน่วยงานยังขาดการบูรณาการของหน่วยงานที่รับผิดชอบ

จากสภาพปัญหาและความจำเป็นในการดูแลและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในช่วงอายุ 0-5 ปี ดังกล่าว จึงจำเป็นต้องหาแนวทางที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องดำเนินการให้เด็กปฐมวัยได้รับการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการ รวมทั้งสร้างความสัมพันธ์และตระหนักถึงความสำคัญในการดูแลของผู้เลี้ยงดูเด็กปฐมวัย และหากมีพัฒนาการล่าช้าต้องได้รับการกระตุ้น หรือได้รับการดูแลรักษาในกรณีที่มีความผิดปกติได้ทันเวลา

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจดำเนินการแบบบูรณาการระหว่างผู้ปกครอง ผู้ดูแลในการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย โดยบูรณาการการดำเนินงานของผู้มีบทบาทหน้าที่ในการเลี้ยงดูและดูแลเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กชุมชนหนองใหญ่ คือครูและผู้ปกครอง นั่นเอง

#### วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาสภาพการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาการเด็กเล็กชุมชนหนองใหญ่ จังหวัดขอนแก่น
2. การออกแบบการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาการเด็กเล็กชุมชนหนองใหญ่

#### แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดในการดำเนินการอบรมเชิงปฏิบัติการ จากรูปแบบการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยอย่างบูรณาการ ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของครูและผู้ปกครอง ประเมินความรู้ ทักษะ และทัศนคติก่อนและหลังการอบรม และประเมินความพึงพอใจหลังการอบรม นำสู่กรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 1



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

### วิธีดำเนินการวิจัย

1. ดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยใช้วิธีสนทนากลุ่ม การอบรมเชิงปฏิบัติการการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

1.1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูและผู้ปกครอง เด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาการเด็กปฐมวัย ชุมชนหนองใหญ่ จังหวัดขอนแก่น จำนวน 38 คน

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1) เครื่องมือวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แนวทางการสนทนากลุ่ม แบบสังเกต

2) เครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบประเมินความรู้ ทักษะปฏิบัติ และทัศนคติ และแบบประเมินความพึงพอใจในการดำเนินโครงการ แบบ Rating Scale 5 ระดับ

เกณฑ์รายละเอียดการแปลผล ดังนี้

คะแนน 4.51- 5.00 มีความรู้ ทักษะ ทักษะ ทัศนคติ ระดับดีมากที่สุด

คะแนน 3.51- 4.50 มีความรู้ ทักษะ ทักษะ ทัศนคติ ระดับมาก

คะแนน 2.51- 3.50 มีความรู้ ทักษะ ทักษะ ทัศนคติ ระดับปานกลาง

คะแนน 1.51- 2.50 มีความรู้ ทักษะ ทักษะ ทัศนคติ ระดับน้อย

คะแนน 1.00 - 1.50 มีความรู้ ทักษะ ทักษะ ทัศนคติ ระดับน้อยที่สุด

### 2. การหาคุณภาพของเครื่องมือ

2.1 การหาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ผู้วิจัยนำโครงการเชิงปฏิบัติการที่พัฒนาขึ้น ให้

ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และข้อคำถามในแบบทดสอบความรู้ก่อนและหลังการให้ ความรู้ และข้อรายการการสังเกตพฤติกรรมการปฏิบัติเพื่อ ป้องกันตนเองของนักเรียน นำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Item-Objective Congruence Index : IOC ผลการวัดค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของคำถามมีค่าอยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 ซึ่งมีค่า ความตรงเชิงเนื้อหาใช้ได้

2.2 การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบทดสอบความรู้ และแบบประเมินความพึง พงใจที่สร้างขึ้นมาและปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปทดลองใช้ จำนวน 30 ชุด กับกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับ กลุ่มที่ทำการศึกษา จากนั้นจึงนำมาทดสอบความเชื่อมั่น ของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.78 และแบบประเมิน ความพึงพอใจในการเข้าร่วมโครงการ เท่ากับ 0.82

2.3 การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลเชิงปริมาณใช้ สถิติเชิงพรรณนา ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน และข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา

### ผลการวิจัย

#### 1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 26 คน (ร้อยละ 68.42) และรองลงมาเป็นเพศชาย จำนวน 12 คน (ร้อยละ 31.58) ส่วนใหญ่อายุ 41-50 ปีจำนวน 17 คน (ร้อยละ 47.74) ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น จำนวน 13 คน (ร้อยละ 34.21) ส่วนใหญ่สถานะ ผู้ปกครอง จำนวน 34 คน (ร้อยละ 89.47) ครูจำนวน 4 คน (ร้อยละ 10.53) ดังตารางที่ 1



ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง (N=38 คน)

ข้อมูลทั่วไป		จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ	ชาย	12	31.58
	หญิง	26	68.42
2. อายุ	20-30 ปี	5	13.16
	31-40 ปี	16	42.11
	41-50 ปี	17	47.74
	51-60 ปี	0	0.00
	61 ปีขึ้นไป	0	0.00
3. ระดับการศึกษา	ประถมต้น (ป. 4)	5	13.16
	ประถมปลาย (ป. 6)	3	7.89
	มัธยมต้น	13	34.21
	มัธยมปลาย	12	31.58
	ปวช.	5	13.16
	ปวส.	0	0.00
	ปริญญาตรี	0	0.00
4. กลุ่มตัวอย่าง	ผู้ปกครอง	34	89.47
	ครู	4	10.53

## 2. สภาพการเฝ้าระวังและการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาการเด็กปฐมวัยชุมชนหนองใหญ่ จังหวัดขอนแก่น

จากการการสนทนากลุ่มกับครู ศูนย์พัฒนาการเด็กปฐมวัยชุมชนหนองใหญ่ จังหวัดขอนแก่น พบว่า สภาพการเฝ้าระวังและการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาการเด็กปฐมวัยชุมชนหนองใหญ่ จังหวัดขอนแก่น มีนโยบายและการวางแผนในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยตามแผนยุทธศาสตร์ด้านสาธารณสุข ของเทศบาลนครขอนแก่น อย่างชัดเจน นำสู่การปฏิบัติในศูนย์พัฒนาเด็กฯ อย่างเป็นรูปธรรม แต่ยังมีขาดการติดตามอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากการเฝ้าระวังต้องสร้างความตระหนักถึงความสำคัญกับผู้ปกครอง และต้องมีการติดตาม มีส่วนร่วมกับผู้ปกครองอย่างต่อเนื่อง

### 2.1 ด้านสภาพความเป็นจริงของการปฏิบัติงานด้านการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

พบว่าปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานเฝ้าระวังและการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย คือความไม่ต่อเนื่อง การส่งต่อข้อมูลระหว่างผู้ปกครอง กับครูไม่ต่อเนื่อง และไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ซึ่งเกิดจากสภาพการทำงานของผู้ปกครองที่ไม่สอดคล้องกับเวลาในการรับรู้เกี่ยวกับการเฝ้าระวังและการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ซึ่งต้องอาศัยการอบรมและพัฒนาความรู้ ทักษะ สำหรับผู้ปกครองอย่างต่อเนื่อง

### 2.2 ความคาดหวังการเฝ้าระวัง และพัฒนาการเด็กปฐมวัย

พบว่าครูในศูนย์พัฒนาการเด็กปฐมวัยชุมชนหนองใหญ่ ต้องการให้มีการอบรมความรู้ และพัฒนาทักษะการพัฒนาการเด็กปฐมวัย เพื่อสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการกระตุ้นพัฒนาการเด็ก และเกิดความร่วมมือ มีการสื่อสารระหว่างครูและผู้ปกครองอย่างมีประสิทธิภาพ

### 2.3 รูปแบบการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยแบบบูรณาการ ศูนย์พัฒนาการเด็กปฐมวัยชุมชนหนองใหญ่ จังหวัดขอนแก่น

จากการการสนทนากลุ่มกับกลุ่มเป้าหมาย ผู้วิจัยได้สรุปรูปแบบการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยแบบบูรณาการ ศูนย์พัฒนาการเด็กปฐมวัยชุมชนหนองใหญ่ จังหวัดขอนแก่น ที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย การอบรมเชิงปฏิบัติการการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยแบบบูรณาการ ประกอบด้วย การให้ความรู้เรื่องพัฒนาการเด็กปฐมวัย การฝึกปฏิบัติการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย และ การสะท้อนคิดของผู้เข้าอบรมเพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง โดยกระบวนการอบรมใช้กระบวนการคุณภาพ PDCA ซึ่งสามารถสรุปรายละเอียดตามกระบวนการ PDCA ได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 รายละเอียดการอบรมเชิงปฏิบัติการตามกระบวนการ PDCA

กระบวนการ	รายละเอียดการดำเนินงาน	ผลการดำเนินงาน	สิ่งที่ต้องปรับปรุง												
P: Plan	<p>-เสนอโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อขอทุนจากกองทุนเทศบาลนครขอนแก่น</p> <p>-ประสานการดำเนินงานศูนย์บริการสุขภาพที่ 5 ชุมชนหนองใหญ่</p> <p>-ประสานงานศูนย์พัฒนาเด็กปฐมวัย ชุมชนหนองใหญ่</p> <p>-ผู้วิจัยเตรียมการอบรมโดยทบทวนสรุปความรู้ ทักษะเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กปฐมวัย กระเป๋า DSPM เอกสารความรู้ คู่มือ DSPM และแบบประเมินความรู้ ทักษะ ทิศนคติ และแบบประเมินความพึงพอใจ</p>	<p>-ได้รับการอนุมัติโครงการจากกองทุนเทศบาลนครขอนแก่น</p> <p>-ผู้อำนวยการศูนย์บริการสุขภาพที่ 5 รับทราบและประสานงานกับทีมสุขภาพในการดูแลเด็กปฐมวัย อาสาสมัครสาธารณสุข และศูนย์พัฒนาเด็กปฐมวัย เพื่อร่วมการดำเนินโครงการ</p> <p>-ครู ของศูนย์ฯ มีส่วนร่วมในการเตรียมการอบรม โดยให้ข้อมูลสภาพที่เป็นจริง และความคาดหวังของโครงการ</p> <p>-ประสานงานนักหมายผู้ปกครองและเด็กกลุ่มเป้าหมาย</p> <p>-เตรียมสถานที่ ขึ้นตอนในการดำเนินการอบรม</p> <p>-ได้เอกสารความรู้ คู่มือ DSPM แบบประเมินผลการอบรม</p> <p>-ผู้วิจัยเตรียมพร้อมการสาธิตขั้นตอนในการประเมินพัฒนาการและกระตุ้นพัฒนาการเด็กปฐมวัย</p> 	<p>-ไม่มี</p> <p>-ไม่มี</p> <p>-ไม่มี</p> <p>-ไม่มี</p>												
D: Do	<p>-ดำเนินการอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยแบบบูรณาการ ศูนย์พัฒนาการเด็กเล็กชุมชนบ้านหนองใหญ่ จังหวัดขอนแก่น วันที่ 21 ตุลาคม 2563</p>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>เวลา</th> <th>กิจกรรม</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>08.00-08.30</td> <td>ลงทะเบียน</td> </tr> <tr> <td>08.30-09.00</td> <td>พิธีเปิดการอบรม</td> </tr> <tr> <td>09.00-09.30</td> <td>ความรู้เรื่อง ความสำคัญการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย</td> </tr> <tr> <td>09.30-10.15</td> <td>อบรมเชิงปฏิบัติการ การเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยแบบบูรณาการ</td> </tr> <tr> <td>10.15-10.30</td> <td>พักรับประทานอาหารว่าง</td> </tr> </tbody> </table>	เวลา	กิจกรรม	08.00-08.30	ลงทะเบียน	08.30-09.00	พิธีเปิดการอบรม	09.00-09.30	ความรู้เรื่อง ความสำคัญการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย	09.30-10.15	อบรมเชิงปฏิบัติการ การเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยแบบบูรณาการ	10.15-10.30	พักรับประทานอาหารว่าง	ไม่มี
เวลา	กิจกรรม														
08.00-08.30	ลงทะเบียน														
08.30-09.00	พิธีเปิดการอบรม														
09.00-09.30	ความรู้เรื่อง ความสำคัญการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย														
09.30-10.15	อบรมเชิงปฏิบัติการ การเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยแบบบูรณาการ														
10.15-10.30	พักรับประทานอาหารว่าง														

กระบวนการ	รายละเอียดการดำเนินงาน	ผลการดำเนินงาน	สิ่งที่ต้องปรับปรุง								
		<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 15%; text-align: center;">11.15-12.00</td> <td>สาธิตและปฏิบัติการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยแบบบูรณาการ</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">12.00-13.00</td> <td>รับประทานอาหารกลางวัน</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">13.00-13.30</td> <td>ตอบข้อซักถามสะท้อนคิดการอบรม</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">13.30-14.00</td> <td>ทดสอบปฏิบัติหลังอบรมประเมินความพึงพอใจต่อการอบรม</td> </tr> </table> 	11.15-12.00	สาธิตและปฏิบัติการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยแบบบูรณาการ	12.00-13.00	รับประทานอาหารกลางวัน	13.00-13.30	ตอบข้อซักถามสะท้อนคิดการอบรม	13.30-14.00	ทดสอบปฏิบัติหลังอบรมประเมินความพึงพอใจต่อการอบรม	
11.15-12.00	สาธิตและปฏิบัติการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยแบบบูรณาการ										
12.00-13.00	รับประทานอาหารกลางวัน										
13.00-13.30	ตอบข้อซักถามสะท้อนคิดการอบรม										
13.30-14.00	ทดสอบปฏิบัติหลังอบรมประเมินความพึงพอใจต่อการอบรม										
<p><b>C: Check</b></p>	<p>-ผู้วิจัย/วิทยากร ได้เข้าร่วมในกระบวนการอบรมเชิงปฏิบัติการโดยการแบ่งผู้เข้าอบรมเป็นกลุ่มย่อยดำเนินการสาธิต และฝึกปฏิบัติในระหว่างการปฏิบัติได้มีการตรวจสอบทำซ้ำในขั้นตอนที่ผู้เข้าอบรมยังปฏิบัติไม่ถูกต้อง</p> <p>-ผู้เข้าร่วมอบรมได้ประเมินผลความรู้ ทักษะ และทัศนคติ ก่อนและหลังการอบรม</p> <p>-ผู้เข้าอบรมได้ประเมินความพึงพอใจในการเข้าอบรม</p>	<p>-ผู้เข้ารับการอบรมได้ลงมือปฏิบัติและตรวจสอบความถูกต้องจากวิทยากร ตลอดทุกขั้นตอน</p> <p>-ผู้เข้าอบรมทำแบบประเมินความรู้ ทักษะ ทัศนคติ ก่อนและหลังการอบรม (ผลการประเมินในหัวข้อ 5.3)</p> <p>-ผู้เข้าอบรมทำแบบประเมินความพึงพอใจหลังเข้าอบรม (ผลการประเมินในหัวข้อ 5.4)</p>	<p>ไม่มี</p>								
<p><b>A: Act</b></p>	<p>-หลังการอบรม ผู้วิจัยสรุปผลการอบรม ค้นข้อมูลต่อ ครูและผู้ปกครอง ศูนย์พัฒนาเด็กปฐมวัย</p> <p>-นำเสนอรายงานสรุปโครงการต่อ กองทุนเทศบาล</p>	<p>-ครูและผู้ปกครอง เห็นความสำคัญ และมองเห็นประโยชน์จากการกระตุ้นพัฒนาการเด็กในระดับมาก</p> <p>-ครูและผู้ปกครองร่วมกันวางแผนกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็ก</p>	<p>-นำสู่การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างต่อเนื่อง</p>								

กระบวนการ	รายละเอียดการดำเนินงาน	ผลการดำเนินงาน	สิ่งที่ต้องปรับปรุง
	<p>-จัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ทุกชั้นเรียน โดยบูรณาการกับรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลเด็กและวัยรุ่น 1 โดยนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2563</p>	<p>-เด็กปฐมวัยมีความสุข และมีความสุขในการร่วมกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการ</p>  	

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า กระบวนการอบรมเชิงปฏิบัติการที่นำมาใช้ในการพัฒนารูปแบบเชิงบูรณาการที่มีส่วนร่วมของครู และผู้ปกครอง มีกระบวนการและขั้นตอนการดำเนินงานที่เป็นระบบ และมีประสิทธิภาพ โดยใช้กระบวนการคุณภาพ PDCA

**3. ผลการประเมินด้านความรู้ (Knowledge) ด้านทักษะปฏิบัติ (Skill) ด้านทัศนคติ (Attitude) โครงการ การพัฒนาการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยแบบบูรณาการ ศูนย์พัฒนาการเด็กเล็กชุมชนหนองใหญ่ จังหวัดขอนแก่น**

**3.1 ด้านความรู้** พบว่า ผู้เข้าอบรมมีความรู้หลังอบรมเพิ่มมากขึ้น นอกจากนั้นในข้อ 10 ที่เป็นคำถามเชิงลบ ผู้เข้าอบรมมีความรู้ที่ถูกต้องมากขึ้น โดยคะแนนหลังอบรมเห็นด้วยกับความรู้เชิงลบ น้อยลง ดังนี้ ข้อ 10 เด็กอายุ 3 ปี มารดาพาไปห้างสรรพสินค้า นอนร้องตื่นไปมาเมื่อ

อยากได้ของเล่น มารดารีบไปปลอบและซื้อของเล่นให้ คะแนนหลังการอบรมเห็นด้วย ระดับน้อย ( $\bar{X} = 2.35$ , S.D.=1.41) เนื่องจากเป็นความรู้ที่ไม่เหมาะสม

**3.2 ด้านทักษะ** พบว่า ผู้เข้าอบรมมีทักษะการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยหลังอบรมเพิ่มมากขึ้น

**3.3 ด้านทัศนคติ** พบว่า ผู้เข้าอบรมมีทัศนคติต่อการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยหลังอบรมเพิ่มมากขึ้น นอกจากนั้นในข้อ 10 ที่เป็นคำถามเชิงลบ ผู้เข้าอบรมมีทัศนคติที่เหมาะสมมากขึ้น โดยคะแนนหลังอบรมเห็นด้วยกับทัศนคติเชิงลบ น้อยลง ดังนี้ ข้อ 19 เด็กทุกคนสามารถเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ได้ตามธรรมชาติไม่จำเป็นต้องส่งเสริมหรือกระตุ้นพัฒนาการ คะแนนหลังการอบรมเห็นด้วย ระดับน้อย ( $\bar{X} = 2.20$ , S.D.=1.51) เนื่องจากเป็นทัศนคติที่ไม่เหมาะสม รายละเอียด ดังตารางที่ 3



ตารางที่ 3 ผลการประเมินความรู้ ทักษะปฏิบัติ ทัศนคติ ก่อนและหลังอบรม

การประเมินผล		ก่อนอบรม			หลังอบรม		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
<b>ด้านความรู้ (Knowledge)</b>							
1.	เด็กปฐมวัยหรือช่วงขวบปีแรกๆ ของชีวิต เป็นช่วงเวลาของการพัฒนาที่สำคัญที่สุดในชีวิตของเด็ก	3.90	1.33	มาก	4.28	0.82	มาก
2.	พัฒนาการของเด็กปฐมวัยจะมีพัฒนาการอย่างรวดเร็วทั้งทางสมอง การใช้ภาษา ทักษะทางสังคม ทางอารมณ์ และการเคลื่อนไหว	4.07	1.30	มาก	4.43	0.78	มาก
3.	พัฒนาการเด็กปฐมวัยเป็นโอกาสทองครั้งเดียวในชีวิต	3.95	1.12	มาก	4.30	0.88	มาก
4.	พัฒนาการเด็กปฐมวัยมีทั้งหมด 5 ด้าน การเคลื่อนไหว ร่างกาย สติปัญญา ภาษา สังคม และอารมณ์	4.12	0.99	มาก	4.40	0.81	มาก
5.	โภชนาการสำคัญที่สุดในการส่งเสริมพัฒนาการ	4.12	0.93	มาก	4.48	0.64	มาก
6.	การส่งเสริมพัฒนาการถ้าเด็กมีพัฒนาการปกติไม่จำเป็นต้องกระตุ้นหรือส่งเสริมพัฒนาการอีก	4.39	0.77	มาก	4.45	0.75	มาก
7.	เด็กอายุ 0-2 ปีไม่ควรให้ดูสื่อโซเชียลเพราะมีความเสี่ยงสูง	4.07	1.20	มาก	4.28	0.85	มาก
8.	ครูมีบทบาทสำคัญที่สุดในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กให้เป็นไปตามวัย	3.98	1.51	มาก	4.48	0.82	มาก
9.	เด็กปฐมวัยต้องได้รับการส่งเสริมและกระตุ้นพัฒนาการทุกคน	4.39	1.13	มาก	4.50	0.78	มาก
10*	เด็กอายุ 3 ปี มารดาพาไปห้างสรรพสินค้า นอนร้องตื่นไปมาเมื่ออยากได้ของเล่น มารดารีบไปลอบและซื้อของเล่นให้	3.34	1.65	ปานกลาง	2.35	1.41	น้อย*
<b>ด้านทักษะปฏิบัติ (Skill)</b>							
11	การประเมินพัฒนาการถ้าไม่แม่นยำอาจทำให้การแปลผลผิดพลาดได้	4.15	1.25	มาก	4.10	1.15	มากที่สุด
12	มีความรู้ความเข้าใจในการประเมินพัฒนาการโดยใช้เครื่องมือ DSPM	3.05	1.60	ปานกลาง	4.55	0.64	มาก
13	มีความมั่นใจในการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย	3.49	1.28	ปานกลาง	4.35	1.00	มาก
14	สามารถให้คำแนะนำผู้ปกครอง หรือบุคคลอื่นๆได้เกี่ยวกับการส่งเสริมและกระตุ้นพัฒนาการ	3.15	1.38	ปานกลาง	4.35	1.06	มาก
15	สามารถจัดกิจกรรมการเล่นเพื่อส่งเสริมพัฒนาการได้อย่างเหมาะสม	4.02	1.46	มาก	4.48	0.57	มาก
<b>ด้านทัศนคติ (Attitude)</b>							
16	ผู้ปกครองมีบทบาทสำคัญที่สุดในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กให้เป็นไปตามวัย	4.63	0.92	มากที่สุด	4.68	1.03	มากที่สุด
17	ครู และผู้ปกครองต้องเป็นคนใจเย็น มีความรัก ความเมตตา กรุณา เป็นที่พึ่งให้เด็ก ดูแลให้ปลอดภัย และคอยให้กำลังใจเด็กเสมอ	4.73	0.81	มากที่สุด	4.43	0.58	มาก

การประเมินผล		ก่อนอบรม			หลังอบรม		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
18	ครูและผู้ปกครองไม่ควรใช้ความรุนแรงกับเด็กทุกกรณี	4.00	1.39	มาก	4.78	0.58	มากที่สุด
19*	เด็กทุกคนสามารถเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ได้ตามธรรมชาติ ไม่จำเป็นต้องส่งเสริมหรือกระตุ้นพัฒนาการ	3.98	1.37	มาก	2.20	1.51	น้อย*
20	พัฒนาการของเด็กแต่ละคนไม่เหมือนกัน	4.49	1.17	มาก	4.70	0.69	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า เมื่อผู้เข้าอบรมได้รับความรู้ ฝึกปฏิบัติ อย่างถูกต้อง ส่งผลให้เกิดทัศนคติที่ดี ต่อการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

**4. ความพึงพอใจการเข้าร่วมโครงการการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยแบบบูรณาการ ศูนย์พัฒนาการเด็กเล็กชุมชนหนองใหญ่ จังหวัดขอนแก่น**  
พบว่าผู้เข้าอบรมได้แก่ ครูและผู้ปกครอง ศูนย์พัฒนาการเด็กเล็กชุมชนหนองใหญ่ จังหวัดขอนแก่น

มีความพึงพอใจในการเข้าร่วมโครงการภาพรวม ระดับมากที่สุด ( $\bar{X}$ =4.67, S.D.=0.23) หากจำแนกรายด้านพบว่าผู้เข้าร่วมอบรมมีความพึงพอใจด้านผลที่ได้จากโครงการมากที่สุด ( $\bar{X}$ =5.00, S.D.=0.23) รองลงมาคือ ด้านวิทยากร ( $\bar{X}$ =4.94, S.D.=0.08) ด้านวัตถุประสงค์โครงการ ( $\bar{X}$ =4.70, S.D.=0.29) สิ่งอำนวยความสะดวก ( $\bar{X}$ =4.45, S.D.=0.09) และ ด้านกระบวนการและขั้นตอนในการดำเนินงาน ( $\bar{X}$ =4.23, S.D.=0.14) ตามลำดับ ดังตารางที่ 4

**ตารางที่ 4** ความพึงพอใจการเข้าร่วมโครงการการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยแบบบูรณาการ ในศูนย์พัฒนาการเด็กเล็กชุมชนหนองใหญ่ จังหวัดขอนแก่น

รายการประเมิน (N=38)	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
<b>1. กระบวนการและขั้นตอนในการดำเนินงาน</b>			
1.1 การจัดกิจกรรมในโครงการวิจัย	4.30	0.68	มาก
1.2 ความเหมาะสมของรูปแบบการจัดกิจกรรม	4.33	0.61	มาก
1.3 การจัดกิจกรรมเหมาะสมกับเวลาและโอกาส	4.17	0.66	มาก
1.4 ความพร้อมเพรียงของคณะทำงาน	4.13	0.92	มาก
<b>รวม</b>	<b>4.23</b>	<b>0.14</b>	<b>มาก</b>
<b>2. วัตถุประสงค์ของโครงการ</b>			
2.1 ความรู้พื้นฐานด้านพัฒนาการเด็ก การกระตุ้นส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย คำแนะนำสำหรับผู้ปกครองในการส่งเสริมกระตุ้นพัฒนาการเด็กปฐมวัย	4.63	0.65	มากที่สุด
2.2 ความรู้พื้นฐานด้านพัฒนาการเด็ก การกระตุ้นส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย คำแนะนำสำหรับผู้ปกครองในการส่งเสริมกระตุ้นพัฒนาการเด็กปฐมวัย	4.96	0.25	มากที่สุด
2.3 สามารถนำความรู้ด้านการประเมินพัฒนาการ การกระตุ้นส่งเสริมพัฒนาการไปถ่ายทอดให้บุคคลอื่นได้	4.52	0.81	มากที่สุด
<b>รวม</b>	<b>4.70</b>	<b>0.29</b>	<b>มากที่สุด</b>
<b>3. วิทยากร</b>			
3.1 มีความรู้ความเข้าใจในหัวข้อที่บรรยาย	4.91	0.37	มากที่สุด
3.2 มีประสบการณ์ตรงและสามารถถ่ายทอดความรู้ได้อย่างสมบูรณ์แบบ	4.98	0.32	มากที่สุด



รายการประเมิน (N=38)	$\bar{x}$	S.D.	การแปลผล
3.3 เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมโครงการได้ซักถาม และตอบคำถามหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรม	4.83	0.46	มากที่สุด
3.4 4 เนื้อหาสาระที่บรรยาย ให้ความรู้ได้ตรงกับสิ่งที่ต้องการ	5.00	0.25	มากที่สุด
3.5 การจัดกิจกรรม ให้เกียรติและเห็นความสำคัญของผู้เข้าร่วมโครงการ	5.00	0.37	มากที่สุด
<b>รวม</b>	<b>4.94</b>	<b>0.08</b>	<b>มากที่สุด</b>
<b>4. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก</b>			
4.1 มีความพร้อมด้านสื่อโสตทัศนูปกรณ์ อาทิ ความสว่างของจอภาพ โปรเจคเตอร์ ไมโครโฟน	4.41	0.74	มาก
4.2 ความเหมาะสมของสถานที่	4.39	0.91	มาก
4.3 การติดต่อประสานงานกับวิทยากรหรือผู้วิจัย	4.56	0.77	มากที่สุด
<b>รวม</b>	<b>4.45</b>	<b>0.09</b>	<b>มาก</b>
<b>5. ผลที่ได้จากโครงการ</b>			
5.1 ความประทับใจต่อโครงการ	5.00	0.67	มากที่สุด
5.2 ท่านได้ประโยชน์ในการเข้าร่วมโครงการ ทำให้ท่านมีความรู้และเข้าใจด้านพัฒนาการเด็กปฐมวัยมากขึ้น	5.00	0.50	มากที่สุด
5.3 ท่านรู้สึกเป็นเกียรติและภาคภูมิใจที่ได้เข้าร่วมโครงการในครั้งนี้	5.00	0.21	มากที่สุด
<b>รวม</b>	<b>5.00</b>	<b>0.23</b>	<b>มากที่สุด</b>
<b>ภาพรวม</b>	<b>4.67</b>	<b>0.23</b>	<b>มากที่สุด</b>

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่า การอบรมเชิงปฏิบัติการการเฝ้าระวังและการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กปฐมวัย ชุมชนหนองใหญ่ จังหวัดขอนแก่น มีกระบวนการอบรมที่เกิดผลทำให้ผู้เข้าอบรมมีความพึงพอใจระดับมากที่สุด

#### การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยแบบบูรณาการ ศูนย์พัฒนาเด็กปฐมวัยชุมชนหนองใหญ่ จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. สภาพการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กปฐมวัย ชุมชนหนองใหญ่ จังหวัดขอนแก่น จากผลการวิจัยพบว่า ศูนย์พัฒนาพัฒนาการเด็กปฐมวัยฯ มีการวางแผนงานและดำเนินการตามมาตรฐานและตัวชี้วัดคุณภาพระดับกระทรวง ทั้ง 5 ตัวบ่งชี้ได้แก่ การคัดกรองพัฒนาการเด็ก เด็กพัฒนาการสงสัยล่าช้า เด็กพัฒนาการสงสัยล่าช้าต้องได้รับการติดตาม เด็ก

พัฒนาการสมวัย และเด็กพัฒนาการล่าช้า (Health KPI, (2564) แต่ยังคงขาดความต่อเนื่องเชื่อมโยงกับผู้ปกครอง เนื่องจากสภาพความเป็นอยู่ของผู้ปกครองที่ส่วนใหญ่ต้องทำงานค้าขาย จึงใช้เวลาได้ไม่มากนักกับการเฝ้าระวัง และส่งเสริมพัฒนาการเด็กอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับการศึกษาของ เยาวรัตน์ รัตนันต์ (2557) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพัฒนาการเด็กปฐมวัยไทย เขตสุขภาพที่ 8 พบว่า ปัจจัยแวดล้อม ด้านอายุและอาชีพของผู้ดูแลเด็ก การเล่นกับเด็ก เป็น ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพัฒนาการของเด็ก ซึ่งผลการวิจัย พบว่า เด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูจากผู้ดูแลเด็กที่อายุ 16-19 ปีมีพัฒนาการสงสัยล่าช้ามากที่สุด และเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูจากผู้ดูแลเด็กที่อายุ 20-39 ปีมีพัฒนาการสงสัยล่าช้าน้อยที่สุด โดยเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูจากผู้ดูแลเด็กที่อายุ 16-19 ปีมีความเสี่ยงต่อพัฒนาการสงสัยล่าช้ามากกว่าเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูจากผู้ดูแลเด็กที่อายุ 20-39 ปี 2.2 เท่า เด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูจากผู้ดูแลเด็กที่อายุ 40-59 ปี และ 60 ปีขึ้นไป มีความเสี่ยงต่อพัฒนาการสงสัยล่าช้ามากกว่าเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูจากผู้ดูแลเด็กที่อายุ 20-39 ปี 1.4 เท่า<sup>9</sup> จาก

การศึกษาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การเลี้ยงดูเด็กต้องอาศัยผู้ดูแลที่มีความรู้ ทักษะ และวิสัยทัศน์ที่เหมาะสม สามารถเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการอย่างจริงจัง ดังนั้นการอบรมเชิงปฏิบัติการที่เน้นการมีส่วนร่วมของศูนย์พัฒนาเด็กปฐมวัย กับผู้ปกครองจึงมีความสำคัญ และต้องมีการวางแผนในการพัฒนาอย่างเป็นระบบและสม่ำเสมอ ที่ด้าน Re-Skill และ Up-skill

2. การออกแบบการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาการเด็กเล็กชุมชนหนองใหญ่ จากผลการวิจัยพบว่าการอบรมเชิงปฏิบัติการที่อาศัยกระบวนการคุณภาพ PDCA เน้นการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และบูรณาการทุกภาคส่วนตั้งแต่ระดับนโยบายระดับปฏิบัติการ และระดับศูนย์พัฒนาเด็กปฐมวัย จะสะท้อนให้เห็นถึงความร่วมมือ และตระหนักถึงความสำคัญของคุณภาพเด็กไทยที่ต้องได้รับการพัฒนา ตั้งแต่ 0-5 ปี ที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข ปี 2564 ที่กำหนดตัวชี้วัดไว้ว่าร้อยละของเด็กอายุ 0 - 5 ปี ทั้งหมดตามช่วงอายุที่กำหนดมีพัฒนาการสมวัย ร้อยละ 85 ร้อยละของเด็กอายุ 0 - 5 ปี สูงดีสมส่วนร้อยละ 62 เด็กไทยมีระดับสติปัญญาเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 100 ตัวชี้วัดย่อย ร้อยละของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการคัดกรองแล้วพบว่า มีพัฒนาการล่าช้าได้รับการกระตุ้น พัฒนาการด้วยเครื่องมือมาตรฐานระดับสติปัญญาเฉลี่ยร้อยละไม่ต่ำกว่า 100 ร้อยละ 70 และร้อยละของเด็กอายุ 6 - 14 ปี สูงดีสมส่วน ร้อยละ 67 (กระทรวงสาธารณสุข, 2564)

3. การเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยแบบบูรณาการ ศูนย์พัฒนาการเด็กปฐมวัยชุมชนหนองใหญ่ จังหวัดขอนแก่น เกิดจากการศึกษาสภาพความต้องการการพัฒนาความเป็นขอนแก่นสมาร์ทซิตี้ ที่ให้ความสำคัญกับ smart people ดังการศึกษาสภาพความต้องการจำเป็นการพัฒนาเป็นชุมชนอัจฉริยะ ของ สายัณห์ ฝาน้อย, ธีรรัตน์ เลิศวิทยากุล, วิณา อิศรางกูร ณ อยุธยา, โศภิชฐ์ นามขำ, ทิพวัลย์ ด่านสวัสดิกุล และ สวิตา อ่อนลอบ. (2563) พบว่า ทุกชุมชนของชุมชนหนองใหญ่เทศบาลนครขอนแก่น มีความต้องการการพัฒนาชุมชนอัจฉริยะด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพอนามัย เป็นอันดับหนึ่ง ซึ่งการเฝ้าระวังพัฒนาการเด็กปฐมวัยนับว่าเป็นการดูแลสุขภาพตั้งแต่ต้นทางชีวิตของมนุษย์ ด้านการส่งเสริมสุขภาพเพื่อมีคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในอนาคต

## สรุปและข้อเสนอแนะ

### 1. สรุปผล

การเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยแบบบูรณาการ ศูนย์พัฒนาการเด็กปฐมวัยชุมชนหนองใหญ่ จังหวัดขอนแก่น มีความสำคัญและต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เริ่มต้นจากครอบครัว ครูปฐมวัย ภาคสถาบันการศึกษา การดำเนินงานระดับชุมชน ระดับเขต ระดับจังหวัด และระดับนโยบายชาติ เพื่อสร้างเด็กไทยให้มีพัฒนาการที่สมวัย ซึ่งเป็นพลเมืองของโลกอย่างมีคุณภาพต่อไป นอกจากนั้นควรมีกิจกรรมที่กำกับติดตามการดำเนินงานการเฝ้าระวัง การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สอดคล้องกับตัวชี้วัดคุณภาพเด็กไทย

### 2. ข้อเสนอแนะ

#### 2.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) นำผลการวิจัยนี้รายงานต่อระดับพื้นที่บริการสาธารณสุข ที่ 5 ชุมชนหนองใหญ่ จังหวัดขอนแก่นเพื่อดำเนินการวางแผนและขยายโครงการ ให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนใกล้เคียง

2) นำผลการวิจัยนี้รายงานต่อเทศบาลนครขอนแก่นเพื่อ นำไปประยุกต์ใช้ในชุมชนอื่นที่มีสภาพปัญหาหรือบริบทใกล้เคียง

3) ติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงานด้านการเฝ้าระวัง และส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ชุมชนหนองใหญ่ จังหวัดขอนแก่น

#### 2.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ศึกษาแนวโน้มของพัฒนาการเด็กปฐมวัย ชุมชนหนองใหญ่ จังหวัดขอนแก่น

2) ศึกษาผลของตัวชี้วัดพัฒนาการเด็กปฐมวัยของจังหวัดขอนแก่น ตามนโยบายกระทรวงสาธารณสุข

3) ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อคุณภาพเด็กปฐมวัยด้านการเจริญเติบโตและพัฒนาการ

## กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงได้ดี ด้วยการได้รับทุนอุดหนุนการดำเนินโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กปฐมวัยชุมชนหนองใหญ่ การจากกองทุนเทศบาลนครขอนแก่น



ปีงบประมาณ 2563 และวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ที่กำหนดโอกาสทางการศึกษาที่ ว่า "วิทยาลัยเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของวิทยาลัย" ภายใต้การวิจัยการพัฒนา รูปแบบชุมชนอัจฉริยะเชิงพหุมิติ ชุมชนหนองใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น (ขอนแก่นสมาร์ตซิตี้) ขอบคุณเป็นอย่างสูงสำหรับศูนย์บริการสาธารณสุขที่ 5 อสม. ครูผู้ปกครอง และเด็กปฐมวัยที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาครั้งนี้

#### เอกสารอ้างอิง

1. สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2559). [https://hp.anamai.moph.go.th/more\\_news.php?cid=33&cid=33](https://hp.anamai.moph.go.th/more_news.php?cid=33&cid=33) เข้าถึงข้อมูล 31 สิงหาคม 2563.
2. Chuenta, C., Kaewsai, S., Saelim, S., & Kampa. P. (2018). Development of integrated surveillance and promotion of early childhood development in child care centers, Yasothon Province. **Community Health Development Quarterly: Khon Kaen University**, 6(2), 290-315. (in Thai)
3. สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน. (2557). <http://www.qlf.or.th/Home/Preload> เข้าถึงข้อมูล 31 สิงหาคม 2563.
4. สถาบันพัฒนาอนามัยเด็กแห่งชาติ กรมอนามัย (2560). <https://nich.anamai.moph.go.th> เข้าถึงข้อมูล 31 สิงหาคม 2563.
5. สำนักตรวจและประเมินผล สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2559) <http://dmsic.moph.go.th/index/detail/4819> เข้าถึงข้อมูล 31 สิงหาคม 2563.
6. Health KPI. (2564). <http://healthkpi.moph.go.th/kpi/kpi-list/view/?id=742> เข้าถึงข้อมูล 21 พฤษภาคม 2564.
7. เยาวรัตน์ รัตน์นันต์เยาวรัตน์ รัตน์นันต์เยาวรัตน์ รัตน์นันต์. (2557). ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพัฒนาการเด็กปฐมวัยไทย เขตสุขภาพที่ 8. (เอกสารอัดสำเนา)
8. กระทรวงสาธารณสุข. (2564). <https://www.ato.moph.go.th/sites/default/files/download>. เข้าถึงข้อมูล 21 พฤษภาคม 2564.
9. สายัณห์ พาน้อย, ธิดารัตน์ เลิศวิทยากุล, วิณา อิศรางกูร ณ อยุธยา, โศภิษฐ์ นามขำ, ทิพัทธ์ ต้านสวัสดิกุล และ สวิตา อ่อนลออ. (2563). สภาพความต้องการจำเป็นการพัฒนาเป็นชุมชนอัจฉริยะ. **วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย**. 10(2): เมษายน – มิถุนายน; 24-29.

การจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเพื่อพัฒนาสู่สถาบันการเงินชุมชนกองทุนหมู่บ้าน  
ในอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

Management of Village and Urban Community Fund for Developing to Community  
Financial Institutions in Nong Wua So District, Udon Thani Province

ธีรวัฒน์ หินแก้ว<sup>1</sup>,  
ชิตพล วิไลงาม<sup>2</sup>,  
สุชีรา บรรเลงรัมย์<sup>3</sup>

**บทคัดย่อ**

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการจัดการกองทุนหมู่บ้านเพื่อพัฒนาสู่สถาบันการเงินชุมชนกองทุนหมู่บ้านในอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี ประชากร จำนวน 800 คน และกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 260 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ One way ANOVA ผลการวิจัยพบว่า ประธานกองทุนและคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการกองทุนหมู่บ้านเพื่อพัฒนาสู่สถาบันการเงินชุมชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{x}$ =4.39) ด้านที่มากที่สุด ได้แก่ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก ( $\bar{x}$ =4.88) และด้านที่ต่ำสุด ได้แก่ด้านนโยบายเงินปันผล ( $\bar{x}$ =3.41) และเรียงจากมากไปน้อยดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก ( $\bar{x}$ =4.88) ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ของกองทุน ( $\bar{x}$ =4.70) ด้านภาวะผู้นำของประธานกองทุน ( $\bar{x}$ =4.59) และด้านนโยบายเงินปันผล ( $\bar{x}$ =3.41) และผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประธานและคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

**คำสำคัญ :** การบริหารจัดการ กองทุนหมู่บ้าน สถาบันการเงินชุมชน ด้านการมีส่วนร่วม

**Abstract**

The objectives of this research were to study and compare the management of village and urban community fund for developing to community financial institutions in Nong Wua So District, Udon Thani Province. The population of the study were 800 people and 260 has been selected to be a sample group. The research tools was Likert's 5 rating scales questionnaire. The data has been analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and one way ANOVA. The result revealed that the president and boards of the village and urban community fund showed opinions toward the management of village and urban community fund for developing to community financial institutions in overall aspect at high level ( $\bar{x}$ =4.39). The most side was members participation aspect ( $\bar{x}$ =4.88) and the lowest was dividend policy aspect ( $\bar{x}$ =3.41) and was subsequently arranged from higher to lower level as shown next. The members participation aspect ( $\bar{x}$ =4.88), the learning atmosphere aspect ( $\bar{x}$ =4.70), the fund president leadership aspect ( $\bar{x}$ =4.59), and the dividend policy aspect ( $\bar{x}$ =3.41). Therefore, the opinions comparison of the president and boards of the village and urban community fund were statistical significantly different at .05.

**Keywords:** management, village fund, community financial institution, participation

<sup>1,2</sup>อาจารย์ประจำภาควิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยพณิชยบัณฑิต

<sup>3</sup>อาจารย์ประจำสำนักวิชาศึกษาทั่วไป คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยพณิชยบัณฑิต



## บทนำ

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติเกิดจากนโยบายของรัฐบาลของพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ในปี พุทธศักราช 2544 สำหรับใช้เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองให้ประชาชนได้นำไปลงทุนสร้างอาชีพหรือขยายกิจการเพิ่มเติมจากเดิมและได้อยู่กับครอบครัวเป็นการช่วยลดค่าใช้จ่ายของครอบครัวอีกทางหนึ่งด้วยให้มีระเบียบวิธีปฏิบัติโดยให้จัดตั้งและคัดเลือกบุคคลภายในหมู่บ้านของตนเองขึ้นมาเป็นคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน เพื่อเข้ามาบริหารจัดการและมีการหมุนเวียนเปลี่ยนกันเข้ามาบริหารทุก 2 ปี ตามระเบียบของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เป็นการสร้างพื้นฐานของการรู้จักคิดเป็น ทำเป็น ตัดสินใจและแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง เกิดการเรียนรู้ที่จะพึ่งพาตนเองในสังคมของชุมชนทำให้สังคมระดับล่างมีความเข้มแข็ง และมีจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมเพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาหมู่บ้านให้ดีขึ้นซึ่งสอดคล้องกับสำนักนายกรัฐมนตรี (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2544) ที่กล่าวว่า การก่อตั้งกองทุนหมู่บ้านเพื่อให้เกิดแหล่งเงินทุนเวียนในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในหมู่บ้านและชุมชนเมืองซึ่งเป็นฐานรากหญ้า เป็นแหล่งเงินทุนในการลงทุนสร้างอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนและวิสาหกิจชุมชนเสริมสร้างสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่นของตนเอง โดยช่วยกันเป็นผู้กำหนดอนาคตมีการจัดการและเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชน เอกชน และส่วนราชการ เป็นการเกื้อกูลประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสให้มีโอกาส ส่วนกระบวนการที่จะช่วยให้กองทุนหมู่บ้านประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย ความพร้อมของประชาชนในหมู่บ้าน ประสบการณ์ในการบริหารจัดการของสังคมส่วนราชการจะเป็นผู้ให้การสนับสนุนในด้านวิชาการ ด้านวิธีการปฏิบัติ และประสานงานกำกับดูแลอยู่ภายนอก โดยมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อชี้วัดผลของประสิทธิภาพกองทุนทั้งในด้านเศรษฐกิจสังคมและการพึ่งพาตนเอง พัฒนาที่มุ่งสร้างกระบวนการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดความเข้าใจให้เป็นระบบในลักษณะของการบูรณาการ สนับสนุนให้เกิดเครือข่ายกองทุนในทุกระดับอย่างยั่งยืนและต่อเนื่อง ความหมาย สถาบันการเงินชุมชนหมายถึง สถาบันการเงินของชุมชนที่จัดตั้งขึ้นโดยกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อให้บริการทางการเงินที่สามารถตอบสนองความต้องการแก่ประชาชนในชุมชน ซึ่งขาดโอกาสในการเข้าถึงและใช้บริการทางการเงินของสถาบันการเงินทั่วไป ตามวัตถุประสงค์ หลักเกณฑ์ มาตรฐานและรูปแบบ ซึ่งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แห่งชาติกำหนดวัตถุประสงค์ เสริมสร้างวินัยทางการเงิน และให้คำปรึกษาทางการเงินแก่ชุมชน แหล่งเก็บออมเงินที่มีความมั่นคงปลอดภัยและมีผลตอบแทนที่เหมาะสมแหล่งเงินทุนเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและบรรเทาความเดือดร้อนทั้งในระดับบุคคล ครัวเรือน

ในภาวะที่ประเทศไทยประสบปัญหาด้านเศรษฐกิจได้ส่งผลกระทบต่อประชาชนโดยทั่วไปในพื้นที่ชนบทและชุมชนเมือง รัฐบาลจึงได้มีแนวคิดกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับรากหญ้า โดยการกำหนดนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เมื่อปี พ.ศ.2544 เพื่อมุ่งแก้ไขปัญหาความยากจนให้กับประชาชน โดยให้จัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งละ 1 ล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในชุมชนให้ประชาชนนำเงินไปลงทุนพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ลดรายจ่าย บรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน ซึ่งนโยบายดังกล่าวจึงเป็นเสมือนเครื่องมือในการพัฒนาคนและการเรียนรู้ นำไปสู่การเสริมสร้างความเข้มแข็งของหมู่บ้านและชุมชนเมือง (กรมการพัฒนาชุมชน, 2547:1) เป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตลอดระยะเวลาสิบกว่าปี นับจากการตั้งกองทุนหมู่บ้านตั้งแต่ปี 2544 มีทั้งกองทุนที่ประสบความสำเร็จสูงประมาณร้อยละ 20 กองทุนที่ประสบความสำเร็จตามมาตรฐานเฉลี่ย คือเงินล้านไม่หายไปไหน ร้อยละ 70 และกองทุนที่มีปัญหามีเพียงแค่อ้อยละ 10 (นที ขลิบทอง, 2554 :2) จากผลสำเร็จที่ผ่านมาของนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รัฐบาลได้มีการต่อยอดกองทุนด้วยการพัฒนาจากกองทุนหมู่บ้านที่มีความพร้อมไปสู่สถาบันการเงินชุมชนเพื่อให้โอกาสประชาชนเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้อย่างยั่งยืน โดยสถาบันการเงินชุมชนจัดเป็น Micro Finance ที่ให้บริการทางการเงินในรูปแบบการเงินรายย่อยแบบครบวงจร ซึ่ง Micro Finance ได้รับการยอมรับว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและลดปัญหาความยากจน (Shigeo Takenaka, 2006) โดยสถาบันการเงินชุมชนเป็นแหล่งเงินทุนและเงินออมที่มีความมั่นคง ปลอดภัย และมีผลตอบแทนที่เหมาะสมแก่ประชาชนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและบรรเทาความเดือดร้อนทั้งในระดับบุคคล ครัวเรือน และชุมชนอีกทั้งยังเสริมสร้างสวัสดิการและสวัสดิภาพของชุมชน เสริมสร้างวินัยทางการเงิน และให้คำปรึกษาทางการเงินแก่ชุมชนรวมถึงเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ร่วมกันในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน จึงถือว่าสถาบันการเงินชุมชนช่วยยกระดับ

คุณภาพชีวิตของคนในชุมชน ทำให้การประกอบอาชีพของประชาชนในท้องถิ่นเกิดความมั่นคงในระบบเศรษฐกิจและสังคมตั้งแต่ในระดับฐานราก รวมไปถึงเสริมสร้างความเข้มแข็งและความมั่นคงให้แก่ชุมชนอย่างยั่งยืน

การพัฒนากองทุนหมู่บ้านให้เป็นสถาบันการเงินชุมชนของอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี เพื่อพัฒนาระบบการเงินที่สนับสนุนเศรษฐกิจจากกองทุนหมู่บ้านที่มีความพร้อมสู่การเป็นธนาคารหมู่บ้านโดยแท้จริงที่ให้โอกาสเข้าถึงแหล่งทุนอย่างยั่งยืน ที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือระดับการศึกษาของประธานและคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน การจะบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านให้ประสบความสำเร็จนั้นส่วนหนึ่งมาจากระดับการศึกษา เพราะว่า การศึกษาทำให้ได้เรียนรู้ แสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง เรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งนั้นๆ เพื่อนำมาปฏิบัติได้จริง ดังเช่นเรียนรู้เกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านจนชำนาญและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงตามระเบียบข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้าน เป็นต้น และกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในอำเภอหนองวัวซอจากเหตุซอมีจำนวน 70 กองทุนจะมีกองทุนการจะพัฒนาสู่สถาบันการเงินชุมชนหรือธนาคารหมู่บ้านนั้นขึ้นอยู่กับความพร้อมของแต่ละกองทุน เพราะสถาบันการเงินชุมชนนั้นเพื่อให้บริการทางการเงินที่สามารถตอบสนองความต้องการแก่ประชาชนซึ่งขาดโอกาสในการเข้าถึงตามวัตถุประสงค์หลักเกณฑ์ มาตรฐานและรูปแบบ ซึ่งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยใครศึกษาการจัดการกองทุนหมู่บ้านเพื่อพัฒนาสู่สถาบันการเงินชุมชนกองทุนหมู่บ้านในอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน สร้างความมั่นคงและความยั่งยืนต่อชุมชนสืบไป

#### วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการกองทุนหมู่บ้านเพื่อพัฒนาสู่สถาบันการเงินชุมชนกองทุนหมู่บ้าน ในเขตอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านต่อการจัดการกองทุนหมู่บ้านเพื่อพัฒนาสู่สถาบันการเงินชุมชนกองทุนหมู่บ้าน ในอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามระดับการศึกษา

#### สมมติฐานการวิจัย

ประธานและคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการกองทุน

หมู่บ้านเพื่อพัฒนาสู่สถาบันการเงินชุมชนกองทุนหมู่บ้านในอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกัน

#### ขอบเขตการวิจัย

##### ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

**ประชากร** สำหรับประชากรในการวิจัยครั้งนี้ประกอบไปด้วยประธานและคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านในอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี ประกอบด้วย 8 ตำบล คือ 1. ตำบลหมากหญ้า จำนวน 8 หมู่บ้าน 2. ตำบลหนองอ้อ จำนวน 10 หมู่บ้าน 3. ตำบลอุบมุง จำนวน 10 หมู่บ้าน 4. ตำบลกุดหมากไฟ จำนวน 10 หมู่บ้าน 5. ตำบลน้ำพัน จำนวน 7 หมู่บ้าน 6. ตำบลหนองบัวบาน จำนวน 8 หมู่บ้าน 7. ตำบลโนนหวาย จำนวน 9 หมู่บ้าน และ 8. ตำบลหนองวัวซอ จำนวน 8 หมู่บ้าน

**กลุ่มตัวอย่าง** การสุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Non-probability Sampling) ได้แก่การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยสุ่มตัวอย่างจากประธานกองทุนหมู่บ้านและคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จำนวน 260 คน ของ Krejcie & Morgan (บุญชม ศรีสะอาด. 2554: 42-43) ซึ่งมีขั้นตอนการสุ่มตัวอย่าง ดังแสดงในตารางที่ 1

**ตารางที่ 1** จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามตำบล อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

ตำบล	จำนวนประชากร (คน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)
หมากหญ้า	142	30
หนองอ้อ	114	30
อุบมุง	120	30
กุดหมากไฟ	130	40
น้ำพัน	150	30
หนองบัวบาน	134	30
โนนหวาย	105	40
หนองวัวซอ	90	30
<b>รวม</b>	<b>800</b>	<b>260</b>

#### ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการวิจัยเรื่อง การจัดการกองทุนหมู่บ้านเพื่อพัฒนาสู่สถาบันการเงินชุมชนกองทุนหมู่บ้านในอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี ระยะเวลาในการทำวิจัยคือ เดือนมิถุนายน 2561 ถึง พฤษภาคม 2562



โดยอ้างอิงงานวิจัยของประไพ จุ้ยอ่วม (ประไพ จุ้ยอ่วม, 2551) ประกอบไปด้วย 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านภาวะผู้นำของประธานกองทุน

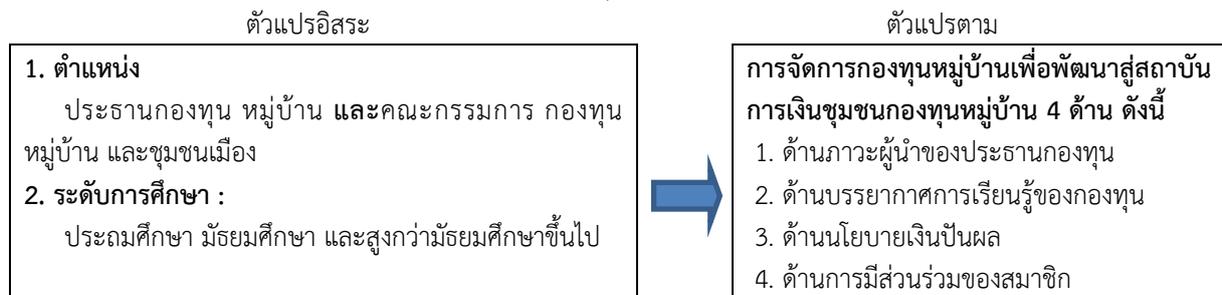
2. ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ของกองทุน

3. ด้านนโยบายเงินปันผล

4. ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก

### กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีกรอบแนวคิดในการวิจัย (ประไพ จุ้ยอ่วม, 2551) ดังภาพที่ 1



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

### วิธีดำเนินการวิจัย

#### เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่แบบสอบถาม โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของแบบสอบถาม ได้แก่ ประธานและคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นของประธานและคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ต (Likert Scale) 5 ระดับ ซึ่งให้ผู้ตอบเลือกตอบว่า เห็นด้วยระดับมากที่สุด เห็นด้วยระดับมาก เห็นด้วยระดับปานกลาง เห็นด้วยระดับน้อย เห็นด้วยระดับน้อยที่สุด สำหรับแบบสอบถามนั้นครอบคลุมเป็นไปตามวัตถุประสงค์จากการที่ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยง (Validity) ของแบบสอบถาม (I.O.C.) ค่า .60 ขึ้นไป ผู้เชี่ยวชาญด้านกองทุนหมู่บ้านจำนวน 2 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย จำนวน 2 คน

### สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ One way ANOVA

### ผลการวิจัย

ผลการศึกษาพบว่า ประธานกองทุนหมู่บ้านและคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในอำเภอหนองบัวซอ จังหวัดอุดรธานี จำนวน 260 คน โดยจำแนกข้อมูลทั่วไป ดังนี้ ระดับตำแหน่ง ประธานกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 26.29 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จำนวน 190 คน คิดเป็นร้อยละ 73.27 ด้านการศึกษา ระดับการศึกษา ประถมศึกษา จำนวน 220 คน คิดเป็นร้อยละ 84.61 ระดับการศึกษา มัธยมศึกษา จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 14.61 และระดับการศึกษา สูงกว่ามัธยมศึกษาขึ้นไป จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.77 ดังที่นำเสนอในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
สถานภาพ (ตำแหน่ง)		
ประธานกองทุนหมู่บ้าน	70	26.92
คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	190	73.07
การศึกษา		
ประถมศึกษา	220	84.61
มัธยมศึกษา	38	14.61
สูงกว่ามัธยมศึกษาขึ้นไป	2	0.77
<b>รวม</b>	<b>260</b>	<b>100</b>

ผลการศึกษาความคิดเห็นของประธานกองทุนและคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเกี่ยวกับการจัดการกองทุนหมู่บ้านเพื่อพัฒนาสู่สถาบันการเงิน

ชุมชนกองทุนหมู่บ้านในอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวม ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ภาพรวมผลการศึกษาความคิดเห็นของประธานกองทุนหมู่บ้านและคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{x}=4.39$ )

การจัดการกองทุนหมู่บ้านเพื่อพัฒนาสู่สถาบันการเงินชุมชนกองทุนหมู่บ้าน	อันดับที่	ประธานกองทุนหมู่บ้านและคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (n=260)		แปลผล
		$\bar{x}$	S.D.	
1.ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก	1	4.88	0.37	มากที่สุด
2.ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ของกองทุนหมู่บ้าน	2	4.70	0.39	มากที่สุด
3.ด้านภาวะผู้นำของประธานกองทุนหมู่บ้าน	3	4.59	0.51	มากที่สุด
4.ด้านนโยบายเงินปันผล	4	3.41	0.40	ปานกลาง
<b>รวมค่าเฉลี่ย</b>		<b>4.39</b>	<b>0.41</b>	<b>มาก</b>

#### 1. ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก

ผลจากการศึกษาด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก พบว่า ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของประธานกองทุนหมู่บ้านและคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{x}=4.88$ ) เรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ สมาชิกกองทุนส่วนใหญ่เข้าร่วมประชุมเป็นประจำ ( $\bar{x}=4.90$ ) สมาชิกกองทุนส่วนใหญ่มีการฝากเงินกับกองทุนอย่างสม่ำเสมอ ( $\bar{x}=4.90$ ) สมาชิก

กองทุนส่วนใหญ่เข้าร่วมในกิจกรรมการอบรมที่กองทุนได้จัดขึ้นเสมอ ( $\bar{x}=4.88$ ) สมาชิกกองทุนส่วนใหญ่ผิมนัดไม่ชำระหนี้ ( $\bar{x}=4.87$ ) สมาชิกกองทุนส่วนใหญ่เข้าใจนโยบายของกองทุนเป็นอย่างดี ( $\bar{x}=4.85$ ) สมาชิกกองทุนส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่างๆ ของกองทุนเป็นอย่างดี ( $\bar{x}=4.84$ ) สมาชิกกองทุนส่วนใหญ่ให้การสนับสนุนกิจกรรมของกองทุนเป็นอย่างดี ( $\bar{x}=4.68$ ) สมาชิกกองทุนส่วนใหญ่ได้มีโอกาสในการแสดงความคิดเห็นในการบริหารงานของกองทุนเสมอ ( $\bar{x}=4.33$ ) ดังแสดงในตารางที่ 4



ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของประธานกองทุนหมู่บ้านและคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองในอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

อันดับที่	ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก	ประธานและคณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน n=260		แปลผล
		$\bar{x}$	S.D.	
1	สมาชิกกองทุนส่วนใหญ่เข้าร่วมประชุมเป็นประจำ	4.90	0.33	มากที่สุด
2	สมาชิกกองทุนส่วนใหญ่มีการฝากเงินกับกองทุนอย่างสม่ำเสมอ	4.90	0.34	มากที่สุด
3	สมาชิกกองทุนส่วนใหญ่เข้าร่วมในกิจกรรมการอบรมที่กองทุนได้จัดขึ้นเสมอ	4.88	0.36	มากที่สุด
4	สมาชิกกองทุนส่วนใหญ่ผิคนัดไม่ชำระหนี้	4.87	0.41	มากที่สุด
5	สมาชิกกองทุนส่วนใหญ่เข้าใจนโยบายของกองทุนเป็นอย่างดี	4.85	0.47	มากที่สุด
6	สมาชิกกองทุนส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่างๆ ของกองทุนเป็นอย่างดี	4.84	0.53	มากที่สุด
7	สมาชิกกองทุนส่วนใหญ่ให้การสนับสนุนกิจกรรมของกองทุนเป็นอย่างดี	4.68	0.53	มากที่สุด
8	สมาชิกกองทุนส่วนใหญ่ได้มีโอกาสในการแสดงความคิดเห็นในการบริหารงานของกองทุนเสมอ	4.33	0.58	มาก
รวมค่าเฉลี่ย		4.88	0.37	มากที่สุด

## 2. ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ของกองทุนหมู่บ้าน

ผลจากการศึกษาด้านบรรยากาศการเรียนรู้ของกองทุนหมู่บ้าน พบว่า ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการกองทุนหมู่บ้าน เพื่อพัฒนาสู่สถาบันการเงินชุมชนของประธานกองทุนหมู่บ้านและคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{x}$ =4.70) เรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ คณะกรรมการกองทุนทุกคนสามารถทำงานร่วมกันได้เป็นอย่างดี ( $\bar{x}$ =4.92) การเรียนรู้ของคณะกรรมการกองทุนมีความสำคัญต่อการพัฒนากองทุนเพื่อเป็นธนาคารชุมชน ( $\bar{x}$ =4.91) คณะกรรมการมีส่วนร่วมในการบริหารงานของกองทุนเสมอ ( $\bar{x}$ =4.90) ถ้าภายในกองทุนไม่มีการเรียนรู้ที่

จะทำให้กองทุนมีความเสียหายในอนาคต ( $\bar{x}$ =4.90) ภายในกองทุน ท่านได้มีการพูดคุยถึงความล้มเหลวที่เกิดขึ้น ( $\bar{x}$ =4.89) การเรียนรู้ของคณะกรรมการกองทุนคือการลงทุนไม่ใช่ค่าใช้จ่าย ( $\bar{x}$ =4.87) คณะกรรมการกองทุนทุกคนทำงานร่วมกันได้เป็นอย่างดี ( $\bar{x}$ =4.87) คณะกรรมการกองทุนมีบทบาทสำคัญต่อกองทุน ( $\bar{x}$ =4.73) คณะกรรมการกองทุนได้มีโอกาสศึกษาดูงานกองทุนอื่นๆ ( $\bar{x}$ =4.72) คณะกรรมการกองทุนทุกคนมีข้อตกลงร่วมกันในการบริหารกองทุน ( $\bar{x}$ =4.68) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการทำงาน ( $\bar{x}$ =4.68) ในการประชุมแต่ละครั้งคณะกรรมการกองทุนทุกคนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นในการบริหารงาน ( $\bar{x}$ =4.68) คณะกรรมการกองทุนทุกคนมีเป้าหมายเดียวกันในการทำงาน ( $\bar{x}$ =4.68) ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการกองทุนหมู่บ้านเพื่อพัฒนาสู่สถาบันการเงินชุมชนของประธานกองทุนหมู่บ้านและคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

อันดับที่	ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ของกองทุนหมู่บ้าน	ประธานและคณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน n=260		แปลผล
		$\bar{x}$	S.D.	
1	คณะกรรมการกองทุนทุกคนสามารถทำงานร่วมกันได้เป็นอย่างดี	4.92	0.34	มากที่สุด
2	การเรียนรู้ของคณะกรรมการกองทุนมีความสำคัญต่อการพัฒนากองทุนเพื่อเป็นธนาคารชุมชน	4.91	0.32	มากที่สุด
3	คณะกรรมการมีส่วนร่วมในการบริหารงานของกองทุนเสมอ	4.90	0.33	มากที่สุด
4	ถ้าภายในกองทุนไม่มีการเรียนรู้จะทำให้กองทุนมีความเสียหายในอนาคต	4.90	0.38	มากที่สุด
5	ภายในกองทุน ท่านได้มีการพูดคุยถึงความล้มเหลวที่เกิดขึ้น	4.89	0.33	มากที่สุด
6	การเรียนรู้ของคณะกรรมการกองทุนคือการลงทุนไม่ใช่ค่าใช้จ่าย	4.87	0.38	มากที่สุด
7	คณะกรรมการกองทุนทุกคนทำงานร่วมกันได้เป็นอย่างดี	4.87	0.42	มากที่สุด
8	คณะกรรมการกองทุนมีบทบาทสำคัญต่อกองทุน	4.73	0.49	มากที่สุด
9	คณะกรรมการกองทุนได้มีโอกาสศึกษาดูงานกองทุนอื่นๆ	4.72	0.48	มากที่สุด
10	คณะกรรมการกองทุนทุกคนมีข้อตกลงร่วมกันในการบริหารกองทุน	4.68	0.52	มากที่สุด
11	คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการทำงาน	4.68	0.53	มากที่สุด
12	ในการประชุมแต่ละครั้งคณะกรรมการกองทุนทุกคนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นในการบริหารงาน	4.68	0.54	มากที่สุด
13	คณะกรรมการกองทุนทุกคนมีเป้าหมายเดียวกันในการทำงาน	4.68	0.56	มากที่สุด
รวมค่าเฉลี่ย		4.70	0.39	มากที่สุด

### 3. ด้านภาวะผู้นำของประธานกองทุนหมู่บ้าน

ผลจากการศึกษาความคิดเห็นด้านภาวะผู้นำของประธานกองทุนหมู่บ้าน พบว่า ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของประธานกองทุนหมู่บ้านและคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{x}$ =4.59) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ประธานกองทุนมีลักษณะการบริหารงานที่โปร่งใส ( $\bar{x}$ =4.87) ประธานกองทุนได้มีความแน่วแน่ในการพัฒนาหมู่บ้านด้วยการบริหารกองทุน ( $\bar{x}$ =4.83) ประธานกองทุนเข้าใจบทบาทกองทุนที่มีต่อการพัฒนาชุมชน ( $\bar{x}$ =4.75) ประธานกองทุนมีความตระหนัก

ในการกิจของกองทุนหมู่บ้านที่ต้องปฏิบัติต่อสมาชิก ( $\bar{x}$ =4.69) ประธานกองทุนมีความตระหนักในการกิจของกองทุนหมู่บ้านที่ต้องรับผิดชอบต่อการพัฒนาหมู่บ้าน ( $\bar{x}$ =4.69) ประธานกองทุนยึดมติของที่ประชุมสมาชิกกองทุนเป็นสำคัญ ( $\bar{x}$ =4.68) ท่านสามารถไว้วางใจการบริหารงานกองทุนภายใต้การบริหารของประธานกองทุน ( $\bar{x}$ =4.54) ประธานกองทุนมีความเข้าใจการบริหารกองทุนเป็นอย่างดี ( $\bar{x}$ =4.37) ประธานกองทุนมีความตั้งใจในการบริหารตามวัตถุประสงค์ของกองทุน ( $\bar{x}$ =4.37) ประธานกองทุนมีความรู้เรื่องกองทุนหมู่บ้านเป็นอย่างดี ( $\bar{x}$ =4.35) ดังแสดงในตารางที่ 6



ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของประธานและคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

อันดับที่	ด้านภาวะผู้นำของประธานกองทุนหมู่บ้าน	ประธานและคณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน n=260		แปลผล
		$\bar{x}$	S.D.	
1	ประธานกองทุนมีลักษณะการบริหารงานที่โปร่งใส	4.87	0.45	มากที่สุด
2	ประธานกองทุนได้มีความแน่วแน่ในการพัฒนาหมู่บ้านด้วยการบริหารกองทุน	4.83		มากที่สุด
3	ประธานกองทุนเข้าใจบทบาทกองทุนที่มีต่อการพัฒนาชุมชน	4.75	0.45	มากที่สุด
4	ประธานกองทุนมีความตระหนักในภารกิจของกองทุนหมู่บ้านที่ต้องปฏิบัติต่อสมาชิก	4.69	0.51	มากที่สุด
5	ประธานกองทุนมีความตระหนักในภารกิจของกองทุนหมู่บ้านที่ต้องรับผิดชอบต่อการพัฒนาหมู่บ้าน	4.69	0.56	มากที่สุด
6	ประธานกองทุนยึดมติของที่ประชุมสมาชิกกองทุนเป็นสำคัญ	4.68	0.57	มากที่สุด
7	ท่านสามารถไว้วางใจการบริหารงานกองทุนภายใต้การบริหารของประธานกองทุน	4.54	0.57	มากที่สุด
8	ประธานกองทุนมีความเข้าใจการบริหารกองทุนเป็นอย่างดี	4.37	0.79	มาก
9	ประธานกองทุนมีความตั้งใจในการบริหารตามวัตถุประสงค์ของกองทุน	4.37	0.79	มาก
10	ประธานกองทุนมีความรู้เรื่องกองทุนหมู่บ้านเป็นอย่างดี	4.35	0.80	มาก
รวมค่าเฉลี่ย		4.59	0.51	มากที่สุด

#### 4. ด้านนโยบายเงินปันผล

ผลจากการศึกษาความคิดเห็นด้านนโยบายเงินปันผล พบว่า ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของประธานกองทุนหมู่บ้านและคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ( $\bar{x}$ =3.41) เรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ การจัดสรรผลประโยชน์เป็นสวัสดิการแก่สมาชิกกองทุนหมู่บ้านและประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน ( $\bar{x}$ =4.89) นโยบายเงินปันผลเป็นทุนเพื่อสาธารณะประโยชน์ของหมู่บ้าน ( $\bar{x}$ =4.87) นโยบายเงินปัน

ผลเป็นเงินประกันความเสี่ยง ( $\bar{x}$ =4.63) นโยบายเงินปันผลอื่นๆ ตามที่คณะกรรมการกองทุนเห็นสมควร ( $\bar{x}$ =4.37) นโยบายเงินปันผลของกองทุนของท่านปันผลเป็นหุ้น ( $\bar{x}$ =3.97) นโยบายเงินปันผลเป็นเงินค่าตอบแทนคณะกรรมการ ( $\bar{x}$ =2.08) นโยบายเงินปันผลเป็นเงินเฉลี่ยคืนให้แก่สมาชิกผู้กู้ ( $\bar{x}$ =2.02) นโยบายเงินปันผลเป็นทุนเพื่อสมทบกองทุน ( $\bar{x}$ =1.97) นโยบายเงินปันผลเป็นค่าเครื่องเขียนแบบพิมพ์วัสดุครุภัณฑ์ ( $\bar{x}$ =1.90) ดังแสดงในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของประธานกองทุนหมู่บ้านและคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

อันดับที่	ด้านนโยบายเงินปันผล	ประธานและคณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน n=260		แปลผล
		$\bar{x}$	S.D.	
1	การจัดสรรผลประโยชน์เป็นสวัสดิการแก่สมาชิกกองทุนหมู่บ้านและประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน	4.89	0.36	มากที่สุด
2	นโยบายเงินปันผลเป็นทุนเพื่อสาธารณะประโยชน์ของหมู่บ้าน	4.87	0.41	มากที่สุด
3	นโยบายเงินปันผลเป็นเงินประกันความเสี่ยง	4.63	0.60	มากที่สุด
4	นโยบายเงินปันผลอื่นๆ ตามที่คณะกรรมการกองทุนเห็นสมควร	4.37	0.77	มาก
5	นโยบายเงินปันผลของกองทุนของท่านปันผลเป็นหุ้น	3.97	0.64	มาก
6	นโยบายเงินปันผลเป็นเงินค่าตอบแทนคณะกรรมการ	2.08	1.90	น้อย
7	นโยบายเงินปันผลเป็นเงินเฉลี่ยคืนให้แก่สมาชิกผู้กู้	2.02	1.66	น้อย
8	นโยบายเงินปันผลเป็นทุนเพื่อสมทบกองทุน	1.97	1.62	น้อย
9	นโยบายเงินปันผลเป็นค่าเครื่องเขียนแบบพิมพ์วัสดุครุภัณฑ์	1.90	1.58	น้อย
รวมค่าเฉลี่ย		3.41	0.40	ปานกลาง

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ ประธานและคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน จำแนกตามระดับการศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการกองทุนหมู่บ้านเพื่อพัฒนาสู่สถาบันการเงินชุมชนกองทุนหมู่บ้านโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านที่แตกต่างกัน

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำของประธานกองทุนหมู่บ้าน ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ของกองทุนหมู่บ้าน และด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก และยังพบอีกว่า ด้านนโยบายเงินปันผล ไม่แตกต่างกันดังแสดงในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 ผลการเปรียบเทียบใช้สถิติ One way ANOVA

การจัดการกองทุนหมู่บ้านเพื่อพัฒนาสู่สถาบันการเงิน	แหล่งความแปรปรวน	Df	SS	MS	F	P-value
1. ด้านภาวะผู้นำของประธานกองทุนหมู่บ้าน	ระหว่างกลุ่ม	2	2.535	1.267	4.691	.01*
	ภายในกลุ่ม	257	69.431	.270		
	รวม	259	71.965			
2. ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ของกองทุนหมู่บ้าน	ระหว่างกลุ่ม	2	2.357	1.179	8.156	.00*
	ภายในกลุ่ม	257	37.139	.145		
	รวม	259	39.496			
3. ด้านนโยบายเงินปันผล	ระหว่างกลุ่ม	2	.648	.324	2.042	.13
	ภายในกลุ่ม	257	40.786	.159		
	รวม	259	41.434			
4. ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก	ระหว่างกลุ่ม	2	4.252	2.126	16.980	.00*
	ภายในกลุ่ม	257	32.181	.125		
	รวม	259	36.434			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	2	1.675	.839	3.243	.04*
	ภายในกลุ่ม	257	66.374	.258		
	รวม	259	68.049			

\*แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05



### สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิจัย พบว่า ประธานและคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเพื่อพัฒนาสู่สถาบันการเงินชุมชนกองทุนหมู่บ้านโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{x}$ =4.39) เรียงจากมากไปน้อยดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก ( $\bar{x}$ =4.88) ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ของกองทุนหมู่บ้าน ( $\bar{x}$ =4.70) ด้านภาวะผู้นำของประธานกองทุน ( $\bar{x}$ =4.59) และด้านนโยบายเงินปันผล ( $\bar{x}$ =3.41)

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของประธานและคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จำแนกตามระดับการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

### อภิปรายผล

งานวิจัยเรื่อง การจัดการกองทุนหมู่บ้านเพื่อพัฒนาสู่สถาบันการเงินชุมชนกองทุนหมู่บ้านในอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1) เพื่อศึกษาการจัดการกองทุนหมู่บ้านเพื่อพัฒนาสู่สถาบันการเงินชุมชนกองทุนหมู่บ้านในอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี ผลการศึกษาพบว่า ประธานกองทุนและคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการกองทุนหมู่บ้านเพื่อพัฒนาสู่สถาบันการเงินชุมชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ของกองทุน ด้านภาวะผู้นำของประธานกองทุน และด้านนโยบายเงินปันผล สำหรับประเด็นอภิปรายผลขอให้นำประเด็นที่น่าสนใจมากที่สุดคือด้านภาวะผู้นำของประธานกองทุนมานำเสนอเพราะในการศึกษาค้นคว้าวิจัยมีการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับผู้นำในวงกว้าง ขออภิปรายเกี่ยวกับภาวะผู้นำกองทุนหมู่บ้าน ดังนี้ ผู้นำกองทุนหมู่บ้านนั้นมีความแน่วแน่ในการพัฒนากองทุนหมู่บ้านมีความมุ่งมั่นแน่วแน่ในการบริหารจัดการกองทุน ผู้นำกล่าวคือประธานกองทุนหมู่บ้านมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ และมีความตระหนักในภารกิจของกองทุน และผู้นำมีความเป็นประชาธิปไตยโดยยึดมติที่ประชุมเสมอ เป็นต้น (ด้านภาวะของผู้นำ: ภาวะผู้นำของประธานกองทุนหมู่บ้าน) ซึ่งสอดคล้องกับบทความทางวิชาการของกุหลาบ บุรีสาร (2561) เรื่อง แนวทางการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์สู่ผู้นำที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ที่ว่าด้วยคุณลักษณะที่สำคัญของการเป็นผู้นำ คือคุณลักษณะด้านความฉลาดทางอารมณ์ เป็นสิ่งสำคัญมากต่อการประสบ

ความสำเร็จในการบริหารจัดการงานทั้งปวง และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของถนอมศิลป์ จินคณาภิติกุล และคณะ (2562) ได้ศึกษารูปแบบการจัดการสมัยใหม่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จขององค์กร พบว่า การจัดการองค์กรธุรกิจในปัจจุบัน ผู้บริหารควรมีรูปแบบการจัดการที่เหมาะสม ผู้บริหารจำเป็นต้องทำหน้าที่ในการบริหารเพื่อการจัดการทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพ มีการปรับเปลี่ยนหรือมีการเปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์ต่างๆ ให้สามารถปรับตัวกับสถานการณ์การแข่งขันต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นเพื่อเป้าหมายให้องค์กรประสบความสำเร็จ ผลลัพธ์จากการศึกษาสามารถสังเคราะห์องค์ประกอบของการจัดการสมัยใหม่ได้ 5 ข้อ ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์กร การขึ้นนำ การควบคุม การอำนวยความสะดวก ซึ่งปัจจัยทั้งหมดที่กล่าวมานั้นถือได้ว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการจัดการเพื่อให้องค์กรประสบความสำเร็จ และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของนฤมล สีนสุพรรณ และคณะ (2561) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง แนวทางการดูแลสุขภาพโดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัย(บทคัดย่อ) พบว่า 1) ด้านภาวะผู้นำ ผู้นำให้ความสำคัญการดูแลสุขภาพและพึ่งพาตนเองและสามารถเชื่อมโยงปัจจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องมาดำเนินร่วมกันได้ 2) ด้านมนุษยสัมพันธ์ของผู้นำ มีความรัก ความสามัคคี ความจริงใจต่อกัน 3) ด้านทักษะการจัดการ รู้เป้าหมาย การรวมกลุ่ม ร่วมคิด ร่วมทำ เรียนรู้ไปด้วยกัน เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้นำ 4) ด้านการมีกัลยาณมิตร ผู้ขึ้นนำในทางที่ถูกที่ควรและการเป็นแบบอย่างที่ดีต่อการดำรงชีพ และ 5) ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับด้านสุขภาพและการพัฒนาอย่างยั่งยืน ชุมชนต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

2) เพื่อเปรียบเทียบการจัดการกองทุนหมู่บ้านเพื่อพัฒนาสู่สถาบันการเงินชุมชนกองทุนหมู่บ้านในอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า ประธานและคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการกองทุนหมู่บ้านเพื่อพัฒนาสู่สถาบันการเงินชุมชนกองทุนหมู่บ้านในอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของกรรณก น้อยแนม, ยุวัฒน์ วุฒิเมธีและชัยวัฒน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง (2557) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวินัยทางการเงินและการมีส่วนร่วมของสมาชิกกับความเข้มแข็งของสถาบันการเงินชุมชนปากเกร็ดร่วมใจ 2 จังหวัดนนทบุรี พบว่า สมาชิกที่มีอายุต่างกัน และระยะเวลาที่เป็นสมาชิกต่างกันนั้น มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเข้มแข็งของสถาบันการเงินชุมชนแตกต่างกันเป็นไป

ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากคนที่มีอายุมาก จะมีประสบการณ์ในการใช้ชีวิตมาก อีกทั้งจะมีระยะเวลาในการเป็นสมาชิกตามไปด้วย เมื่อมีระยะเวลาในการเป็นสมาชิกนาน จะมีความรู้ความเข้าใจ กฎระเบียบ การดำเนินงาน การปรับตัวเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงของสถาบันการเงิน ชุมชน รวมถึงเข้าใจในศักยภาพการทำงานของคณะกรรมการ และเห็นประโยชน์ให้的重要性和เห็นคุณค่าของสถาบันการเงินชุมชนมากกว่าคนที่อายุน้อยและเริ่มเป็นสมาชิกได้ไม่นานและสมาชิกที่มีอาชีพต่างกันความคิดเห็นเกี่ยวกับความเข้มแข็งของสถาบันชุมชนแตกต่างกัน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น.001 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เพราะเมื่อมีอาชีพต่างกันทำให้มองภาพลักษณะขององค์กรแตกต่างกัน ดังนั้น สมาชิกที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเข้มแข็งของสถาบันการเงินชุมชนแตกต่างกัน เช่น สมาชิกที่มีอาชีพข้าราชการมองภาพลักษณะสถาบันการเงินชุมชนในทิศทางที่ดี มีชื่อเสียง ดีกว่าสมาชิกที่ประกอบอาชีพค้าขาย เพราะสมาชิกที่มีอาชีพค้าขายมีความใกล้ชิดกับสถาบันการเงินชุมชน จึงรับรู้ถึงข้อดีและข้อเสียของสถาบันการเงินชุมชนได้ชัดเจนมากกว่า

#### ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้ประโยชน์ (ด้านการมีส่วนร่วม) จุดเด่นของกองทุนหมู่บ้านคือ คณะกรรมการกองทุนทุกคนสามารถทำงานร่วมกันได้เป็นอย่างดี มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆที่กองทุนหมู่บ้านจัดขึ้น เช่น การเข้าร่วมประชุม การแสดงความคิดเห็น ความร่วมมือกันเป็นอย่างดี เป็นต้น ควรส่งเสริมจุดเด่นนี้ให้มีความโดดเด่นยิ่งขึ้นไป กล่าวคือ ด้านการมีส่วนร่วมนี้เป็นจุดแข็งของกองทุนเพราะว่าในการทำกิจกรรมต่างๆ ประธานกองทุนและคณะกรรมการกองทุนมีความตระหนักเข้าร่วมกิจกรรมสามารถนำจุดแข็งคือการมีส่วนร่วมนี้ไปพัฒนากองทุนให้มีความยั่งยืนต่อไป

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป (ด้านนโยบายเงินปันผล) 1) ควรทำวิจัยเรื่อง นโยบายเงินปันผล เรื่อง ค่าตอบแทนและสวัสดิการของคณะกรรมการ เพราะว่าเป็นจุดที่ยังไม่สมบูรณ์แบบเป็นนโยบายที่ยังคงต้องพัฒนาต่อไป การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถามได้ข้อมูลเท่าที่กำหนดไว้ในแบบสอบถามเท่านั้นในการทำวิจัยเรื่องนโยบายเงินปันผลนั้น ควรเป็นระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพควบคู่กันไป เช่น การสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์ หรือการสนทนากลุ่ม (focus group) เป็นต้น 2) ควรทำวิจัยเรื่อง นโยบายเงินปัน

ผลเป็นเงินเฉลี่ยคืนให้สมาชิกผู้กู้ ควรทำวิจัยแบบผสมผสาน กล่าวคือทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ เพื่อให้สามารถเก็บข้อมูลได้สมบูรณ์แบบยิ่งขึ้น

#### กิตติกรรมประกาศ

สำหรับ ผลงาน วิจัย นี้ ผู้วิจัย ขอขอบคุณ วิทยาลัยพิชญบัณฑิต และสาขาวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ และขอขอบคุณบิดามารดา ขอขอบคุณประธานกองทุน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี และผู้มีส่วนร่วมในผลงานวิจัยนี้ทุกท่าน

#### เอกสารอ้างอิง

1. กรกนก น้อยแฉม, ยุวัฒน์ วุฒิเมธี และชัยวัฒน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง. (2557). ความสัมพันธ์ระหว่างวินัยทางการเงินและการมีส่วนร่วมของสมาชิกกับความเข้มแข็งของสถาบันการเงินชุมชนปากเกร็ดร่วมใจ 2 จังหวัดนนทบุรี. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ปีที่ 40 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม).
2. กรมการพัฒนาชุมชน. (2547). รูปแบบการบริหารจัดการทุนแบบมีอาชีพ กรณีศึกษา กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ: ไร่ไทยเพลส.
3. กุหลาบ ปุริสาร. (2561). แนวทางการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์สู่ผู้นำที่มีประสิทธิผลของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน).
4. ธนอมศิลป์ จันคณาภิตกุล, กิตติชัย เจริญชัยและนิศารัตน์ โชติเชย. (2562). รูปแบบการจัดการสมัยใหม่ส่งผลต่อความสำเร็จขององค์กร. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม).
5. นฤมล สีนสุพรรณ, สมลักษณ์ ศรีนวกุล, กุหลาบ ปุริสาร, กุสุมา ดำรงชัยและ จิราพร วิชระโกชน. (2561). แนวทางการดูแลสุขภาพโดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน).



6. บุญชม ศรีสะอาด. (2554). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
7. ประไพ จ้อยอ่วม. (2551). ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเพื่อเป็นสถาบันการเงินชุมชน : กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
8. พระราชบัญญัติกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2547. (2547). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 121 ตอนพิเศษ 85 ก หน้า 1-14. 30 ธันวาคม, 2547.
9. ธาณินท์ ศิลป์จารุ. (2557). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSSและ AMOS. พิมพ์ครั้งที่ 15 . กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนสามัญปิซิเนสเซอร์แอนดี้.
10. นที ขลิบทอง. (2554). “กทบ. ตั้งกฎเพิ่มเงินกองทุนฯ เน้นนิติบุคคล ทิศทางใช้เงินชัดเจน”. กรุงเทพธุรกิจ.
11. เลขาธิการนายกรัฐมนตรี, สำนักงาน. (2545ก). คู่มือการจัดทำบัญชีและรายงานสำหรับกองทุนหมู่บ้านและชุมชน เมือง พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.
12. \_\_\_\_\_. (2544). ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.
13. \_\_\_\_\_. (2545ข). ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.
14. Shigeo Takenaka. (2006). Regulatory Architecture for Microfinance in Asia. Tokyo : Asian Productivity Organization.

การรับรู้ผลกระทบต่อสุขภาพและพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 2.5 ไมครอน  
ของประชาชน ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

Perception in Health Impacts and Self-Protection Behaviors from Particulates Matters  
less than 2.5 Micron; PM 2.5 Among People in Khon Kaen Municipality,  
Muang, Khon Kaen Province.

สมฤกษ์ กาบกลาง<sup>1</sup>,  
อภิัญญา บ้านกลาง<sup>2</sup>,  
นันทินีย์ วังนันท<sup>3</sup>

**บทคัดย่อ**

การวิจัยเชิงพรรณนาคั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา การรับรู้ผลกระทบต่อสุขภาพจากฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 2.5 ไมครอน ตามกรอบแนวคิดแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ (Health Belief Model) และพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 2.5 ไมครอน กลุ่มตัวอย่างคือประชาชนในเทศบาลนครขอนแก่น ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำนวน 228 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติพรรณนาด้วยการแจกแจงความถี่ และการหาค่าร้อยละ

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 63.13) อายุระหว่าง 46 – 60 ปี (ร้อยละ 28.07) โดยมีอาชีพรับจ้างทั่วไปมากที่สุด (ร้อยละ 39.91) มากกว่าครึ่งจบการศึกษาระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 52.19) และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ในระดับต่ำกว่า 5,000 บาท/เดือน (ร้อยละ 52.19) เป็นประชาชนในกลุ่มเสี่ยงสูงที่ได้รับผลกระทบต่อสุขภาพ ได้แก่ ผู้ที่มีโรคประจำตัว (ร้อยละ 25.88) ผู้สูงอายุ (ร้อยละ 18.42) และหญิงตั้งครรภ์ (ร้อยละ 3.95) กลุ่มตัวอย่างได้รับผลกระทบต่อสุขภาพจากฝุ่นละอองขนาดเล็กร้อยละ 49.13 มีการรับรู้ผลกระทบต่อสุขภาพโดยรวมอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 39.82) มีการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่ออันตรายจากฝุ่นละอองขนาดเล็กอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 63.16) การรับรู้ความรุนแรงของอันตรายจากฝุ่นละอองขนาดเล็กอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 53.51) การรับรู้ประโยชน์การป้องกันตนเองจากฝุ่นละอองขนาดเล็กอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 42.54) การรับรู้อุปสรรคของการป้องกันตนเองจากฝุ่นละอองขนาดเล็กอยู่ในระดับน้อย (ร้อยละ 53.95) และการรับรู้การคุกคามจากฝุ่นละอองขนาดเล็กอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 67.54) นอกจากนี้ยังพบว่าส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากฝุ่นละอองขนาดเล็กอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 37.72) ข้อเสนอแนะจากการศึกษาในครั้งนี้คือ ผู้ที่เกี่ยวข้องควรเฝ้าระวังและประเมินผลกระทบต่อสุขภาพจากฝุ่นละอองขนาดเล็กอย่างต่อเนื่อง และควรณรงค์ให้ประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับฝุ่นละอองขนาดเล็กและวิธีการป้องกันตนเองจากฝุ่นละอองขนาดเล็กให้มากยิ่งขึ้น เพื่อการแก้ปัญหาที่ยั่งยืนต่อไป

**คำสำคัญ :** ฝุ่นละอองขนาดเล็ก, ผลกระทบต่อสุขภาพ, แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ

**Abstract**

This descriptive research aimed to study perception of health impacts from PM 2.5 according to the Health Belief Model and self-protection behavior from PM 2.5. The sample consisted of people in Khon Kaen Municipality, Nai Mueang Subdistrict, Mueang District, Khon Kaen. Province. Data were collected by using questionnaires and were analyzed by using frequency distribution and percentage determination.

The results revealed that: the most of sample were female (63.16 %) aged between 46-60 years (28.07 %). Most were labour (39.91 %), complete primary education (52.19 %) and having an average monthly income of less than 5,000 baht/ month (52.19 %). The high risk group of people impacted

<sup>1-3</sup>อาจารย์ประจำ คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย



by health, including people with chronic illnesses (25.88 %), the elderly (18.42 %) and pregnant women (3.95 %). The sample were affected the health of PM 2.5 accounting for 49.13 percent. The perception of overall health impacts was at the high level of 39.82 percentage. The sample group perceived the risk of PM 2.5 hazard at a high level of 63.16 percent, severity of the PM 2.5 problem was moderate at 53.51 percent, benefits of protecting themselves from PM 2.5 was moderate level at 42.54 percent, the obstacles in protecting themselves from PM 2.5 was low level at 53.95 percent, the threat from PM 2.5 was high level at 67.54 percent, and also found that the samples had self - protection behavior from PM 2.5 was at a moderate level, 37.72 percent. The suggestion from this study; relevant agencies should continually monitor and assess the health impacts of PM 2.5 and should campaign to educate more about PM 2.5 and how to protect themselves from PM 2.5 for a sustainable solution.

**Keywords:** PM 2.5, Health Impacts, Health Belief Model

### บทนำ

ในปัจจุบัน ปัญหามลพิษทางอากาศกำลังเป็นภัยคุกคามผู้คนทั่วโลก โดยเฉพาะผู้ที่อาศัยอยู่ตามเมืองใหญ่ ข้อมูลจากองค์การอนามัยโลก (WHO) ในปี 2560 ระบุว่า มีประชากรโลกที่เสียชีวิตก่อนวัยอันควรเพราะมลพิษทางอากาศเฉลี่ย 6.5-7 ล้านคนต่อปี นอกจากนี้ยังพบว่าร้อยละ 90 ของคนที่เสียชีวิตจากมลพิษในอากาศอยู่ในประเทศที่มีรายได้ต่ำถึงรายได้ปานกลาง เช่น กลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และกลุ่มแปซิฟิกตะวันตก รวมถึงจีน ประเทศเหล่านี้มีแนวโน้มระดับความเข้มข้นค่าฝุ่นละออง PM 2.5 สูงขึ้น เมืองใหญ่ของโลก 30 เมืองที่ก่อมลพิษมากที่สุดมี 25 แห่งอยู่ในเอเชีย ทำให้คาดว่าประชากรโลกร้อยละ 92 หรือราว 6.76 พันล้านคน อาศัยอยู่ในพื้นที่เสี่ยงที่มีมลพิษทางอากาศ (PPTV, 2561) สถาบันวิจัยทั้งไทยและต่างประเทศได้วิเคราะห์และวิจัยถึงสาเหตุของการเกิดฝุ่นละออง PM2.5 พบว่าส่วนใหญ่ล้วนเกิดมาจากการเผาไหม้ได้แก่ จากไอเสียของรถยนต์, การใช้พื้นที่นันทนาการ, การเผาขยะและหญ้า รวมไปถึงการเผาเชื้อเพลิงในโรงงานและอุตสาหกรรม (ไทยรัฐออนไลน์, 2562) ในขณะที่ประเทศไทยจากการจัดอันดับคุณภาพอากาศจากทั่วโลก พบว่า กรุงเทพมหานคร อยู่ในอันดับ 8 ของเมืองที่มีคุณภาพอากาศแย่ที่สุดในโลก โดยมีค่าดัชนีชี้วัดคุณภาพของอากาศ (AQI) อยู่ที่ 183 จัดอยู่ในระดับสีแดง (Unhealthy) ซึ่งอาจส่งผลอันตรายต่อปัญหาด้านสุขภาพ (ณรงค์กร มโนจันทร์เพ็ญ, 2019) ขอนแก่นได้ถูกจัดอันดับจังหวัดที่มีค่าเฉลี่ยของฝุ่นละอองสูงสุด 5 อันดับ โดยเลื่อนจากอันดับ 5 มาเป็น อันดับ 3 ของประเทศไทย (Greenpeace Thailand, 2558) และในเดือนกุมภาพันธ์ 2562 ได้มีผลตรวจวัด

คุณภาพอากาศของกองจัดการคุณภาพอากาศและเสียง กรมควบคุมมลพิษพื้นที่ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น พบปริมาณฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM 2.5) มีค่า 94 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร (มคก./ลบ.ม.) อยู่ในเกณฑ์ มีผลกระทบต่อสุขภาพ (เกินค่ามาตรฐานที่ 50 มคก./ลบ.ม.) (WorkpointTODAY, 2562)

จากสถานการณ์ดังกล่าว ฝุ่นละอองมีผลกระทบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม เมื่อฝุ่นละอองเข้าสู่ทางเดินหายใจอาจก่อให้เกิดปฏิกิริยากับร่างกายเฉียบพลัน ตั้งแต่การระคายเคือง ไอ จาม น้ำมูกไหล และอาการอาจพัฒนามากขึ้นทำให้เกิดโรคต่างๆได้ เช่น โรคหอบหืด โรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง และโรคมะเร็งปอด เป็นต้น (รัชชา รัมมะศักดิ์, 2559) อีกทั้งฝุ่นละอองยังส่งผลต่อสิ่งแวดล้อม ลดความสามารถในการมองเห็นฝุ่นละอองในบรรยากาศยังสามารถทำอันตรายต่อวัตถุและสิ่งก่อสร้างได้ เช่น การสึกกร่อนของโลหะ เป็นต้น (กองจัดการคุณภาพอากาศและเสียง กรมควบคุมมลพิษ, 2562) ผลกระทบจากฝุ่นละอองทั้งต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม นับวันก็จะเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะในเด็กมีความเสี่ยงสูง เพราะปอดและระบบภูมิคุ้มกันของเด็กยังอยู่ในระยะที่กำลังพัฒนา ถ้าหากได้รับฝุ่นละอองที่มากเกินไปอาจทำให้เด็กมีระบบภูมิคุ้มกันที่ไม่ดี และก่อให้เกิดโรคได้ง่ายกว่าปกติ หญิงมีครรภ์จะอ่อนแอเป็นพิเศษกับมลพิษในอากาศการเผชิญกับมลพิษในอากาศจากฝุ่นละอองในระดับสูงระหว่างตั้งครรภ์มีความเชื่อมโยงกันกับการคลอดก่อนกำหนด น้ำหนักตัวทารกแรกคลอดต่ำ และความเสี่ยงที่จะเกิดการแท้งบุตรและอัตราการตายของทารกเพิ่มขึ้น และผู้สูงอายุต้องเผชิญกับความเครียดเพิ่มขึ้น เพราะระบบภูมิคุ้มกันของผู้สูงอายุมักจะอ่อนแอลง และร่างกายมักจะมีความสามารถ

น้อยลงที่จะรับมือกับมลพิษในอากาศ (ประธาน วาทีสาธกิจ, 2561) องค์การอนามัยโลกประมาณการว่ามีประชากรที่ต้อง “ตายก่อนเวลาอันควร” เนื่องจากมลพิษในอากาศทั่วโลกมากกว่า 6 ล้านคนในแต่ละปี และในจำนวนนี้ เป็นเด็กอายุต่ำกว่าห้าขวบราวร้อยละสิบ คือประมาณ 600,000 คน เมื่อคุณภาพอากาศเลวลง อัตราการไปห้องฉุกเฉินและการเข้าอยู่โรงพยาบาลจะสูงขึ้น เพราะมลพิษทำให้ปัญหาสุขภาพที่มีอยู่กำเริบขึ้น และเป็นเหตุให้หัวใจวาย หลอดเลือดในสมองตีบ หอบหืดกำเริบ และอื่นๆ อีกมากมาย (ศูนย์โรคปอด โรงพยาบาลบำรุงราษฎร์, 2562) แบบแผนความเชื่อทางสุขภาพ (Health Belief Model: HBM) เป็นแบบแผนหรือรูปแบบที่พัฒนาขึ้นมาจากทฤษฎีทางด้านจิตวิทยาสังคมเพื่อใช้อธิบายการตัดสินใจของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมสุขภาพ โดยได้นำมาในการทำนายและอธิบายพฤติกรรม การป้องกันโรค เนื่องจากมีความเชื่อว่าพฤติกรรมของมนุษย์ เป็นสิ่งที่สามารถศึกษาทำความเข้าใจ และทำการควบคุมได้ โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์

จังหวัดขอนแก่น ฝุ่นละอองนับว่าเป็นปัญหาที่ก่อให้เกิดมลพิษทางอากาศ ในปี พ.ศ. 2558 พบว่าจังหวัดขอนแก่น ติดอันดับจังหวัดที่มีค่าเฉลี่ยของฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM2.5) สูงสุด 5 อันดับ โดยขอนแก่น อยู่ในอันดับ 5 ของประเทศไทย และในปี พ.ศ. 2559 ขอนแก่น ได้ถูกจัดอันดับจังหวัดที่มีค่าเฉลี่ยของฝุ่นละอองสูงสุด 5 อันดับ โดยเลื่อนจากอันดับ 5 มาเป็น อันดับ 3 ของประเทศไทย (Greenpeace Thailand, 2558) และในเดือนกุมภาพันธ์ 2562 ได้มีผลตรวจวัดคุณภาพอากาศของกองจัดการคุณภาพอากาศ และเสียง กรมควบคุมมลพิษพื้นที่ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น พบปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM 2.5) มีค่า 94 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร (มคก./ลบ.ม.) อยู่ในเกณฑ์ มีผลกระทบต่อสุขภาพ (เกินค่ามาตรฐานที่ 50 มคก./ลบ.ม.) (Workpoint TODAY, 2562)

ชุมชนเทพารักษ์ 5 อ.เมือง จ.ขอนแก่น เป็นชุมชนแออัดที่อยู่ใจกลางเมือง อยู่ติดกับถนนเส้นหลักของจังหวัดขอนแก่นมีการสัญจรของรถตลอดเวลา อีกทั้งเป็นพื้นที่ที่อยู่ติดกับการก่อสร้างของรถไฟลอยฟ้า และด้านหน้ายังมีรางรถไฟ จากการเฝ้าระวังของกรมควบคุมมลพิษ พบว่าคุณภาพอากาศในพื้นที่ พบปริมาณฝุ่นละออง ขนาดไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM2.5) มีค่าอยู่ในช่วง 51-86 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร ( $\mu\text{g}/\text{m}^3$ ) อยู่ในเกณฑ์เริ่มมีผลกระทบต่อสุขภาพ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา ผลกระทบต่อสุขภาพ การรับรู้ผลกระทบต่อสุขภาพ และพฤติกรรม

การป้องกันตนเองจากฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM 2.5 ของประชาชน ในชุมชนเทพารักษ์ 5 อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

### วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลกระทบต่อสุขภาพจากฝุ่นละอองขนาดเล็กของประชาชนชุมชนเทพารักษ์ 5
2. เพื่อศึกษาการรับรู้ผลกระทบต่อสุขภาพจากฝุ่นละอองขนาดเล็กของประชาชนชุมชนเทพารักษ์ 5
3. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากฝุ่นละอองขนาดเล็กของประชาชนในชุมชนเทพารักษ์ 5

### คำถามการวิจัย

1. ประชาชนในชุมชนเทพารักษ์ 5 ได้รับผลกระทบต่อสุขภาพจากฝุ่นละอองขนาดเล็กหรือไม่อย่างไร
2. ประชาชนในชุมชนเทพารักษ์ 5 มีการรับรู้ผลกระทบต่อสุขภาพจากฝุ่นละอองขนาดเล็กอย่างไร
3. ประชาชนในชุมชนเทพารักษ์ 5 มีพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากฝุ่นละอองขนาดเล็กอย่างไร

### ขอบเขตการวิจัย

กรอบแนวคิดในการศึกษาคั้งนี้ประยุกต์จากแบบแผนความเชื่อทางสุขภาพ (Health Belief Model: HBM) เป็นแบบแผน หรือรูปแบบที่พัฒนาขึ้นมาจากทฤษฎีทางด้านจิตวิทยาสังคมเพื่อใช้อธิบายการตัดสินใจของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมสุขภาพเกี่ยวกับการรับรู้ผลกระทบต่อสุขภาพและพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากฝุ่นละอองขนาดเล็ก ( PM 2.5)

### วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการรับรู้ผลกระทบต่อสุขภาพและพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM2.5) ของประชาชน ในชุมชนเทพารักษ์ 5 อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Design)

#### 1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นประชาชนในชุมชนเทพารักษ์ 5 จำนวน 228 คน ที่มีภูมิลำเนาในทะเบียนราษฎร ต้องอาศัยอยู่ในชุมชนเทพารักษ์ 5 มากกว่า 6 เดือน และเป็นผู้ที่อ่านออก เขียนได้ คำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1970) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และกำหนดความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 0.05 มีสูตร ดังนี้



$$\text{สูตร } n = \frac{N}{1 + Ne^2} = \frac{515}{1 + 515(0.05)^2} = 225 \text{ คน เก็บเพื่อสุ่มหาเป็น 228 คน}$$

## 2. เครื่องมือและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับผลกระทบต่อสุขภาพจากฝุ่นละอองขนาดเล็ก การรับรู้ผลกระทบต่อสุขภาพจากฝุ่นละอองขนาดเล็ก และพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากฝุ่นละอองขนาดเล็ก ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามกรอบแนวคิดแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ (Health Belief Model) ของ Kurt Lewin และดัดแปลงจากแบบสอบถามของกรมควบคุมมลพิษ โดยแบบสอบถามในแต่ละด้านประกอบด้วย 6 ส่วน ดังนี้ 1). ด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อสุขภาพจากฝุ่นละอองขนาดเล็ก มีค่าความเชื่อมั่น KR-20 = 0.75 2). การรับรู้ความรุนแรงของโรคที่เกิดจากฝุ่นละอองขนาดเล็ก KR-20 = 0.78 3). การรับรู้ถึงประโยชน์ของการป้องกันตนเองจากฝุ่นละอองขนาดเล็ก KR-20 = 0.70 4). การรับรู้อุปสรรคต่อการป้องกันจากฝุ่นละอองขนาดเล็ก KR-20 = 0.77 5). การรับรู้การคุกคามจากฝุ่นละอองขนาดเล็ก KR-20 = 0.74 6). แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากฝุ่นละอองขนาดเล็กมีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของครอนบาร์ค (Cronbach's alpha coefficient) = 0.88

## 3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ภายหลังการตรวจสอบความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นของเครื่องมือ ผู้วิจัยประสานงานกับหัวหน้าศูนย์แพทยศาสตรศึกษาและประธานชุมชนเทพารักษ์ 5 ต.ใน

เมือง อ.เมือง จ.ขอนแก่น เพื่ออธิบายวัตถุประสงค์ในการทำวิจัยรวมถึงขอความอนุเคราะห์ให้ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง หลังจากนั้นนัดหมายการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้ช่วยนักวิจัยที่ผ่านการอบรม ก่อนนำข้อมูลมาเรียบเรียงเพื่อการวิเคราะห์ต่อไป เก็บรวบรวมข้อมูลในระหว่างวันที่ 1 พฤษภาคม – 31 กรกฎาคม 2562

## 4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง การได้รับผลกระทบต่อสุขภาพจากฝุ่นละอองขนาดเล็ก การรับรู้ผลกระทบต่อสุขภาพจากฝุ่นละอองขนาดเล็ก และพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากฝุ่นละอองขนาดเล็ก โดยใช้สถิติพรรณนาด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequency) การหาค่าร้อยละ (Percentage)

## สรุปผลการวิจัย

การได้รับผลกระทบต่อสุขภาพจากการได้รับฝุ่นละอองขนาดเล็ก พบว่าประชาชนได้รับผลกระทบจากฝุ่นละอองขนาดเล็กส่วนใหญ่จะมีอาการระคายเคืองตา จำนวน 67 คน รองลงมาคืออาการแสบคอ จำนวน 41 คน และเป็นผื่นที่ผิวหนัง จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 59.82, 36.60 และ 34.82 ตามลำดับ ส่วนน้อยมีอาการผิวหนังอักเสบ จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 6.25 รายละเอียดตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1. จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอาการที่ได้รับผลกระทบต่อสุขภาพจากการได้รับฝุ่นละอองขนาดเล็ก ในระยะ 6 เดือนที่ผ่านมา (n= 228 คน)

การได้รับผลกระทบต่อสุขภาพจากการได้รับฝุ่นละอองขนาดเล็ก ในระยะ 6 เดือนที่ผ่านมา	จำนวน	ร้อยละ
-ผื่นภูมิแพ้ผิวหนัง	39	34.82
-ผิวหนังอักเสบ	7	6.25
-ตาแดง	15	13.39
-ระคายเคืองตา	67	59.82
-เลือดกำเดาไหล	10	8.92
-แสบคอ	41	36.60
-เสียงแหบ	14	12.50
-ไอไม่มีเสมหะ	31	27.87
-เจ็บคอ	37	33.03
-อาการอื่นๆ ระบุ.....	14	12.50

การรับรู้ผลกระทบต่อสุขภาพตามแบบความเชื่อด้านสุขภาพ (Health belief model) พบว่าส่วนใหญ่มีการรับรู้ผลกระทบต่อสุขภาพจากฝุ่นละอองขนาดเล็กโดยรวมอยู่ในระดับระดับมาก (ร้อยละ 39.82) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่ออันตรายจากฝุ่นละอองขนาดเล็กของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีการรับรู้โอกาสเสี่ยงอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 63.16) การรับรู้ความรุนแรง

ของอันตรายจากฝุ่นละอองขนาดเล็กอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 53.51) การรับรู้ประโยชน์การป้องกันตนเองจากฝุ่นละอองขนาดเล็กอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 42.54) การรับรู้อุปสรรคของการป้องกันตนเองจากฝุ่นละอองขนาดเล็กอยู่ในระดับน้อย (ร้อยละ 53.95) และการรับรู้การคุกคามจากฝุ่นละอองขนาดเล็กในระดับมาก (ร้อยละ 67.54) รายละเอียดตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับของการรับรู้ผลกระทบต่อสุขภาพจากฝุ่นละอองขนาดเล็ก ตามแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ (Health Belief Model) (n= 228 คน)

การรับรู้ตามแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ (Health Belief Model)	ร้อยละระดับของการรับรู้		
	น้อย	ปานกลาง	มาก
การรับรู้ความเสี่ยงต่ออันตรายจากฝุ่นละอองขนาดเล็ก	4.38	32.46	63.16
การรับรู้ความรุนแรงของอันตรายจากฝุ่นละอองขนาดเล็ก	14.91	53.51	31.58
การรับรู้ประโยชน์การป้องกันตนเองจากฝุ่นละอองขนาดเล็ก	38.60	42.54	18.86
การรับรู้อุปสรรคของการป้องกันตนเองจากฝุ่นละอองขนาดเล็ก	53.95	28.07	17.98
การรับรู้การคุกคามจากฝุ่นละอองขนาดเล็ก	7.46	25.00	67.54
การรับรู้ตามแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพโดยรวม	23.86	36.32	39.82

#### พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากฝุ่นละอองขนาดเล็ก

ข้อมูลเกี่ยวกับระดับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากฝุ่นละอองขนาดเล็ก ภาพรวมของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 86 คน รองลงมาคือ มีพฤติกรรมอยู่ในระดับมาก จำนวน 73 คน และพฤติกรรมอยู่ในระดับน้อย จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 37.72, 32.02 และ 19.74 ตามลำดับ ดังตารางที่ 3.

เมื่อพิจารณาพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM 2.5 ของประชาชนจำแนกเป็น

รายข้อ พบว่ากลุ่มตัวอย่างใช้วิธีอาบน้ำชำระร่างกายทันทีหลังจากทำงานในบริเวณที่มีฝุ่น มากที่สุด รองลงมาคือวิธีปิดประตูหน้าต่างก่อนออกจากบ้านทุกครั้ง และการเข้ารับการตรวจสุขภาพเมื่อมีอาการผิดปกติ คิดเป็นร้อยละ 36.40, 32.89 และ 30.26 ตามลำดับ ส่วนข้อที่ไม่ปฏิบัติมากที่สุดคือการใช้เครื่องดูดฝุ่นในการทำความสะอาดบ้าน รองลงมาคือการเลือกที่จะใช้ยานพาหนะเป็นรถประจำทางแทนการใช้ยานพาหนะส่วนบุคคล และการแยกขยะเพื่อลดฝุ่นละอองจากการเผาขยะ คิดเป็นร้อยละ 55.70, 11.84 และ 10.96 ตามลำดับ

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของระดับพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างในการป้องกันตนเองจากฝุ่นละอองขนาดเล็ก (n= 228 คน)

ระดับของพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากฝุ่นละอองขนาดเล็กของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
น้อยที่สุด	9	3.95
น้อย	45	19.74
ปานกลาง	86	37.72
มาก	73	32.02
มากที่สุด	15	6.58
รวม	228	100



## อภิปรายผลการวิจัย

### 1. ผลกระทบต่อสุขภาพจากฝุ่นละอองขนาดเล็ก

ผลการศึกษาพบว่าประชาชนเกือบครึ่งหนึ่งได้รับผลกระทบต่อสุขภาพจากฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM 2.5 (ร้อยละ 49.2) ทั้งนี้เนื่องจากจังหวัดขอนแก่นเป็นเมืองใหญ่ และจากทำเลที่ตั้งของชุมชนเทศบาลรัศมี 5 อยู่ในพื้นการจราจรคับคั่ง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ณรงค์กร มโนจันทร์เพ็ญ, (2562) พบว่า เมืองใหญ่เช่น กรุงเทพมหานคร มีคุณภาพอากาศแย่ที่สุดในโลก โดยมีค่าดัชนีชี้วัดคุณภาพของอากาศ (AQI) จัดอยู่ในระดับสีแดง (Unhealthy) ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อปัญหาด้านสุขภาพ และจากการศึกษาพบว่าพื้นที่ริมถนนมีคุณภาพอากาศอยู่ในระดับเริ่มมีผลกระทบต่อสุขภาพถึงมีผลกระทบต่อสุขภาพ มีสาเหตุมาจากสภาวะอากาศปิดและการจราจรที่หนาแน่น

### 2. การรับรู้ผลกระทบต่อสุขภาพจากฝุ่นละอองขนาดเล็ก

2.1 การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่ออันตรายจากฝุ่นละอองขนาดเล็ก จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เกินครึ่งมีการรับรู้อยู่ในระดับสูงซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วิไลวรรณ ศิริอรธ (2557) โดยประเด็นรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อสุขภาพมากที่สุดคือ การได้รับอันตรายจากฝุ่นละอองปริมาณมากและยาวนานทำให้เสี่ยงต่อการเป็นโรคเกี่ยวกับทางเดินหายใจ เช่น มะเร็งปอด ปอดอักเสบ วัณโรค

2.2 การรับรู้ความรุนแรงของอันตรายจากฝุ่นละอองขนาดเล็ก ผลการศึกษาพบว่า ระดับการรับรู้ความรุนแรงของอันตรายจากฝุ่นละอองขนาดเล็กของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีการรับรู้ความรุนแรงอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของวีระศักดิ์ จรบูรมย์, กวี ไชยศิริ, คงศักดิ์ บุญยะประณีต (2558) แต่แตกต่างจากกับผลการศึกษาของ วิไลวรรณ ศิริอรธ (2557) ที่มีการรับรู้ในระดับต่ำ ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อาศัยในชุมชนเมือง ทำให้ได้รับข่าวสารการประชาสัมพันธ์จากแหล่งต่าง ๆ มากกว่า เช่น สถานที่ทำงาน ทวี วิทย์ และสื่อออนไลน์ ฯลฯ ทำให้มีประสบการณ์การได้สัมผัสรับรู้ความรุนแรง การเจ็บป่วยของโรคมมากกว่า

2.3 การรับรู้ประโยชน์การป้องกันตนเองจากฝุ่นละอองขนาดเล็ก ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่าง มีระดับการรับรู้ประโยชน์ของการป้องกันตนเองจากฝุ่นละอองขนาดเล็กอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาของสนอง คล้าฉิม (2551) ที่มีการรับรู้ประโยชน์อยู่ในระดับสูงและกลุ่มตัวอย่างมีระดับการศึกษาในระดับ

ปริญญาตรี อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างมีระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับประถมศึกษา จึงอาจจะไม่ค่อยได้รับความในการป้องกันตนเองมากนัก และการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารด้านประโยชน์การป้องกันตนเองจากฝุ่นละอองขนาดเล็กยังไม่ทั่วถึง เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป เป็นต้น ซึ่งปัจจัยต่างๆส่งผลให้ประชาชนในชุมชนมีการรับรู้ที่แตกต่างกัน

2.4. การรับรู้อุปสรรคของการป้องกันตนเองจากฝุ่นละอองขนาดเล็ก ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการรับรู้ของอุปสรรคในการป้องกันตนเองจากฝุ่นละอองขนาดเล็กอยู่ในระดับน้อย ร้อยละ 53.9 ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการศึกษา ของ วิไลวรรณ ศิริอรธ (2557) ที่มีการรับรู้อุปสรรคอยู่ในระดับสูง อาจเนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ไม่ค่อยดี คือ มีรายได้น้อย ซึ่งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีเงินในการซื้ออุปกรณ์ในการป้องกันตนเอง โดยประเด็นรับรู้มากที่สุดคือในเรื่อง ท่านคิดว่าการปิดประตูหน้าต่างเพื่อป้องกันฝุ่นละอองขนาดเล็กเข้าไปภายในบ้านเป็นการยุ่งยาก เสียเวลา และไม่ก่อประโยชน์ ร้อยละ 48.7 และ ท่านคิดว่าการเลือกวิถีกำจัดขยะด้วยการเผาเป็นวิธีที่ง่ายและสะดวก ร้อยละ 42.5

2.5 การรับรู้การคุกคามจากฝุ่นละอองขนาดเล็ก ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้การคุกคามจากฝุ่นละอองขนาดเล็ก อยู่ในระดับมาก ซึ่งใกล้เคียงกับผลการศึกษา ของ วิไลวรรณ ศิริอรธ (2557) ที่มีการรับรู้อยู่ในระดับปานกลาง อาจเนื่องจากได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างต่อเนื่องจากสื่อต่างๆ ประกอบกับการอยู่ในชุมชนเมืองจึงมีโอกาสในการเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายและมากกว่าจึงทำให้มีการรับรู้ที่มากกว่า

### 3. พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากฝุ่นละอองขนาดเล็ก

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากฝุ่นละอองขนาดเล็กอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วีระศักดิ์ จรบูรมย์, กวี ไชยศิริ, คงศักดิ์ บุญยะประณีต (2558) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาฝุ่นละอองที่มีผลกระทบต่อสุขภาพ ตำบลเหนือเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาฝุ่นละอองอยู่ในระดับปานกลาง และพบว่าเพศ อายุ อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ความรู้ ทักษะคิด การได้รับการอบรมให้ความรู้ การรับรู้

ข่าวสารเรื่องฝุ่นละออง การกระจายต่อข้อมูลข่าวสาร และการได้รับสิ่งสนับสนุน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาฝุ่นละอองที่มีผลกระทบต่อสุขภาพในชุมชน

#### ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็ก มีผลกระทบต่อประชาชนจำนวนมาก โดยเฉพาะกลุ่มเสี่ยงสูง ได้แก่ เด็ก ผู้สูงอายุ ผู้ป่วยโรคเรื้อรัง และหญิงมีครรภ์ ผู้ที่มีระบบภูมิคุ้มกันต่ำ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญต่อระบบการเฝ้าระวังและประเมินผลกระทบต่อสุขภาพจากฝุ่นละอองขนาดเล็กอย่างต่อเนื่อง

2. ส่งเสริมพฤติกรรมกรรมการป้องกันตนเองจากปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็ก และพฤติกรรมด้านการดูแลสุขภาพสุขภาพที่ถูกต้อง เช่น การใส่หน้ากากหรือ การปิดปากและจมูกในบริเวณที่มีฝุ่นละออง การทำ ความสะอาดที่อยู่อาศัย หรือที่ทำงานให้สะอาด ปราศจากปัญหาฝุ่นละออง งดการออกกำลังกาย หรือทำงานหนักในพื้นที่ที่มีฝุ่นละอองสูง

#### ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรขยายพื้นที่การศึกษาออกไปให้ครอบคลุมทุกๆ ชุมชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น

2. ควรศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของระดับของฝุ่นละอองขนาดเล็กกับผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน

3. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับระดับความรอบรู้ทางด้านสุขภาพ (Health literacy) ในการป้องกันตนเองจากฝุ่นละอองขนาดเล็ก เปรียบเทียบระหว่างชุมชนเมืองกับชุมชนชนบท

#### เอกสารอ้างอิง

1. กองจัดการคุณภาพอากาศและเสียง กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2562). **เกร็ดความรู้เรื่องฝุ่นละออง**. สืบค้นเมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2562. จาก [http://pcd.go.th/info\\_serv/air\\_dust.htm](http://pcd.go.th/info_serv/air_dust.htm).
2. กองประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2558). **แนวทางการเฝ้าระวังพื้นที่เสี่ยง จากมลพิษทางอากาศ กรณีฝุ่นละอองขนาดเล็ก**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

3. รัชชา รัมมะศักดิ์. (2559). **ฝุ่นละอองและผลกระทบต่อสุขภาพ**. สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2562, จาก <https://www.stou.ac.th>.
4. จิราภรณ์ หลาบคำ. (2557). **พฤติกรรมกรรมการป้องกันฝุ่นหินของพนักงานโรงโม่หินในอำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี**, สืบค้นเมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2562, จาก [https://www.tcithaijo.org/index.php/sci\\_ubu/article/view/86432](https://www.tcithaijo.org/index.php/sci_ubu/article/view/86432).
5. ชัชชล วิญญารัตน์, ภาณุวิศว์ สถิตเมธี, อิศระพงษ์มูลสาร. (2553). **ปริมาณฝุ่นรวมภายในโรงอาหารและศูนย์อาหาร โดยรอบมหาวิทยาลัยขอนแก่น**. วิทยานิพนธ์ วศ. มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
6. ณภัทร พงษ์เทิดศักดิ์. (2558). **ความรู้ความเข้าใจและพฤติกรรมในการป้องกันตนเองในภาวะหมอกควันของประชาชน ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลจันทวี อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย**, สืบค้น เมื่อ 15 กุมภาพันธ์ 2562, [https://www.tcithaijo.org/index.php/crrugds\\_ejournal/article/view/81893](https://www.tcithaijo.org/index.php/crrugds_ejournal/article/view/81893).
7. ณรงค์กร มโนจันทร์เพ็ญ. (2019). **10 อันดับเมืองที่คุณภาพอากาศแย่ที่สุดในโลก**. สืบค้นเมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2562, จาก <https://thestandard.co/worlds-most-polluted-countries>.
8. ประภาเพ็ญ สุวรรณ. (2536). **พฤติกรรมศาสตร์ พฤติกรรมสุขภาพและสุขศึกษา**, สืบค้นเมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2562, จาก <http://www.scphkk.ac.th>.
9. ประธาน วาทีสาธกกิจ. (2561). **รับมือวิกฤตฝุ่น PM2.5 ช่วงนี้ยังไงดี**. สืบค้นเมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2562, จาก <https://www.bumrungrad.com/th/health-blog/january-2020/fb-live-pm25>.
10. พิชัย ศิริสุขโตม. (2557). **ปริมาณฝุ่นละอองและผลกระทบต่อเกิดขึ้นกับผู้ปฏิบัติงานในโรงงานอาหารสัตว์**. สืบค้นเมื่อ 15 กุมภาพันธ์ 2562, จาก <https://www.tcithaijo.org/index.php/VESTSU/article/view/34915>.
11. ไพบูลย์ จาตุรปัญญา. (2531). **ภูมิแพ้-คนไม่แพ้**. สืบค้นเมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2562, จาก <http://lib.bcnuala.ac.th>.



12. ไพบูลย์ พาณิชยการ. (2522). **โรคหืด**. สืบค้นเมื่อ 19 กุมภาพันธ์ 2562, จาก <https://www.doctor.or.th>.
13. มนตรี ตูจันดา บรรณาธิการ.(2526).**โรคภูมิแพ้**, สืบค้นเมื่อ 18 กุมภาพันธ์ 2562, จาก <http://202.29.105.1/ulib/dublin.php?ID=99213>.
14. **มลพิษทางอากาศ- 1 ใน10 พิษที่ฆ่าคนทั่วโลก**. สืบค้นเมื่อ 4 มีนาคม 2562, จาก <http://www.rakluke.com/lifestyle>.
15. **วิธีการรับมือ PM2.5 ในระดับอันตราย**. สืบค้นเมื่อ 4 มิถุนายน 2562, จาก <https://www.m2fnews.com/lifestyle/work-and-life>.
16. วีระศักดิ์ จจรุรมย์ กวี ไชยศิริ คงศักดิ์ บุญยะ ประณัย. (2558). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาฝุ่นละอองที่มีผลกระทบต่อสุขภาพ ตำบลเหนือเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด**, สืบค้นเมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2562, จาก <http://journal.nmc.ac.th/th/admin/Journal>.
17. วนิตา จินศาสตร์. (2543). **ผลของฝุ่นละอองขนาดเล็ก และก๊าซไนโตรเจนไดออกไซด์ภายในที่พักอาศัยต่อสุขภาพของแม่บ้านและเด็กในกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ.
18. วนิตา จินศาสตร์. (2551). **มลพิษอากาศและการจัดการคุณภาพอากาศ**. พิมพ์ครั้งที่ 1 สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
19. วสันต์ มาพริก, เฉษฐา วงษ์มาก, ศุภพร โลหะเวช. (2548). **ปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM10) จากการก่อสร้างอาคาร**. โครงการปริญญาตรี, มหาวิทยาลัยนเรศวร.
20. วิไลวรรณ ศิริอรุณ. (2557). **การรับรู้การใช้ภาชนะโฟมบรรจุอาหารตามแบบแผนความเชื่อสุขภาพ ของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน**. ปริญญาศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสุขศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
21. ศศิธร ร่มพา และ จิรัชญา สุขคำ. (2557). **ปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กกว่า 2.5 ไมครอน (PM2.5) ในรถโดยสารสาธารณะ**. โครงการวิจัยปริญญาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
22. **ศูนย์โรคปอดโรงพยาบาลบำรุงราษฎร์ ฝุ่นพิษภัยเงียบทำลายสุขภาพของคนเมืองที่คุณป้องกันได้**. [ม.ป.พ.] สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2562, จาก <https://general1.co.th>.
23. สอนง คล้าฉิม. (2551). **ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้อันตรายจากควันบุหรี่มือสองกับพฤติกรรมสุขภาพของสมาชิกครอบครัวที่มีผู้สูบบุหรี่**. สืบค้นเมื่อ 4 กุมภาพันธ์ 2562, จาก <https://dric.nrct.go.th/index.php?/Search/SearchDetail/265559>.
24. อนงคนาถ สุขศิริ. (2556). **การรับรู้อยู่ผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อมจากการเผาใบอ้อยของเกษตรกร ตำบลหนองตากยา อำเภอท่าม่วงจังหวัดกาญจนบุรี**. สืบค้นเมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2562, จาก <http://opac.psu.ac.th>.
25. **แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ (Health Belief Model: HBM)**. สืบค้นเมื่อ 4 มิถุนายน 2562, จาก [https://www.gotoknow.org/posts/611058?fbclid=IwAR2066CICSlkvu0Qz90oJgD\\_oXDftFchLLqehjnkqvzjZh-chHo1\\_3\\_m5\\_4\\_IM#0](https://www.gotoknow.org/posts/611058?fbclid=IwAR2066CICSlkvu0Qz90oJgD_oXDftFchLLqehjnkqvzjZh-chHo1_3_m5_4_IM#0).
26. **ไทยรัฐออนไลน์ (2562). "ฝุ่นพิษ" อันตรายอันดับต้นๆของโลก ต้นเหตุ 5 โรค แฉ 5 วิธีจัดการ "ค่าฝุ่นละออง"**, สืบค้นเมื่อ 4 มิถุนายน 2562, จาก <https://www.thairath.co.th/women/beauty/health/1469323>.
27. Becker & Maiman (1975). **ทฤษฎีแบบแผนความเชื่อทางสุขภาพ**, สืบค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2562, จาก <https://myblogcomnurse.blogspot.com/2016/0/2health>.
28. Greenpeace Thailand. (2019). **การจัดลำดับเมืองที่มีปัญหามลพิษฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM2.5) ในประเทศไทย**, สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2562, จาก <http://www.greenpeace.org/seasia/th/campaigns/Urban-RevolutionMomypedia>.



29. WorkpointTODAY. (2562). ฝุ่นPM 2.5 ขอนแก่น  
ยังวิกฤต!, สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2562, จาก  
<https://workpointtoday.com>.
30. **8 วิธีป้องกันตัวเองแบบง่ายๆ ให้ห่างอันตราย  
จาก “ปศาจฝุ่นจิ๋ว”**, สืบค้นเมื่อวันที่ 4 มิถุนายน  
2562, จาก [https://workpointnews.com/2019/  
01/14/8-](https://workpointnews.com/2019/01/14/8-)



การพัฒนาแบบการนิเทศภายในที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา  
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22  
Development of Model for Effective Internal Supervision of School  
Under the Secondary Educational Service Area Office 22

ปาจริย์ หงษ์แก้ว<sup>1</sup>,  
วาโร เฟิงส์วีสดี<sup>2</sup>,  
เอกลักษณ์ เพ็ญสา<sup>3</sup>

### บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาและตรวจสอบความเหมาะสมและประโยชน์ของรูปแบบการนิเทศภายในที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 355 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage) จำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 34 คน และครูผู้สอน จำนวน 321 คน เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเที่ยงตรง 1.00 ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.43 ถึง 0.98 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.99 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. รูปแบบการนิเทศภายในที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษาประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการนิเทศภายใน ขอบข่ายของการนิเทศภายใน กระบวนการนิเทศภายใน และประสิทธิผลการนิเทศภายใน
2. รูปแบบการนิเทศภายในที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านมีความเหมาะสมและมีประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ประสิทธิผลการนิเทศภายใน ปัจจัยที่ส่งผลต่อการนิเทศภายใน กระบวนการนิเทศภายใน และขอบข่ายของการนิเทศภายใน ตามลำดับ

**คำสำคัญ :** การพัฒนาแบบ, การนิเทศภายใน, ประสิทธิผล

### Abstract

The objectives of this research were to develop and investigate the feasibility and usefulness of an effective internal supervision model of school under the secondary Educational Service Area office 22 by studying 355 populations from the multi stage sampling, were 34 school directors and 321 teachers. The instrument using for data collection included rating scale questionnaire with the validity 1.00, the discrimination is between 0.43 – 0.98 and the reliability is 0.99. The data were analyzed by using frequency, percentage mean and standard deviation.

The research results were as follows:

1. The Effective Internal Supervision of School under the Secondary Educational Service Area Office 22 included 4 factors that have effected to the internal Supervision, scope, and the effectiveness of Internal Supervision process.

<sup>1</sup>นักศึกษาลัทธิสุตร ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา การบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

<sup>2,3</sup>อาจารย์ประจำลัทธิสุตร ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา การบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

2. The Effective Internal Supervision of School under the Secondary Educational Service Area Office 22 is appropriate and the benefits to the opinions of school administrators and teachers in overall and in each level were at the highest level. When considering in each aspect sort by average from high to low found that effectiveness of internal supervision, factors that affect internal supervision, internal supervision process and the scope of internal supervision respectively.

**Keywords :** Development of Model, Internal supervision, Effective

## บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยพัฒนาคนในชาติให้มีความรู้ความสามารถและมีคุณลักษณะตรงตามความต้องการของสังคมและประเทศชาติ การศึกษายังมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศ และเพื่อให้ทันเหตุการณ์ในสังคมยุคปัจจุบัน หลายๆประเทศจึงต้องมีการปฏิรูปการศึกษา เพราะคุณภาพของการจัดการศึกษาจะเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญในการแข่งขันเวทีโลกแต่ละประเทศ

คุณภาพการศึกษาในปัจจุบันของไทยอยู่ในระดับไม่น่าพึงพอใจ โดยเฉพาะเรื่องความรู้พื้นฐานตามหลักสูตร การคิดวิเคราะห์และมีนิสัยใฝ่เรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งมีสาเหตุมาจากการบริหารและการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา เพื่อให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาบรรลุผลตามเป้าหมาย ผู้บริหารและครูผู้สอนต้องทำหน้าที่ในการพัฒนาพัฒนาการศึกษาและพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดโดยอาศัยกระบวนการที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องสอดคล้องควบคู่กันไป คือ กระบวนการบริหารจัดการ กระบวนการจัดการเรียนการสอนและกระบวนการนิเทศการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552)

ในระยะเวลาที่ผ่านมาการจัดการศึกษาและการพัฒนาทางการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ พบว่า ยังมีปัญหาที่จำเป็นต้องปรับปรุงและพัฒนา โดยเฉพาะการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ยังมีขีดความสามารถในการแข่งขันระดับประเทศยังอยู่ในระดับต่ำ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2555) จากการรายงานผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 มีโรงเรียนในสังกัด 81 โรงเรียน ในด้านผลการทดสอบทางการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน (O-NET) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีผลการทดสอบวัดความรู้พื้นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับชาติทุกรายวิชา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22, 2562)

การนิเทศภายในสถานศึกษาจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการบริหารการศึกษา เนื่องจากโรงเรียนต้องเข้าสู่ระบบประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งการประกันคุณภาพการศึกษาจะต้องอาศัยการนิเทศภายใน ซึ่งสอดคล้องกับ (สุปรียาอร สีสะแล, 2554 : 14) ที่กล่าวว่าการนิเทศภายในสถานศึกษามีความจำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา เนื่องจากการนิเทศจากศึกษานิเทศก์ไม่สามารถทำการนิเทศการสอนของครูได้อย่างทั่วถึงเพราะมีเพราะมีข้อจำกัดหลายประการ ดังนั้น การนิเทศภายในสถานศึกษาซึ่งเกิดจากความร่วมมือของบุคลากรในสถานศึกษาจึงมีการดำเนินงานได้อย่างรวดเร็วตรงตามสภาพปัญหาและความต้องการของครูผู้สอนได้มากที่สุด การนิเทศภายในสถานศึกษาจึงเป็นกระบวนการสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมและพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถเต็มศักยภาพ ซึ่งรูปแบบการนิเทศภายในที่มีประสิทธิผล มี 7 องค์ประกอบ คือ 1) บุคลากร 2) การวางแผน 3) ระบบข้อมูลสารสนเทศ 4) เทคนิคการนิเทศ 5) สื่อ แหล่งเรียนรู้ และเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศ 6) การประเมินผลการนิเทศ และ 7) การสร้างเครือข่ายและการเผยแพร่การนิเทศ (เพิ่มพูน ร่มศรี, 2558) และการนิเทศการสอนเป็นการช่วยเหลือสนับสนุนส่งเสริมให้ครูผู้สอนมีความสามารถในการพัฒนาวิชาชีพตนเองให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล อันจะช่วยให้ครูเจริญก้าวหน้าในวิชาชีพ รวมทั้งส่งผลถึงผู้เรียนและคุณภาพการศึกษา (ยุพิน ยืนยง, 2553)

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเห็นความสำคัญของการนิเทศภายในที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 เนื่องจากการนิเทศภายในเป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อจะส่งผลให้เกิดความช่วยเหลือส่งเสริมสนับสนุนให้ความร่วมมือในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู ผู้วิจัยจึงให้ความสำคัญและจำเป็นที่จะพัฒนาการ



นิเทศภายในที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา เพื่อให้ได้รูปแบบที่เหมาะสมในการพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในและใช้เป็นแนวทางให้สถานศึกษาหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปพัฒนาปรับปรุงด้านการนิเทศภายในให้บรรลุประสิทธิผลและเกิดระบบการนิเทศภายในที่มีคุณภาพ

#### วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22

2. เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและประโยชน์ของรูปแบบการนิเทศภายในที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22

#### ขอบเขตของการวิจัย

##### ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 2,829 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 81 คน และครูผู้สอนจำนวน 2,748 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ปีการศึกษา 2562 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยการคำนวณตามวิธีการของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) โดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage) จำนวน 355 คน จำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 34 คน และครูผู้สอนจำนวน 321 คน

#### วิธีดำเนินการวิจัย

##### เครื่องมือการวิจัย

1. แบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของรูปแบบการนิเทศภายในที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา

2. แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมและประโยชน์ของรูปแบบการนิเทศภายในที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบ่งออกเป็น 2 ตอน โดยสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 355 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 34 คนและครูผู้สอน จำนวน 321 คน

#### การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา มีวิธีการดำเนินการ ดังนี้

1.1 ติดต่อผู้ให้ข้อมูลหลักโดยตรง เพื่อสอบถามความสมัครใจและเต็มใจที่จะให้ความร่วมมือในการวิจัย

1.2 ส่งแบบสอบถามให้ผู้ให้ข้อมูลหลักด้วยตนเองและขอรับคืนด้วยตนเอง

2. การตรวจสอบความเหมาะสมและประโยชน์ของรูปแบบการนิเทศภายในที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

2.1 ส่งแบบสอบถามให้ผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับความมุ่งหมายที่ต้องการวัด เลือกข้อคำถามที่มีความสอดคล้อง .05 ขึ้นไป

2.2 ส่งแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 10 คน และครูผู้สอนจำนวน 40 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างรวมจำนวน 50 คน เพื่อนำมาวิเคราะห์หาอำนาจจำแนกและความเชื่อมั่น

2.3 นำส่งและเก็บข้อมูลในบางส่วนด้วยตนเอง และบางส่วนผู้วิจัยส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ลงทะเบียนพร้อมแนบซองเปล่าติดดวงตราไปรษณียากรเพื่อส่งคืนผู้วิจัย ได้รับแบบสอบถามกลับคืน จำนวน 355 คน คิดเป็นร้อยละ 100

#### การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษาใช้แบบสอบถามชนิดเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย โดยผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 5 คน พิจารณาเกี่ยวกับร่างรูปแบบการนิเทศภายในที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา ซึ่งแบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของรูปแบบการนิเทศภายในที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา ใช้ค่าร้อยละเป็นสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้เกณฑ์ร้อยละ 80 ขึ้นไป

2. การตรวจสอบความเหมาะสมและประโยชน์ของรูปแบบการนิเทศภายในที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา ใช้แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมและประโยชน์ของรูปแบบการนิเทศภายในที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบ่งออกเป็น 2 ตอน โดยสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 355 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 34 คนและครูผู้สอน จำนวน 321 คน

มาวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกณฑ์พิจารณาใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป

### สรุปผลการวิจัย

1. รูปแบบการนิเทศภายในที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 22 ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักทุกคนเห็นด้วยกับรูปแบบการนิเทศภายในที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา คิดเป็นร้อยละ 100 ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการนิเทศภายใน ประกอบด้วย ความรู้และทักษะของบุคลากรการนิเทศ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร สื่อและเครื่องมือในการนิเทศ บรรยากาศในการนิเทศและแรงจูงใจ

1.2 ขอบข่ายการนิเทศภายใน ประกอบด้วย การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การผลิตและการใช้สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล

1.3 กระบวนการนิเทศภายใน ประกอบด้วย การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ การวางแผนการนิเทศ การปฏิบัติตามแผนและการนิเทศ การประเมินผลการนิเทศ

1.4 ประสิทธิภาพการนิเทศภายใน ประกอบด้วย คุณภาพครู คุณภาพนักเรียน คุณภาพผู้บริหาร คุณภาพสถานศึกษา

2. รูปแบบการนิเทศภายในที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 22 ทั้งโดยรวมและรายด้านมีความเหมาะสมและประโยชน์ในระดับมากที่สุด เมื่อจัดลำดับเป็นรายด้านความเหมาะสมจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยเป็น ดังนี้ ประสิทธิภาพการนิเทศภายใน ปัจจัยที่ส่งผลต่อการนิเทศภายใน กระบวนการนิเทศภายใน และขอบข่ายของการนิเทศภายใน ตามลำดับ และประโยชน์จากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยเป็น ดังนี้ ประสิทธิภาพการนิเทศภายใน ปัจจัยที่ส่งผลต่อการนิเทศภายใน กระบวนการนิเทศภายใน และขอบข่ายของการนิเทศภายใน ตามลำดับ

### อภิปรายผล

รูปแบบการนิเทศภายในที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 22 ที่ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการนิเทศภายใน ประกอบด้วย 1) ด้านความรู้และทักษะของบุคลากรการนิเทศ มีความเหมาะสมและประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

โดยผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้นิเทศต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนรู้และสามารถให้คำแนะนำแก่ครูและบุคลากร และมีเจตคติที่ดีต่อการนิเทศการสอน 2) ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร ผู้บริหาร มีความเหมาะสมและประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด โดยภาวะผู้นำทางวิชาการ ส่งผลต่อประสิทธิผลทางวิชาการของโรงเรียนต้องอาศัยผู้บริหารที่มีความสามารถและมีภาวะผู้นำทางวิชาการสูง และจะต้องส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาระบบการนิเทศภายในอย่างจริงจังและต่อเนื่อง 3) ด้านสื่อและเครื่องมือในการนิเทศ มีความเหมาะสมและประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ความจำเป็นในการสร้างนวัตกรรมสื่อดิจิทัลที่หลากหลาย เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและเพื่อร่วมพัฒนาการจัดการเรียนการสอนระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ โดยสถานศึกษาต้องมีวัสดุ อุปกรณ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพียงพอสำหรับการนิเทศภายใน ส่งเสริมการใช้สื่อและเครื่องมือในการนิเทศให้คุ้มค่าและเกิดประสิทธิผล 4) ด้านบรรยากาศในการนิเทศภายใน มีความเหมาะสมและประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ทุกคนสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานร่วมกัน ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานและจัดกิจกรรมการนิเทศภายในอย่างทุ่มเทด้วยความเต็มใจเป็นอย่างดี 5) แรงจูงใจ ความเหมาะสมและประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ผู้บริหารต้องสร้างขวัญและกำลังใจและโน้มน้าวให้ครูผู้สอนปฏิบัติงานจนบรรลุวัตถุประสงค์หลักและประสิทธิผลขององค์กรซึ่ง สอดคล้องกับวิชานี้ ทศตะ (2561 ; 28-34) สรุปปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดการนิเทศภายใน คือ ความรู้และทักษะของบุคลากรการนิเทศ พฤติกรรมและแรงจูงใจของผู้รับการนิเทศ บรรยากาศในโรงเรียน ภาวะผู้นำของผู้บริหาร วัฒนธรรมโรงเรียน

2. ขอบข่ายการนิเทศภายใน ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการนิเทศภายในสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 22 ประกอบด้วย 1) การพัฒนาหลักสูตร มีความเหมาะสมและประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ร่วมกันกำหนดเป้าหมาย แนวทางและวิธีการนิเทศด้านการพัฒนาหลักสูตร เพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียน ให้เป็นคนดีมีปัญญา มีความสุขมีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพจึง กำหนดเป็นจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อเรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน มีความเหมาะสมและประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการจัดการเรียนการสอน ครูต้องพัฒนาตนเองเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยฝึกนักเรียนให้สามารถปรับตัวให้เข้า



กับสังคมและสิ่งแวดล้อมเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ 3) ด้านการผลิตและการใช้สื่อการเรียนการสอน มีความเหมาะสมและประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ผู้บริหารและผู้นิเทศสนับสนุนให้ครุมนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูคัดเลือกสื่อที่เหมาะสมมาใช้ให้เกิดประโยชน์และประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน 4) ด้านการวัดและประเมินผล ความเหมาะสมและประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ผู้บริหารและผู้นิเทศส่งเสริมสนับสนุนให้ครุมีความรู้เกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนตามสภาพจริงอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2558) ได้กำหนดขอบข่ายการนิเทศไว้ 5 ด้าน ดังต่อไปนี้ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตร 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านสื่อการเรียนการสอน 4) ด้านการวัดผลประเมินผล 5) ด้านการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา

3.กระบวนการนิเทศภายใน เป็นองค์ประกอบสำคัญของการนิเทศภายในสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 22 ประกอบด้วย 4 ชั้น ดังนี้ ชั้นที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ มีความเหมาะสมและประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด การศึกษาสภาพและความจำเป็นในการนิเทศ คือ การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการนิเทศซึ่งจะนำไปสู่การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา โดยมีเป้าหมายที่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ชั้นที่ 2 การวางแผนการนิเทศ มีความเหมาะสมและประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด การวางแผนการนิเทศ เป็นการนำผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา สาเหตุของปัญหามากำหนดกิจกรรมให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการของสถานศึกษา ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศร่วมกันกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ แนวทางปฏิบัติในการนิเทศภายในให้ชัดเจน ชั้นที่ 3 การปฏิบัติตามแผนและการนิเทศ มีความเหมาะสมและประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด การปฏิบัติการนิเทศ คือ ขั้นตอนในการดำเนินการนิเทศ และควบคุมการนิเทศให้มีคุณภาพตามแนวทางในการนิเทศที่วางไว้ เพื่อให้ได้ผลการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพ ผู้เกี่ยวข้องร่วมกันประชุมเพื่อทำความเข้าใจรายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินงานตามแผนงานและโครงการนิเทศภายใน ชั้นที่ 4 การประเมินผลการนิเทศ มีความเหมาะสมและประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด การประเมินผลการนิเทศ คือ การตรวจสอบความสำเร็จของโครงการกับวัตถุประสงค์และเป้าหมาย

ที่กำหนดไว้ มีการร่วมกันกำหนดวิธีการและเกณฑ์การประเมินผลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการนิเทศภายใน ซึ่ง สอดคล้องกับพิสัน โพนทัน (2559 : 26) ได้กล่าวถึงกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนไว้ 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ 2) ด้านการวางแผนการนิเทศ 3) ด้านการปฏิบัติการนิเทศ 4) ด้านการประเมินผลการนิเทศ

4.ประสิทธิผลการนิเทศภายใน ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้ 1) คุณภาพด้านครู มีความเหมาะสมและประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครู คือ ความสามารถของครูในการจัดการเรียนการสอนได้ครอบคลุมตามที่หลักสูตรกำหนด กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีจิตวิญญาณความเป็นครู ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ครอบคลุมตามที่หลักสูตรกำหนด เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้ มีจิตวิญญาณความเป็นครู 2) คุณภาพด้านนักเรียน มีความเหมาะสมและประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด นักเรียนมีความรู้และทักษะในการใช้ชีวิตประจำวัน มีความสามารถในการสื่อสาร มีทักษะในการอ่านคิดวิเคราะห์ มีความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี มีความสามารถในการแก้ปัญหาสังเคราะห์และแก้ปัญหาได้เหมาะสมตามระดับชั้น และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต 3) คุณภาพผู้บริหาร มีความเหมาะสมและประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุดผู้บริหารมีภาวะผู้นำทางวิชาการสูง ขับเคลื่อนงานด้านวิชาการให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้ มีวิสัยทัศน์และความคิดริเริ่มที่เน้นและพัฒนาศักยภาพบุคลากร ผู้บริหารควรมีวิสัยทัศน์และสามารถนำโรงเรียนสู่มาตรฐานสากล มีการจัดการด้วยระบบคุณภาพ มีความเป็นผู้นำทางวิชาการที่มีผลงานปรากฏเป็นที่ยอมรับ

4) คุณภาพสถานศึกษา สถานศึกษา มีความเหมาะสมและประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด คุณภาพของสถานศึกษาถึงหลักการนิเทศภายในโรงเรียน คือ เป็นการพัฒนา แก้ไขหรือปรับปรุงงานของสถานศึกษา มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ สถานศึกษามีครูและบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ทั้งนี้ สอดคล้องกับวิชฌนี ทศตะ (2561 : 113-114) ได้กล่าวถึงผลของการนิเทศภายในโรงเรียนว่า ผลการนิเทศภายในโรงเรียนประกอบด้วย 1) คุณภาพครู 2) คุณภาพผู้เรียน 3) คุณภาพผู้บริหาร 4) คุณภาพของสถานศึกษา

**ข้อเสนอแนะ****1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้**

1.1 นำรูปแบบการนิเทศภายในที่มีประสิทธิผลของครูภายในสถานศึกษาที่พัฒนาขึ้นไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติงานการนิเทศภายในสถานศึกษา เพื่อให้เกิดการพัฒนาครูและพัฒนาคุณภาพนักเรียนต่อไป

1.2 นำรูปแบบการนิเทศภายในที่มีประสิทธิผลของครูภายในสถานศึกษาที่พัฒนาขึ้นไปใช้ในการวางแผนการดำเนินการนิเทศภายใน ส่งเสริมสนับสนุนครูผู้นิเทศครูผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้ความเข้าใจกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพตนเองและพัฒนาคุณภาพผู้เรียนซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

**2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป**

2.1 ทำวิจัยและพัฒนาโดยการนำรูปแบบการนิเทศภายในที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษาที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้และศึกษาผลที่เกิดขึ้น

2.2 ทำวิจัยเชิงคุณภาพการนิเทศภายในที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22

2.3 ทำวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยใช้รูปแบบการนิเทศภายในที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ที่พัฒนาขึ้น

**เอกสารอ้างอิง**

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2555). กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, กรุงเทพฯ.
- กาญจนา จันทะพันธ์. (2554). **ความต้องการการนิเทศการสอนของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ทัศนิตมา พงษ์พรหม. (2558). **ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2**. ชลบุรี. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยบูรพา.

- พระมหาอำนาจ มหาวีโร. (2563). **การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาต่างประเทศในภาษาไทย ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อดิจิทัลของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาการสอนภาษาไทย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด**. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด. **วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ปีที่ 10 ฉบับที่ 2 (เมษายน-มิถุนายน)**.
- พิสัน โพนทัน. (2559). **ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28**. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ดาวรรณ เอมนิล. (2555). **การใช้กระบวนการนิเทศภายในเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการสอนโรงเรียนบ้านค่าย อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง**. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ภาวิดา นิลเอสงค์. (2555). **ความต้องการนิเทศการสอนของครูในอำเภอสว่างโคก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18**. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วาโร เฟิงส์สวัสดิ์. (2562). **การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มจังหวัดสกล. วารสารบัณฑิตเอเชีย ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคมถึงธันวาคม**.
- วิชัญญ์ ทศศะ. (2561). **การพัฒนาารูปแบบการนิเทศภายในสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. วิทยานิพนธ์ ปริญญาตรีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22. (2562). **การรายงานผลการนิเทศ กำกับติดตาม และประเมินผลการศึกษาประจำปีงบประมาณ 2561**. นครพนม: กลุ่มงานเลขาคณะกรรมการการติดตามตรวจสอบ.



10. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2558). **แนวทางการดำเนินงานพลิกโฉมการนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา**. กรุงเทพฯ: ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยเทคโนโลยีการศึกษาทางไกล สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
11. สุปรียาอร สีสะแล. (2554). **การศึกษาความต้องการนิเทศภายในของครูวิทยาศาสตร์ในสถานศึกษาจังหวัดจันทบุรี**. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
12. อัญชลี กำพลรัตน์. 2534. **การนิเทศการศึกษาภายในและแนวทางการนำไปใช้ในงานของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด**. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์.
13. อุดม ชูลีวรรณ. (2559). **รูปแบบการพัฒนากระบวนการบริหารคุณภาพโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศระดับสากล**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุสิตบัณฑิตการศึกษาระดับปริญญาโท, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
14. อนุตรศักดิ์ วิชัยรัตน์. (2560). **การพัฒนากระบวนการนิเทศการสอนที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2**. **วารสารจันทร์เกษมสาร ปีที่ 23 ฉบับที่ 44 เดือนมกราคมถึงมิถุนายน**

การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ทางสาธารณสุขของผู้บริหารและบุคลากรเครือข่ายบริการสุขภาพ  
อำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น

The Health Strategic Leadership Health Administrators and Personnel  
in The Health Promotion Hospital Nongnakhom District , Khon Kaen Province

ศิวกร พงษ์ภักดี<sup>1</sup>,  
จุฬารัตน์ โสตะ<sup>2</sup>,  
กุหลาบ ปุริสสาร<sup>3</sup>

**บทคัดย่อ**

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ มีความสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนการดำเนินงานขององค์กร และเสริมสร้างประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินงาน การวิจัยครั้งนี้ เป็น การวิจัยเชิงปฏิบัติการ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา และระดับผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารและบุคลากร และพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารและบุคลากรในเครือข่ายบริการสุขภาพรวมทั้งกำหนดแผนยุทธศาสตร์เครือข่ายบริการสุขภาพ. กลุ่มเป้าหมายประกอบด้วยผู้อำนวยการโรงพยาบาลหนองนาคำ, สาธารณสุขอำเภอหนองนาคำและผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล รวม จำนวน 7 คน หัวหน้ากลุ่มงานโรงพยาบาลหนองนาคำ 13 คนและเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล รวม 10 คน จังหวัดขอนแก่นประเทศไทย. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถามข้อมูลเชิงปริมาณ และแนวคำถามสำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ ส่วนเครื่องมือในการพัฒนาเป็นโครงการผู้นำเชิงกลยุทธ์ได้ดำเนินการร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หัวหน้าและเจ้าหน้าที่เครือข่ายบริการสุขภาพหนองนาคำ โดยเพิ่มศักยภาพในการกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อช่วยเหลือหน่วยงานสาธารณสุขในพื้นที่อำเภอหนองนาคำโรงพยาบาลและหน่วยงานต่างๆจากนั้นจึงทำการประเมินผล สถิติสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลคือสถิติเชิงพรรณนาและสถิติ Pair test เพื่อเปรียบเทียบผลก่อนและหลังการดำเนินการ

ผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ สูงขึ้นกว่าก่อนดำเนินการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ( $p < 0.05$ ) ทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ 1) ผู้นำที่มีความคิดความเข้าใจในระดับสูง 2) ความสามารถในการรวมปัจจัยเพื่อกำหนดกลยุทธ์ 3) ความคาดหวังและโอกาสสำหรับอนาคต 4) วิธีคิดเชิงปฏิวัติ 5) มีการกำหนดวิสัยทัศน์ และ 6) การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และประเด็นยุทธศาสตร์ ตลอดจนได้จัดทำแผนปฏิบัติการเพื่ออบรมทำความเข้าใจแก่ผู้รับผิดชอบงาน การบันทึกข้อมูลในโปรแกรมระบบงานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลและหน่วยบริการปฐมภูมิ (Java Health Center Information System :JHCIS)

**คำสำคัญ:** การพัฒนา,ผู้นำยุทธศาสตร์,แผน,บุคลากร,สุขภาพ

**Abstract**

Strategic leadership is very important to drive the operations of the organization. Enhancing efficiency and effectiveness of work. This action research aimed to study the problem state and strategic leadership level of executives and personnel. In addition to develop strategic leadership of health care network executives and personnel, as well as formulate a strategic plan for the healthcare network. Participants include Nong Na Kham Hospital Director, Head of Public Health Office and Director of SAO Hospital, 7 persons, head of department, 14 persons and staff of Nong Na Kham Hospital, total of 10 persons. Khon Kaen Province, Thailand. The research instruments consisted of questionnaire for

<sup>1</sup>นักศึกษาลัทธิสุตร สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาวะผู้นำและนวัตกรรมการจัดการสุขภาพ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

<sup>2</sup>คณบดี คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

<sup>3</sup>รองคณบดี คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย



quantitative data, and guideline questions for the qualitative data. The development tools were strategic leadership program, which was conducted with stakeholders, chief and officer of Nong Na Kham Health Service Network by increasing the potential to formulate strategies to assist public health agencies in Nong Na Kham District Hospitals and various departments, and then evaluation. The statistics for data analysis were descriptive statistics and paired t-test to compare results before and after the implementation.

The results showed that, after implementation, the score of strategic leadership of participants was higher than before significantly  $p < 0.05$ , in six aspects of action: 1) leaders with a high level of understanding, 2) the ability to combine factors to formulate strategies, 3) expectations and opportunities for the future, 4) Revolutionary thinking methods, 5) vision determination and 6) policy implementation. In addition, there conducted the vision, mission, goals and strategic issues have been determined. As well as preparing an action plan to train staffs who responsibility for data recording in the program system for the district health promotion hospital and primary care unit (Java Health Center Information System (JHCIS) as important key performance indicator.

**Keywords:** development, strategic leader, plan, health personnel

## บทนำ

สังคมโลกในยุคทำลายเพื่อเกิดใหม่ หรือยุคเปลี่ยนแปลงแบบพลิกผัน (Disruption world) สุซซ์วีร์ สุวรรณสวัสดิ์. (2020). ส่งผลกระทบทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สุขภาพ วิถีชีวิต กอปรกับภาวะวิกฤติ ในการระบาดของโรคอุบัติใหม่ โรคโควิด 19 ทำให้ประชากรโลกมีความเครียด วิตกกังวล เพื่อหาทางรอดปลอดภัยและกลับสู่สภาพปกติ ประเทศไทย ได้รับผลกระทบ ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ซึ่งมีผลต่อสุขภาพของคนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และจิตวิญญาณ ทำให้วิถีชีวิตเปลี่ยนแปลงไป จากความเป็นปกติ ก่อให้เกิดความเครียด ความวิตกกังวล ตามมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และผลของปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วฉับพลันจนส่งผลให้กิจกรรมหลายอย่างต้องหยุดชะงัก (Disruption) ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อ การดำเนินชีวิตของผู้คนทั่วโลกรวมทั้งประเทศไทยที่ได้รับผลกระทบด้วยเช่นกัน กิจกรรมหลายประเภทต้องหยุด ให้บริการ เช่น ภาคการท่องเที่ยวและบริการ ภาคการขนส่ง หรือบันเทิงรวมทั้งการจัดกิจกรรมที่ให้ผู้คนมารวมตัวกันมาก ๆ อย่างเช่น กีฬา เพราะต้องปฏิบัติตามมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคด้วยเช่นกัน (พัคตร์วิไล ศรีแสง อัมพรพรรณ ธีรานูตร จุฬารณณ์ โสตะ จุฬารณณ์ ตั้งภักดี จารุณี สรภฤช (2563).

จากเหตุการณ์ความเปลี่ยนแปลงต่างๆดังกล่าวมานั้น เพื่อเตรียมรองรับกับการเปลี่ยนแปลงอย่างทันท่วงทีอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล จำเป็นอย่างยิ่งที่หน่วยงาน องค์กรต่างๆทั้งภาครัฐและเอกชนจะต้องปรับตัว

ปรับเปลี่ยนรูปแบบวิธีการทำงานใหม่ๆ จากการวางแผนงานทั่วไป เพื่อแก้ไขปัญหา การป้องกันปัญหาหรือการพัฒนาผลผลิตขององค์กร เพื่อให้ได้แนวทางในการดำเนินงานที่ทำงานขององค์กรบรรลุผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและให้ เป็นองค์กรที่ใช้การวางแผนยุทธศาสตร์นำการทำงาน เพราะ การวางแผนยุทธศาสตร์เป็นการวางแผนเพื่อนำองค์กรไปสู่ ภาพลักษณ์ใหม่ ก้าวสู่วิสัยทัศน์ที่ต้องการในอนาคต การวางแผนยุทธศาสตร์จึงเป็นการวางแผนในภาพรวมของ องค์กร ทุกประเด็นยุทธศาสตร์ที่กำหนดขึ้นมีความสำคัญใน การกำหนดรูปแบบของการปฏิบัติและเป็นปัจจัยที่ชี้อนาคต ขององค์กรนั้นๆ (พิริยา ผาติวิกรียวงศ์, วราจคณา จันทรงค์, และสมโภช รัตติโพร, 2561)

ในการบริหารองค์การสาธารณสุขในปัจจุบันเป็นที่ตระหนักดีว่าการดำเนินงานมีการแข่งขันค่อนข้างสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแข่งขันกับภาคเอกชนที่ในปัจจุบันรัฐ ได้ออกกฎหมายหรือระเบียบบางเรื่องเปิดโอกาสให้ ภาคเอกชนสามารถจัดบริการสาธารณสุขที่เคยจำเพาะอยู่แต่ใน ภาครัฐเท่านั้นให้เอกชนสามารถดำเนินการได้ เช่น ด้านการ ให้บริการเจ็บป่วยฉุกเฉิน การลงทะเบียนในระบบ หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า การบริการด้านทันตกรรมหรือ การตรวจทางห้องปฏิบัติการ เป็นต้น แนวคิดหรือวิธีการใน การบริหารแบบเดิมๆไม่สามารถนำองค์กรไปสู่ ความสำเร็จได้เหมือนอย่างในอดีต จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่ผู้บริหารงานสาธารณสุขจะต้องอาศัยชั้นเชิงในการบริหาร ที่เหนือกว่าคู่แข่ง หรืออาศัยความว่องไวในการปรับตัวให้ทัน ต่อภาวะการแข่งขันที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง

อยู่ตลอดเวลา ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้นักบริหารงานสาธารณสุขกำหนดทิศทางขององค์กร วิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายนอกและภายในองค์กร ช่วยกำหนดกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับองค์กรเพื่อที่จะนำกลยุทธ์เหล่านั้นไปประยุกต์ปฏิบัติและควบคุมประเมินผลการทำงาน ขององค์กรได้ กลยุทธ์การบริหารที่ทรงประสิทธิภาพนั้นจะต้องดีพร้อม สมบูรณ์ตามความหมายของการบริหารทั้งสองอย่างคือการมีประสิทธิภาพ (Effectiveness) สามารถกำหนดเป้าหมายที่ดีและสามารถบรรลุผลสำเร็จในเป้าหมายนั้น ๆ ได้ และการมีประสิทธิภาพ (Efficiency) สามารถทำสำเร็จในเป้าหมายเหล่านั้น โดยมีต้นทุนค่าใช้จ่ายที่ต่ำที่สุดด้วย หรือถ้ากล่าวอย่างสรุป กลยุทธ์การบริหารงานสาธารณสุขที่ทรงประสิทธิภาพนั้นจะต้องสร้าง ประสิทธิภาพและประสิทธิภาพให้เกิดขึ้นได้ทุกแง่มุม คือทั้งในแง่ของรายบุคคล รายกลุ่ม (ทีมงาน) และตลอดทั้งองค์กรด้วย ทั้งนี้ไม่จำกัดเฉพาะแต่องค์กรภาครัฐหรือภาคเอกชนแต่อย่างใด กลยุทธ์ขององค์กรจะเป็นสิ่งสำคัญที่จะกำหนดความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์กรได้ ดังนั้นผู้บริหารงานสาธารณสุขนอกจากต้องทำความเข้าใจและการพยายามศึกษากระบวนการบริหารแล้ว ยังต้องศึกษาถึงระดับและกระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์ด้วยเพื่อที่จะทำให้นักบริหารงานสาธารณสุขได้ทราบถึงความสำคัญของกลยุทธ์ที่จะช่วยสนับสนุนองค์กรให้ประสบความสำเร็จและจะต้องมีการพิจารณาเลือกกลยุทธ์และประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับองค์กรของตน

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทั้งผู้บริหารและบุคลากร เพื่อร่วมกันวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภาวะคุกคาม (SWOT analysis) เพื่อนำไปสู่การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย ประเด็นยุทธศาสตร์ แผนยุทธศาสตร์ และนำไปสู่การจัดทำแผนปฏิบัติการต่อไป จึงจะก่อให้เกิดการพัฒนาเป็นรูปธรรม และสอดคล้องกับบริบทของปัญหา สภาพการณ์ และความต้องการที่สำคัญ (จุฬารัตน์ โสตะ, 2563).

สภาพปัญหาเกี่ยวกับการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ของเครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอหนองนาคำที่ผ่านมาพบว่ากระบวนการในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ยังไม่มี การดำเนินการที่เป็นขั้นเป็นตอนและรูปธรรมที่ชัดเจนตามหลักของการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ เป็นต้นว่า การประชุมร่วมวิเคราะห์สภาพปัญหา การวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน โอกาสในการพัฒนาหรือปัญหาอุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานหรือผลสำเร็จของงานเป็นต้น ส่งผลให้ที่ผ่านมาไม่มีการปฏิบัติงานในบางตัวไม่บรรลุผลตาม

เป้าหมายตัวชี้วัดของจังหวัด รวมทั้งการทำงานในหลายๆ ประเด็นมีความไม่ต่อเนื่องขาดยุทธศาสตร์ที่จะนำพาบุคลากรให้ขับเคลื่อนงานอย่างมีทิศทางที่แน่นอน วิสัยทัศน์ที่มี เป็นการปรับจากตัวอย่างของหน่วยงานอื่นๆซึ่งไม่ได้มีที่มาจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเป็นผู้กำหนด ซึ่งจากการวิเคราะห์สาเหตุเบื้องต้นพอจะสรุปได้ว่า เกิดจากบุคลากรยังขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการของการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ เนื่องจากบุคลากรส่วนใหญ่ที่ปฏิบัติงานจะเป็นบุคลากรที่จบใหม่ประสบการณ์ในการทำงานมีน้อยโดยเฉพาะผู้รับผิดชอบในงานแผนงานและยุทธศาสตร์ของเครือข่ายบริการสุขภาพก็ยังคงขาดประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

ดังนั้น จากสภาพปัญหาที่กล่าวมาผู้วิจัยจึงเห็นความจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ทางสาธารณสุขของผู้บริหารและบุคลากร เครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น โดยผู้วิจัยได้ใช้กลวิธีในการพัฒนาภาวะของการเป็นผู้นำในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ของเครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอหนองนาคำ เพื่อใช้ในการขับเคลื่อนงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสุขภาพโดยรวมของประชาชนในพื้นที่ และองค์กรต่อไป วัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ทางสาธารณสุข และเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ทางสาธารณสุข รวมทั้งศึกษาประสิทธิผลของการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ทางสาธารณสุขของผู้บริหารและบุคลากรในเครือข่ายบริการสุขภาพ อำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น ก่อนและหลังการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ทางสาธารณสุขของผู้บริหารและบุคลากรในเครือข่ายบริการสุขภาพ

## รูปแบบ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์และการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารและบุคลากรในเครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น ตามวงจร P-A-O-R ของ Kemmis and McTaggart (1988)

## ขอบเขตการวิจัย

### 1. ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย

1.1 ผู้อำนวยการโรงพยาบาลหนองนาคำ สาธารณสุขอำเภอหนองนาคำ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทั้ง 5 แห่งในอำเภอหนองนาคำ รวมทั้งสิ้น 7 คน



1.2 คณะกรรมการเครือข่ายบริการสุขภาพ อำเภอนองนาคำและผู้ทำหน้าที่หัวหน้ากลุ่มงานของโรงพยาบาลนองนาคำ จำนวน 13 คน

1.3 เจ้าหน้าที่ประจำโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ทั้ง 5 แห่ง ได้แก่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลกุดธาตุ, โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านโคก, โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลชนวน, โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหนองแวง ตำบลกุดธาตุ, โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหนองกุงตำบลชนวน รวมจำนวน 10 คน

### 2. ขอบเขตด้านตัวแปร

2.1 ตัวแปรต้น (Independent Variable) คือโปรแกรมกระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารและบุคลากรเครือข่ายบริการสุขภาพ

2.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ ระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ทางสาธารณสุขของผู้บริหารและบุคลากรเครือข่ายบริการสุขภาพ

### 3. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย ตั้งแต่ เดือน กันยายน 2563 – ธันวาคม 2563

## ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนดังนี้

### 1. ปัจจัยนำเข้า (Input) ดังนี้

1.1 แนวคิดทฤษฎีบทบาทผู้นำเชิงกลยุทธ์

1.2 แนวทางการพัฒนาบุคลากรได้แก่ การอบรม การประชุม การอภิปรายกลุ่ม

### 2. กระบวนการ (Process) ผู้วิจัยได้ใช้

เทคนิคกระบวนการ P A O R ในกระบวนการหารูปแบบของการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์โดยประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

2.1 ขั้นตอนที่ 1 วางแผน (plan) ประกอบด้วย ขั้นตอนเตรียมการ

1. ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

2. แต่งผู้อำนวยการโรงพยาบาลนองนาคำ สาธารณสุขอำเภอนองนาคำ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตอำเภอนองนาคำ ทั้ง 5 แห่ง เพื่อขออนุมัติทำการวิจัย และประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการจัดการเก็บข้อมูลและกลุ่มตัวอย่าง 30 คน

3. เตรียมเครื่องมือแบบสอบถามก่อนการอบรม

### ขั้นตอนการ

จัดประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมด้วยเทคนิคการระดมสมองเพื่อทราบสถานการณ์ปัจจุบันของผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดและยุทธศาสตร์ของกระทรวงสาธารณสุข สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่นและตามสภาพปัญหาของพื้นที่อำเภอนองนาคำ รวมทั้งการจัดทำแผนกลยุทธ์ของเครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอนองนาคำ

เพื่อศึกษาปัญหา/ความต้องการตามองค์ประกอบ 3 ด้าน ประกอบด้วย

1. ด้านนโยบาย สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น

2. ด้านบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน

3. องค์ความรู้เรื่องการจัดทำแผนกลยุทธ์

แบบประชุมระดมสมอง โดยจัดประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมด้วยเทคนิคการระดมสมองเพื่อให้ทราบสถานการณ์ปัจจุบันของผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดและยุทธศาสตร์ของกระทรวงสาธารณสุข สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น ตามสภาพปัญหาของพื้นที่อำเภอนองนาคำ รวมทั้งการจัดทำแผนกลยุทธ์ของเครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอนองนาคำ เพื่อศึกษาปัญหา/ความต้องการ ตามองค์ประกอบ 3 ด้าน ประกอบด้วย

1. ด้านนโยบาย สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น

2. ด้านบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน

3. องค์ความรู้เรื่องการจัดทำแผนกลยุทธ์

### 2.2 ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติ (Action)

ดำเนินการตามแผนและแนวทางปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาที่ได้จากการประชุมในชั้นการวางแผน ตามข้อที่ 3.2.1

### 2.3 ขั้นตอนที่ 3 การสังเกต (Observation)

รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ผลจากชั้นการวางแผนและผลของการปฏิบัติ โดยการนิเทศ ติดตามความก้าวหน้า เพื่อหาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน เดือนละ 1 ครั้ง

2.4 ขั้นตอนที่ 4 การสะท้อนกลับ (Reflection) ประเมินผลการวิจัย เพื่อให้เห็นการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ที่ได้รับ และจัดทำข้อเสนอแนะในการพัฒนาระบบ และทักษะการจัดทำแผนเชิงกลยุทธ์

### 3. ผลลัพธ์ ( Output )

3.1 มีแนวทางและรูปแบบการจัดทำแผนกลยุทธ์ของเครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น

3.2 ระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารและบุคลากรเครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น

3.3 มีแผนกลยุทธ์ของเครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น

#### เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือในการวิจัยดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ ตำแหน่งงาน การศึกษา อายุราชการ ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งด้านบริหาร รายได้เฉลี่ยต่อเดือน การอบรมด้านการจัดทำแผนยุทธศาสตร์

ส่วนที่ 2 ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ทางสาธารณสุขของผู้บริหารและบุคลากรเครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วย 6 ด้านคือ 1.) ด้านผู้นำที่มีความคิดความเข้าใจระดับสูง 2.) ด้านความสามารถในการนำปัจจัยนำเข้าต่างๆมากำหนดกลยุทธ์ 3.) ด้านการมีความหวังและการสร้างโอกาสสำหรับอนาคต 4.) ด้านวิธีการคิดเชิงปฏิบัติ 5.) ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ 6.) ด้านการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 อันดับ ใช้ของ Likert Scale คือ เห็นด้วยมากที่สุด, เห็นด้วยมาก, เห็นด้วยปานกลาง, เห็นด้วยน้อย, เห็นด้วยน้อยที่สุด มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96 จากนั้นผ่านการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน แล้วนำมาเข้าเกณฑ์การหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยหาค่าคุณภาพ IOC (Index of item objective congruence) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.70-1.00 ได้ค่า 0.82 สามารถนำแบบสอบถามมาใช้ได้ ค่าดัชนีความสอดคล้องที่ยอมรับได้ต้องมีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป

จากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้รับความคิดเห็นชอบจากผู้เชี่ยวชาญไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) จากโปรแกรม SPSS (Statistics Package for Social

Sciences) โดยการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.82

2. การประชุมอภิปรายวิเคราะห์สภาพปัญหาบริบทของเครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น

3. การประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนายุทธศาสตร์ของเครือข่ายบริการสุขภาพ โดยการประชุมกลุ่ม การอบรมและการฝึกปฏิบัติ

#### การวิเคราะห์ข้อมูล

การใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป เพศ อายุ การศึกษา ข้อมูลจากแบบสอบถาม การดำเนินการปฏิบัติงาน ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. การวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบข้อมูลก่อนและหลังดำเนินการด้วยสถิติ Paired t test

3. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นข้อมูลที่ได้จากการใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant observation) การสนทนากลุ่ม (Group Discussion) ซึ่งทั้งหมดเป็นการวิเคราะห์จากเนื้อหาของข้อมูล (Content Analysis) ที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลเพื่อเชื่อมโยงความสัมพันธ์และเหตุผลในประเด็นที่ศึกษา

#### ผลการวิจัย

การวิจัยภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ทางสาธารณสุขของผู้บริหารและบุคลากรเครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น เป็นการศึกษาเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ทางสาธารณสุขของผู้บริหารและบุคลากรเครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น ก่อนและหลังการอบรม 2) เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ทางสาธารณสุขของผู้บริหารและบุคลากรในเครือข่ายบริการสุขภาพ และจัดทำแผนกลยุทธ์เครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น และ 3) เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ทางสาธารณสุขของผู้บริหารและบุคลากรในเครือข่ายบริการสุขภาพ อำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น มีการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) และเชิงปริมาณ (Quantitative Method ) ดังนี้



## 1. คุณลักษณะส่วนบุคคล

ลักษณะส่วนบุคคลของผู้บริหารและบุคลากรเครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น พบว่าเพศหญิงมากกว่าเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 63.3 อายุของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่คือ 20-30 ปีคิดเป็นร้อยละ 30 ตำแหน่งงานของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คือ หัวหน้าฝ่าย, หัวหน้ากลุ่มงานที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลคิดเป็นร้อยละ 36.7 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่เป็นระดับปริญญาตรีคิดเป็นร้อยละ 90.0 แบบสอบถาม

อายุราชการ ส่วนใหญ่คือ 1-5 ปีและมากกว่า 20 ปีคิดเป็นร้อยละ 33.3 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนส่วนใหญ่ คือ 20,001-30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 30.0 ด้านการอบรมการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ พบว่า เคยได้รับการอบรมมากกว่าไม่เคยได้รับการอบรมคิดเป็นร้อยละ 56.7

2. ภาวะผู้นำของผู้บริหารและบุคลากรเครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น แบ่งออกเป็น 6 ด้าน แสดงได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานก่อนและหลังการอบรมของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ทางสาธารณสุขของผู้บริหารและบุคลากรเครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น

(n=30)

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ทาง สาธารณสุข	ก่อนการอบรม		หลังการอบรม		95%CI	t	P-value
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD			
1. ผู้นำที่มีความคิดความเข้าใจ ระดับสูง	3.8	0.66	4.13	0.29	0.67-0.28	-5.06	<0.001
2. ความสามารถในการรวบรวม ปัจจัยต่าง ๆ มากำหนดกลยุทธ์	3.8	0.66	4.42	0.38	0.75-0.43	-7.57	<0.001
3. การมีความหวังและการสร้าง โอกาสสำหรับอนาคต	3.78	0.68	4.48	0.28	0.90-0.49	-7.06	<0.001
4. วิธีคิดเชิงปฏิบัติ	3.72	0.71	4.59	0.30	1.07-0.66	-8.54	<0.001
5. การกำหนดวิสัยทัศน์	3.67	0.73	4.56	0.30	1.10-0.67	-8.70	<0.001
6. การนำนโยบายสู่การปฏิบัติ	3.81	0.58	4.65	0.22	1.00-0.67	-10.28	<0.001
รวม	3.77	0.61	4.50	0.22	0.89-0.56	-9.19	<0.001

2.1 ด้านผู้นำที่มีความคิดความเข้าใจระดับสูงพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก  $\bar{X}$  = 3.67, SD = 0.82 (ก่อนดำเนินการ)  $\bar{X}$  = 4.30, SD = 0.46 (หลังดำเนินการ)

2.2 ด้านความสามารถในการรวบรวมปัจจัยต่าง ๆ มากำหนดกลยุทธ์ พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก  $\bar{X}$  = 3.82, SD = 0.67 (ก่อนดำเนินการ)  $\bar{X}$  = 4.42, SD = 0.55 (หลังดำเนินการ)

2.3 ด้านการมีความหวังและการสร้างโอกาสสำหรับอนาคตพบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก  $\bar{X}$  = 3.78, SD = 0.79 (ก่อนดำเนินการ)  $\bar{X}$  = 4.48, SD = 0.50 (หลังดำเนินการ)

2.4 ด้านวิธีคิดเชิงปฏิบัติพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด  $\bar{X}$  = 3.72, SD = 0.80 (ก่อนดำเนินการ)  $\bar{X}$  = 4.60, SD = 0.50 (หลังดำเนินการ)

2.5 ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด  $\bar{X}$  = 3.66, SD = 0.80 (ก่อนดำเนินการ) และ  $\bar{X}$  = 4.57, SD = 0.50 (หลังดำเนินการ)

2.6 ด้านการนำนโยบายสู่การปฏิบัติพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด  $\bar{X}$  = 3.81, SD = 0.68 (ก่อนดำเนินการ)  $\bar{X}$  = 4.65, SD = 0.48 (หลังดำเนินการ)

3. กระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำทางกลยุทธ์ทางสาธารณสุขของผู้บริหารและบุคลากรเครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอหนองนาคำโดยการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ

ความรู้เรื่องกระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ของเครือข่ายบริการสุขภาพมีผลให้ระดับภาวะผู้นำโดยวิทยากรที่มีประสบการณ์ส่งผลให้ระดับภาวะผู้นำมีแนวโน้มสูงขึ้นในทุกด้านรวมทั้งผู้เข้าร่วมอบรมสามารถปฏิบัติตามขั้นตอนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ ตั้งแต่วิเคราะห์องค์กรด้านปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก จุดแข็ง จุดอ่อนขององค์กร ตามแนวทางการวิเคราะห์ Swot analysis

ผลการจัดทำโครงการพัฒนาภาวะผู้นำ ได้ผลดังนี้

#### วิสัยทัศน์ (Vision)

เป็นผู้นำเครือข่ายบริการสุขภาพระดับจังหวัด

#### พันธกิจ Mission

1. สร้างสุขภาพ ป้องกัน ควบคุมโรค ภัยสุขภาพ อนามัยสิ่งแวดล้อมและคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพ
2. พัฒนาระบบบริการสุขภาพให้ทันสมัย มีส่วนร่วมทุกภาคส่วน ประชาชนเข้าถึงบริการอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้
3. พัฒนาบุคลากรให้มีสมรรถนะขั้นสูง มีคุณธรรม จริยธรรม มีความสุขในการทำงาน
4. พัฒนาระบบบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล
5. เสริมสร้างศักยภาพของประชาชนในการดูแลสุขภาพตนเองและครอบครัว

#### เป้าหมาย Goal

1. บริการที่ได้มาตรฐาน ทันสมัย ประชาชนมีสุขภาพดี สามารถพึ่งพาตนเองได้
2. บุคลากร เก่ง ดี มีสุข
3. องค์กรเป็นที่ยอมรับของสังคม เชื่อถือศรัทธา

#### ประเด็นยุทธศาสตร์ (strategy)

**ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1** การระดมพลังภาคีทุกภาคส่วน เพื่อเสริมสร้างสุขภาพของชุมชน และความเข้มแข็งของสังคม

**ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2** การพัฒนาระบบสุขภาพเพื่อหนุนเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนของจังหวัด และสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ

**ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3** การเสริมสร้างความเป็นเลิศทางการแพทย์ และการพัฒนาคุณภาพ การบริการสุขภาพแก่ประชาชนที่ได้มาตรฐานสากล

**ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4** การพัฒนาองค์กรสาธารณสุขให้มีสมรรถนะสูง บุคลากรเป็นมืออาชีพ บริหารด้วยความทันสมัย และธรรมาภิบาล

**ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 5** การพัฒนาขีดความสามารถในการจัดการสุขภาพตนเองแก่ประชาชน ชุมชน อย่างเข้มแข็ง และยั่งยืน

#### อภิปรายผล

1. ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ทางสาธารณสุขของผู้บริหารและบุคลากรในเครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น พบว่า การใช้กระบวนการพัฒนาเชิงกลยุทธ์มีผลต่อระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ทางสาธารณสุขของผู้บริหารและบุคลากรในเครือข่ายบริการสุขภาพ อำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น หลังการพัฒนาภาวะผู้นำสูงกว่าก่อนการพัฒนา สอดคล้องกับงานวิจัยของอนันตยา พุ่มเพชร (2559) ได้ศึกษาผลของโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้าหอผู้ป่วยต่อผลการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพ ในโรงพยาบาล เฉพาะทางแห่งหนึ่ง สังกัดกรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข.กลุ่มตัวอย่างเป็น พยาบาลวิชาชีพปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยชายสถาบันมะเร็งแห่งชาติ จำนวน 16 คน ผลการวิจัยพบว่า ผลการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพหลังการใช้โปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้าหอผู้ป่วยดีกว่าก่อนการใช้โปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้าหอผู้ป่วย อย่างมีนัยสำคัญที่ ( $p < 0.05$ ) อธิบายได้ว่า ผลการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพโดยรวมและรายด้านคือ ด้านลักษณะการปฏิบัติงานด้านขวัญและกำลังใจ ด้านความภาคภูมิใจในการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยของลำดับที่ของผลต่างที่มีค่าเป็นบวกมากกว่าค่าเฉลี่ยของลำดับที่มีผลต่างที่มีค่าเป็นลบ แสดงว่าหลังการทดลองใช้โปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้าหอผู้ป่วย ผลในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพหลังการได้ใช้โปรแกรมการพัฒนา ดีกว่าผลการปฏิบัติงานก่อนได้ใช้โปรแกรมการพัฒนา เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้านลักษณะการปฏิบัติงานในภาพรวม พบว่า ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.22 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.17 ระดับคะแนนอยู่ในระดับปานกลาง หลังได้รับโปรแกรมการพัฒนาผลการปฏิบัติงาน คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.67 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.21 ระดับคะแนนอยู่ในระดับมาก

และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วารุณี กังหมิง สัมพันธ์ ธิญูชีรนนท์ สุนทร ไขแก้ว (2559) ได้ศึกษา



สมรรถนะภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของหัวหน้าหอผู้ป่วยในโรงพยาบาลเอกชนแห่งหนึ่งในจังหวัดสมุทรสาคร กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 21 คน พบว่า สมรรถนะภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของหัวหน้าหอผู้ป่วยในโรงพยาบาลเอกชนแห่งหนึ่งในจังหวัดสมุทรสาคร ประกอบด้วยสมรรถนะ 6 ด้าน รวมทั้งสิ้น 46 ข้อ ดังนี้ 1) สมรรถนะด้านความสามารถในการกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ จำนวน 6 ข้อ 2) สมรรถนะ ด้านความสามารถในการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ จำนวน 9 ข้อ 3) สมรรถนะด้านการพัฒนาความสามารถเชิงกลยุทธ์ของบุคลากรในหน่วยงาน จำนวน 7 ข้อ 4) สมรรถนะ ด้านความสามารถในการสร้างวัฒนธรรมองค์กรในหน่วยงานที่มีประสิทธิผล จำนวน 9 ข้อ 5) สมรรถนะ ด้านความสามารถในการรักษาจริยธรรมทางธุรกิจ(ในการทำงาน) จำนวน 6 ข้อ และ 6) สมรรถนะ ด้านความสามารถในการควบคุมองค์กร(หน่วยงาน) ให้สมดุล จำนวน 9 ข้อ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะคือ ผู้บริหารการพยาบาลควรนำผลการวิจัยไปใช้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาคัดสรรผู้ที่จะมาเป็นหัวหน้าหอผู้ป่วยและควรใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบประเมินสมรรถนะในการปฏิบัติงานของหัวหน้าหอผู้ป่วยได้ รวมทั้งใช้เป็นแนวทางในการจัดโครงการส่งเสริมสมรรถนะภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของหัวหน้าหอผู้ป่วยต่อไป และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุขุมล เนียมประดิษฐ์.(2558).ได้ศึกษาสมรรถนะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและภาวะผู้นำการปฏิบัติของหัวหน้าพยาบาล ในโรงพยาบาลระดับตติยภูมิแห่งหนึ่ง สังกัดสำนักงานการแพทย์ กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่าง คือ พยาบาลวิชาชีพที่มีอายุงานตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไปของโรงพยาบาลระดับตติยภูมิแห่งหนึ่ง สังกัดสำนักงานการแพทย์ จำนวน 357 คน ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของสมรรถนะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและภาวะผู้นำการปฏิบัติของหัวหน้าพยาบาลในโรงพยาบาลระดับตติยภูมิแห่งหนึ่ง สังกัดสำนักงานการแพทย์ กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย

1. สมรรถนะด้านบุคลิกภาพที่มีบาร์มีและน่าเชื่อถือ
2. สมรรถนะด้านการกระตุ้นทางปัญญา
3. สมรรถนะด้านการจัดการองค์กรโดยยึดกฎระเบียบ
4. สมรรถนะด้านการสร้างแรงจูงใจและยึดผลสัมฤทธิ์
5. สมรรถนะด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล

จากผลการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยขอเสนอแนะแก่ฝ่ายพยาบาลในการนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการพิจารณาเพื่อการสรรหา คัดเลือกผู้ที่จะสมัครเป็นหัวหน้าพยาบาลและใช้ในการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารระดับต้น เพื่อเตรียมบุคคลากรให้เกิดความพร้อมเมื่อเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารสูงสุดขององค์กรพยาบาล อันเกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กรและต่อโรงพยาบาล และสอดคล้องกับงานวิจัยต่างประเทศของ Johnson and Scholes ( 2003) ได้ศึกษากลยุทธ์การพัฒนาองค์กร พบว่าผู้นำเชิงกลยุทธ์เป็นผู้ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวในการพัฒนากลยุทธ์และเป็นผู้ที่มองเห็นการเปลี่ยนแปลงโดยอาศัยข้อมูลในการออกแบบองค์กรผ่านกลยุทธ์ในการวิเคราะห์และการวางแผนกลยุทธ์ นอกจากนี้แล้วจะเห็นได้ว่ากลยุทธ์ที่จัดทำมานั้นเป็นรูปแบบที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของประสบการณ์ส่วนบุคคลและการกำหนดกลยุทธ์ขององค์กรเป็นผลกระทบมาจากความเป็นมาขององค์กรและวัฒนธรรมขององค์กรในอดีต ดังนั้นบทบาทด้านความคิดที่เพิ่มเติมอย่างเด่นชัดของผู้นำเชิงกลยุทธ์คือการมีวิสัยทัศน์ภารกิจและจุดประสงค์ที่ชัดเจนอันนำไปสู่การกำหนดส่วนอื่นๆ ในองค์กรที่นำไปสู่การปฏิบัติได้จริง และสอดคล้องกับกุหลาบ ปุริสาร วิเชียร ชิวพิมาย นิกุลลา ลั่นเหลือ (2563). ที่กล่าวว่า ภาวะผู้นำที่เป็นเลิศของผู้บริหาร ทางการศึกษาในยุค New Normal ในการสร้างภาวะผู้นำนั้น ต้องให้ความสำคัญ กับภาวะผู้นำเชิงศรัทธาบาร์มี ผู้นำที่มีความรู้ ความสามารถในเนื้องาน การสื่อสาร ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เข้าใจโลกยุคใหม่พร้อมปรับตัว เข้ากับสถานการณ์ มีวิสัยทัศน์ พร้อมเป็นพลโลก กล้าคิด กล้าทำ กล้าเปลี่ยนแปลง และสอดคล้องกับการศึกษาของซีวิน อ่อนละอ อสุชาติ บางวิเศษ กานนท์ แสนภา และ สวิตา อ่อนละอ (2563).ภาวะผู้นำยุคดิจิทัล สำหรับนักบริหารการศึกษา เสนอว่า คุณลักษณะที่สำคัญของผู้บริหาร ได้แก่ การสื่อสารด้วยเทคโนโลยี สร้างสังคมใหม่ เต็มใจทดลอง พัฒนาความคล่องตัวและ การสร้างปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์ และแผนกลยุทธ์ให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกอนาคต

### สรุป

การวิจัยเชิงปฏิบัติการ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและระดับผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารและบุคลากร และพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารและบุคลากรในเครือข่ายบริการสุขภาพรวมทั้งกำหนดแผนยุทธศาสตร์เครือข่ายบริการสุขภาพ. โดยการเพิ่มศักยภาพในการกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อช่วยเหลือหน่วยงานสาธารณสุข

ในพื้นที่อำเภอหนองนาคำโรงพยาบาลและหัวหน้าหน่วยงานต่างๆ ผลการวิจัย พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการมีภาวะผู้นำดีขึ้นกว่าก่อนที่จะดำเนินการทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ด้าน ผู้นำที่มีความเข้าใจในระดับสูง ด้านความสามารถในการรวมปัจจัยเพื่อกำหนดกลยุทธ์ด้านความคาดหวังและสร้างโอกาสสำหรับอนาคต ด้านวิสัยทัศน์เชิงปฏิบัติ ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ด้านการดำเนินนโยบายสู่การปฏิบัติ สูงกว่าก่อนดำเนินการอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 และทุกด้านมีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์อยู่ในระดับสูง

### เอกสารอ้างอิง

1. กุหลาบ ปุริสาร, วิเชียร ชิวพิมาย และ นิกัญชลาลันเหลือ. (2563). ภาวะผู้นำที่เป็นเลิศ ของผู้บริหารทางการศึกษาในยุค New Normal **วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย 10,(3) : 17-22.**
2. จุฬารัตน์ โสตะ. (2563). การวางแผนยุทธศาสตร์ เอกสารประกอบการสอน วิชานวัตกรรม การจัดการสาธารณสุขเชิงสร้างสรรค์ หลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาวะผู้นำและนวัตกรรมจัดการสุขภาพ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย.
3. ชีวิน อ่อนลออ, สุชาติ บางวิเศษ, กานนท์ แสนเภา และ สวิตา อ่อนละออ. (2563). ภาวะผู้นำยุคดิจิทัล สำหรับนักบริหารการศึกษา. **วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย 10 (1) : 108-119.**
4. พัทธวีโล ศรีแสง, อัมพรพรรณ อีรานูตร, จุฬารัตน์ โสตะ, จุฬารัตน์ ตั้งภักดี และ จารุณี สรภฤช. (2563). การสังเคราะห์งานวิจัยเรื่องความเครียดของนักศึกษาพยาบาล. **วารสารสุขศึกษา 43(2): 18-32.**
5. พิรียา ผาติวิกรัยวงศ์, วรางคณา จันทรงค์ และ สมโภช รติโอฬาร. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานตามแผนยุทธศาสตร์วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา. **วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้ ปีที่ 5 ฉบับที่ 3 กันยายน - ธันวาคม 2561,110 -120.**
6. วารุณี กังหมิง สัมพันธ์ ทิณชिरันท์ สุคนธ์ ไช้แก้ว. (2559). สมรรถนะภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของหัวหน้าหอผู้ป่วยในโรงพยาบาลเอกชนแห่งหนึ่งในจังหวัดสมุทรสาคร. **วารสารมหาวิทยาลัยคริสเตียน 22 (2) :192-204.**
7. สุขุมล นعيمประดิษฐ์. (2558). **สมรรถนะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและภาวะผู้นำการปฏิบัติของหัวหน้าพยาบาล ในโรงพยาบาลระดับตติยภูมิแห่งหนึ่ง สังกัดสำนักงานการแพทย์ กรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยคริสเตียน.**
8. สุขชัยวีร์ สุวรรณสวัสดิ์. (2020). รับมือโลกยุค “ดิสรัปชัน” หมดยุคค้อยเป็นค้อยไป ต้องรีบปรับให้ทันโลก <https://www.brandage.com/article/16571/Digital-Disruption> [Retrieved 3 March 2021].
9. อนันท์ยา พุ่มเพ็ชร. (2558). ผลของโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้าหอผู้ป่วยต่อผลการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพ ในโรงพยาบาลเฉพาะทางแห่งหนึ่ง สังกัดกรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข. ปริญญาโท หลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการพยาบาล บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพคริสเตียน
10. Kemmis and McTaggart. (1988). **The Action Research Planner.** Melbourne: Deakin University Press. pp. 44, 5–6.
11. Johnson and Scholes. (2003). **Organizational development strategy.** Exploring Corporate Strategy Pearson Education, Limited.



การพัฒนาการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมมือสืบเสาะหาความรู้ ด้วยบทเรียนสำเร็จรูป วิชาการวิจัย  
เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ระดับปริญญาตรี สาขาการศึกษาปฐมวัย วิทยาลัยสันตพล  
Development Blended Learning Activities by Inquiry Cooperative in Research Subject  
for Learning Development of Education Undergraduate Program  
in Early Childhood Education, Santapol College

สถิตย์ กุลสอน<sup>1</sup>

**บทคัดย่อ**

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมมือสืบเสาะหาความรู้ด้วยบทเรียนสำเร็จรูปวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพอยู่ในเกณฑ์ 80/80 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนแบบผสมผสานร่วมมือสืบเสาะหาความรู้ด้วยบทเรียนสำเร็จรูป และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมมือสืบเสาะหาความรู้ด้วยบทเรียนสำเร็จรูป กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษา ระดับปริญญาตรี สาขาการศึกษาปฐมวัย วิทยาลัยสันตพล ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 37 คน โดยวิธีการเลือกแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ 1) บทเรียนสำเร็จรูปวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ 2) แผนจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน จำนวน 10 แผน 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 40 ข้อ มีค่าความยาก ตั้งแต่ 0.38-0.80 ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.22-0.82 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.89 และ 4) แบบสอบถามวัดความพึงพอใจ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดยใช้การทดสอบค่าที (t-test Dependent Sample)

**ผลการวิจัย พบว่า**

1. ประสิทธิภาพ การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมมือสืบเสาะหาความรู้ด้วยบทเรียนสำเร็จรูปวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้มีค่าเท่ากับ 84.89/ 82.77 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด
2. คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่เรียนแบบผสมผสานร่วมมือสืบเสาะหาความรู้ด้วยบทเรียนสำเร็จรูปหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X}$  =4.47, S.D.=0.24)

**คำสำคัญ :** การพัฒนาการเรียนรู้/ ผสมผสานร่วมมือสืบเสาะหาความรู้/ บทเรียนสำเร็จรูป

**Abstract**

This research aimed: 1) to blend learning activities Management by Inquiry Cooperative with lesson package in Research Subject for Learning with an efficiency criteria of 80/80, 2) to compare students' learning achievement between before and after learning through blended learning activities by inquiry cooperative, and 3) to study students' satisfactions towards blended learning activities by inquiry cooperative with lesson package. The research samples were 37 early childhood undergraduate students in academic year 2019, Santapol College. The samples were selected by cluster random sampling method. The instruments consisted of: 1) Programed instruction research subject for Learning Development. 2) Lesson plans of research subject for learning development. 3) Learning achievement test, the difficulty index was 0.38-0.80, the discriminated Index was 0.22-0.82, the reliability is 0.89 and 4) the questionnaire of the assessment for satisfaction with five rating scale. The statistics used for analyzing the data were percentage, mean, standard deviation and t-test Dependent Sample.

<sup>1</sup>อาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยสันตพล

The findings of this research revealed as follows:

1. The efficiency of blended learning activities by inquiry cooperative group with lesson package in research subject for learning development was at 84.89/82.77 level which was higher than set criteria.
2. The students who studied blended learning activities by inquiry cooperative had a higher learning achievement and the level of significance was at .05 And 3) Students were satisfied with blended learning activities by inquiry cooperative was at the 'much' level in overall ( $\bar{X}$  =4.47, S.D.=0.24).

**Keywords :** Learning development / Blended learning activities by inquiry cooperative / Lesson package

## บทนำ

การจัดการศึกษาทุกระบบในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นยกระดับคุณภาพทุนมนุษย์ของประเทศให้เติบโตเหมาะสมกับวัยอย่างมีคุณภาพ มีการพัฒนาทักษะที่สอดคล้องการดำรงชีวิตและเตรียมกำลังคนด้านเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงโลกอนาคต รวมทั้งให้ยกระดับคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศ โดยมีเป้าหมายพัฒนาผู้เรียนให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ของสังคมฐานความรู้เทคโนโลยีดิจิทัลและนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศสนับสนุนผู้เรียนสืบค้นแสวงหาความรู้บูรณาการให้เกิดทักษะชีวิตตามความสามารถ ความถนัด และศักยภาพ ที่กำหนดพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไข (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ(ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ระบุแนวทางการศึกษาให้ยึดหลักผู้เรียนมีความสามารถเรียนรู้พัฒนาตนเอง โดยผู้สอนมีหน้าที่ชี้แนะและอำนวยความสะดวกการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ร่วมกับคนอื่นแลกเปลี่ยนความรู้ผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต หรือแหล่งเรียนรู้ที่ผู้สอนจัดเตรียมไว้เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามธรรมชาติเต็มศักยภาพสอดคล้องความถนัด ความสนใจ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

วิทยาลัยสันตพลได้รับการอนุมัติให้จัดตั้งเพื่อกระจายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่บริการภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นเป้าหมายหลัก ต่อมาในปี พ.ศ. 2556 คณะศึกษาศาสตร์ ได้รับการอนุมัติให้เปิดสอนระดับปริญญาตรี หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย ในหลักสูตรบรรจรรายวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ซึ่งเป็นรายวิชาบังคับที่นักศึกษาต้องลงทะเบียนเรียน จากผลการเรียนรู้ที่ผ่านมาพบว่า นักศึกษามีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำหลายคน เมื่อวิเคราะห์สาเหตุจากสภาพการจัดการเรียนรู้พบว่าเวลาที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้สัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง ไม่เพียงพอกับเนื้อหาวิชาที่มีลักษณะเป็นทฤษฎีและการฝึกปฏิบัติ อีกทั้งกิจกรรมการเรียนรู้ไม่ส่งเสริมให้นักศึกษามีทักษะในการค้นคว้าแสวงหาความรู้

เนื่องจากศักยภาพพื้นฐานการรับรู้และภูมิหลังแต่ละคนแตกต่างกัน จึงได้มีการศึกษาแนวทางจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการเรียนรู้วิธีการเรียนรู้ เน้นการเรียนรู้แบบร่วมมือ และเน้นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง อีกทั้งต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องความแตกต่างภูมิหลัง ศักยภาพ ความสนใจและความถนัดผู้เรียน โดยนำเครือข่ายคอมพิวเตอร์บูรณาการด้วยบทเรียนสำเร็จรูปบนเว็บไซต์เชื่อมโยงกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือสืบเสาะความรู้ในชั้นเรียน จากการศึกษางานวิจัยกฤติยา สีท่ามา (2563) ที่ศึกษาการพัฒนา ชุดการสอนวิชาวิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ โดยการเรียนรู้แบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น (7E) พบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และการวิจัยของศุภักษร พองจางวาง และคณะ (2560) ได้ศึกษาการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนผสมผสานโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเรื่องการเขียนโปรแกรมขั้นพื้นฐานด้วยภาษาจาวาสคริปต์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่าผู้เรียนมีผลการเรียนโดยเฉลี่ยสูงขึ้นตามเกณฑ์ อย่างไรก็ตามแม้จะมีการศึกษาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานไว้แล้วจำนวนหนึ่ง แต่ที่ผ่านมายังไม่ปรากฏงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมมือสืบเสาะหาความรู้ด้วยบทเรียนสำเร็จรูป ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดออกแบบพัฒนาการเรียนรู้อผสมผสานร่วมมือสืบเสาะด้วยบทเรียนสำเร็จรูป ในลักษณะสนับสนุนส่งเสริมผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง มีความยืดหยุ่นทางการเรียน ส่งเสริมผู้เรียนสามารถเรียนรู้ทุกเวลา ทุกสถานการณ์ไม่จำกัดสถานที่อย่างต่อเนื่อง (จิตนา เขมมณี, 2557)

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผสมผสานกลุ่มร่วมมือสืบเสาะหาความรู้ด้วยบทเรียนสำเร็จรูป เป็นการพัฒนารูปแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ตอบสนองความแตกต่างและศักยภาพของผู้เรียนโดยบูรณาการการเรียนรู้ผสมผสานการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีปฏิสัมพันธ์แบบร่วมมือผู้เรียนด้วยกันและกับผู้สอนตามแนวคิด Slavin



(1995) และการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ตามแนวคิด Lawson (1995) แล้วบูรณาการเชื่อมโยงกับกิจกรรมการเรียนรู้บนเว็บไซต์ด้วยบทเรียนสำเร็จรูปโดยผู้สอนสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนร่วมกันลงมือสืบเสาะหาความรู้เพื่อนำมาประมวลคำตอบด้วยตนเอง เปลี่ยนจากผู้ป้อนข้อมูล (Instructor) เป็นผู้แนะนำ (Coaching) สนับสนุนอำนวยความสะดวกโดยผู้เรียนร่วมกันสืบค้นแสวงหาความรู้จากแหล่งสารสนเทศอย่างไร้ขอบเขต อีกทั้งฝึกผู้เรียนให้มีทักษะตั้งคำถามและแสวงหาคำตอบผ่านกระบวนการสืบเสาะความรู้ (Inquiry Process) จนค้นพบความรู้ใหม่ด้วยตนเอง ดังนั้นการเรียนรู้ผสมผสานร่วมมือสืบเสาะความรู้บทเรียนสำเร็จรูปจึงเป็นนวัตกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมสนับสนุนการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้สอน ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล และศักยภาพทางการเรียนรู้ ส่งผลให้การเรียนมีประสิทธิภาพ (Bonk & Graham, 2006) เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เลือกจากข้อดีจากหลายหลักการแนวคิดเข้าด้วยกันสอดคล้องกับงานวิจัยดร.ณนา นาศัยฤทธิ์ (2559) ศึกษาการวิจัยพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานด้วยการเรียนรู้ร่วมกันโดยใช้กรณีศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณการแก้ปัญหาและการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี พบว่าประสิทธิภาพทางการเรียนของนักศึกษาสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจพัฒนาการเรียนรู้ผสมผสานร่วมมือสืบเสาะหาความรู้ด้วยบทเรียนสำเร็จรูปวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ระดับปริญญาตรี สาขาการศึกษาปฐมวัย เพื่อเป็นสื่อวัตกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ เป็นการเปิดโอกาสให้กับผู้เรียนได้พัฒนาคุณภาพการเรียนรู้หลากหลาย ตอบสนองความสามารถ และความแตกต่างระหว่างบุคคล มีความสามารถในการเชื่อมโยงพัฒนาความรู้ และเป็นแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาอื่นนำไปพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมอย่างมีประสิทธิภาพส่งผลให้นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้น อีกทั้งงานวิจัยเป็นตัวชี้วัดคุณภาพการจัดการศึกษาของสถาบัน

#### วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ผสมผสานร่วมมือสืบเสาะหาความรู้ด้วยบทเรียนสำเร็จรูปวิชาการวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบผสมผสานร่วมมือสืบเสาะหาความรู้ด้วยบทเรียนสำเร็จรูปวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมมือสืบเสาะหาความรู้ด้วยบทเรียนสำเร็จรูป

#### สมมติฐานการวิจัย

1. ประสิทธิภาพทางการเรียนวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักศึกษาที่เรียนแบบผสมผสานร่วมมือสืบเสาะหาความรู้เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนักศึกษาที่เรียนแบบผสมผสานร่วมมือสืบเสาะหาความรู้ด้วยบทเรียนสำเร็จรูปวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

3. นักศึกษาที่เรียนวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนา การเรียนรู้มีความพึงพอใจการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมมือสืบเสาะหาความรู้ในระดับมาก

#### วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรในการวิจัยได้แก่นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยสันตพล ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 2 กลุ่มรวม 86 คน จำแนกเป็นนักศึกษาที่เรียนภาคปกติ จำนวน 37 คน และนักศึกษาที่เรียนภาคพิเศษ จำนวน 49 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาการศึกษาปฐมวัย ที่เรียนวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 โดยเลือกแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เป็นนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนภาคปกติ จำนวน 37 คน

#### เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย มีจำนวน 4 ชุด ดังนี้

1. บทเรียนสำเร็จรูปวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ จำนวน 10 เล่ม ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60-1.00

2. แผนการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมมือสืบเสาะหาความรู้ด้วยบทเรียนสำเร็จรูปที่สร้างขึ้นโดยยึดรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากการศึกษา

เอกสาร ตำรา และจุดประสงค์การเรียนรู้ จำนวน 10 แผน แผนละ 3 ชั่วโมง รวม 30 ชั่วโมง ผลการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่านมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.80-1.00

3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ก่อนและหลังเรียน เป็นแบบปรนัยเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ ตรวจสอบคุณภาพความเที่ยงตรงของแบบทดสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.60-1.00 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89

4. แบบประเมินความพึงพอใจนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.60-1.00 และความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96

### การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ประสิทธิภาพการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมมือสืบเสาะหาความรู้ด้วยบทเรียนสำเร็จรูป กำหนดเกณฑ์ โดยใช้สูตรหาค่า  $E_1/E_2$
2. วิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test Dependent Sample)

### ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ผสมผสานร่วมมือสืบเสาะหาความรู้ด้วยบทเรียนสำเร็จรูปวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ แสดงผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานกลุ่มร่วมมือสืบเสาะหาความรู้

ครั้งที่ คะแนน	1 (10)	2 (10)	3 (10)	4 (10)	5 (10)	6 (10)	7 (10)	8 (10)	9 (10)	10 (10)	รวมทุกคน (100)	คะแนนวัดผล หลังเรียน (40)
รวม	330	321	305	315	329	314	304	321	300	302	3,141	1225
เฉลี่ย	8.92	8.68	8.24	8.51	8.89	8.49	8.22	8.68	8.11	8.16	84.89	33.11
เต็ม	370	370	370	379	370	370	370	370	370	370	370	1480
ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ (E)											84.89 (E <sub>1</sub> )	82.77 (E <sub>2</sub> )

จากตารางที่ 1 พบว่า การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ผสมผสานร่วมมือสืบเสาะหาความรู้ด้วยบทเรียนสำเร็จรูป มีค่าประสิทธิภาพกระบวนการและค่าประสิทธิภาพผลลัพธ์ เท่ากับ 84.89/82.77 แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้แบบผสมผสานกลุ่มร่วมมือสืบเสาะหาความรู้ด้วยบทเรียนสำเร็จรูปวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ก่อนเรียนและหลังเรียน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมมือสืบเสาะหาความรู้ด้วยบทเรียนสำเร็จรูป

การทดสอบ	จำนวนนักศึกษา	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D	t	sig
ก่อนเรียน	37	40	14.73	3.86	21.96**	.00
หลังเรียน	37	40	33.11	3.93		

\*  $P < .05$

จากตารางที่ 2 พบว่า การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของนักศึกษาที่เรียนแบบผสมผสานร่วมมือสืบเสาะหาความรู้ด้วยบทเรียนสำเร็จรูป มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนเท่ากับ 14.73 และมีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์เรียนหลังเรียน เท่ากับ 33.11 แสดงให้เห็นว่านักศึกษามี

ความรู้เพิ่มขึ้นจากก่อนเรียน ผลการเปรียบเทียบ พบว่าผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานกลุ่มร่วมมือสืบเสาะหาความรู้ด้วยบทเรียนสำเร็จรูป ผลการวิจัย แสดงดังตารางที่ 3



ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจนักศึกษาที่ได้รับจากการจัดการเรียนรู้

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. คำอธิบายเนื้อหาแต่ละบทเรียนมีความชัดเจน ใช้ภาษาที่อ่านเข้าใจง่าย	3.95	0.70	มาก
2. วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักศึกษาได้รับความรู้และมีความสุข	4.73	0.51	มากที่สุด
3. กิจกรรมการเรียนรู้มีความหลากหลาย น่าสนใจและเป็นลำดับขั้นตอน	4.24	0.72	มาก
4. กิจกรรมการเรียนรู้ฝึกให้นักศึกษาแสวงหาความรู้ด้วยตนเองและเรียนรู้ร่วมกับเพื่อน	4.32	0.75	มาก
5. กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยบทเรียนสำเร็จรูปบนเว็บไซต์แบบออนไลน์มีความเหมาะสม	4.70	0.52	มากที่สุด
6. กิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือสืบเสาะหาความรู้ในชั้นเรียนเหมาะสม	4.51	0.65	มากที่สุด
7. การทบทวนด้วยบทเรียนสำเร็จรูปส่งเสริมนักศึกษาเรียนรู้ตามระดับความสามารถของตน	4.43	0.69	มาก
8. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติจากกิจกรรมที่กำหนด	4.42	0.55	มาก
9. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทำให้สามารถทบทวนเนื้อหาการเรียนรู้ได้ตลอดเวลา	4.49	0.61	มาก
10. นักศึกษานำความรู้ที่ได้จากการเรียนไปบูรณาการณืใช้ประโยชน์ได้จริง	4.76	0.55	มากที่สุด
รวม	4.47	0.24	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานกลุ่มร่วมมือสืบเสาะหาความรู้ด้วยบทเรียนสำเร็จรูป โดยรวมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X} = 4.47, S.D. = 0.24$ ) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจสูงสุด 3 อันดับแรกได้แก่ นักศึกษานำความรู้ที่ได้จากการเรียนไปบูรณาการณืใช้ประโยชน์ได้จริง ( $\bar{X} = 4.76, S.D. = 0.55$ ) วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักศึกษาได้รับความรู้และมีความสุข ( $\bar{X} = 4.73, S.D. = 0.51$ ) และกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยบทเรียนสำเร็จรูปบนเว็บไซต์แบบออนไลน์มีความเหมาะสม ( $\bar{X} = 4.70, S.D. = 0.52$ )

### สรุปผลการวิจัย

1. ผลการจัดการเรียนรู้ผสมผสานร่วมมือสืบเสาะหาความรู้ด้วยบทเรียนสำเร็จรูปวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้นี้ มีประสิทธิภาพของกระบวนการจัดการเรียนรู้ระหว่างเรียนทั้งหมดและประสิทธิภาพของผลลัพธ์ จากแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ระหว่างเรียนและหลังเรียนมีค่า  $E_1/E_2$  เท่ากับ 84.89/82.77 ซึ่งมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาการศึกษาปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมมือสืบเสาะหาความรู้ด้วยบทเรียนสำเร็จรูปวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้นี้ พบว่าคะแนนทดสอบก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) เท่ากับ 14.73 และคะแนนทดสอบหลังเรียนมีค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) เท่ากับ 33.11 ผลการเปรียบเทียบพบว่าคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

3. ความพึงพอใจของนักศึกษาที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมมือสืบเสาะหาความรู้ด้วยบทเรียนสำเร็จรูปวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้นี้ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X} = 4.47$ ) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจสูงสุดได้แก่ นักศึกษานำความรู้ที่ได้จากการเรียนไปบูรณาการณืใช้ประโยชน์ได้จริง ( $\bar{X} = 4.76$ ) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือคำอธิบายเนื้อหาแต่ละบทเรียนมีความชัดเจน ใช้ภาษาที่อ่านเข้าใจง่าย ( $\bar{X} = 3.95$ )

### อภิปรายผล

ผู้วิจัยได้อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่กำหนดไว้ดังนี้

1. ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมมือสืบเสาะหาความรู้ด้วยบทเรียนสำเร็จรูปวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้นี้ที่พัฒนาขึ้นมีค่าเท่ากับ 84.89/82.77 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ทั้งนี้อาจเนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมมือสืบเสาะหาความรู้ด้วยบทเรียนสำเร็จรูปได้ผ่านกระบวนการสร้างอย่างเป็นขั้นตอน โดยรวมแนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือของ Slavin (1995) และการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ของ Lawson (1995) แล้วบูรณาการเชื่อมโยงบทเรียนสำเร็จรูปผ่านขั้นตอนการตรวจสอบและประเมินแผนการจัดการเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญ จึงเป็นการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สนับสนุนส่งเสริมให้นักศึกษาสามารถพัฒนาตามธรรมชาติเต็ม

ศักยภาพ และการเรียนรู้หลากหลายบนเว็บไซต์ด้วยบทเรียนสำเร็จรูปที่สามารถเรียนได้ทุกเวลาโดยไม่จำกัดสถานที่ เชื่อมโยงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียนแบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกันเพื่อสร้างความรู้เชื่อมโยงความรู้และประสบการณ์เดิมผ่านกระบวนการปฏิบัติและกระบวนการคิดโดยผู้สอนเป็นผู้ให้คำแนะนำการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผสมผสานร่วมมือสืบเสาะหาความรู้ผ่านการปฏิบัติมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2556) สอดคล้องงานวิจัยของ อิติรัตน์ รุ่งเจริญเกียรติ (2558) ศึกษาการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนผสมผสานด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบ 4 MAT เพื่อส่งเสริมความสามารถการคิดวิเคราะห์และผลการเรียนรู้ นักศึกษาที่มีความสามารถทางปัญญาต่างกัน พบว่าการสอนแบบผสมผสานที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด สอดคล้องการวิจัยลักขณา สุกใส (2562) ศึกษาพัฒนาบทเรียนผสมผสานสื่อวัตกรรมการเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ พบว่าประสิทธิภาพของบทเรียนผสมผสานวิชาสื่อวัตกรรมการและเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนักศึกษาที่เรียนแบบผสมผสานร่วมมือสืบเสาะหาความรู้ด้วยบทเรียนสำเร็จรูปวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมมือสืบเสาะหาความรู้ด้วยบทเรียนสำเร็จรูป เป็นการบูรณาการรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ตามใบงานในชั้นเรียนกับกิจกรรมการเรียนรู้บนเว็บไซต์ด้วยบทเรียนสำเร็จรูป ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนทุกคนได้พัฒนาตามศักยภาพ ความสนใจและสอดคล้องความแตกต่างทางการรับรู้ระหว่างบุคคล อีกทั้งกิจกรรมการเรียนรู้ยังสนับสนุนให้เกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ที่สนับสนุนนักศึกษาสามารถทบทวนเนื้อหาความรู้ได้ตลอดเวลาทำให้เกิดความคิดรวบยอด สร้างความรู้ใหม่ด้วยตนเอง ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของสุรพงศ์ สุขเกษม (2559) ได้ศึกษาพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนผสมผสานวิชาคอมพิวเตอร์สารสนเทศขั้นพื้นฐานสำหรับนิสิตปริญญาตรี พบว่านิสิตที่เรียนผสมผสานรายวิชาคอมพิวเตอร์สารสนเทศขั้นพื้นฐาน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ .01 และสอดคล้องงานวิจัยของนิภาพร นนธ์ณรงค์ วาสนิล (2563) ได้ศึกษาพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนผสมผสานเพื่อการเรียนรู้สาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี

สาระสารสนเทศระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

3. ความพึงพอใจนักศึกษาที่เรียนผสมผสานร่วมมือสืบเสาะหาความรู้บทเรียนสำเร็จรูปวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เป็นการออกแบบเชื่อมโยงการเรียนรู้บนเว็บไซต์ด้วยบทเรียนสำเร็จรูปและกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือสืบเสาะหาความรู้ในห้องเรียนที่มีการจัดสื่อ และสภาพแวดล้อมที่สร้างปฏิสัมพันธ์ทางบวกระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนและผู้สอนกับผู้เรียน โดยเน้นการมีส่วนร่วมช่วยเหลือกันแบบคละความสามารถ อีกทั้งการจัดบรรยากาศการเรียนรู้มีความยืดหยุ่น จึงเป็นกลไกช่วยเหลือส่งเสริมพัฒนาความสนใจและศักยภาพที่มีความแตกต่างระหว่างบุคคล นักศึกษาได้ร่วมกันค้นหาความรู้ ร่วมกันคิดวิเคราะห์และสรุปเนื้อหาที่สามารถนำไปบูรณาการแก้ปัญหาและพัฒนาต่อยอดความรู้ มีแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้ มีความสุขกับบรรยากาศการเรียนรู้ ส่งผลให้มีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สอดคล้องการวิจัยของ สุรพงศ์ สุขเกษม (2559) ได้ศึกษาการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานรายวิชาคอมพิวเตอร์สารสนเทศขั้นพื้นฐาน พบว่านิสิตมีความพึงพอใจต่อการเรียนแบบผสมผสานในรายวิชาคอมพิวเตอร์สารสนเทศขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องการวิจัยของลักขณา สุกใส (2562) ที่ศึกษาการพัฒนาบทเรียนแบบผสมผสานวิชาสื่อวัตกรรมการเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ พบว่าความพึงพอใจของนักศึกษาที่เรียนแบบผสมผสานวิชาสื่อวัตกรรมการและเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก

### สรุป

การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมมือสืบเสาะหาความรู้ด้วยบทเรียนสำเร็จรูป เป็นการผสมผสานบทเรียนสำเร็จรูปบนเว็บไซต์เชื่อมโยงกับกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียนร่วมกันสืบค้นความรู้ด้วยเครือข่ายอินเทอร์เน็ต รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความยืดหยุ่น สอดคล้องความต้องการ ความสนใจและศักยภาพที่แตกต่างของแต่ละคน ผู้เรียนมีแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้เข้าใจในเนื้อหาสาระรายวิชาและมีความสุขกับบรรยากาศการเรียนรู้ที่ร่วมกันคิดวิเคราะห์ และสรุปเนื้อหา สามารถนำความรู้ไปบูรณาการกับ



การปฏิบัติจริงและบูรณาการข้ามศาสตร์ จากการวิจัยพบว่าการจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และนักศึกษามีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้ที่อยู่ในระดับมาก แสดงว่าการจัดการเรียนรู้ผสมผสานร่วมมือสืบเสาะหาความรู้ด้วยบทเรียนสำเร็จรูปเป็นเทคนิคการจัดการเรียนที่ตอบสนองความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล และเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการจัดการการเรียนรู้ที่ส่งผลให้เกิดทักษะการเรียนรู้ ทักษะการแก้ปัญหา และทักษะการเรียนรู้ที่ใช้บูรณาการข้ามศาสตร์อย่างมีประสิทธิภาพ

### ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

#### 1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่านักศึกษาเรียนผสมผสานร่วมมือสืบเสาะหาความรู้ด้วยบทเรียนสำเร็จรูปมีผลการเรียนสูงขึ้น ดังนั้น สถานศึกษาควรนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้กับการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับระดับชั้นและขั้นตอนการเรียนรู้แต่ละวิชา

1.2 ผู้วิจัยนำผลการเรียนรู้ผสมผสานร่วมมือสืบเสาะหาความรู้ด้วยบทเรียนสำเร็จรูปใช้กับบริบทนักศึกษาปริญญาตรี สาขาการศึกษาปฐมวัย ให้มีความรู้ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้สูงขึ้น ดังนั้น การนำนวัตกรรมนี้ไปให้ผู้สอนต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับบริบทผู้เรียนและรายวิชาที่สอนด้วย

#### 2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาบทเรียนผสมผสานในรูปแบบการสร้างสถานการณ์จำลองหรือบทบาทสมมติในรายวิชาอื่นเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เช่น วิชาภาษาและวัฒนธรรม เป็นต้น

2.2 ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบรูปแบบการจัดการเรียนรู้ผสมผสานกลุ่มร่วมมือสืบเสาะหาความรู้กับการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบอื่นเพื่อพัฒนาการจัดการจัดการการเรียนรู้ให้ทันสมัยและมีความหลากหลาย

### เอกสารอ้างอิง

1. กระทรวงศึกษาธิการ. (2553).พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และ (ฉบับที่ 6) พ.ศ.2553. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).

2. กฤติยา สีสำมา. (2563). การพัฒนาชุดการสอนวิชาวิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพโดยการเรียนรู้แบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น (7E). วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, 10(2), 170-180.
3. ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2556). การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย, 5(1), 7-20.
4. ดร.ณนา นาชัยฤทธิ. (2559). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานด้วยการเรียนรู้ร่วมกันโดยใช้กรณีศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดแก้ปัญหา และการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์. วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 10(3), 78-95.
5. ทิศนา ขัมมณี. (2557). ศาสตร์แห่งการสอน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
6. อติรัตน์ รุ่งเจริญเกียรติ. (2558). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบ 4 MAT เพื่อส่งเสริมความสามารถการคิดวิเคราะห์และผลการเรียนรู้นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ. วารสาร Veridian E-Journal มหาวิทยาลัยศิลปากร, 8(2), 1704-1718.
7. นิภาพร นนธ์ณรงค์ วาสนิล. (2563). พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานเพื่อการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีสาระที่ 3 เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. วารสารพัฒนาการเรียนการสอนมหาวิทยาลัยรังสิต, 14(1), 66-82.
8. ลักษณ์ สุกใส. (2562). การพัฒนาบทเรียนแบบผสมผสานวิชาสื่อ นวัตกรรม และ เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม. 9(1), 59-67.
9. ศุภักษร ฟองจางวาง และ กอบสุข คงมนัส. (2560). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนผสมผสานโดยใช้การเรียนรู้ร่วมมือเรื่องการเขียนโปรแกรมขั้นพื้นฐานภาษาจาวาสคริปต์ นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3. วารสารวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชนมหาวิทยาลัยนครพนม. 10(4), 121-133.



10. สุรพงศ์ สุขเกษม. (2559). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานรายวิชาคอมพิวเตอร์สารสนเทศขั้นพื้นฐานสำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
11. Bonk, C.J., and Graham C.R. (2006). **The Handbook of Blended Learning**. New York : Wiley.
12. Lawson, A.E. (1995). **Science Teaching and The Development of Thinking**. Belmont : Wadsworth.
13. Slavin,R.E. (1995). **Cooperative Learning : Theory,Reaearch and Practice**.(2nd<sup>ed</sup>). Boston : Allyn and Bacon.



ผลการเรียนเชิงจิตวิทยาโดยทักษะกระบวนการเรียนรู้ต่อแรงจูงใจในนักศึกษา สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์  
และการประถมศึกษา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

The Effect of Psychology using Process of Learning Skills on Motivation in Students  
Education Program in Early Childhood, College of Asian Scholars

วุฒิชัย โยธา<sup>1</sup>,  
จิราพร วิชระโกชน<sup>2</sup>,  
พลอยนภัส ฉัตรชัยพลรัตน์<sup>3</sup>

**บทคัดย่อ**

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาผลการเรียนเชิงจิตวิทยาโดยทักษะกระบวนการเรียนรู้มีผลต่อแรงจูงใจของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์และการประถมศึกษา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชียระหว่างก่อนและหลังการทดลอง 2) ศึกษาผลรูปแบบการเรียนรู้แบบปกติมีผลต่อแรงจูงใจของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์และการประถมศึกษา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชียระหว่างก่อนและหลังการทดลอง และ 3) เปรียบเทียบผลการเรียนเชิงจิตวิทยาโดยทักษะกระบวนการเรียนรู้กับรูปแบบการเรียนรู้แบบปกติต่อแรงจูงใจของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์และการประถมศึกษา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชียก่อนและหลังการทดลอง กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์และการประถมศึกษา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชียจำนวน 89 คน โดยเลือกแบบเจาะจง จำนวน 44 คน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มทดลองจำนวน 22 คน และกลุ่มควบคุมจำนวน 22 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) แบบประเมินแรงจูงใจภายในและแรงจูงใจภายนอกและมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของคำถามมีค่าอยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 2) แบบประเมินแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของคำถามมีค่าอยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 3) โปรแกรมการเรียนเชิงจิตวิทยาโดยทักษะกระบวนการเรียนรู้ 4) โปรแกรมในรูปแบบการเรียนรู้แบบปกติ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบสมมติฐาน คือ สถิติทดสอบวิลคอกซัน และแมน-วิทนี

ผลการวิจัยพบว่า 1) นักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์และการประถมศึกษาวิทยาลัยบัณฑิตเอเชียที่ได้รับการเรียนเชิงจิตวิทยาโดยทักษะกระบวนการเรียนรู้ มีแรงจูงใจเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 2) นักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์และการประถมศึกษาวิทยาลัยบัณฑิตเอเชียที่ได้รับโปรแกรมการเรียนแบบปกติมีแรงจูงใจเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3) นักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์และการประถมศึกษาที่ได้รับโปรแกรมการเรียนเชิงจิตวิทยาโดยทักษะกระบวนการเรียนรู้กับโปรแกรมการเรียนแบบปกติมีแรงจูงใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

**คำสำคัญ :** การเรียนเชิงจิตวิทยาโดยทักษะกระบวนการเรียนรู้, แรงจูงใจภายใน, แรงจูงใจภายนอก, แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

**Abstract**

This research aimed to: 1) compare the effect of psychology using process of learning skills on motivation in students education program in early childhood, College of Asian Scholars between before and after the study, 2) compare the effect of learning normal program on motivation in students education program in early childhood, between before and after the study and 3) compare the effect of psychology using process of learning skills and learning normal program on motivation in students education program in early childhood, between after the study. The samples composed 44 in students education program in early childhood, College of Asian Scholars in volunteer for the treatment through purposive sample technique. They were divided into 2 groups through simple random sampling technique,

<sup>1</sup>อาจารย์ประจำคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

<sup>2</sup>อาจารย์หลักสูตรการศึกษาศาสตร์และการประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

<sup>3</sup>นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

the first group of 22 was psychology using process of learning skills and the second group of 22 was learning normal program. Each of the group was under the study 1 times a week, each time lasted for 1-2 hour within 6 weeks continuously, totaling 6 times. The instruments were: 1) Intrinsic motivation and extrinsic motivation the Item-Objective Congruence Index: IOC of 0.67 - 1.00 2) Achievement motivation the Item-Objective Congruence Index: IOC of 0.67 - 1.00 3) A program for psychology using process of learning skills 4) A program for learning normal program. The statistics for data analyses were the Wilcoxon Matched Pairs Signed-Ranks Test and The Mann-Whitney U Test.

The results revealed that: 1) The intrinsic and extrinsic motivation and achievement motivation in students education program in early childhood, after the study through psychology using process of learning skills was increased at the 0.05 level of statistical significance., 2) Intrinsic and extrinsic motivation and achievement motivation in students education program in early childhood, after the study through learning normal program was increased at the 0.05 level of statistical significance, and 3) The Intrinsic and extrinsic motivation and achievement motivation students education program in early childhood, through psychology using process of learning skills was different from those through learning normal program.

**Keywords:** Psychology using Process of Learning Skills, Intrinsic Motivation, Extrinsic Motivation, Achievement Motivation

## บทนำ

สังคมไทยปัจจุบันพบได้ว่าแรงจูงใจในชั้นเรียนมีผลต่อการเรียนรู้ของนักศึกษาเป็นอย่างมาก โดยมีปัจจัยที่สำคัญเริ่มต้นที่แรงจูงใจภายในและแรงจูงใจภายนอกของนักศึกษาเพื่อนำไปสู่แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียนที่แตกต่างกัน Ankur J.E. et al.(2018) ได้ให้ความหมายแรงจูงใจภายใน ว่า เป็นแรงขับที่เกิดจากความรู้สึกนึกคิดที่เป็นองค์ประกอบภายในตัวบุคคล เป็นความต้องการที่จะกระทำด้วยตนเองโดยไม่มีอิทธิพลใดๆ จากภายนอกมาเกี่ยวข้อง เช่น ความถนัดในการเล่นกีฬา เพราะมีความชอบส่วนตัว ไม่มีใครบอกหรือบังคับได้ ซึ่งเป็นความถนัดที่ไม่เคยเรียนรู้มาก่อน เมื่อเรียนแล้วทำให้เกิดความสุขและได้รับความสำเร็จ ส่วนแรงจูงใจภายนอก เป็นแรงผลักดันที่เกิดจากภาวะภายนอกของตัวบุคคล มีอิทธิพลต่อบุคคลทำให้เกิดพฤติกรรมการทำงานต่างๆ ให้สำเร็จได้ และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นสิ่งที่เรียนรู้และพัฒนาขึ้นมาได้ในตัวของเด็กและบุคคล Zaha N. et al. (2020) กล่าวว่า ลักษณะของบุคคลที่มีความมุ่งมั่นที่จะกระทำการต่างๆ เพื่อให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตนเองวางไว้ และ Giorgio G., Nora A. and Sara B. (2019) กล่าวว่า รวมทั้งมีความทะเยอทะยานมุ่งความสำเร็จมากกว่าหลีกเลี่ยงความล้มเหลว โดยแต่ละคนจะมีระดับแรงจูงใจแตกต่างกันไป เชื่อได้ว่าแต่ละคนจะมีระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์แตกต่างกัน บางคนมุ่งมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จสูง แต่บางคนมีความต้องการความสำเร็จต่ำ

แรงจูงใจนี้จะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับว่า บุคคลนั้นเคยมีประสบการณ์ต่อความสำเร็จมาก่อนในอดีตมากน้อยเพียงใด การศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญอย่างมากที่ต่อความสำเร็จของการเรียนอย่างมาก ซึ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และครูคอยช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียน โดยในรูปแบบการเรียนแบบเชิงรุก (Active learning) โดยให้นักศึกษาได้ผ่านการกระทำและลงมือปฏิบัติจริง และให้ผู้เรียนมีบทบาทในการแสวงหาความรู้และเรียนรู้อย่างมีปฏิสัมพันธ์จนเกิดความรู้ความเข้าใจสามารถนำไปประยุกต์ใช้สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่าหรือ สร้างสรรค์สิ่งต่างๆ และพัฒนาตนเองเต็มความสามารถ และ Chelsea A. (2018) ได้กล่าวถึง การจัดการประสบการณ์การเรียนรู้ให้เขาได้มีโอกาสร่วมอภิปรายให้มีโอกาสฝึกทักษะการสื่อสาร กระบวนการเรียนรู้ Active Learning ที่ทำให้ผลการเรียนรู้เพิ่มขึ้น 70% การนำเสนองานทางวิชาการ เรียนรู้ในสถานการณ์จำลอง ทั้งมีการฝึกปฏิบัติในสภาพจริง มีการเชื่อมโยงกับสถานการณ์ต่างๆ ซึ่งจะทำให้ผลการเรียนรู้เกิดขึ้นถึง 90% และกระทรวงศึกษาธิการ (2558) ได้กล่าวถึงทำให้ผู้เรียนสามารถรักษาผลการเรียนรู้ให้อยู่คงทนได้มากและนานกว่ากระบวนการเรียนรู้ Passive Learning เพราะกระบวนการเรียนรู้ Active Learning สอดคล้องกับการทำงานของสมองที่เกี่ยวข้องกับความจำ โดยสามารถเก็บและจำสิ่งที่ผู้เรียนเรียนรู้มีส่วนร่วม มีปฏิสัมพันธ์ กับเพื่อน ผู้สอน สิ่งแวดล้อม การเรียนรู้ได้ผ่าน

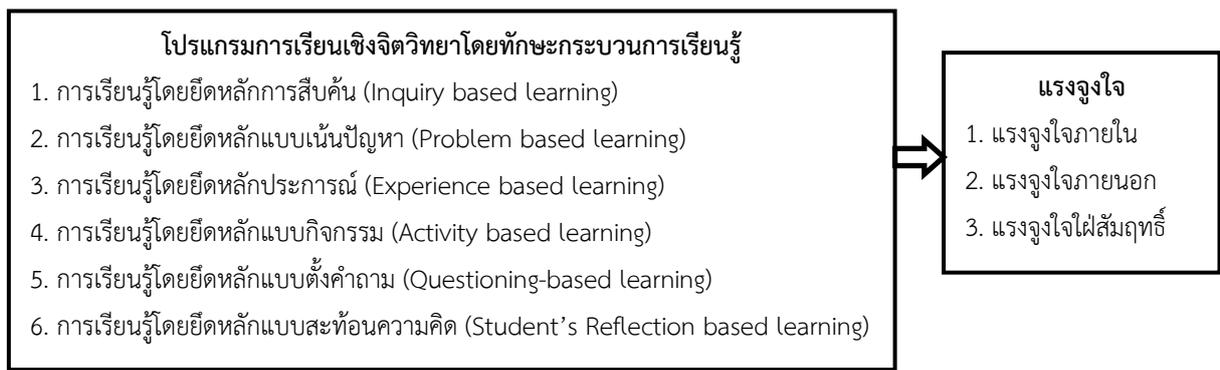


การปฏิบัติจริง จะสามารถเก็บจำในระบบความจำระยะยาว (Long Term Memory) ทำให้ผลการเรียนรู้ ยังคงอยู่ได้ในปริมาณที่มากกว่าการเพิ่มแรงจูงใจจะเป็นตัวกระตุ้นให้มนุษย์แสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อสนองความต้องการโดยใช้ความพยายามในการกระทำเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยการจัดโปรแกรมการเรียนรู้เชิงรุกโดยทักษะกระบวนการเรียนรู้ โดยเน้นเรื่องการเปลี่ยนเจตคติ พฤติกรรม บุคลิกภาพ รวมทั้งกระบวนการเรียน เพื่อเรียนรู้และพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ขึ้น โดยมีการประเมินเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาโปรแกรมการเรียนรู้เชิงรุกโดยทักษะกระบวนการเรียนรู้ ต่อแรงจูงใจใฝ่ในนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาระดับปริญญาตรีและการประถมศึกษา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชียชั้น

**วัตถุประสงค์ของการวิจัย**

1. เพื่อศึกษาผลการเรียนเชิงจิตวิทยาโดยทักษะกระบวนการเรียนรู้มีผลต่อแรงจูงใจของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาระดับปริญญาตรีและการประถมศึกษา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชียระหว่างก่อนและหลังการทดลอง
2. เพื่อศึกษารูปแบบการเรียนรู้แบบปกติมีผลต่อแรงจูงใจของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาระดับปริญญาตรีและการประถมศึกษา

**กรอบแนวคิดการวิจัย**



**วิธีการดำเนินการวิจัย**

การศึกษานี้เป็นการศึกษาในนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการศึกษาระดับปริญญาตรีและการประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย จำนวน 44 คน จะถูกสุ่มแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่ม

การประถมศึกษา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชียระหว่างก่อนและหลังการทดลอง

3. เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนเชิงจิตวิทยา โดยทักษะกระบวนการเรียนรู้กับรูปแบบการเรียนรู้แบบปกติ ต่อแรงจูงใจของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาระดับปริญญาตรีและการประถมศึกษา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชียก่อนและหลังการทดลอง

**สมมติฐานการวิจัย**

1. นักศึกษาระดับปริญญาตรีและการประถมศึกษา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชียที่ได้รับโปรแกรมการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาโดยทักษะกระบวนการเรียนรู้ ภายหลังจากการทดลองสามารถเพิ่มระดับแรงจูงใจได้มากขึ้น
2. นักศึกษาระดับปริญญาตรีและการประถมศึกษา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชียที่ได้รับโปรแกรมการเรียนรู้แบบปกติ ภายหลังจากการทดลองสามารถเพิ่มระดับแรงจูงใจได้
3. นักศึกษาระดับปริญญาตรีและการประถมศึกษา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชียที่ได้รับโปรแกรมการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาโดยทักษะกระบวนการเรียนรู้เพิ่มระดับแรงจูงใจได้มากกว่ากลุ่มที่ได้รับโปรแกรมการเรียนรู้แบบปกติ

ทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 22 คน ทำการเก็บข้อมูล และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่ม การวิจัยนี้คำนวณขนาดตัวอย่างจากการศึกษาที่ผ่านมา (Pisanwacharin C., 2015)

### 1. คำนวณขนาดตัวอย่างตามสมการ

กำหนด  $\sigma^2$  = Standard deviation of Motivation (0.2317)

$Z\alpha/2$  = Significant level is (1.96)

$Z\beta/2$  = Power of test at 80% (0.84)

$\mu_1 - \mu_2$  = Mean difference of Motivation (3.87-4.16)

สูตร  $n/\text{group} = \frac{2\sigma^2 (Z\alpha/2 + Z\beta)^2}{(\mu_1 - \mu_2)^2}$

$n = 43.19$

$n = 43.19$  ราย แบ่งเป็น 2 กลุ่ม =  $21.595 \approx 22$  คน/กลุ่ม

### 2. กลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาในนักศึกษา ระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์และการประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย จำนวน 89 คน คัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 44 คน (ชาย 7 คน และหญิง 37 คน) ช่วงอายุ 20-25 ปี ร้อยละ 61.37, ช่วงอายุ 26-30 ปี ร้อยละ 20.45, ช่วงอายุ 31-35 ปี ร้อยละ 4.54, ช่วงอายุ 36-40 ปี ร้อยละ 6.82 และช่วงอายุ 41-50 ปี ร้อยละ 6.82 แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มทดลอง 22 คน และ กลุ่มควบคุม 22 คน โดยกลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาโดยทักษะกระบวนการเรียนรู้ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ครั้งละ 1-2 ชั่วโมง จำนวน 6 สัปดาห์ และกลุ่มควบคุม ได้รับโปรแกรมการเรียนรู้แบบปกติ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ครั้งละ 1-2 ชั่วโมง จำนวน 6 สัปดาห์

### เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาในการวิจัย

1. แบบประเมินแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์โดยทำการวัดค่าก่อนและหลังได้รับโปรแกรม โดยมีผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน และนำมาเฉลี่ยวิเคราะห์ผล ค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ความเชื่อถือสูง (Item-Objective Congruence Index : IOC) ตั้งแต่ 0.67 ถึง 1.00

2. แบบประเมินแรงจูงใจภายในและภายนอก โดยทำการวัดค่าก่อนและหลังได้รับโปรแกรม โดยมีผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน และนำมาเฉลี่ยวิเคราะห์ผล ค่าความ

สอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ความเชื่อถือสูง (Item-Objective Congruence Index : IOC) ตั้งแต่ 0.67 ถึง 1.00

3. โปรแกรมการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาโดยทักษะกระบวนการเรียนรู้ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ครั้งละ 1-2 ชั่วโมง จำนวน 6 สัปดาห์

4. โปรแกรมการเรียนรู้แบบปกติ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ครั้งละ 1-2 ชั่วโมง จำนวน 6 สัปดาห์

### วิธีการดำเนินการวิจัย

#### 1. ก่อนการทดลอง

ผู้วิจัยชี้แจงอธิบายสำหรับผู้เข้าร่วมวิจัยในกลุ่มทดลองจะได้รับการอธิบายถึงวิธีการโปรแกรมการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาโดยทักษะกระบวนการเรียนรู้ และถ้าตัดสินใจเข้าร่วมในการวิจัยและได้ลงชื่อเป็นหลักฐานลงในแบบยินยอมอาสาสมัคร ผู้เข้าร่วมวิจัยในกลุ่มทดลอง จะได้รับการประเมินโดยแบบวัดระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และแบบประเมินระดับแรงจูงใจภายในและภายนอก ระยะเวลาทำแบบประเมินทั้งหมดจะใช้เวลาประมาณ 20 นาทีและเข้าร่วมวิจัย

#### 2. ขณะการทดลอง

ผู้เข้าร่วมวิจัยในกลุ่มทดลอง จะได้รับการโปรแกรมการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาโดยทักษะกระบวนการเรียนรู้ ใช้เวลาในการเรียนครั้งละ 1-2 ชั่วโมง จำนวน 1 ครั้ง/สัปดาห์ รวม 6 สัปดาห์



ลำดับที่	เนื้อหา	กิจกรรม	สื่อ	การวัดและการประเมินผล
1	การเรียนรู้โดยยึดหลักการสืบค้น (Inquiry based learning)	1. บรรยาย 2. อภิปราย 3. การสร้างแรงบันดาลใจ 4. การสำรวจและค้นหา 5. เสนอผลงาน	1. Power point 2. ใบความรู้ 3. เอกสารประกอบการสอน 4. แบบทดสอบ	สังเกตพฤติกรรมการทำงานโดยเป็นกลุ่มของผู้เรียน รวมทั้งการแสดงความคิดเห็นตามกลุ่มหน้าชั้นเรียน พร้อมทั้งใช้ทักษะการฟัง, ทักษะการตั้งคำถามปลายเปิด, ทักษะการให้กำลังใจ รวมทั้งการให้ข้อเสนอแนะ พบว่า นักศึกษาสามารถทำงานเป็นกลุ่มได้อย่างดีและมีการแสดงความคิดเห็นร่วมกันได้อย่างดี
2	การเรียนรู้โดยยึดหลักแบบเน้นปัญหา (Problem based learning)	1. บรรยาย 2. อภิปราย 3. นำเสนอผลงาน 4. ฝึกปฏิบัติกรณีศึกษา (Case study)	1. Power point 2. ใบความรู้ 3. เอกสารประกอบการสอน 4. แบบทดสอบ 5. กรณีศึกษา	สังเกตการทำงานกลุ่ม และเน้นกระบวนการร่วมกันอภิปรายกลุ่มโดยยึดตามปัญหาที่พบในโรงเรียนและช่วยคิดวิธีการแก้ไขปัญหาโดยยึดการเรียนรู้แบบเน้นปัญหาเป็นหลัก ร่วมกับทักษะการตั้งคำถามปลายเปิด, ทักษะการให้คำปรึกษา และทักษะการสรุปความ พบว่า นักศึกษาสามารถช่วยกันคิดวิเคราะห์ในการแก้ไขปัญหาร่วมกันได้ดี
3	การเรียนรู้โดยยึดหลักการประสบการณ์ (Experience based learning)	1. บรรยาย 2. อภิปราย 3. นำเสนอผลงาน 4. การอภิปรายกลุ่มย่อย 5. การเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์	1. Power point 2. ใบความรู้ 3. เอกสารประกอบการสอน 4. แบบฝึกปฏิบัติ 5. กรณีศึกษา	ผู้เรียนพยายามทบทวนเนื้อหาที่มาจากประสบการณ์ที่ผ่านมา พร้อมทั้งเขียนว่าได้เรียนรู้ในพฤติกรรมที่ผ่านมาของตัวอย่างไรบ้าง พร้อมทั้งวางแผนในการตั้งเป้าหมายสูงขึ้นต่อไปและใช้ทักษะการให้กำลังใจ, ทักษะการสะท้อนความรู้สึก, ทักษะการเผชิญความจริง พบว่า ผู้เรียนสามารถนำไปรูปแบบการวางแผนไปใช้ในประสบการณ์ปัจจุบันได้จริง
4	การเรียนรู้โดยยึดหลักแบบกิจกรรม (Activity based learning)	1. บรรยาย 2. อภิปราย 3. นำเสนอผลงาน 4. การอภิปรายกลุ่มย่อย 5. การเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์	1. Power point 2. ใบความรู้ 3. เอกสารประกอบการสอน 4. แบบฝึกปฏิบัติ 5. กรณีศึกษา	ผู้เรียนพยายามฝึกตาม แบบที่ตนสนใจและพยายามทำซ้ำๆ เพื่อที่จะให้เกิดทักษะตามแบบที่ตนสนใจให้ได้ โดยมีการทำกิจกรรมหน้าชั้นเรียนร่วมกันและใช้ทักษะการฟัง, ทักษะการให้กำลังใจ, เทคนิคการใช้จินตนาการสถานการณ์ และเทคนิคการสนทนาโดยใช้เก้าอี้ว่างเปล่าให้เป็นตัวแทนของคู่สนทนาในกิจกรรมหน้าชั้นเรียน พบว่า ผู้เรียนสามารถนำไปปฏิบัติงานได้ตามข้อเสนอแนะได้ดี
5	การเรียนรู้โดยยึดหลักแบบตั้งคำถาม (Questioning-based learning)	1. บรรยาย 2. อภิปราย 3. ค้นคว้า 4. นำเสนอผลงาน 5. ฝึกปฏิบัติกรณีศึกษา	1. Power point 2. ใบความรู้ 3. เอกสารประกอบการสอน 4. แบบฝึกปฏิบัติ 5. กรณีศึกษา	สังเกตการทำงานเป็นกลุ่มผู้เรียนสามารถแสดงออกถึงพฤติกรรม และแสดงความคิดเห็นร่วมกัน ร่วมกับใช้ทักษะการฟัง, ทักษะการเรียบเรียง, ทักษะการตั้งคำถามปลายเปิดและทักษะการสรุปความ พบว่า ผู้เรียนมีการทำงานเป็นกลุ่มและวิเคราะห์ กรณีศึกษาร่วมกัน
6	การเรียนรู้โดยยึดหลักแบบสะท้อนความคิด (Student's Reflection based learning)	1. บรรยาย 2. อภิปราย 3. นำเสนอผลงาน 4. ฝึกปฏิบัติกรณีศึกษา	1. Power point 2. ใบความรู้ 3. เอกสารประกอบการสอน 4. แบบฝึกปฏิบัติ 5. กรณีศึกษา	สังเกตการทำงานโดยมีการสะท้อนความคิดระหว่างผู้เรียนและผู้สอนร่วมกันโดยมีการใช้ทักษะการวางแผนในการเรียนรู้ใหม่ โดยกลวิธีเสริมแรงทางบวก เช่น คำชื่นชม , ทักษะการสะท้อนความคิด, ทักษะการสะท้อนความรู้สึก และทักษะการสรุป พบได้ว่า การเรียนรู้ในระดับที่ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในการหาคำตอบและแก้ไขปัญหามิติด้านต่างๆได้

### 3. หลังการทดลอง

ผู้เข้าร่วมวิจัยในกลุ่มทดลอง จะได้รับการประเมินโดยแบบวัดระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และแบบวัดแรงจูงใจภายในและภายนอก ระยะเวลาทำแบบประเมินทั้งหมดจะใช้เวลาประมาณ 20 นาที

#### การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์เปรียบเทียบแบบวัดระดับแรงจูงใจของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์และการประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ก่อนและหลังได้รับการโปรแกรมการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาโดยทักษะกระบวนการเรียนรู้ โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean), ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการทดสอบของวิลคอกสัน (The Wilcoxon Matched-Pairs Signed-Ranks Test)

2. วิเคราะห์เปรียบเทียบแบบวัดระดับแรงจูงใจของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์และการประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

ก่อนและหลังได้รับการโปรแกรมการเรียนรู้แบบปกติ โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean), ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการทดสอบของวิลคอกสัน (The Wilcoxon Matched-Pairs Signed-Ranks Test)

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบแบบวัดระดับแรงจูงใจของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์และการประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ก่อนและหลังได้รับการโปรแกรมการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาโดยทักษะกระบวนการเรียนรู้ ก็ได้รับการโปรแกรมการเรียนรู้แบบปกติ โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean), ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการทดสอบของแมน-วิทนี (The Mann-Whitney U Test)

#### ผลการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลโปรแกรมการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาโดยทักษะกระบวนการเรียนรู้ ภายในกลุ่มระหว่างก่อนและหลังการทดลอง

ตารางที่ 1 เพื่อเปรียบเทียบผลโปรแกรมการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาโดยทักษะกระบวนการเรียนรู้ ภายในกลุ่มระหว่างก่อนและหลังการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	ค่า	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		Mean dif.	Z	P-Value
		Mean	S.D.	Mean	S.D.			
กลุ่มทดลอง N = 22	แรงจูงใจภายใน	2.428	0.162	4.838	0.087	2.410	-2.809	0.005
	แรงจูงใจภายนอก	2.500	0.085	4.635	0.158	2.135	-2.803	0.005
	แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	3.661	0.153	4.544	0.156	0.883	-3.920	0.000

\*statistical significance level of  $p < 0.05$

จากตาราง 1 พบว่า แรงจูงใจภายใน แรงจูงใจภายนอกและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในกลุ่มนักศึกษาศาสตร์และการศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย หลังจากการให้ได้รับการโปรแกรมการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาโดยทักษะ

กระบวนการเรียนรู้ ระหว่างก่อนทดลองและหลังทดลอง เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. เพื่อเปรียบเทียบผลโปรแกรมการเรียนรู้ปกติ ภายในกลุ่มระหว่างก่อนและหลังการทดลอง



ตารางที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบผลโปรแกรมปกติ ภายในกลุ่มระหว่างก่อนและหลังการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	ค่า	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		Mean dif.	Z	P-Value
		Mean	S.D.	Mean	S.D.			
กลุ่มควบคุม N = 22	แรงจูงใจภายใน	2.109	0.055	2.691	0.105	0.582	-2.807	0.005
	แรงจูงใจภายนอก	2.496	0.149	3.026	0.217	0.530	-2.805	0.005
	แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	3.804	0.300	4.029	0.194	0.225	-3.182	0.001

\*statistical significance level of  $p < 0.05$ 

จากตาราง 2 พบว่า แรงจูงใจภายใน แรงจูงใจภายนอกและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในกลุ่มนักศึกษาสาขาวิชา การศึกษาปฐมวัยและการประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย หลังจากการให้

ได้รับการโปรแกรมการเรียนปกติ ระหว่างก่อนทดลองและ หลังทดลอง เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนเชิงจิตวิทยา โดยทักษะกระบวนการเรียนรู้ และผลโปรแกรมการเรียนปกติระหว่างกลุ่มหลังการทดลอง

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบผลการเรียนเชิงจิตวิทยาโดยทักษะกระบวนการเรียนรู้ และผลโปรแกรมการเรียนปกติระหว่างกลุ่มหลังการทดลอง

ค่า	กลุ่มทดลอง N=22		กลุ่มควบคุม N=22		Mean dif.	Z	P-Value
	หลังการทดลอง	Mean	S.D.	Mean			
แรงจูงใจภายใน	4.838	0.087	2.691	0.0105	2.147	-3.819	0.000
แรงจูงใจภายนอก	4.635	0.158	3.026	0.217	1.609	-4.047	0.000
แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	4.544	0.156	4.029	0.194	0.515	-5.123	0.000

\*statistical significance level of  $p < 0.05$ 

จากตาราง 3 พบว่า แรงจูงใจภายใน แรงจูงใจภายนอกและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในกลุ่มนักศึกษาสาขาวิชา การศึกษาปฐมวัยและการประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย หลังจากการเรียนเชิงจิตวิทยาโดยทักษะกระบวนการเรียนรู้ และโปรแกรมผลโปรแกรมการเรียนปกติ ระหว่างกลุ่มหลังทดลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

#### อภิปรายผล

1. เพื่อศึกษาผลการเรียนเชิงจิตวิทยาโดยทักษะกระบวนการเรียนรู้มีผลต่อแรงจูงใจของนักศึกษาสาขาวิชา การศึกษาปฐมวัยและการประถมศึกษา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชียระหว่างก่อนและหลังการทดลอง พบว่า แรงจูงใจภายใน แรงจูงใจภายนอกและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในกลุ่ม

นักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยและการประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย หลังจากการให้ได้รับการโปรแกรมการเรียนเชิงจิตวิทยาโดย ทักษะกระบวนการเรียนรู้ ระหว่างก่อนทดลองและหลังทดลอง เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เพราะว่าการเรียนเชิงจิตวิทยาโดยใช้ทักษะกระบวนการเรียนรู้ เป็นรูปแบบการเรียนแบบเชิงรุก Active Learning ประกอบไปด้วย 1) การเรียนรู้โดยยึดหลักการสืบค้น (Inquiry based learning) 2) การเรียนรู้โดยยึดหลักแบบเน้นปัญหา (Problem based learning) 3) การเรียนรู้โดยยึดหลักการประสบการณ์ (Experience based learning) 4) การเรียนรู้โดยยึดหลักแบบกิจกรรม(Activity based learning) 5) การเรียนรู้โดยยึดหลักแบบตั้งคำถาม (Questioning-based learning) และ 6) การเรียนรู้โดยยึดหลักแบบสะท้อน

ความคิด (Student's Reflection based learning) ซึ่งโปรแกรมการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาโดยใช้ทักษะการเรียนรู้เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับ วุฒิชัย โยธา (2564) ที่กล่าวว่า ทักษะพื้นฐานอันเป็นเครื่องมือสำคัญ คือ การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและสามารถนำไปใช้ได้ดังกล่าวเป็นการส่งเสริมทักษะทั้ง 4 ด้านคือ ด้านร่างกาย, อารมณ์, สังคม และสติปัญญา ที่เกิดขึ้นจากพื้นฐานความเชื่อที่ว่าจัดการศึกษาอย่างมีเป้าหมายและนำไปสู่การจัดการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนแต่ละคนได้พัฒนาตนเองสูงสุด ตามศักยภาพของแต่ละคน แต่เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกันทั้งด้านความต้องการ, ความสนใจ, ความถนัด ดังนั้นการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาเพื่อให้รู้ถึงพื้นฐาน ระดับความฉลาด และการกระตุ้นแรงเสริมทางบวกของผู้เรียน ทำให้ส่งผลเกิดแรงขับเป็นแรงจูงใจภายในและภายนอก ส่งผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ได้ และสอดคล้องกับแนวคิดของ Dennis M.M. (2019) กล่าวว่าไว้ว่า แรงจูงใจทางจิตวิทยาเป็นกลไกที่บุคคลและเฉพาะกลุ่มสร้างขึ้นเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Suprom S. (2018) ได้พัฒนาความสามารถในการเรียนรู้เชิงรุกในศตวรรษที่ 21 โดยได้ศึกษาการเรียนรู้แบบเชิงรุก Active learning จำนวน 70 คนโดย แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยผลวิจัยพบว่า รูปแบบการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีความสามารถในการเรียนรู้เชิงรุก และมีความเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนด้วยรูปแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. เพื่อเปรียบเทียบผลโปรแกรมการเรียนรู้ปกติภายในกลุ่มระหว่างก่อนและหลังการทดลอง พบว่าแรงจูงใจภายใน แรงจูงใจภายนอกและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในกลุ่มนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์และการประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย หลังจากการให้ได้รับการโปรแกรมการเรียนรู้ปกติ ระหว่างก่อนทดลองและหลังทดลอง เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับ Valamathie G., Juliana A.A.B., and Abdul N.Z. (2020). ได้กล่าวว่า แรงจูงใจภายในและแรงจูงใจภายนอก เกิดขึ้นได้เองจากความสามารถของแต่ละบุคคล ซึ่งแรงจูงใจเกิดจากตัวกระตุ้นจากภายนอกและรวมไปถึงการตัดสินใจด้วยตัวเองตามทฤษฎี Self-Determination Theory (SDT), Social Cognitive Theory (SCT) และ Expectancy Theory (ET) เป็นต้น และการสร้างแรงจูงใจที่เกิดขึ้นจากแรงจูงใจภายนอกที่มาจากให้

คะแนน หรือผลการเรียน โดยเป็นรูปแบบหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนเกิดมีแรงจูงใจที่เพิ่มขึ้น ทำให้แรงจูงใจภายในและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ก็เพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน

3. เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาโดยทักษะกระบวนการเรียนรู้กับรูปแบบการเรียนรู้แบบปกติต่อแรงจูงใจของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์และการประถมศึกษา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชียก่อนและหลังการทดลอง พบว่า แรงจูงใจภายใน, แรงจูงใจภายนอกและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หลังจากการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาโดยทักษะกระบวนการเรียนรู้ และโปรแกรมผลโปรแกรมการเรียนรู้ ปกติ ระหว่างกลุ่ม ภายหลังทดลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งโปรแกรมการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาโดยทักษะกระบวนการเรียนรู้มุ่งเป้าไปแบบการเรียนรู้การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าโปรแกรมการเรียนรู้แบบปกติ (วรวิทย์ ต้นชนะเทวินทร และคณะ, 2563) และมีการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่ผู้สอนสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนในชั้นเรียน เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ใช้ประสบการณ์, ความรู้รอบตัว, ความชำนาญ และความสนใจของผู้เรียนแต่ละคนมา ร่วมกับการแสดงความคิดเห็นร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับ Oluwayomi A.E. (2018) ได้กล่าวถึง แรงจูงใจที่เกิดขึ้นจะมากถ้ามีองค์ประกอบรวมกันได้แก่ แรงจูงใจ = ความคาดหวัง x เครื่องมือที่ใช้ประเมิน x ความสามารถ เพื่อจะนำไปสู่ความสำเร็จที่เกิดขึ้น ต้องมีเครื่องมือที่นั้น หมายถึง โปรแกรมการเรียนรู้เชิงจิตวิทยา โดยทักษะกระบวนการเรียนรู้ขึ้น เพื่อต้องการที่จะประสบความสำเร็จในชีวิตโดยอาศัยแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ร่วมด้วย แรงจูงใจที่เกิดจากโปรแกรมการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาโดยทักษะกระบวนการเรียนรู้ ทำให้มีแรงจูงใจภายในและแรงจูงใจภายนอกทำให้ส่งผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มากกว่าโปรแกรมการเรียนรู้แบบปกติ

### สรุปผลการวิจัย

1. นักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์และการประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย หลังจากการให้ได้รับการโปรแกรมการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาโดยทักษะกระบวนการเรียนรู้ มีแรงจูงใจ ระหว่างก่อนทดลองและหลังทดลอง เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. นักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์และการประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย หลังจากการให้ได้รับการโปรแกรมการเรียนรู้ปกติ



มีแรงจูงใจภายใน, แรงจูงใจภายนอกและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ระหว่างก่อนทดลองและหลังทดลอง เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. นักศึกษาศาขารวิชาการศึกษาปฐมวัยและการประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย หลังได้รับโปรแกรมการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาโดยทักษะกระบวนการเรียนรู้ และโปรแกรมผลโปรแกรมการเรียนรู้ปกติ ระหว่างกลุ่มภายใน หลังทดลอง พบว่า แรงจูงใจภายใน, แรงจูงใจภายนอกและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

### ข้อเสนอแนะ

#### 1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากการวิจัยในครั้งนี้พบว่า ผลโปรแกรมการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาโดยทักษะกระบวนการเรียนรู้ สามารถเพิ่มแรงจูงใจภายใน, แรงจูงใจภายนอก รวมทั้งเพิ่มแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ได้ในและนำไปใช้กับกระบวนการเรียนการสอนได้ทั้งในต่าง ๆ คณะได้

1.2 จากการสังเกตถึงพฤติกรรมระหว่างในการเข้าร่วมงานวิจัยของโปรแกรมการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาโดยทักษะกระบวนการเรียนรู้และผลต่อการเพิ่มขึ้นของแรงจูงใจได้มากกว่า โปรแกรมการเรียนรู้ปกติ ดังนั้น ควรเป็นรูปแบบการจัดการศึกษาเชิงรุกแบบบูรณาการในด้านการศึกษาต่อไปได้

#### 2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการติดตามผลในระยะยาว 3 เดือน และ 6 เดือน เพื่อติดตามระดับแรงจูงใจของผู้เรียนว่าเป็นอย่างไร

2.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมของการจัดการเรียนรู้ในเชิงเดียวกันว่ามีความแตกต่างกันในเพิ่มแรงจูงใจได้หรือไม่อย่างไร

### เอกสารอ้างอิง

1. กระทรวงศึกษาธิการ. (2558). **คู่มือการบริหารจัดการเวลาเรียน “ลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้”**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

2. วรวิทย์ ต้นชนะเทวินทร, อาทิตย์ ฉัตรชัยพลรัตน์, กุหลาบ ปุริสาร และวรากร ต้นชนะเทวินทร์. (2563). การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน. *วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย*. 10 (4), 29-36

3. วุฒิชัย โยธา. (2564). **เอกสารประกอบการสอนรายวิชาจิตวิทยาสำหรับครู รหัสวิชา 810 107**. ขอนแก่น :วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย.

4. วุฒิชัย โยธา. (2564). **เอกสารประกอบการสอนรายวิชาจิตวิทยาเพื่อการเรียนรู้สำหรับครู รหัสวิชา 406 102**. ขอนแก่น :วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย.

5. Andrew J.E. et.al. (2018). Impression management and achievement motivation: Investigating substantive links. *International Journal of Psychological*. 53(1), 16-22.

6. Ankur J., Bhuwan G., and Meenakshi B. (2019). A Study of Employee Motivation in Organization. *International Journal of Engineering and Management Research*. 9(6), 65-68.

7. Chelsea A. (2018). How white teacher's identity development translates to classroom interactions with minority students. *Theses Doctor of Philosophy Educational and Counseling Psychology, University of Kentucky*.

8. Dennis M.M. (2019). Motivation. *International Journal of Experimental Educational Psychology*. 39 (4). 427-429.

9. Giorgio G., Nora A. and Sara B. (2019). Combining ideal types of performance and performance regimes an integrated framework of analysis of performance management systems for public organizations. *International Journal of Public Sector Management*. 32(7), 721-740.

10. Jacob F., John S., Gwany D.M., and Okoronka A.U. (2020). Motivation in Learning. *Asian Journal of Education and Social Studies*. 10(4), 16-37.

11. Karina D.T., Loomer D. (2020). Active Learning Strategies to Improve Progression from Knowledge to Action. *Journal of Clinical review Article*. 6(1), 1-19.

12. Morsink S., Sonuga-Barke E., Van der Oord S,et.al. (2021). Intrinsic motivation and extrinsic incentives jointly predict performance: A 40-year meta-analysis. **Journal of American Psychological Association**. 40(4).980–1008.
13. Oluwayomi A.E. (2018). The Impact of Motivation on Employee Performance in Selected Insurance Companies in Nigeria. **International Journal of African Development**. 5(1).31-42.
14. Pisanwacharin C. (2015). Motivation and Goals in Life of Dhurakij Pundit University Students Participating Dream and Commitment to Success Project. **Suthiparithat Journal**. 29(89).195-209.
15. Suprom S. (2018). Development of Active Learning Management Ability in the 21st Century for High School Students. **Ubon Ratchathani Journal of Research and Evaluation**. 7(2).49-58.
16. Valarmathie G., Juliana A.A.B., and Abdul N.Z. (2020). A Review of Motivation Theories, Models and Instruments in Learning Environment. **Journal of critical reviews**. 7(6).554-559.
17. Zaha N., Nishatnaz N., Vrushabh S., Adarsh M., and Arti S. (2020). Impact of Rewards System on Employee Motivation: A Study of a Manufacturing Firm in Oman. **International Journal of Business and Management Future** 4(2).6-16.



## ผลการใช้วิธีการกระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนเพื่อพัฒนาความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

### Effects of Engage-Study-Activate Method on Speaking Ability of Grade 6 Students

Meena Thonkhong<sup>1</sup>,  
Nawamin Prachanant<sup>2</sup>,  
Chookiat Jarat<sup>3</sup>

#### บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการเรียนโดยใช้วิธีสอนแบบกระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียน และ 2) เปรียบเทียบความสามารถในการรับรู้ความสามารถของตนเองต่อการพูดภาษาอังกฤษก่อนและหลังการเรียนรู้อาศัยวิธีสอนแบบกระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ห้อง ป.6/1 จำนวน 28 คนที่เรียนวิชาภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน (EN 16201) โรงเรียนเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่มโดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 6 แผน แบบทดสอบความสามารถในการพูดก่อนและหลังเรียน และแบบประเมินความสามารถในการรับรู้ความสามารถของตนเอง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าคะแนนที่ โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

#### ผลการวิจัยพบว่า

1. ความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้วิธีสอนแบบกระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01
2. การรับรู้ความสามารถของตนเองต่อการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อการใช้วิธีสอนแบบกระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนพบว่าหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนโดยภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

**คำสำคัญ:** การเรียนแบบกระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วม, ความสามารถด้านการพูด, การรับรู้ความสามารถของตนเอง

#### Abstract

This study aimed: 1) to compare the students' English speaking ability before and after learning through the Engage- Study- Activate Method; 2) to compare the students' self-efficacy toward English speaking ability before and after learning through the Engage- Study- Activate Method. The samples of this study were 28 grade 6/1 students who enrolled in English for Daily Life (EN 16201) in the second semester of academic year 2019 at Muangsurin School, in Surin province, Thailand. They were selected by cluster random sampling technique using the classrooms as sampling units. The research instruments were six lesson plans, the pre-test and post-test of speaking performance test, and self-efficacy questionnaire. The statistics used to analyze the collected data were mean, standard deviation, and t-test with the statistical significance set at .05 level.

The findings were as follows:

1. The students' English speaking ability after using the Engage- Study- Activate Method was higher than pre-test mean score with statistically significant difference at .01 level.

<sup>1</sup>Masters of Arts (English), Faculty of Humanities and Social Sciences, Buriram Rajabhat University

<sup>2,3</sup>Faculty of Humanities and Social Sciences, Buriram Rajabhat University

2. The students' self-efficacy towards the Engage- Study- Activate Method to improve English speaking ability was higher than before learning in overall with statistical significance at .01 level.

**Keywords:** Engage-Study-Activate (ESA), Speaking ability, Self-efficacy

## Introduction

English is essential in both local and global contexts. In the ASEAN context, the English language has been chosen as the official working language. The importance of English can be seen in the region's education system and several countries in ASEAN now use it as a medium of instruction (Kirkpatrick, 2010). With the rapid spread of the English language through trade, education, and information technology. English also serves as an extremely important tool for communication and creating an understanding of cultural diversity in the world community (Ministry of Education, 2008). Therefore, English is a vital and most useful language.

Thailand, English is one of the major languages taught in Thai schools and academic institutes (Kaur, Young & Kirkpatrick, 2016). In the education system, English has been part of the curriculum from primary school to university level. Many of the responsible bodies have put tremendous effort into improving the English of Thai learners. For Thai students, English speaking tends to be difficult since English is not their native language (Khamkhien, 2010).

The researcher as a teacher of English, who has been teaching English for 7 years has also found that most students have a variety of learning problems and using English. The students cannot use English in conversation or correspondence with others effectively, especially when speaking. Both the learning and teaching of English and especially the students' speaking ability at Muangsurin School, where the researcher has taught, need improving. The students in grade 6, who are the researcher's students, have high English scores in writing tests (Communicative

English Course Report of Muangsurin School, 2018) but still cannot speak English effectively. Although there are many native English speaking teachers at Muangsurin School the researcher has observed that the students don't converse with these teachers effectively. The cause of the problems is rooted in the limitation of language background knowledge, lack of awareness of the significance in learning the language and the inappropriate or ineffective teaching approaches used.

Speaking seems intuitively the most important. Many, if not most, language learners are mainly interested in learning to communicate orally. Bailey and Savage (1994) mention that speaking is a necessary basic skill of communication and an important language skill because the skill of speaking includes purposes, such as expressing feelings sensations, ideas and beliefs. This skill is so important that people perform many of their actions through it (Hasan. 2014). Moreover, Nunan (1991) views speaking as an essential process for learning English. In language teaching, the skill of speaking is an important part of the curriculum.

Therefore, the researcher is interested in implementing the ESA method in teaching speaking very much. Through implementing ESA method, it is intended that the researcher wants to show and introduce a new method of teaching speaking and try to prove that this method will bring significant changes dealing with English mastery and teaching English method. The researcher realizes that there is no perfect teaching method in this world because every method has its strengths and weaknesses. A certain method is very good applied in certain class but sometimes it is not good applied in another class. That is why the researcher intends to apply the relatively new



method of teaching speaking which is called the Engage- Study-Activate (ESA). The researcher selects the Engage-Study-Activate method because the researcher believes that it will be able to solve the problems students have speaking English. The findings of this research will be beneficial to grade 6 learners at Muangsurin School and other students at the same level, and the findings can be also used as guidelines for other teachers who teach English or novice researchers who are investigating research on using the Engage-Study-Activate method.

#### **Purposes of the Study :**

1. To compare learning achievement via pre-test and post-test scores gained studying with the aid of the Engage-Study-Activate Method.

2. To compare the students' self- efficacy towards English speaking ability before and after learning with this method.

#### **Research Questions :**

1. Are there any differences between pre-test and post-test scores of grade 6 students after using the Engage-Study-Activate method?

2. Does the Engage-Study-Activate method improve students' self-efficacy toward English speaking ability of grade 6 students after learning?

#### **Materials and Methods :**

##### **Participants and setting**

1. The population of this research study comprised of 342 grade 6 students who enrolled in English for Daily Life (EN 16201) in the second semester of the academic year 2019 at Muangsurin school, in Surin province, Thailand.

2. The samples were 28 grade 6/1 students who enrolled in English for Daily Life (EN 16201) in the second semester of the academic year 2019 at Muangsurin school, in Surin province, Thailand. They were selected by cluster random sampling technique using the classrooms as sampling units.

#### **Research Instruments:**

The main instruments employed in this research include three types:

six lesson plans of speaking using the ESA method, pre-test and post-test and the questionnaire. The details of each instrument were clarified as follows:

1. Lesson Plans- According to the teaching schedule of grade six students who enrolled in English for Daily Life (EN 16202). They are taught 2 periods per week and each period lasts one hour. Thus, six lesson plans in English speaking using the ESA method for grade 6 students were conducted by the researcher. The lesson plans consist of pre-tests with orientation, six lessons of speaking using ESA learning and the post-tests with questionnaires. The 6 lesson plans, based on Muangsurin school curriculum (2013). The researcher analyzed the scores from the experts to find out the mean scores of the Engage-Study-Activate Method's appropriations, the mean score was 4.60 and compared with the five-point Likert scale (Srisa-ard. 2002: 121).

2. Pre and Post Tests- were chosen from one of six topics to create a scripted and unscripted ESA method, the scripted consisting of pre-written dialogue, and the unscripted being dialogues written by the students themselves and in the situations presented. The tests use different techniques included role-play, pair interview, group discussions and information gaps. There were two types of tests, individual and pair tests. So, students were tested twice. Pre-tests and post-tests were required and each student chooses three of six topics and drafts the script to speak about; for each topic of the test, students have 7 minutes to prepare and 3 minutes to converse. The achievement tests of this research are pre-test and post-tests, used to evaluate the speaking ability of the participants. They consisted of one scripted ESA method, which was where the students followed a pre-written dialogue to focus on language,

and one unscripted ESA method, where students were required to write and perform their own written dialogue and chose the topics themselves to promote the target language as their capacity allows. The students perform both the ESA method (scripted and unscripted dialogues) in front of the class for two hours, but scripted and unscripted ESA methods were not on the same topic, they chose at random the new topic after they had finished the first one, 50 points for the scripted ESA method and 50 points for the unscripted ESA method.

3. Self-efficacy Questionnaire- The questionnaire on students' self-efficacy with lessons based on the ESA method was conducted by the researcher. The questionnaire consisted of three sections. The first section is about the personal information which included gender, and English-speaking grade. The second section consists of 12 statements on the subject of students' self-efficacy towards the lessons. and the last section was for comments and recommendations with regards to the use of the ESA method.

#### Procedures :

1. The pre-test were used with all of the samples with pair work during the first period. This test comprised of scripted and unscripted ESA method, the scripted consisting of pre-written dialogue, and the unscripted being dialogues written by the students themselves in which the samples drew lots for the topics, of the 6 lessons for individual and pair work. They were to create for two minutes then present for two minutes for the scripted, and one minute to create, followed by seven minutes to present the unscripted.

2. The researcher orientated the samples in order that they understood learning to speak using the ESA method.

3. The researcher taught Teaching English Speaking using four topics, introducing someone, and making an apology, Asking and giving information,

Expressing Opinion and Making requests. The activities used in teaching speaking follow the steps of the principles of the ESA method including situation, role play, and dialogue or expression (Paulston. 1979).

4. After attending the course, the post-test of all the samples were for three hours.

5. After the post-test, all samples were asked to fill out the questionnaire focusing on their self-efficacy toward the ESA method.

#### Results :

The *t*-test used to compare the difference between the pre-test and post-test mean scores to detect the significant difference set at .05 level. The test was edited and revised before being proposed by the experts in order to examine the validity, and used the IOC formula. The researcher calculated the IOC index and chose the topic with the IOC value between 0.5-1.00 for the test. It was shown that the IOC was 0.67-1.00. The Pre-test and post-test scores are calculated to find out percentage (%), mean ( $\bar{X}$ ) and standard deviation (S.D.). And to evaluated the 12 statements on the subject of the students' self-efficacy with the scores from the questionnaire were calculated to find out mean ( $\bar{X}$ ) and standard deviation (S.D.) before and after studies. The researcher proposed the 12 statements of the questionnaire and it was examined by the three experts to check for correctness and appropriateness. The questionnaire mean score was 4.59.

#### Findings :

##### 1. The Differences between Pre-test and Post-test Scores of Grade 6 Students after Using the Engage-Study-Activate Method

This section presents the results of the analysis of the quantitative data from the achievement tests in speaking lessons used in this research to compare students' learning achievement before and after learning speaking lessons of grade 6 students. The pre-test and post-test scores were from two types of tests, such as pair and individual



talking, which was chosen from six topics to create content to talk about. The scores were used to

detect the statistically significant difference at .01 level as shown in Table 1 respectively.

**Table 1**

Achievements	n	Total cores	$\bar{X}$	S.D.	t-test	p-value
Pre-test	28	100	62.00	5.98	13.52**	.000
Post-test	28	100	76.86	2.49		

\*\*Significant difference at .01

As shown in Tables 1 it indicates that the mean score of the pre-test of students who learned English speaking through using the Engage-Study-Activate method was 62.00 and the mean score of the post-test was 76.86 The comparison of speaking between the pre-test and post-test mean scores is shown in table 1 above. The finding of the study shows that there was a statistically significant difference at .01 level between the pre-test mean scores and the post-test mean scores in learning speaking English through the use of the Engage-Study-Activate Method.

## 2. The Students' Self-Efficacy towards English Speaking Ability of Grade 6 Students after Learning through the Engage-Study-Activate Method

This section reports the results of the analysis of the quantitative data from the questionnaire used in this study to compare students' self-efficacy before and after learning through the Engage-Study-Activate Method. The results were shown in Table 2.

**Table 2** The Difference between Students' Self-efficacy before and after Learning through the Engage-Study-Activate Method

Statements	Before Study		After Study		t
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1. I enjoy the activities provided in the lesson plans of speaking using the Engage-Study-Activate Method.	3.68	0.67	5.00	0.00	10.44**
2. Learning speaking through the Engage-Study-Activate Method is easy and useful in daily life	3.89	0.69	5.00	0.00	8.55**
3. Speaking through the Engage-Study-Activate Method is fun to learn and practice.	4.11	0.63	5.00	0.00	7.51**
4. Learning speaking through the Engage-Study-Activate Method can improve my speaking ability.	4.04	0.69	5.00	0.00	7.36**
5. I am confident in speaking after I have learned the steps of speaking through the Engage-Study-Activate Method	3.82	0.67	5.00	0.00	9.31**
6. The contents and activities for practicing speaking are relevant.	3.64	0.62	5.00	0.00	11.56**
7. The topics and activities are suitable for my English.	3.93	0.60	5.00	0.00	9.38**
8. Activities and exercises of each lesson plan are suitable for my English background knowledge.	3.71	0.66	5.00	0.00	10.33**
9. Learning speaking through the engage-Study-Activate Method will enhance my learning.	3.68	0.55	5.00	0.00	12.76**

Statements	Before Study		After Study		t
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
10. I feel motivated when learning English speaking by doing and practicing all lessons.	3.75	0.59	5.00	0.00	11.30**
11. I think I can speak English better on any topic.	3.71	0.66	4.50	0.51	4.99**
12. I have a positive attitude through learning English speaking after learning the lesson plans on the Engage-Study-Activate Method.	3.79	0.69	4.64	0.49	5.65**
<b>Grand total</b>	<b>3.81</b>	<b>0.18</b>	<b>4.93</b>	<b>0.08</b>	<b>29.23**</b>

\*\*significant difference at .01

As shown in Table 2, it indicates that after treatment the students had higher self-efficacy mean scores ( $\bar{X}$ =4.93, S.D.=0.08) than before treatment mean scores ( $\bar{X}$  = 3.81, S.D.= 0.18) in overall at .01 level of statistically significant difference. Additionally, most of the students gave positive comments in open-ended questions that using the Engage-Study-Activate Method could make lesson plans more interesting because they can be more involved in the lessons and remember what they want to communicate in daily life situations.

#### Discussion :

##### 1. The Students' Pre-test and Post-test Mean Scores Learning Six Lesson Plans through Using the Engage- Study- Activate Method

The findings revealed that the learning achievement of the post-test mean score was higher than the pre-test mean score learned after six lessons using the ESA method with a statistically significant difference at .01 level. The outcomes show very emphatically that, firstly they cannot speak confidently, they hesitate and pause whilst conversing. After the lessons using the ESA method, they are provided the opportunity to practice their speech and to help them more improve their speaking ability by using a variety of activities and gradually improve. The learning achievement of the post-test mean score was higher than the pre-test means score after the six

lessons using the ESA method. Therefore, it could be interpreted that the lessons using the ESA method on the speaking ability of grade 6 students are efficient. The result of data analysis showed that the students' speaking ability can be improved after learning, due to lessons being developed systematically and continuously being appropriate and on the students' level. In addition, students have learned with content comprehension, practicing their language skills is similar to real life situations. It is in agreement with Harmer (1998: 88) who indicated that the enormous confidence of students is provided by the teacher to stimulate further study. The findings certified the hypotheses in chapter 1 that the lesson plans using the ESA method could improve students' English-speaking ability after schooling. The findings are similar to Sudarsono (2015) examined the ESA to improve teaching speaking on a job interview. Also, it is not unlike the study of Khoshsim and Shokri (2017) that investigated the teacher's perception of using ESA elements in boosting the speaking ability of EFL learners. The study summarized that teachers do have a positive perception of the application of the ESA elements in promoting EFL learners speaking abilities. Moreover, it is comparable to Fithria and Ratmanida (2019) who studied the subject of using ESA for improving the speaking ability of Junior High school students. In conclusion, teachers should have an effective method



to encourage and motivate the students to speak up, and the ESA method is an interesting, effective and efficient method.

## 2. A Comparison of the Students' Self-efficacy toward Speaking before and after Learning through the Engage-Study-Activate Method

The result illustrated that students' self-efficacy toward English speaking was higher than before learning through using the Engage-Study- Activate method both in overall and each item with a statistically significance difference at 0.05 level. This means that the Engage- Study- Activate Method can improve their self-efficacy toward speaking. The research reviewed the related literature on the self-efficacy questionnaire. Then the researcher adopted and modified the speaking self-efficacy questionnaire from Pajares, Hartyie, and Vaiiante (2001), and Nuanmanee (2014) into a list and proposed the statements to the thesis advisors to examine and give suggestions on the correctness and appropriateness. After that, the researcher improved the questionnaire based on suggestions. Moreover, the questionnaires were examined and evaluated by the experts regarding correctness and appropriateness. Then, the researcher improved the questionnaire taking into account the suggestions. Also, the questionnaire was tried out with grade 6 students who enrolled in English for Daily Life (EN 16201) in the second semester of the academic year 2019 at Muangsurin school, in Surin province, Thailand, who were not the samples in order to establish the reliability before using with the samples.

### Conclusion :

In conclusion, the result of this study indicated that the Engage- Study- Activate Method is effective in improving the English speaking ability of grade 6/1 students who enrolled in English for Daily Life (EN 16201) in the second semester of the academic year 2019 at Muangsurin school,

in Surin province, Thailand. The researcher believes that this finding will be a guideline for a novice researcher, teachers and any persons who are interested in teaching and developing students' speaking ability based on the Engage- Study- Activate Method. It can be one effective teaching approach that teachers and relevant persons who are interested in this technique can apply in their careers to help their students to learn effectively.

### Recommendations for Further Studies

According to the result discussed earlier, the following are some recommendations based on the research results:

1. To see if the ESA method works, further research should be compared with other teaching approaches, with the same level in different places and different situations.
2. The ESA activities are somehow hard to control, when students practice, the class can become noisy and time-consuming; therefore, the hours should be allocated evenly for continuity.
3. It is also recommended that further studies be conducted concerning the use of the ESA method and its effect on other language skills such as listening reading and writing.

### References

1. Bailey, K. & Savage, L. (1994). **New Way in Teaching Speaking**. Alexandria, VA : Teachers of English to Speakers of Other Language (TESOL).
2. Fithria, M. & Ratmanida, R. (2019). "Using ESA for Improving the Speaking Ability of Junior High School Students." **Journal of English Language Teaching**, 3(6) : 10-15.
3. Harmer, J. (1998). **How to Teach English**. England, Wesley : Longman Limited.
4. Hassan. (2014). "Communications of the Association for Information System." **College of Education Journal**, 34(41) : 801-816.

5. Kaur, A., Young, D. & Kirkpatrick, R. (2016). In English Education Policy in Thailand: Why the Poor Results?. In A. Kaur, D. Young & R. Kirkpatrick (Eds.), **English Language Education Policy in Asia**. (pp. 345-361). New York: Springer.
6. Khamkhen, A. (2010). "Teaching English Speaking and English Speaking Tests in the Thai Context: A Reflection from Thai Perspective." **English Language Teaching Journal**. 3(1) : 184-200.
7. Khoshsima, H. & Shokri, H. (2016). "The Effects of ESA Elements on the Speaking Ability of Intermediate EFL Learners: A Task-based Approach." **Theory and Practice in Language Studies**. 6(5) : 1085-1095.
8. \_\_\_\_\_. (2017). "Teacher's Perception of Using ESA Elements in Boosting Speaking Ability of EFL Learners: A Task-based Approach." **Journal of Language Teaching and Research**. 8(3) : 577-587.
9. Kirkpatrick, R. (2010). **English as an Asian Lingua Franca and the Multilingual Model of ELT**. Cambridge : Cambridge University.
10. \_\_\_\_\_. (2012). "English Education in Thailand: 2012." **Asian EFL Journal**. 61 : 24-40.
11. Ministry of Education. (2001). **Teaching English for Elementary Level**. Bangkok : Karnsartsana Press.
12. \_\_\_\_\_. (2008). **The Basic Education Core Curriculum B.E. 2551(A.D. 2008)**. Bangkok : A Cooperative of Agriculture Assemble of Thailand Press.
13. Muangsurin School Curriculum. (2013). **Mini English Program Curriculum of Muangsurin School**. Muangsurin School, Surin, Thailand.
14. Muangsurin School Report. (2018). **Communicative English Course Report of Muangsurin School**. Muangsurin School, Surin, Thailand.
15. Nuanmanee, L. (2014). **The Effects of Using Genre-base Approach to Improve Writing Ability of Grade 6 Students**. Master's Thesis. Buriram : Buriram Rajabhat University.
16. Nunan, D. (1991b). **Language Teaching Methodology**. Sydney: Macquarie University Press.
17. Pajares, F., Hartley, J. & Valiante, G. (2001). "Response Format in Writing. Self-efficacy Assessment: Greater Discrimination Increases Prediction." **Measurement and Evaluation in Counseling and Development**. 33 : 214-221.
18. Paulston, C. B. & Bruder, M. B. (1979). **Teaching English as a Second Language: Techniques and Procedures**. Massachusetts: Winthrop Publisher.
19. Shokri, H. (2017). "Investigating the Effect of Harmer's ESA Elements on Reading Comprehension of Iranian EFL Learners: A Task-based Approach." **International Journal of English Language & Translation Studies**. 5 : 48-60.
20. Srisa-ard, B. (2002). **Basic of Research (Revised Version)**. 7<sup>th</sup> ed. Bangkok : Suweerayasan.
21. Sudarsono, I. (2015). **The ESA to Improve Teaching Speaking on a Job Interview**. New Delhi: SAGE Publication. Ltd.
22. Zimmerman, B. J. & Bandura, A. (1994). Impact of Self-regulatory Influences on Writing Course Attainment. **American Educational Research Journal**. 31(4) :845-862.



พฤติกรรมผู้บริโภคและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลกระทบต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าในร้านค้า  
ปลีกแบบดั้งเดิมในอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม

Consumer's Behavior and Marketing Mix Factors Affecting to Purchase Decision Making  
of Traditional Retail Stores in That Phanom District, Nakhon Phanom Province

สุจิตรา แสงจันดา<sup>1</sup>

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภคและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 382 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ One way ANOVA ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมผู้บริโภคและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลกระทบต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าในร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X}$ =4.22) เรียงจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านสถานที่บริการ ( $\bar{X}$ =4.29) ด้านการส่งเสริมการตลาด ( $\bar{X}$ =4.20) ด้านราคา ( $\bar{X}$ =4.16) และด้านผลิตภัณฑ์ ( $\bar{X}$ =4.15) ตามลำดับและผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมของผู้บริโภคจำแนกตามระดับการศึกษา ไม่แตกต่างกัน

**คำสำคัญ:** พฤติกรรมผู้บริโภค, ส่วนประสมทางการตลาด 4Ps, ร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม, การตัดสินใจ

Abstract

The objectives of this research were to study and compare the opinions of consumer's behavior and marketing mix factor affecting to purchase decision making of traditional retail stores in That Phanom District, Nakhon Phanom Province. The study were 382 has been selected to be a sample group. The research tools was Likert's 5 rating scales questionnaire. The data has been analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and one way ANOVA. The results revealed that the of consumer's behavior and marketing mix factor affecting to purchase decision making of traditional retail stores in That Phanom District, Nakhon Phanom Province In overall aspect was at high level ( $\bar{X}$ =4.22) and was subsequently arranged from higher to lower level as followings, Place for service aspect ( $\bar{X}$ =4.29), Promotion aspect ( $\bar{X}$ =4.20), Price aspect ( $\bar{X}$ =4.16) and Product aspect ( $\bar{X}$ =4.15), in orderly. Therefore, the result of comparative analysis of opinions on marketing mix factor towards consumer decision-making in traditional retail service, classified by education level, was not different.

**Keywords:** Consumer's Behavior, 4Ps Marketing Mix, Traditional Retail Store, Decision Making.

## บทนำ

ผู้บริโภคปัจจุบันถือว่าเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จของธุรกิจประการหนึ่ง วงจรของธุรกิจจะขาดเสียซึ่งผู้บริโภคไม่ได้เลยเพราะผู้บริโภคมีอำนาจทางการเงินกล่าวคืออำนาจในการซื้อนั่นเอง กล่าวอีกนัยหนึ่งการดำเนินธุรกิจต้องให้ความสำคัญกับลูกค้าเป็นลำดับต้น สำหรับผู้บริโภคในยุคปัจจุบันมีอำนาจการต่อรองสูงขึ้น เพราะมีทางเลือกมากขึ้น มีความรู้เกี่ยวกับตราสินค้าต่าง ๆ มากขึ้นเชื่อมต่อระหว่างผู้บริโภคด้วยกันเองในเครือข่ายทางสังคมออนไลน์ได้ง่ายขึ้น ผู้บริโภคมีช่องทางของสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) เชื่อมต่อกันเพื่อจริงและเพื่อนเสมือนได้เป็นจำนวนมาก สังคมทางออนไลน์ทำให้ผู้บริโภคให้ข่าวสารกันสร้างแรงบันดาลใจให้กัน มีอิทธิพลต่อกัน ไม่เพียงแต่เรื่องราวของสินค้าเท่านั้น แต่พวกเขาแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์กันในเรื่องเกี่ยวกับพัฒนาคุณภาพชีวิตของพวกเขาพวกเขาใช้ชีวิตที่แบ่งปันประสบการณ์กัน (Sharable Experiences) บนพื้นที่สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) คนในสังคมปัจจุบันเป็น ผู้บริโภค 4.0 ด้วยการเป็นพลเมืองของ Digital Nation ที่เชื่อมต่อกันด้วยสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ที่หลากหลาย (เสรี วงษ์มณฑา และชัชณะ เตชคณา, 2560) และเสรี วงษ์มณฑา ยังได้กล่าวถึงผู้บริโภคในยุคปัจจุบัน ยุค 4.0 ดังนี้ ผู้บริโภค 4.0 เป็นผู้บริโภคที่ให้ความสำคัญกับผลลัพธ์ในการเลือกซื้อสินค้า พวกเขาจะเลือกซื้อที่โดนใจ และมีคุณค่าคุ้มกับการลงทุน ไม่ว่าจะเป็นทุนเงิน ทุนเวลา และทุนความพยายาม ผู้บริโภคยุคนี้ต้องการผู้ประกอบการที่พร้อมจะช่วยเหลือผู้บริโภคตลอดเวลาแบบทันทีทันใด (Real Time) พวกเขาเข้าสู่สหัสวรรษใหม่ในลักษณะของสมาชิกของเครือข่ายสังคมที่เชื่อมต่อกันด้วยสื่อดิจิทัลที่หลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ที่พวกเขาใช้หาความรู้ หาคำแนะนำ หาความบันเทิง บันทึกเรื่องราวของตนเอง แบ่งปันข้อมูลและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ผู้บริโภคจะเป็นทั้งผู้บริโภคข่าวสาร (Consumer) เป็นผู้สร้างข่าวสาร (Creator) เป็นผู้ชื่นชมตราสินค้า (Brand Curator) และเป็นผู้วิพากษ์วิจารณ์สินค้า (Brand Critic) พวกเขาต้องการความคิดเห็นจากเพื่อนๆ ทั้งเพื่อนจริงและเพื่อนเสมือนจริงที่ทำให้การตัดสินใจของผู้บริโภค 4.0 เป็นการตัดสินใจอย่างผู้ที่มีข้อมูลดี พวกเขาอยู่ในวัฒนธรรม “Always On” ที่ต้องการคำตอบของความรู้หรืออยากเห็นแบบทันที (Real Time) การที่ผู้บริโภคเป็นคนในยุคดิจิทัลเป็น Netizen (Internet Citizen) เปิดโอกาสสำหรับการทำการตลาดในรูปแบบใหม่มากมายวิธี ผู้บริโภค 4.0 ให้ความสำคัญกับเรื่องสุขภาพ (Health)

การอยู่ดีมีสุข (Wellness) มากขึ้นต้องการสินค้าที่เหมาะสมกับความเป็นตัวตนของพวกเขา ทำให้การทำการตลาดต้องเปลี่ยนจาก Mass Marketing สำหรับคนหมู่มากโดยทั่วไป มาเป็น การตลาดที่เหมาะสมกับกลุ่มคนเป็นกลุ่มๆ โดยเฉพาะ (Mass Customization) ทำให้สินค้าแต่ละชนิดต้องมีรุ่น (Variants) มากขึ้น ผู้บริโภค 4.0 ต้องการประสบการณ์ใหม่ๆ พร้อมทั้งจะทดลองสินค้าใหม่ ๆ ที่พวกเขาเชื่อว่าจะพัฒนาคุณภาพชีวิตของพวกเขา

ผู้บริโภคในยุคปัจจุบันกับการใช้บริการร้านค้าปลีกนั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ร้านค้าปลีกต้องปรับตัวให้เข้ากับโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปในทุกวินาทีสำหรับธุรกิจร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม หรือที่คนส่วนใหญ่คุ้นเคยกันเป็นอย่างดีในชื่อร้านขายของชำหรือร้านขายของชำปะฉะ หรือร้านโชห่วย เป็นสัญลักษณ์ของการทำมาหากิจที่เป็นวิถีชีวิตของชาวบ้านซึ่งดำรงอยู่คู่กับสังคมไทยมาเป็นเวลานาน สะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเศรษฐกิจ จากเดิมที่เป็นสังคมเกษตรกรรมได้เปลี่ยนไปสู่การเป็นสังคมโดยมีร้านโชห่วยทำหน้าที่เป็นแหล่งกระจายสินค้าอย่างเป็นระบบ (ฉันทัส เพียรธรรม และวันทนาพร รุ่งวรรณรัตน์, 2555) เป็นธุรกิจที่มีอุปสรรคในการเข้าสู่ตลาดต่ำ เนื่องจากใช้เงินลงทุนไม่สูงจนเกินไป การเปิดตลาดเสรีการค้าและบริการ ทำให้การเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุนเงินทุนเป็นไปอย่างเสรี ส่งผลให้ธุรกิจในประเทศไทยมีแนวโน้มการแข่งขันที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น ซึ่งธุรกิจการค้าปลีกไทยเป็นหนึ่งในธุรกิจบริการที่มีภาวะการแข่งขันสูงชันในประเทศและแนวชายแดน ผู้ประกอบการจำเป็นต้องปรับตัวและพัฒนาธุรกิจให้มีมาตรฐานคุณภาพเพื่อยกระดับและเพิ่มศักยภาพธุรกิจให้มีความเข้มแข็งสามารถแข่งขันได้และมีการเติบโตอย่างยั่งยืน เนื่องจากธุรกิจค้าปลีกเป็นหัวใจของระบบเศรษฐกิจภูมิภาค และเป็นกลไกสำคัญของการขยายตลาดทั้งผลิตภัณฑ์ชุมชนหรือสินค้าเกษตรในท้องถิ่น รวมถึงเป็นกลไกในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก ในปัจจุบันธุรกิจค้าปลีกค้าปลีกขายใหญ่ได้ปรับตัวขยายสาขาเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเข้าถึงพื้นที่ในภูมิภาคใช้กลยุทธ์การปรับหน้าร้านให้มีขนาดเล็กเพื่อให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้บริโภคสมัยใหม่ หากร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในภูมิภาคซึ่งเป็นธุรกิจขนาดเล็กไม่สามารถปรับตัวได้ทันทีอาจเกิดการล้มหายตายจากของธุรกิจไปได้ และจะส่งผลอย่างร้ายแรงต่อเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์, 2560) ร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมเป็นแหล่งสร้างรายได้และเป็นแหล่งสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนจึงมีความสำคัญและความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องรักษาไว้ให้อยู่



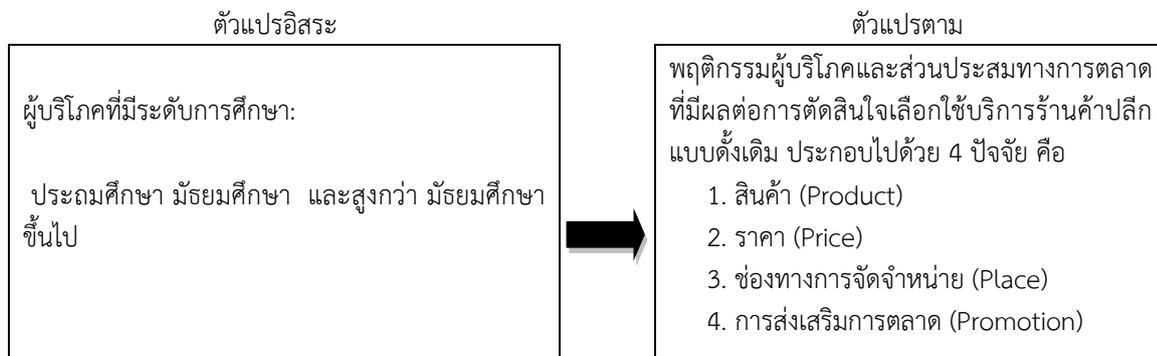
(ศุภรา เจริญภูมิ, 2554) ด้วยการพัฒนาการบริการจัดการร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมให้มีมาตรฐานคุณภาพ ให้สามารถตอบสนองความพึงพอใจของผู้บริโภคได้อย่างแท้จริง และสามารถบริหารจัดการธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพทันกับกระแสเทคโนโลยีตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 และทันต่อแนวโน้มการค้าการตลาดที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาพร้อมปรับเปลี่ยนภาพลักษณ์และทำธุรกิจของร้านค้าปลีกในภูมิภาคให้มีความทันสมัยสามารถแข่งขันและสร้างโอกาสที่เหนือกว่าในสถานการณ์แข่งขันที่รุนแรง อย่างไรก็ตาม ผู้บริโภคที่มีระดับการศึกษา และอาชีพที่แตกต่างกันไปย่อมมีพฤติกรรมการใช้บริการร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมแตกต่างกันออกไป การศึกษาและอาชีพจึงมีส่วนสำคัญในการตัดสินใจใช้บริการดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม เพื่อประโยชน์ในการนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมให้มีศักยภาพในการแข่งขันที่สูงขึ้นและสอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคต่อไป

### วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมจำแนกตามปัจจัยขั้นพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่การศึกษาและอาชีพ

### กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 1 (ทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาด ของ Kotler P. & Keller (2012))



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

### สมมติฐานการวิจัย

ผู้บริโภคที่มีการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมไม่แตกต่างกัน

### ขอบเขตการวิจัย

#### ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ประชาชนในอำเภอ ธาตุพนม จังหวัดนครพนม จำนวน 61,273 คน (สารสนเทศภูมิศาสตร์ข้อมูลสุขภาพ จังหวัดนครพนม, 2561) กลุ่มตัวอย่างจำนวน 382 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้มาจากการคำนวณหากลุ่มตัวอย่างของ Krejcie & Morgan (บุญชม ศรีสะอาด, 2554) สำหรับการสุ่มตัวอย่างนั้น ใช้เกณฑ์การสุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Non-Probability Sampling) ได้แก่ การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือ กลุ่มลูกค้าและผู้บริโภคที่ซื้อสินค้าร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม

#### ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคและและส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมผู้บริโภคในอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ประกอบไปด้วย 4 ปัจจัย คือ สินค้า (Product) ราคา (Price) ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) และการส่งเสริมการตลาด (Promotion)

### วิธีการศึกษา

สำหรับงานวิจัยนี้ทำการศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าปลีกแบบดั้งเดิมและเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมของผู้บริโภค โดยระยะเวลาในการศึกษาตั้งแต่ มิถุนายน 2562 ถึง พฤษภาคม 2563

### เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

**ส่วนที่ 1** ข้อมูลทั่วไปของแบบสอบถาม ได้แก่ ระดับการศึกษา และอาชีพ

**ส่วนที่ 2** คำถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมของผู้บริโภค โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ต (Likert Scale) 5 ระดับ ซึ่งให้ผู้ตอบเลือกตอบว่า เห็นด้วยระดับมากที่สุด เห็นด้วยระดับมาก

เห็นด้วยระดับปานกลาง เห็นด้วยระดับน้อย เห็นด้วยระดับน้อยที่สุด

### สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ F-test, One way ANOVA

### ผลการวิจัย

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ผู้บริโภค ซึ่งเป็นประชาชนในอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม จำนวน 382 คน โดยจำแนกข้อมูลดังนี้ผู้บริโภคที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 26.70 ผู้บริโภคที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 29.32 และผู้บริโภคที่มีระดับการศึกษาสูงกว่ามัธยมศึกษาขึ้นไป จำนวน 168 คนคิดเป็นร้อยละ 43.98 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
การศึกษา ประถมศึกษา	102	26.70
มัธยมศึกษา	112	29.32
สูงกว่ามัธยมศึกษาขึ้นไป	168	43.98
รวม	382	100.00

1. ผลการศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมของผู้บริโภคในอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ทั้ง 4 ด้าน ดังต่อไปนี้

#### ด้านผลิตภัณฑ์ (Product)

ผลการศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมของผู้บริโภคในอำเภอธาตุพนม

จังหวัดนครพนม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{x}=4.15$ ) เรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ผลิตภัณฑ์มีให้เลือกหลากหลาย ( $\bar{x}=4.32$ ) ผลิตภัณฑ์มีความน่าเชื่อถือ ( $\bar{x}=4.27$ ) การดูแลสินค้าเรื่องวันหมดอายุมีหลากหลายอย่างชัดเจน ( $\bar{x}=4.13$ ) ผลิตภัณฑ์ดูดีมีคุณภาพ ( $\bar{x}=4.06$ ) และผลิตภัณฑ์เป็นระเบียบ หยิบจับง่าย ( $\bar{x}=4.04$ ) ดังตารางที่ 2



ตารางที่ 2 พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมของผู้บริโภคในอำเภอหาดุพนม จังหวัดนครพนม ด้านผลิตภัณฑ์

อันดับที่	ด้านผลิตภัณฑ์ (Product)	ผู้บริโภคในอำเภอหาดุพนม จังหวัดนครพนม (n=382)		แปลผล
		$\bar{x}$	S.D.	
1	ผลิตภัณฑ์มีให้เลือกหลากหลาย	4.32	0.66	มาก
2	ผลิตภัณฑ์มีความน่าเชื่อถือ	4.27	0.64	มาก
3	การดูแลสินค้าเรื่องวันหมดอายุมีฉลากบอกอย่างชัดเจน	4.13	0.75	มาก
4	ผลิตภัณฑ์ดูดีมีคุณภาพ	4.06	0.83	มาก
5	ผลิตภัณฑ์เป็นระเบียบ หีบจับง่าย	4.04	0.70	มาก
รวมค่าเฉลี่ย		4.15	0.58	มาก

**ด้านราคา (Price)**

ผลการศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมของผู้บริโภคในอำเภอหาดุพนม จังหวัดนครพนม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{x}=4.16$ ) เรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ราคามีความเหมาะสม

( $\bar{x}=4.28$ ) มีการลดราคาเพื่อเชิญชวนให้คนมาซื้อ ( $\bar{x}=4.09$ ) ป้ายราคาหรือเมนูราคามีการปรับปรุงให้ทันสมัยอยู่เสมอ ( $\bar{x}=4.07$ ) ราคาของสินค้ามีความหลากหลายให้เลือกซื้อ ( $\bar{x}=4.04$ ) สามารถต่อรองราคาได้ ( $\bar{x}=3.94$ ) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมของผู้บริโภคในอำเภอหาดุพนม จังหวัดนครพนม ด้านราคา

อันดับที่	ด้านราคา (Price)	ผู้บริโภคในอำเภอหาดุพนม จังหวัดนครพนม (n=382)		แปลผล
		$\bar{x}$	S.D.	
1	ราคามีความเหมาะสม	4.28	0.53	มาก
2	มีการลดราคาเพื่อเชิญชวนให้คนมาซื้อ	4.09	0.73	มาก
3	ป้ายราคา/เมนูราคามีการปรับปรุงให้ทันสมัยอยู่เสมอ	4.07	0.97	มาก
4	ราคาของสินค้ามีความหลากหลายให้เลือกซื้อ	4.04	0.70	มาก
5	สามารถต่อรองราคาได้	3.94	0.77	
รวมค่าเฉลี่ย		4.16	0.97	มาก

**ด้านสถานที่บริการ (Place)**

ผลการศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมของผู้บริโภคในอำเภอหาดุพนม จังหวัดนครพนม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{x}=4.29$ ) เรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ชื่อร้านค้า ติดตั้งมองเห็น

ชัดเจน ( $\bar{x}=4.61$ ) การอำนวยความสะดวกด้านการจราจร ( $\bar{x}=4.52$ ) ความสะดวกในการเดินทางมาซื้อสินค้า ( $\bar{x}=4.48$ ) สถานที่จอดรถมีความสะดวก ปลอดภัย ( $\bar{x}=4.31$ ) การจัดร้านสะอาด สวยงาม ( $\bar{x}=4.28$ ) ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมของผู้บริโภคในอำเภอหาดุพนม จังหวัดนครพนม ด้านสถานที่บริการ

อันดับที่	ด้านสถานที่บริการ (Place)	ผู้บริโภคในอำเภอหาดุพนม จังหวัดนครพนม (n=382)		แปลผล
		$\bar{x}$	S.D.	
1	ชื่อร้านค้า ติดตั้งมองเห็นชัดเจน	4.61	0.52	มากที่สุด
2	การอำนวยความสะดวกด้านการจราจร	4.52	0.53	มากที่สุด
3	ความสะดวกในการเดินทางมาซื้อสินค้า	4.48	0.95	มาก
4	สถานที่จอดรถมีความสะดวก ปลอดภัย	4.31	0.50	มาก
5	การจัดร้าน สะอาด สวยงาม	4.28	1.02	มาก
รวมค่าเฉลี่ย		4.29	0.67	มาก

#### ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion)

ผลการศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมของผู้บริโภคในอำเภอหาดุพนม จังหวัดนครพนม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{x}=4.20$ ) เรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ การทำบัตรลด แลก แจก แถมให้ลูกค้าประจำ ( $\bar{x}=4.34$ ) การโฆษณา ประชาสัมพันธ์

อย่างต่อเนื่อง ( $\bar{x}=4.28$ ) การทดลองให้ชิมฟรีสำหรับเมนูใหม่ๆ ( $\bar{x}=4.23$ ) การจัดทำโปรโมชั่นตามเทศกาล ( $\bar{x}=4.18$ ) ของสมนาคุณในโอกาสพิเศษ หรือเทศกาล ( $\bar{x}=4.17$ ) ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมของผู้บริโภคในอำเภอหาดุพนม จังหวัดนครพนม ด้านส่งเสริมการตลาด

อันดับที่	ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion)	ผู้บริโภคในอำเภอหาดุพนม จังหวัดนครพนม(n=382)		แปลผล
		$\bar{x}$	S.D.	
1	การทำบัตรลด แลก แจก แถมให้ลูกค้าประจำ	4.34	0.71	มาก
2	การโฆษณา ประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง	4.28	0.78	มาก
3	การทดลองให้ชิมฟรีสำหรับเมนูใหม่ๆ	4.23	0.61	มาก
4	การจัดทำโปรโมชั่นตามเทศกาล	4.18	0.66	มาก
5	ของสมนาคุณในโอกาสพิเศษ หรือเทศกาล	4.17	0.87	มาก
รวมค่าเฉลี่ย		4.20	0.59	มาก

ภาพรวมผลการศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมของผู้บริโภคในอำเภอหาดุพนม จังหวัดนครพนม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{x}=4.22$ ) เรียงตามอันดับจากมากไปน้อย ดังนี้ อันดับที่ 1

ด้านสถานที่บริการ ( $\bar{x}=4.29$ ) อันดับที่ 2 ด้านการส่งเสริมการตลาด ( $\bar{x}=4.20$ ) อันดับที่ 3 ด้านราคา ( $\bar{x}=4.16$ ) และอันดับที่ 4 ด้านผลิตภัณฑ์ ( $\bar{x}=4.15$ ) ดังตารางที่ 6



ตารางที่ 6 ภาพรวมพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าร้านค้าแบบดั้งเดิมของผู้บริโภคในอำเภอหาดุพนม จังหวัดนครพนม

พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมของผู้บริโภคในอำเภอหาดุพนม จังหวัดนครพนม	อันดับที่	ผู้บริโภคในอำเภอหาดุพนม จังหวัดนครพนม (n=382)		แปลผล
		$\bar{x}$	S.D.	
ด้านสถานที่บริการ	1	4.29	0.67	มาก
ด้านการส่งเสริมการตลาด	2	4.20	0.59	มาก
ด้านราคา	3	4.16	0.68	มาก
ด้านผลิตภัณฑ์	4	4.15	0.58	มาก
รวมค่าเฉลี่ย		4.22	0.46	มาก

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าร้านค้าแบบดั้งเดิมของผู้บริโภคในอำเภอหาดุพนม จังหวัดนครพนม จำแนกตามระดับ

การศึกษา ทุกด้าน กล่าวคือ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา สถานที่บริการ และด้านส่งเสริมการตลาดไม่แตกต่างกัน แสดงดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมของผู้บริโภค ในอำเภอหาดุพนม จังหวัดนครพนม โดยใช้สถิติ One way ANOVA จำแนกตามระดับการศึกษา

พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมของผู้บริโภคในอำเภอหาดุพนม	แหล่งความแปรปรวน	SS	DF	MS	F	P-value
1. ด้านผลิตภัณฑ์	ระหว่างกลุ่ม	.048	2	.019	.055	.94
	ภายในกลุ่ม	104.004	297	.350		
	รวม	104.042	299			
2. ด้านราคา	ระหว่างกลุ่ม	1.978	2	.989	2.139	.12
	ภายในกลุ่ม	137.272	297	.462		
	รวม	139.249	299			
3. ด้านสถานที่บริการ	ระหว่างกลุ่ม	.169	2	.084	.181	.834
	ภายในกลุ่ม	138.061	297	.465		
	รวม	138.229	299			
4. ด้านการส่งเสริมการตลาด	ระหว่างกลุ่ม	.078	2	.039	.108	.89
	ภายในกลุ่ม	107.519	297	.362		
	รวม	107.597	299			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	.004	2	.002	.006	.994
	ภายในกลุ่ม	94.558	297	.318		
	รวม	94.563	299			

### สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในอำเภอหาดุพนม จังหวัดนครพนม พบว่า พฤติกรรมผู้บริโภคและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลกระทบต่อ

ตัดสินใจซื้อสินค้าในร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในอำเภอหาดุพนม จังหวัดนครพนม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{x}$ =4.29) เรียงจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านสถานที่บริการ ( $\bar{x}$ =4.29) ด้านการส่งเสริมการตลาด ( $\bar{x}$ =4.20) ด้านราคา ( $\bar{x}$ =4.16) และด้านผลิตภัณฑ์ ( $\bar{x}$ =4.15) ตามลำดับ และการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบความ

คิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ผลการศึกษาพบว่า การวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมของผู้บริโภคจำแนกตามระดับการศึกษาไม่แตกต่างกัน

### อภิปรายผล

งานวิจัยนี้มีข้อสรุปตามวัตถุประสงค์ ซึ่งสามารถอภิปรายผลการศึกษาดำเนินการวิจัยได้ดังนี้

ศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมผู้บริโภคและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลกระทบต่อ การตัดสินใจซื้อสินค้าในร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านสถานที่บริการ ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านราคา และด้านผลิตภัณฑ์ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีความต้องการตามลำดับขั้นของ Maslow โดยพบว่ามนุษย์มีความต้องการเรียงลำดับจากขั้นพื้นฐานไปจนถึงความต้องการสูงสุดดังนี้ (Champoux, 2006 : 152-153) 1) มีความต้องการขั้นพื้นฐานเพื่อความอยู่รอดในสังคม (Basic Needs for Survival or Physiological Needs) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นเผ่าพันธุ์ใดทั้งสิ้น 2) มีความต้องการความมั่นคงปลอดภัย (Security Need or Safety Needs) เป็นความต้องการของมนุษย์เมื่อได้รับความต้องการขั้นพื้นฐานอย่างเพียงพอ จึงมีความต้องการเพิ่มขึ้นโดยต้องการมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นเพื่อให้ดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข 3) ต้องการความรัก ความผูกพันและการได้รับการยอมรับจากสังคม (Affiliation Needs or Social Needs) เป็นความต้องการหลักจากได้รับความมั่นคงและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน 4) ความต้องการยกย่อง (Esteem Needs) เป็นความต้องการหลักจากได้รับความรักความผูกพันและยอมรับจากสังคมแล้วย่อมมีความต้องการเพิ่มขึ้นโดยต้องการให้บุคคลอื่นยอมรับและยกย่อง และ 5) มนุษย์ต้องการความสำเร็จในชีวิต (Self-actualization Needs) เป็นความต้องการในลำดับสูงสุดไม่มีความต้องการอะไรอีกแล้วเนื่องจากมีความพร้อมอย่างเพียงพอและมีความสุขในชีวิตอย่างสมบูรณ์จึงต้องการทำให้สังคมหรือผู้อื่นมีความสุขเช่นเดียวกันบุคคลที่ประสบความสำเร็จในชีวิตจึงต้องการใช้

ศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ในการผลักดันหรือช่วยเหลือผู้อื่น พฤติกรรมของผู้บริโภคเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งแห่งความสำเร็จขององค์กรธุรกิจ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปิติวัฒน์ สะสม (2553) ได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้บริโภคในจังหวัดนครศรีธรรมราชที่มีต่อผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางสมุนไพรจากธรรมชาติยี่ห้อ “พีร์มรต” ซึ่งพบว่า ผู้บริโภคมีความมั่นใจที่ผลิตภัณฑ์ผ่านการรับรองจาก อ.ย. ซึ่งเป็นมาตรฐานที่สร้างความเชื่อมั่นด้านความปลอดภัยเมื่อใช้ผลิตภัณฑ์ และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ปุญญา สมนพทอง (2558) ที่ได้ทำการศึกษาถึงการบำรุงสุขภาพด้านความงามและการรับรู้ความแตกต่างที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อครีมบำรุงผิวหน้าและพบว่าราคาเหมาะสมกับคุณภาพปริมาณมีระดับความสำคัญมากที่สุด

และงานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมจำแนกตามปัจจัยขั้นพื้นฐานส่วนบุคคลได้แก่ระดับการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของถนอมศิลป์ จินตนาภิติกุล กิตติชัย เจริญชัยและนิศารินทร์ โชติเชย (2562) ได้ศึกษารูปแบบการจัดการสมัยใหม่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จขององค์กร ได้สรุปว่า การจัดการธุรกิจในยุคใหม่นั้นผู้บริหารต้องมีแนวทางและรูปแบบการบริหารที่เหมาะสมกับองค์กรนั้น ๆ ให้ทันการเปลี่ยนแปลงในสภาวะการแข่งขันเพื่อความได้เปรียบในการแข่งขัน ซึ่งองค์ประกอบของการจัดการสมัยใหม่ที่วิเคราะห์และสังเคราะห์ ได้แก่ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การชี้นำ (Leading) การควบคุม (Controlling) และการอำนวยการ (Directing) โดยปัจจัยแต่ละตัวนั้นมีความสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กร นอกจากนี้ผู้บริหารมีการเรียนรู้เพื่อสะสมประสบการณ์เพิ่มศักยภาพในการจัดการ รวมถึงการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้เพื่อให้องค์กรประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดต่อไปยัง ๆ ขึ้น สำหรับร้านค้าแบบดั้งเดิมสมัยปัจจุบันนี้ต้องมีกลยุทธ์เพราะการแข่งขันของแต่ละร้านค้าปลีกนั้นย่อมแตกต่างกันออกไปการมีกลยุทธ์ในการแข่งขันเพื่อให้ได้ความได้เปรียบนั้นเป็นสิ่งที่จะต้องกระทำเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วุฑฒินันท์ รัตนภรณ์และคณะ (2560) ได้ศึกษากลยุทธ์โลจิสติกส์ที่มีประสิทธิผลของอุตสาหกรรมเซรามิกในเขตภาคเหนือ ผลการศึกษาพบว่า 1) สถานประกอบการมีกิจกรรมการบริการลูกค้า การวางตำแหน่งที่ตั้งของอาคารโรงงาน การจัดส่งจัดหาวัตถุดิบ การเคลื่อนย้ายวัตถุดิบ



การบรรจุหีบห่อ การขนของและการจัดส่งโลจิสติกส์ย้อนหลัง การกระจายสินค้า การเก็บสินค้าเข้าคลัง การพยากรณ์ และวางแผนอุปสงค์อยู่ในระดับน้อย 2) ประสิทธิภาพการจัดการโลจิสติกส์ของอุตสาหกรรมเซรามิกในเขตภาคเหนือมีประสิทธิภาพด้านคุณภาพและเวลาอยู่ในระดับที่ได้เปรียบคู่แข่ง ยกเว้นระยะเวลาในการส่งคำสั่งซื้อภายในองค์การ การถือครองและการบรรจุภัณฑ์สินค้า รวมทั้งการเก็บสินค้าสำเร็จรูปเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าส่วน ประสิทธิภาพด้านต้นทุนพบว่า อยู่ในระดับปกติเมื่อเปรียบเทียบกับคู่แข่ง 3) ศักยภาพการจัดการโลจิสติกส์ของอุตสาหกรรมการผลิตเซรามิกในเขตภาคเหนือ พบว่า สถานประกอบการมีศักยภาพในระดับน้อยทั้ง 5 ด้านเรียงจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลด้านโลจิสติกส์ ด้านระบบบริหารข้อมูลสารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านความร่วมมือกันระหว่างองค์การ ด้านการกำหนดกลยุทธ์องค์การ และด้านการวางแผนและความสามารถในการปฏิบัติงานและสอดคล้องกับผลงานวิจัยของเซอร์ เกียรติพนมแพ อาทิตย์ ฉัตรชัยพลรัตน์ และสมโภชน์ วัลยะเสรี (2560) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่องกลยุทธ์การเพิ่มช่องช่องทางการจัดจำหน่ายโดยการขยายสาขา ศูนย์บริการรายรถยนต์ในเขตพื้นที่อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ ผลว่าศึกษาพบว่า การเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายโดยการขยายสาขาศูนย์บริการรายรถยนต์มีความเป็นไปได้ แต่ควรพิจารณาถึงความเสี่ยงด้านเศรษฐกิจ ที่ส่งผลกระทบต่อรายได้ของกิจการลดลงหรือคืนทุนช้ากว่าที่ประมาณการไว้

**กลยุทธ์ด้านการตลาด** ควรมีการกำหนดแบ่งส่วนตลาดและกลุ่มตลาดเป้าหมายที่ชัดเจน **กลยุทธ์ด้านเทคนิค** ควรเลือกทำเลที่เหมาะสม อยู่ใกล้แหล่งชุมชนและกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย หรือเพิ่มการบริการนอกสถานที่เพื่อที่จะสามารถเข้าถึงกลุ่มลูกค้าเป้าหมายให้ได้มากที่สุด **กลยุทธ์ด้านการจัดการ** ควรจัดให้มีจำนวนพนักงานที่เพียงพอและมีการคัดเลือกพนักงานที่มีความตั้งใจในการทำงาน มีการจูงใจพนักงานด้วยค่าตอบแทนและสวัสดิการตามกฎหมายและ **กลยุทธ์ด้านการเงิน** ควรมีการวิเคราะห์เพื่อพยากรณ์รายรับและรายจ่ายในอนาคตและความสามารถคืนทุนได้ เพราะการขยายสาขาต้องใช้เงินลงทุนซึ่งถือเป็นต้นทุนที่สูงมาก โดยศูนย์บริการรายรถยนต์ใช้เงินลงทุน 7,275,300.00 บาท โดยมีระยะคืนทุน 5 ปี 6 เดือน 25 วัน มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) เท่ากับ 1,018,242.38 บาท และมีอัตราผลตอบแทนที่แท้จริงเท่ากับร้อยละ 4.43

## ข้อเสนอแนะ

**ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ประโยชน์ (ด้านสถานที่บริการ)** จากผลการวิจัยด้านสถานที่บริการ พบว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญด้วยค่าเฉลี่ยสูงสุด ( $\bar{X}=4.29$ ) ควรนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินธุรกิจ ดังนี้

1. ความสะอาด เนื่องจากร้านโซ่ห่วยมีความสะอาดอยู่แล้ว ควรปรับปรุงพัฒนาให้มีความสะอาดยิ่งขึ้นไป
2. ป้ายหน้าร้าน ปรับให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น มองเห็นได้ชัดเจน และมองเห็นได้ง่าย
3. สถานที่จอดรถ ควรส่งเสริมให้มีสถานที่จอดรถอย่างเพียงพอต่อลูกค้า มีทางเข้า ทางออก แยกกัน อย่างชัดเจน จัดระเบียบจราจรบริเวณหน้าร้านให้ได้มาตรฐานสูงยิ่งขึ้น เป็นต้น

## ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

### ด้านราคา

ถึงแม้ว่าด้านราคาจะมีค่าเฉลี่ยรวมที่ 4.16 ในระดับมากก็ตาม แต่เรื่องที่ว่าด้วย สามารถต่อรองราคานั้น มีค่าเฉลี่ย 3.94 ระดับมาก ซึ่งเปรียบเทียบทุกด้านทุกข้อแล้ว มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าทุกข้อจากผลการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ และการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถาม การเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามนั้นเก็บรายละเอียดของข้อมูลได้เท่าที่กำหนดไว้ในแบบสอบถามเท่านั้น ดังนั้น เพื่อให้ผลการศึกษามีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ในการศึกษารายการต่อไปจึงควรใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพควบคู่ไปด้วย เช่น การสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์ หรือการสนทนากลุ่ม (focus group) เพื่อให้สามารถเก็บรายละเอียดของข้อมูลได้มากยิ่งขึ้น และการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรทำวิจัยเรื่อง

- 1) กลยุทธ์ด้านราคา
- 2) ราคาของผลิตภัณฑ์ในร้านค้าแบบดั้งเดิมที่ทำให้ผู้บริโภคพึงพอใจสูงสุด
- 3) มาตรฐานราคากลางของสินค้า
- 4) ราคาของสินค้าที่ทำให้ผู้บริโภคมีความภักดี เป็นต้น

## กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณสาขาวิชาการจัดการธุรกิจการค้าสมัยใหม่ วิทยาลัยธาดูปพนม มหาวิทยาลัยนครพนม ขอขอบคุณบิดามารดา ขอขอบคุณเพื่อนร่วมงาน และขอขอบคุณทุกท่านที่มีส่วนร่วมทำให้ผลงานวิจัยชิ้นนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี

## เอกสารอ้างอิง

1. กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์. (2560). **ดัชนีธุรกิจค้าส่ง-ปลีกต้นแบบหมุนร้านค้าปลีกโชห่วยเครือข่ายในภูมิภาคจับมือจัดเทคนิคการค้าที่แข่งขันอย่างดุเดือดช่วยปูทางสู่บริหารธุรกิจมืออาชีพ**, จาก [http://www.dbd.go.th/mobile/news\\_view.php?nid=469402869](http://www.dbd.go.th/mobile/news_view.php?nid=469402869) สืบค้นเมื่อวันที่ 27 กันยายน 2563.
2. ฉันทัส เพียรธรรม และ วันทนาพร รุ่งวรรณรัตน์. (2555). การปรับตัวของร้านโชห่วยภายใต้กระแสการขยายตัวของร้านสะดวกซื้อสมัยใหม่. **วารสารจัดการสิ่งแวดล้อม**, 8 (1), 39-55.
3. เซอร์รี่ เกียรติพนมแพ, อาทิตย์ ฉัตรชัยพล รัตน์ และสมโภชน์ วัลยะเสรี. (2560). กลยุทธ์การเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายโดยการขยายสาขา ศูนย์บริการยางรถยนต์ในเขตพื้นที่อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ. **วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย**, 7(2), 107-115.
4. ถนอมศิลป์ จันคนากิติกุล, กิตติชัย เจริญชัย และนิศารัตน์ โชติเชย. (2562). รูปแบบการจัดการสมัยใหม่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จขององค์กร. **วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย**, 9 (2), 64-68.
5. ธานินทร์ ศิลปจารุ. (2557). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS. พิมพ์ครั้งที่ 15. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนสามัญบิสซิเนสอาร์แอนด์ดี.
6. บุญชม ศรีสะอาด. (2554). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
7. ปิติวัฒน์ สะสม. (2553). **ความคิดเห็นผู้บริโภคในจังหวัดนครศรีธรรมราชที่มีต่อผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางสมุนไพรจากธรรมชาติที่ห่อพร้อมฉลาก**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
8. ปุณณิสา สมฟองทอง. (2558). **ปัจจัยส่วนประสมการตลาด การคำนึงต่อการบำรุงสุขภาพด้านความงามและการรับรู้ความแตกต่างที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อครีมบำรุงผิวหน้า**. บัณฑิตวิทยาลัย, สาขาวิชาบริหารธุรกิจ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
9. วุฑฒินันท์ รัตน์ภรณ์, ถนอมศักดิ์ สุวรรณน้อย และอุมาวรรณ วาทกิจ. (2560). กลยุทธ์โลจิสติกส์ที่มีประสิทธิภาพของอุตสาหกรรมเซรามิกในเขตภาคเหนือ. **วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย**, 7(2), 161-171.
10. ศุภรา เจริญภูมิ. (2554). ปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจซื้อในอนาคตของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในเขตธนบุรีกรุงเทพฯ. **วารสารบริหารธุรกิจ**, 3(130), 36-46.
11. สารสนเทศภูมิศาสตร์ข้อมูลสุขภาพ จังหวัดนครพนม. (5 มีนาคม 2562). ข้อมูลประชากรกรกปี 2561 อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม สืบค้นจาก<http://203.157.176.8/giscenter/pop.php>
12. เสรี วงษ์มณฑา และชัชณะ เตชคณา. (2560). การตลาด 4.0 ในบริบทประเทศไทย 4.0. **วารสารเศรษฐศาสตร์และนโยบายสาธารณะ**, 8(15), 1-16.
13. อนิวัช แก้วจางงศ์. (2554). **หลักการจัดการพิมพ์ครั้งที่ 3**. ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยทักษิณ. หน้า 66-67.
14. อุมาวดี เดชธำรง, วัชรวิ มะโนคำและคณะ. (2562). พฤติกรรมผู้บริโภคและปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดที่มีผลกระทบต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าในร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในจังหวัดชัยภูมิ. **วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง**, 8(1), 173- 190.
15. Champoux, Joseph E. (2006). **Organizational Behavior**. 3<sup>rd</sup> ed. U.S.A: Thomson. 153.
16. K.L.Kotler P. & Keller. (2012). **Marketing Management**. Englewood Cliffs: NJ: Prentice-Hall.



การบริหารทีมงานเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อการรับรู้ผลการดำเนินงานของผู้บริหารตัวแทน  
บริษัท กรุงไทย-แอกซ่า ประกันชีวิต จำกัด (มหาชน)  
Strategic Team Management of Executive of Life Insurance Agents Related  
to Performance Business Perception of Krungthai-axa Life  
Insurance Public Company Limited

วชิรวิษณุ เพ็ญคำลือ<sup>1</sup>,  
อาทิตย์ ฉัตรชัยพลรัตน์<sup>2</sup>,  
ทรรศิกา จารุกำจร<sup>3</sup>

### บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการบริหารทีมงานเชิงกลยุทธ์ และการรับรู้ผลการดำเนินงานของผู้บริหารตัวแทน บริษัท กรุงไทย-แอกซ่า ประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) และ 2) เพื่อศึกษาการบริหารทีมงานเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อการรับรู้ผลการดำเนินงานของผู้บริหารตัวแทน บริษัท กรุงไทย-แอกซ่า ประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารตัวแทน บริษัท กรุงไทย-แอกซ่า ประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 200 คน ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

### ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับการบริหารทีมงานเชิงกลยุทธ์ และการรับรู้ผลการดำเนินงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก
2. การบริหารทีมงานเชิงกลยุทธ์ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้ผลการดำเนินงานของผู้บริหารตัวแทน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

**คำสำคัญ :** การบริหารทีมงานเชิงกลยุทธ์, การรับรู้ผลการดำเนินงาน

### Abstract

The purposes of this research were; 1) to study the levels of strategic team management of executive of life insurance agents and performance business perception of Krungthai-Axa Life Insurance Public Company Limited and 2) to study strategic team management of executive of life insurance agents related to performance business perception of krungthai-Axa Life Insurance Public Company Limited. Two hundred executive of life insurance agents in north-eastern region of krungthai-Axa Life Insurance Public Company Limited were collected by using questionnaire and convenience sampling. The analytical techniques include frequency, percentage, mean, standard deviation and Pearson product moment correlation coefficient.

The findings revealed as follows:

1. The levels of strategic team management and performance business perception were at the level as a whole high.
2. The strategic team management has a positive relationship on executive of life insurance agents' performance business perception at a significant level of 0.01

**Keywords:** Strategic Team Management, Performance Business Perception

<sup>1</sup>นักศึกษาลัทธิบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

<sup>2</sup>คณบดีคณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, อาจารย์ประจำ หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

<sup>3</sup>อาจารย์ประจำ หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

## บทนำ

ปัจจุบันการแข่งขันด้านธุรกิจประกันชีวิตทวีความรุนแรงมากขึ้น จึงทำให้เกิดช่องทางของการทำประกันชีวิตที่หลากหลายมากขึ้น บริษัทประกันชีวิตจึงต้องมีการพัฒนาองค์กรของตนเอง รวมถึง กลยุทธ์ต่าง ๆ ในการดำเนินธุรกิจ โดยเฉพาะทีมงานขายประกัน บริษัทประกันชีวิตจึงต้องกำหนดนโยบาย และทิศทางขององค์กร โดยการกำหนดกลยุทธ์ในการบริหารทีมงานขายเพื่อพัฒนาทีมงาน และสามารถทำให้เกิดผลการดำเนินงานที่ดีของทีมงาน ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการขายประกันชีวิตที่ทุกคนในทีมต้องตระหนักถึง เพื่อการปรับเปลี่ยน และปรับตัวให้ทันในโลกของธุรกิจประกันชีวิต จะได้เห็นว่าการบริหารทีมงานมีความสำคัญอย่างมากต่อความสำเร็จของการดำเนินธุรกิจประกันชีวิต ดังนั้นผู้บริหารทีมงานฝ่ายขายจึงจำเป็นต้องตระหนักถึงความสำคัญในด้านการสร้างแรงจูงใจให้กับตัวแทนประกันชีวิตในทีมงาน เพื่อเป็นการสร้างความมุ่งมั่น ความท้าทาย ความก้าวหน้า และความสำเร็จไปในทิศทางเดียวกัน อันจะส่งผลให้ลักษณะการทำงานของทีมงานเชิงกลยุทธ์ประสบผลสำเร็จอย่างยั่งยืน

การบริหารทีมงานเชิงกลยุทธ์ เป็นการกำหนดแนวทางในการบริหารจัดการเกี่ยวกับอนาคตขององค์กร เพื่อให้การบริหารจัดการบรรลุวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ตามที่ต้องการ เมื่อการบริหารทีมงานเชิงกลยุทธ์มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมขององค์กร และส่งผลทำให้องค์กรเกิดความได้เปรียบในการแข่งขันอย่างยั่งยืน (สุดใจ ดิลกทรรศนนท์, 2558) จึงต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการจัดการตัวแทนประกันชีวิต เริ่มตั้งแต่การได้มาซึ่งทีมงานขายประกันชีวิต การพัฒนาและการรักษาให้ทีมงานขายประกันชีวิตสามารถทำงานให้ก้องการอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล โดยเกิดแรงจูงใจและมีความสุขในการปฏิบัติงาน ซึ่งกระบวนการดังกล่าวประกอบด้วย 1) การสรรหาและการคัดเลือก 2) การเป็นผู้ฝึกอบรมตัวแทน 3) การสร้างแรงจูงใจสู่ความสำเร็จ และ 4) การควบคุม ดูแลและติดตามผล (Jobber & Lancaster, 2009; ฝ่ายฝึกอบรมและพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่าย บริษัท ไทย-แอกซ่า ประกันชีวิต จำกัด (มหาชน), (2561) โดยในกระบวนการจัดการตัวแทนประกันชีวิตจำเป็นต้องมีระบบสะท้อนข้อมูลย้อนกลับอยู่ตลอดเวลา ซึ่งทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะผู้บริหารตัวแทนประกันชีวิตจะร่วมกันปรับปรุงการปฏิบัติงาน และลักษณะการปฏิบัติการ

ของทีมงานเชิงกลยุทธ์จึงจะสามารถประสบผลสำเร็จ โดยจะแสดงออกมาในรูปของการรับรู้ผลการดำเนินงานของบริษัทประกันชีวิต

การรับรู้ผลการดำเนินงานของบริษัท เป็นเครื่องมือชนิดหนึ่งทางการจัดการที่สามารถช่วยให้องค์กรเกิดการถ่ายทอดรายละเอียดของแผนกลยุทธ์ไปสู่บุคคลทุกระดับที่เกี่ยวข้องในองค์กร รวมถึงจะช่วยให้้องค์กรสามารถที่จะประเมินผลลัพธ์ของการนำไปปฏิบัติ และสามารถวิเคราะห์ได้ว่าเกิดจากข้อบกพร่องหรือปัญหาขึ้นในด้านใด เพื่อที่จะนำข้อมูลดังกล่าวไปแก้ไขข้อบกพร่องได้ตรงตามจุดมากขึ้น และสามารถตรวจสอบได้โดยทำการประเมินผลการปฏิบัติงานแบบคุณภาพ ซึ่งเป็นวิธีการวัดการรับรู้ถึงผลการดำเนินงานที่ให้เห็นแง่มุมที่กว้าง ประกอบด้วยตัววัดผลการปฏิบัติงาน จำนวน 4 ด้านคือ ด้านลูกค้า ด้านกระบวนการภายใน ด้านการเรียนรู้และการพัฒนา และด้านการเงิน (Kaplan & Norton, 1996; Debrah, 2000; พสุ เดชะรินทร์, 2548) ซึ่งการรับรู้สิ่งเหล่านี้จะทำให้ผู้บริหารทีมงานฝ่ายขายมีข้อมูลที่เพียงพอต่อการประเมินผลการปฏิบัติงานของการบริหารทีมงานเชิงกลยุทธ์

จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารทีมงานเชิงกลยุทธ์และการรับรู้ผลการดำเนินงานของผู้บริหารตัวแทน บริษัท ไทย-แอกซ่า ประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) ซึ่งผลการศึกษาจะทำให้ทราบว่าการบริหารทีมงานเชิงกลยุทธ์ และการรับรู้ผลการดำเนินงานของผู้บริหารตัวแทน มีระดับหรือสภาพของการบริหารทีมงานเชิงกลยุทธ์ และการรับรู้ผลการดำเนินงานของผู้บริหารตัวแทนอยู่ในระดับใด ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารทีมงานเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารตัวแทน โดยอาศัยพื้นฐานแนวทางในการสร้างกลยุทธ์การบริหารทีมงาน และการรับรู้ผลการดำเนินงานของผู้บริหารตัวแทนให้ดียิ่งขึ้น

## วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารทีมงานเชิงกลยุทธ์ และการรับรู้ผลการดำเนินงานของผู้บริหารตัวแทน บริษัท ไทย-แอกซ่า ประกันชีวิต จำกัด (มหาชน)
2. เพื่อศึกษาการบริหารทีมงานเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อการรับรู้ผลการดำเนินงานของผู้บริหารตัวแทน บริษัท ไทย-แอกซ่า ประกันชีวิต จำกัด (มหาชน)

## วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีวิธีในการดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังนี้

### 1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้บริหารตัวแทนประกันชีวิต บริษัท กรุงไทย-แอกซ่า ประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 316 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้บริหารตัวแทนประกันชีวิต บริษัท กรุงไทย-แอกซ่า ประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คำนวณขนาดโดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน (Yamane, 1973) กำหนดให้มีความเชื่อมั่น 95% และความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ไม่เกิน 5% ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 200 คน ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีสะดวก (Convenience Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยจะเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเองเพื่อศึกษาการบริหารทีมงานเชิงกลยุทธ์ และการรับรู้ผลการดำเนินงานของผู้บริหารตัวแทน บริษัท กรุงไทย-แอกซ่า ประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) โดยแบ่งเนื้อหาคำถามเป็น 4 ตอน ดังนี้

**ตอนที่ 1** เป็นคำถามที่เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล จำนวน 6 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาการเป็นตัวแทนประกันชีวิต จำนวนตัวแทนในทีมงาน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยคำถามเป็นลักษณะเลือกตอบ

**ตอนที่ 2** เป็นคำถามที่เกี่ยวกับการบริหารทีมงานเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารตัวแทนประกันชีวิต บริษัท กรุงไทย-แอกซ่า ประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับจำนวน 20 ข้อ

**ตอนที่ 3** เป็นคำถามที่เกี่ยวกับการรับรู้ผลการดำเนินงานของผู้บริหารตัวแทนประกันชีวิต บริษัท กรุงไทย-แอกซ่า ประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับจำนวน 16 ข้อ

**ตอนที่ 4** เป็นการแสดงความความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของผู้ตอบแบบสอบถาม

## การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้จากการใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 คน โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้ 1.1) ทำจดหมายขอความอนุเคราะห์จัดเก็บข้อมูล ไปยังหน่วยงานของกลุ่มเป้าหมายเพื่อขออนุญาตจัดเก็บข้อมูล 1.2) เข้าพบผู้ประสานงานหน่วยงานกลุ่มเป้าหมาย เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์วิธีการจัดเก็บข้อมูล และรายละเอียดของเนื้อหาในแบบสอบถาม 1.3) ผู้วิจัย และผู้ประสานงานหน่วยงานกลุ่มเป้าหมายร่วมกันวางแผนในการจัดเก็บข้อมูล และกำหนดวัน เวลาในการจัดเก็บข้อมูล และ 1.4) ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลตามแผนที่กำหนดไว้ โดยมีขั้นตอนดังนี้ 1.4.1) ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ในการจัดเก็บข้อมูล เนื้อหาของข้อมูลที่จัดเก็บ วิธีการ และประโยชน์ที่ผู้ให้ข้อมูลจะได้รับ 1.4.2) กลุ่มตัวอย่างกรอกแบบสอบถามด้วยตัวเอง โดยไม่ต้องระบุชื่อ และนามสกุล และ 1.4.3) เก็บรวบรวมแบบสอบถามหลังจากกรอกข้อมูลเสร็จสิ้น พร้อมกล่าวขอบคุณ

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้จากการศึกษาค้นคว้าจากข้อมูลที่มีผู้รวบรวมไว้ทั้งหน่วยงานของภาครัฐบาล และภาคเอกชน ดังนี้ 2.1) เอกสารเผยแพร่ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องธุรกิจประกันภัยไทย ของสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.) 2.2) หนังสือพิมพ์ธุรกิจ และวารสารต่างๆ และ 2.3) หนังสือทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ ภาคนิพนธ์ และรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต

## การวิเคราะห์ข้อมูล

**ตอนที่ 1** ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด สถานที่ปฏิบัติงาน (จังหวัด) ระยะเวลาการเป็นตัวแทนประกันชีวิต จำนวนตัวแทนในทีมงาน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายลักษณะของข้อมูล และลักษณะการกระจายของข้อมูลที่ทำการศึกษา

**ตอนที่ 2 และตอนที่ 3** ทำการวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารทีมงานเชิงกลยุทธ์ และการรับรู้ผลการดำเนินงานของผู้บริหารตัวแทน บริษัท กรุงไทย-แอกซ่า ประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

ได้แก่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ย โดยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ดังนี้ (Best, 1977)

ค่าเฉลี่ย 4.51–5.00 หมายถึง มีความคิดเห็น/การปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51–4.50 หมายถึง มีความคิดเห็น/การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51–3.50 หมายถึง มีความคิดเห็น/การปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51–2.50 หมายถึง มีความคิดเห็น/การปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00–1.50 หมายถึง มีความคิดเห็น/การปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

**ตอนที่ 4** ข้อมูลการแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) คือ ความถี่และร้อยละ เพื่ออธิบายลักษณะของข้อมูล การแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ส่วนการวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (Inference Statistics) สถิติที่ใช้สำหรับการวิจัยครั้งนี้ คือ การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) เป็นการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรการบริหารทีมงานเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลกระทบต่อรับรู้ผลการดำเนินงานของผู้บริหารตัวแทนบริษัท กรุงเทพ-แอกซ่า ประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) โดยการบอกระดับหรือขนาดของความสัมพันธ์

### สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 40-49 ปี สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี มีระยะเวลาการปฏิบัติงานเป็นผู้บริหารตัวแทนประกันชีวิตน้อยกว่า 10 ปี มีตัวแทนประกันชีวิตในทีมงานระหว่าง 10-15 คน และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 30,000 บาท

2. ระดับความคิดเห็นต่อการบริหารทีมงานเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารตัวแทนพบว่า ปัจจัยการบริหารทีมงานเชิงกลยุทธ์ ทั้ง 4 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การควบคุม ดูแลและติดตาม มีค่ามากที่สุด รองลงมาคือ การเป็นผู้ฝึกอบรมตัวแทน การสร้างแรงจูงใจสู่ความสำเร็จ และการสรรหาและการคัดเลือก ส่วนระดับความคิดเห็นต่อการรับรู้ผลการดำเนินงานของผู้บริหารตัวแทนพบว่า ปัจจัยการรับรู้ถึง

ผลการดำเนินงาน ทั้ง 4 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านลูกค้า และด้านการเรียนรู้และการพัฒนา มีมากที่สุดเท่ากัน รองลงมา คือ ด้านกระบวนการภายใน และด้านการเงิน

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า การบริหารทีมงานเชิงกลยุทธ์โดยรวม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้ผลการดำเนินงานของผู้บริหารตัวแทนบริษัท กรุงเทพ-แอกซ่า ประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) โดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 รายละเอียดในแต่ละด้านมีดังต่อไปนี้ 1) การบริหารทีมงานเชิงกลยุทธ์ด้านการสรรหาและการคัดเลือกที่แตกต่างกันมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ผลการดำเนินงานของผู้บริหารตัวแทนบริษัท กรุงเทพ-แอกซ่า ประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 2) การบริหารทีมงานเชิงกลยุทธ์ด้านการเป็นผู้ฝึกอบรมตัวแทนที่แตกต่างกันมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ผลการดำเนินงานของผู้บริหารตัวแทนบริษัท กรุงเทพ-แอกซ่า ประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 3) การบริหารทีมงานเชิงกลยุทธ์ด้านการสร้างแรงจูงใจสู่ความสำเร็จที่แตกต่างกันมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ผลการดำเนินงานของผู้บริหารตัวแทนบริษัท กรุงเทพ-แอกซ่า ประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 4) การบริหารทีมงานเชิงกลยุทธ์ด้านการควบคุม ดูแลและติดตามที่แตกต่างกันมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ผลการดำเนินงานของผู้บริหารตัวแทนบริษัท กรุงเทพ-แอกซ่า ประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐานที่ว่า การบริหารทีมงานเชิงกลยุทธ์ ด้านการสรรหาและการคัดเลือก การเป็นผู้ฝึกอบรมตัวแทน การสร้างแรงจูงใจสู่ความสำเร็จ การควบคุม ดูแลและติดตาม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้ผลการดำเนินงาน

### อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการศึกษาการบริหารทีมงานเชิงกลยุทธ์ที่มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ผลการดำเนินงานของผู้บริหารตัวแทน บริษัท กรุงเทพ-แอกซ่า ประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) สามารถสรุปประเด็นสำคัญมาอภิปรายผลได้ดังนี้

#### 1. ด้านการบริหารทีมงานเชิงกลยุทธ์

การบริหารทีมงานเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารตัวแทนพบว่า ปัจจัยการบริหารทีมงานเชิงกลยุทธ์ ของผู้บริหารตัวแทนบริษัท กรุงเทพ-แอกซ่า ประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) ทั้ง 4 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การควบคุม ดูแลและติดตาม มีค่ามากที่สุด



รองลงมาคือ การเป็นผู้ฝึกอบรมตัวแทน การสร้างแรงจูงใจสู่ความสำเร็จ และการสรรหาและการคัดเลือก เมื่อพิจารณาแล้วพบว่า มีความสอดคล้องกับเทคนิคการบริหารบุคคลสมัยใหม่ของทวิคัตตี อินต๊ะรัตน์ และบุญทวรรณ วิงวอน (2559) ที่กล่าวว่า กลยุทธ์การบริหารงานแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ การพิจารณากำหนดกลยุทธ์ทางธุรกิจ กลยุทธ์เกี่ยวกับการจัดการโครงสร้างองค์กรและระบบงาน การพิจารณากลยุทธ์การปฏิบัติงานหรือกลยุทธ์การบริหารคนที่เป็นขั้นตอนที่ผู้บริหารจำเป็นต้องพิจารณาจัดหาเทคนิคการบริหารใหม่ๆ เข้ามาช่วยให้เกิดแนวทางใหม่ๆ ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดผลในทางการจูงใจ และการกำกับพฤติกรรมในทางปฏิบัติให้ปรากฏออกมาเป็นผลผลิตที่สูงขึ้น โดยมีความสอดคล้องกับแนวคิดคุณลักษณะของการบริหารที่ประสบความสำเร็จ ตามแนวคิดของ Bass & Avolio (1999) ที่กล่าวว่า การบริหารที่ประสบความสำเร็จต้องเน้นการปฏิบัติที่ให้ความใกล้ชิด การให้อิสระในการทำงานแก่คนในองค์กรตลอดจนเข้มงวด และผ่อนคลายในเวลาเดียวกัน นอกจากนี้การบริหารที่งานเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารตัวแทนบริษัท กรุงเทพ-แอกซ่า ประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) ด้านการสร้างแรงจูงใจสู่ความสำเร็จ และการสรรหาและการคัดเลือก มีความสอดคล้องกับกลยุทธ์การจูงใจของบริษัทประกันชีวิตที่มีต่อพฤติกรรมกระตุ้นใจเลือกบริษัทประกันชีวิตของตัวแทนประกันชีวิตในจังหวัดร้อยเอ็ดของพิชญภาชินคำ และจรรยาวัลย์ ภักดีวุฒิ (2561) โดยพบว่า กลยุทธ์การจูงใจ 3 ด้าน ได้แก่ กลยุทธ์การจูงใจด้วยรางวัลตอบแทน กลยุทธ์การจูงใจด้วยลักษณะการทำงาน กลยุทธ์การจูงใจด้วยรูปแบบการจัดการทำงาน โดยกลยุทธ์การจูงใจของบริษัทประกันชีวิตมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกบริษัทประกันชีวิตของตัวแทนประกันชีวิตเขตจังหวัดร้อยเอ็ดในระดับสูง เมื่อพิจารณาผลกระทบของกลยุทธ์การจูงใจของบริษัทประกันชีวิตต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกบริษัทประกันชีวิตของตัวแทนประกันชีวิตในเขตจังหวัดร้อยเอ็ดโดยพบว่า กลยุทธ์การจูงใจทั้ง 3 ด้านส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกบริษัทประกันชีวิต โดยกลยุทธ์การจูงใจที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกบริษัทประกันชีวิตมากที่สุด คือ กลยุทธ์การจูงใจด้วยรางวัลตอบแทน บริษัทประกันชีวิตจึงควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนารูปแบบการให้รางวัลตอบแทนแก่ตัวแทนประกันชีวิตให้ตรงความต้องการของตัวแทนประกันชีวิตมากยิ่งขึ้น

## 2. ด้านการรับรู้ผลการดำเนินงานของผู้บริหารตัวแทน

ระดับความคิดเห็นของของผู้บริหารตัวแทน บริษัท กรุงเทพ-แอกซ่า ประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) ต่อปัจจัยการรับรู้ถึงผลการดำเนินงาน ทั้ง 4 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านลูกค้าและด้านการเรียนรู้และการพัฒนา มีค่ามากที่สุดเท่ากัน รองลงมาคือ ด้านกระบวนการภายใน และด้านการเงิน โดยผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับเทคนิคการบริหารงานบุคคลกับความสัมพันธ์ที่มีต่อกลยุทธ์การบริหารตามแนวคิดของสุเทพ พงษ์ศรีวัฒน์ (2548) องค์กรจะต้องมีการจัดระบบการวางแผนกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพสามารถนำมาใช้งานได้คือการวางแผนและการบริหาร จะต้องมีการมุ่งหมายผลสำเร็จเป็นสิ่งสำคัญจึงจะช่วยให้การวัดผลสำเร็จต่าง ๆ ที่จะใช้จูงใจคนผู้ทำงานได้ชัดเจนโดยมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นการวางแผนจะต้องเป็นกระบวนการที่ต้นตัวโดยผู้รับผิดชอบในจุดต่าง ๆ ของทุกฝ่ายต่างเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานและผูกพันกับเป้าหมายและท้ายที่สุดผลสำเร็จก็จะจูงใจให้คนมีกำลังใจ มีความทุ่มเท สร้างผลผลิตหรือผลสำเร็จนั้น ๆ บุคคลที่ปฏิบัติต้องมีโอกาสทราบถึงผลงานที่ทำได้ตลอดระยะเวลาการทำงาน เช่นเดียวกันกับผลการศึกษาของทัศนีย์วรรณ แนนบาทดี (2554) ที่พบว่า 1) ประสิทธิภาพการส่งเสริมการขาย ด้านการประชุมทางการขาย มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับผลการดำเนินงานโดยรวม ด้านการเงิน ด้านลูกค้า และด้านกระบวนการภายใน 2) ประสิทธิภาพการส่งเสริมการขาย ด้านการแข่งขันทางการขาย มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับผลการดำเนินงานโดยรวม ด้านการเงิน 3) ประสิทธิภาพการส่งเสริมการขาย ด้านเครื่องมือช่วยการขายความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับผลการดำเนินงานโดยรวม ด้านการเงิน ด้านการลูกค้า ด้านกระบวนการภายใน และด้านการเรียนรู้และการพัฒนา 4) ประสิทธิภาพการส่งเสริมการขาย ด้านการให้โบนัสมีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับผลการดำเนินงานโดยรวม ด้านการเงิน ด้านลูกค้า ด้านกระบวนการภายใน และด้านการเรียนรู้และการพัฒนา และ 5) ประสิทธิภาพการส่งเสริมการขาย ด้านการฝึกอบรมพนักงานขายมีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับผลการดำเนินงานด้านการเงิน

จากสมมติฐานที่พบว่า การบริหารทีมงานเชิงกลยุทธ์ ด้านการสรรหาและการคัดเลือก การเป็นผู้ฝึกอบรมตัวแทน การสร้างแรงจูงใจสู่ความสำเร็จ การควบคุมดูแลและติดตามผล มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้ผลการดำเนินงาน โดยผลการวิจัยพบว่า การบริหารทีมงานเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารตัวแทน บริษัท ไทย-แอกซ่า ประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้ผลการดำเนินงาน ซึ่งมีความสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย โดยเฉพาะปัจจัยการบริหารทีมงานเชิงกลยุทธ์ด้านการควบคุม ดูแลและติดตามมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงกับการรับรู้ผลการดำเนินงาน ทั้งนี้อาจเป็นขั้นตอนการควบคุม ดูแล และติดตามผล นั้นเป็นขั้นตอนที่สำคัญ เพราะกระบวนการสรรหาและการคัดเลือก การเป็นผู้ฝึกอบรมตัวแทน และการสร้างแรงจูงใจสู่ความสำเร็จนั้น จะไม่ประสบความสำเร็จถ้าขาดกระบวนการควบคุม ดูแล และติดตามผลงานตัวแทนประกันชีวิต ซึ่งผู้บริหารตัวแทนประกันชีวิตส่วนใหญ่มักคิดว่าการจะดำเนินการในขั้นนี้ได้จำเป็นต้องใช้ศาสตร์และเครื่องมือประกอบการทำงานที่ค่อนข้างวุ่นวาย และเป็นเทคนิคซับซ้อน (Jobber & Lancaster, 2009) ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้มีความสอดคล้องกับการศึกษาของ ทศนีย์วรรณ แนนทางดี (2554) ที่พบว่า ประสิทธิภาพ การส่งเสริมการขาย ด้านการประชุมทางการขาย มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับผลการดำเนินงานโดยรวม ด้านการเงิน ด้านลูกค้า และด้านกระบวนการภายใน

#### ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารสายงานตัวแทนของบริษัทควรตระหนักถึงปัจจัยการบริหารทีมงานเชิงกลยุทธ์ที่มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ผลการดำเนินงาน โดยเฉพาะด้านการควบคุม ดูแล และการติดตาม บริษัทควรส่งเสริมให้ผู้บริหารตัวแทนประกันชีวิตเห็นความสำคัญของการกำกับดูแลทีมงาน ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญต่อการกำกับดูแล การรักษาสัมพันธภาพที่ดีต่อทีมงาน และการประชุมติดตามงาน
2. ปัจจัยการบริหารทีมงานเชิงกลยุทธ์ด้านการสรรหาและการคัดเลือกตัวแทนประกันชีวิตที่พบว่ามีค่าเฉลี่ยของความสัมพันธ์กับการรับรู้การดำเนินงานน้อยที่สุด ดังนั้น บริษัทควรส่งเสริมให้ความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนการสรรหาและการคัดเลือกตัวแทนประกันชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการสรรหาและการคัดเลือกตัวแทนประกันชีวิต เพื่อให้

เกิดทักษะในการสรรหาและการคัดเลือกตัวแทนประกันชีวิตใหม่อย่างมีคุณภาพ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการบริหารทีมงานเชิงกลยุทธ์ที่มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ผลการดำเนินงาน โดยจำแนกตามขนาดของสถานประกอบการ คือ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่
2. ควรมีการศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจมีผลต่อพฤติกรรมในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารตัวแทนธุรกิจประกันภัย โดยจำแนกตามขนาดของสถานประกอบการคือ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เช่น กระบวนการบริหาร บรรยากาศในองค์กร โครงสร้างองค์การ เป็นต้น

#### เอกสารอ้างอิง

1. ทวีศักดิ์ อินตะรัตน์ และบุญทวรรณ วิงวอน. (2559). การรับรู้ภาวะผู้นำและการบริหารเชิงกลยุทธ์ที่มีต่อผลการดำเนินงานของ ทศนีย์วรรณ แนนทางดี. (2554). **ผลกระทบของประสิทธิภาพการส่งเสริมการขายที่มีต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจตัวแทนประกันวินาศภัยในประเทศไทย**. ปริญญบริหารธุรกิจหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
2. ธนาคารออมสินภาค 9. **วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง**, 5(1), 113-123.
3. ฝ่ายฝึกอบรมและพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่าย บริษัท ไทย-แอกซ่า ประกันชีวิต จำกัด (มหาชน). (2561). **คู่มือฝึกอบรมผู้บริหารตัวแทน**. กรุงเทพฯ: ฝ่ายฝึกอบรมและพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่าย บริษัท ไทย-แอกซ่า ประกันชีวิต จำกัด (มหาชน).
4. พสุ เดชะรินทร์. (2548). **เส้นทางจากกลยุทธ์สู่การปฏิบัติด้วย Balance Scorecard และ Key Performance Indicators**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
5. พิชญภา ชินคำ และจวีวัลย์ ภักดีวุฒิ. (2561). กลยุทธ์การจูงใจของบริษัทประกันชีวิตที่มีต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกบริษัทประกันชีวิตของตัวแทนประกันชีวิตในจังหวัดร้อยเอ็ด. **วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด**, 12(1), 11-22.



7. สุดใจ ดิลกทรรศนนท์. (2558). **การจัดการเชิงกลยุทธ์**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สามลดา.
8. สุเทพ พงษ์ศรีวัฒน์. (2548). **ภาวะผู้นำ ทฤษฎีและการปฏิบัติ: ศาสตร์และศิลป์สู่ความเป็นผู้นำที่สมบูรณ์**. กรุงเทพฯ: วิรัตน์ เอ็ดดุกะซัน.
9. Bass, B.M. & Avolio, B.J. (1999). **Imploring Organizational Effectiveness Through Transformational Leadership**. California: Consulting Psychologists Press.
10. Best, J. W. (1977). **Research in Education**. (3<sup>rd</sup>ed.). New Jersey: Prentice hall Inc.
11. Debrah, Yaw A. (2000). **Globalization, Employment and the Workplace: Diverse Impacts**. New York: Routledge.
12. Kaplan, R. S. & Norton, D. P. (1996). **The Balanced Scorecard: Translating Strategy into Action**. Boston, MA: Harvard Business School Press.
13. Jobber, David and Geoff Lancaster. (2009). **Selling and Sales Management**. (7<sup>th</sup>ed). Essex England: Pearson Education.
14. Yamane, Taro. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis**. (3<sup>rd</sup>ed.). New York: Harper and Row.